Systematisk oversigt over afgørelser i dødsboskiftesager 1997-2003

17277-SystematiskOversigt.book Page II Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

17277-SystematiskOversigt.book Page III Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

SYSTEMATISK OVERSIGT OVER

AFGØRELSER

I DØDSBOSKIFTESAGER 1997-2003

VED

Ellen Marie Sørensen
Retsassessor

FORLAGET THOMSON
GadJura

17277-SystematiskOversigt.book Page IV Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Ellen Marie Sørensen
Systematisk oversigt over
afgørelser i dødsboskiftesager 1997-2003
© Forlaget Thomson A/S, København 2004

ISBN 87-619-0816-9

Omslag: Birger Gregers MDD, Frederiksberg
Sats og tryk: AKA-PRINT, Århus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.
Alle rettigheder forbeholdes.

Forord

Arbejdet med dødsboer kræver kendskab til såvel skifteretlige som skatteretlige regler og afgørelser. Dertil er det nødvendigt med kendskab til en række andre lovområder for at kunne vejlede, rådgive, behandle og træffe afgørelser i dødsboskiftesager. Det drejer sig især om arveret, forsikringsret, formuefællesskabet mellem ægtefæller og værgemålsregler.

Den 1. januar 1997 trådte en ny skiftelov og en ny dødsboskattelov i kraft. Forud herfor var i 1995 gennemført en reform af afgiftssystemet med lov om boafgift og gaveafgift. Endelig trådte i 1997 en ny om værgemål i kraft.

I årene siden 1997 er truffet en lang række afgørelser, som sætter rammerne for den praktiske anvendelse af det nye lovkompleks.

Formålet med denne oversigt er at give et samlet overblik over offentliggjorte afgørelser om dødsboskifteret og dertil knyttede retsområder. Oversigten indeholder afgørelser, der har været offentliggjort i årene 1997-2003, samt henvisninger til litteratur, der er udkommet i samme periode.

Afgørelserne er refereret under den lovbestemmelse, hvor den mest naturligt hører hjemme. Vedrører afgørelsen flere forskellige emner, er der foretaget henvisninger.

Januar 2004

Ellen Marie Sørensen

Indholdsfortegnelse

Dødsboskifteloven 1
Kapitel 1 Lovens anvendelsesområde 2
Kapitel 2 Kompetenceregler 2
Kapitel 3 Anmeldelse af dødsfald til skifteretten 4
Kapitel 4 Kendelse om dødsfald 4
Kapitel 5 Indkaldelse til møde i skifteretten 5
Kapitel 6 Sikring af boets aktiver 6
Kapitel 7 Søgsmål og retsforfølgning 6
Kapitel 8 Autorisation og virksomhed som bobestyrer 8
Kapitel 9 Midlertidige foranstaltninger 8
Kapitel 10 Legatarer 9
Kapitel 11 Skifteværger 9
Kapitel 12 Boudlæg uden skiftebehandling 16
Kapitel 13 Udlæg til en efterlevende ægtefælle 23
Kapitel 14 Uskiftet bo 25
Kapitel 15 Privat skifte 25
Kapitel 16 Behandling ved bobestyrer 34
Kapitel 17 Skifte af en efterlevende ægtefælles aktiver og passiver 72
Kapitel 18 Skifte af uskiftet bo mens den efterlevende ægtefælle er i live 73
Kapitel 19 Boets afslutning 73
Kapitel 20 Proklama 77
Kapitel 21 Uprækluderede rettigheder 81
Kapitel 22 Opsigelse af gæld og betaling af morarenter 82
Kapitel 23 Skifterettens kompetence 82
Kapitel 24 Skifterettens vejledningspligt 90
Kapitel 25 Oplysningspligt overfor skifteretten 91
Kapitel 26 Sagkyndig vurdering 92
Kapitel 27 Klage over bobestyrere 96
Kapitel 28 Skifterettens behandling af tvister 106
Kapitel 29 Retsmidler mod trufne afgørelser 115
Kapitel 30 Sager ved de almindelige domstole 130
Kapitel 31 Forskellige bestemmelser 132
Kapitel 32 Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser 138

Konkursloven 139
Kapitel 8 Omstødelse 139

Arveloven 141
Kapitel 1 Slægtens arveret 142
Kapitel 2 Ægtefællens arveret 145

17277-SystematiskOversigt.book Page VIII Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 3 Uskiftet bo 149
Kapitel 3a Overtagelse efter vurdering 161
Kapitel 4 Tvangsarv 163
Kapitel 5 Forlodsret 163
Kapitel 6 Aftaler vedrørende arv samt arveforskud 164
Kapitel 7 Udelukkelse og bortfald af arveret 166
Kapitel 8 Oprettelse af testamente 170
Kapitel 9 Genkaldelse af testamente 175
Kapitel 10 Om testamenters ugyldighed og anfægtelse 181
Kapitel 11 Båndlæggelse ved testamente 187
Kapitel 12 Andre bestemmelser om testamente 189
Kapitel 13 Dødsgaver 190
Kapitel 14 Arv, som tilfalder staten 192
Kapitel 15 Ikrafttrædelsesbestemmelser 193

Forsikringsaftaleloven 197

Retsvirkningsloven 205
Kapitel 2 Om formuen 205
Kapitel 4 Om ægtepagter og andre retshandler mellem ægtefæller 207

Aftaleloven 211
Afsnit II Om fuldmagt 211
Afsnit III Om ugyldige viljeserklæringer 212

Borteblevneloven 213
Kapitel 2 Dødsformodning 213

Værgemålsloven 215
Kapitel 2 Værgemål for voksne 216
Kapitel 3 Behandlingen af værgemåls- og værgesager vedrørende voksne 230
Kapitel 4 Værgens beføjelser og pligter 232
Kapitel 5 Formuens forvaltning og anbringelse m.v. 238
Kapitel 6 Umyndiges selvstændige rådighed og næring 245
Kapitel 7 Ugyldige aftaler 246

Forældremyndighedsloven 249
Kapitel 1 Forældremyndighed 249

Boafgiftsloven 253
Afsnit I Afgift af dødsboer m.v. 253
Kapitel 1 Det afgiftspligtige område og afgifternes størrelse . . 253
Kapitel 2 Afgiftspligtens indtræden og omfang 263

17277-SystematiskOversigt.book Page IX Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 3 Opgørelse af afgiftsgrundlaget 265
Kapitel 4 Indbetaling af afgifterne 277

Afsnit III Fælles bestemmelser 278
Kapitel 7 Regulering af beløb, oplysningspligt m.v. 278
Kapitel 9 Bestemmelser om renter, inddrivelse m.v. 280
Kapitel 11 Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser 281

Dødsboskatteloven 285

Retsafgiftsloven 295
Kapitel 5 a Dødsbobehandling 295

Tinglysningsafgiftsloven 299

17277-SystematiskOversigt.book Page X Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Forkortelser

Tidsskrifter

FM	Fuldmægtigen
JUR	Juristen
RR	Revision & Regnskabsvæsen
SR	SR-Skat
TFA	Tidsskrift for Familie- og Arveret
TfS	Tidsskrift for Skatter og afgifter
TSH	Told- og skattestyrelsens hjemmeside
U	Ugeskrift for retsvæsen

Afgørelser

H	Højesteret
Ø	Østre Landsret
V	Vestre Landsret
CIV	Civilretsdirektoratet
JM	Justitsministeriet
SKD	Skattedepartementet
SKM	Skatteministeriet
T&S	Told- og skattestyrelsen
LSR	Landsskatteretten
LR	Ligningsrådet
SA	Den Sociale Ankestyrelse

17277-SystematiskOversigt.book Page XII Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Dødsboskifteloven

Bøger

Finn Taksøe-Jensen og Lise Dybdahl: Skifte af Dødsboer, Forlaget Thomson, 1998.

Mogens Kjærgaard Møller, Per Holkmann Olsen, Jytte Scharling og Finn Taksøe-Jensen: Dødsboskifteloven med kommentarer, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1998.

Flemming Sorth og Henrik Lyhne: Boopgørelse i dødsboer, Forlaget Thomson, 1999.

Erik Werlauff: Arv og Skifte – håndbog i bobehandling, 4. udg., Jurist og Økonomforbundets Forlag, 2001.

Artikler

FM 1997.59
Henning Broman: Fristforvirringen er fuldkommen.

FM 1997.61
Henning Broman: Frister.

FM 1997.86
Dommerforeningens skrivelse af 24. februar 1997 til Advokatrådet om salær for bobehandling.

U 1998B.489
Janne Glæsel: Anmeldelse af Mogens Kjærgaard Møller m.fl.: Dødsboskifteloven med kommentarer.

U 1998B.491
Sys Rovsing Koch: Anmeldelse af Finn Taksøe-Jensen m.fl: Skifte af dødsboer.

FM 2000.33
Henning Broman: Bedre boopgørelser er sagen. Anmeldelse af “Boopgørelsen i dødsboer” af Flemming Sorth og Henrik Lyhne.

U 2001B.33
Sys Rovsing Koch og Ellen Marie Sørensen: Behandling af tvister i bobestyrerboer.

FM 2001.161
Ellen Marie Sørensen: Temadag i skifteretten.

FM 2002.49
Flemming Sorth: Skifteretsseminarerne i oktober 2001.

FM 2002.143
Flemming Sorth: Skifteretsseminarerne i oktober 2001, 2. del.

FM 2002.175
Flemming Sorth: Skifteretsseminarerne i oktober 2001, 3. del.

Specialeafhandling, Københavns Universitet 2002
Marianne Lund: Bobestyrerbehandling – håndtering af tvister.

FM 2002.85
Flemming Sorth: Genoptagelse efter dødsboskiftelovens § 103.

FM 2003.113
Henning Broman: Når skifteretten vildleder arvinger.

Kapitel 1
Lovens anvendelsesområde

§ 1 *Denne lov gælder for skifte af dødsboer og for skifte af en efterlevende ægtefælles del af fællesboet, herunder skifte af uskiftet bo, mens den efterlevende ægtefælle er i live.*

Kapitel 2
Kompetenceregler

§ 2 *Et dødsbo behandles i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting, jf. retsplejelovens §§ 235 og 236. Skifte af uskiftet bo, mens en efterlevende ægtefælle er i live, sker ved den efterlevendes hjemting.*

Stk. 2. Havde afdøde ikke hjemting her i landet, kan justitsministeren henvise boet eller en del af dette til en dansk skifteret, såfremt

1) afdøde havde dansk indfødsret eller anden særlig tilknytning til Danmark og efterlader sig aktiver, der ikke inddrages under en bobehandling i udlandet, eller
2) afdøde efterlader sig aktiver i Danmark, der ikke inddrages under en bobehandling i udlandet.

Stk. 3. Skifteretten i den retskreds, hvor boet skal behandles, kan ved kendelse henvise boet til behandling i en anden retskreds, såfremt det findes væsentlig mere hensigtsmæssigt, at behandlingen foregår der.

Dansk skifteret kompetent

• **U 2001.1643/1Ø** (B-1161-01, 30/4-2001)
Værneting i Danmark efter dødsboskiftelovens § 2.
Afdøde A, der var britisk statsborger, havde på dødsfaldstidspunktet haft fast bopæl i Danmark i godt 2 år og blev som følge heraf betragtet som processuel

17277-SystematiskOversigt.book Page 3 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

indlænding i medfør af dødsboskiftelovens § 2. Som følge heraf omfattedes samtlige A's aktiver af skiftet i Danmark. At A's aktiver beroende i England subsidiært skiftedes der, kunne ikke føre til andet resultat.

• **TFA 2002.467V- FM 2002.161V** (B-1433-02, 24/7-2002)
Dødsbo behandlet ved dansk skifteret, selv om afdøde havde boet i Australien.
Ægtefæller rejste i maj 2000 til Danmark. Skifteretten henviste til, at den afdøde hustru allerede da vidste, at hun grundet sin sygdom måske ikke ville vende tilbage til Australien, hvilket kort efter stod hende klart. Ved ankomsten havde hun straks ladet sig registrere i folkeregisteret, og hun modtog pension i en del af tiden i Danmark. Hun fandtes derfor at have etableret bopæl i Danmark og havde derfor hjemting her, jf. dødsboskiftelovens § 2, jf. retsplejelovens § 235, stk. 2.

Dansk skifteret ikke kompetent

• **FM 1997.120Ø** (B-3008-96, 9/4-1997)
Afdøde var bosat i udlandet – boet kunne ikke skiftes her.
En dansk født mand med dansk indfødsret døde i august 1996 i New Zealand. Han var tilmeldt folkeregisteret i Danmark. Han havde i 1994 taget ophold i New Zealand sammen med sin ægtefælle, der var statsborger i New Zealand. Ægteparret ejede en del aktiver, herunder fast ejendom, i Danmark, der var formuefællesskab, og der var oprettet 2 testamenter her. Der var en gæld på ca. 1,6 mio. kr. her i landet. Skifteretten påbegyndte et offentligt skifte. Enken kærede. Landsretten fandt, at afdøde på dødstidspunktet havde bopæl i New Zealand, og dødsboet kunne derfor ikke uden henvisning behandles her i landet. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 1999.268V** (B-0339-99, 26/4-1999)
Afvisning af udlægssag ophævet, da skyldnerens dødsbo ikke var undergivet dansk skiftekompetence.
Fogedretten afviste en sag, da skyldneren var død. Afvisningen blev ophævet og sagen hjemvist, da dødsboet ikke behandledes ved nogen dansk skifteret. Boet var ikke undergivet dansk skiftekompetence, jf. dødsboskiftelovens § 2, stk. 1 og 2. Lovens regler, der udelukkede individualforfølgning, fandt ikke anvendelse. Der var ikke grundlag for at afvise udlægsbegæringen.

Henvisningsboer – udlændinge

• **TFA 2001.499JM** (j.nr. 1999-4023-0026, 300/3-2001)
Henvisning af dødsbo til dansk skifteret.
Justitsministeriet henviste boet efter dansker død i Frankrig til behandling ved dansk skifteret for så vidt angår de danske aktiver efter anmodning fra afdødes kreditorer.

• **TFA 2001.502JM** (j.nr. 2000-4023-0053, 27/6-2001)
Henvisning af dødsbo til behandling ved dansk skifteret.
Justitsministeriet henviste boet efter en dansker død i USA til behandling ved dansk skifteret for så vidt angår den faste ejendom i Danmark, selv om der ikke forelå samtykke fra alle boets arvinger.

Henvisningsboer – indlændinge

• **TFA 2000.444Ø** (B-1812-00, 10/7-2000)
Dødsbo ikke oversendt til behandling ved en anden skifteret.
En arving anmodede om, at et dødsbo henvistes til "upartisk behandling" ved en anden skifteret. Hun havde klaget over bobestyreren. Skifteretten fandt ikke, at der forelå noget forhold, som gjorde det "væsentlig mere hensigtsmæssigt" at lade boet behandle ved en anden skifteret, jf. dødsboskiftelovens § 2, stk. 3. Anmodningen afvistes, hvilket landsretten stadfæstede.

§ 3 *Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser, hvorefter afgørelser af udenlandske domstole og myndigheder vedrørende dødsboskifte skal have bindende virkning og kunne fuldbyrdes her i riget, såfremt de har sådanne virkninger i den stat, hvor afgørelsen er truffet, og anerkendelsen og fuldbyrdelsen ikke ville være åbenbart uforenelig med dansk retsorden.*

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, under hvilke betingelser en fremmed stats lovgivning kommer til anvendelse ved bestemmelsen af retsvirkningerne af en indledt dødsbobehandling, for så vidt anvendelsen ikke ville være åbenbart uforenelig med dansk retsorden.

Kapitel 3
Anmeldelse af dødsfald til skifteretten

§ 4 *Begravelsesmyndigheden eller anden dansk myndighed, der modtager anmeldelse om et dødsfald, skal snarest muligt videreanmelde dette til skifteretten i den retskreds, hvor afdøde havde hjemting.*

Stk. 2. Skifteretten optager straks anmeldelsen i skiftesaglisten.

Kapitel 4
Kendelse om dødsfald

§ 5 *Kan det anses for sikkert, at en person er afgået ved døden, uden at dødsattest kan udstedes, afsiger skifteretten efter anmodning fra enhver, der har retlig interesse deri, kendelse om, at den pågældende skal anses for død.*

Stk. 2. I kendelsen angives det sandsynlige tidspunkt for dødens indtræden. Kan et sådant tidspunkt ikke fastsættes, angives det tidligste tidspunkt, hvor personen efter det oplyste var død.

17277-SystematiskOversigt.book Page 5 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.298V – FM 1999.116V** (B-2568-98, 11/5-1999)
Ikke anset for sikkert, at en mand var død, jf. dødsboskiftelovens § 5, stk. 1.
Børn ønskede dødsfaldskendelse over faderen. Han forsvandt i 1990. Forinden havde han været indlagt efter et selvmordsforsøg. Hans udlejningsbil blev fundet i Italien med tændingsnøglen i. Selv om det efter bevisførelsen var sandsynligt, at manden var død, fandt skifteretten ikke, at det – med terminologien i dødsboskiftelovens § 5 – kunne anses sikkert, at han var død. Betingelserne for dødsfaldskendelse var ikke opfyldt.

Se også borteblevneloven.

§ 6 *Er der afsagt dødsfaldskendelse efter § 5, og viser det sig, at den omhandlede person alligevel er i live, finder lov om borteblevne kapitel 4 og 6 anvendelse.*

Kapitel 5
Indkaldelse til møde i skifteretten

§ 7 *Skifteretten indkalder snarest muligt efter modtagelsen af anmeldelsen af dødsfaldet den eller dem, der efter det oplyste er den afdødes nærmeste pårørende, til et møde, hvor der tages stilling til boets behandlingsmåde. Afholdelse af møde kan efter skifterettens bestemmelse undlades.*

Stk. 2. Skifteretten indhenter de nødvendige oplysninger om arvinger fra det centrale Personregister (CPR) og om afdødes testamentariske dispositioner fra Centralregisteret for Testamenter eller på anden måde. Indhentelse af oplysninger kan undlades, hvis det på forhånd er klart, at oplysninger om arvinger og legatarer er uden betydning for boets behandling.

Stk. 3. Skifteretten vejleder de pårørende og bistår med udfærdigelse af anmodninger og opgørelser, der skal indgives i forbindelse med bobehandlingen, jf. § 91.

Stk. 4. De pårørende har pligt til at give de oplysninger om arveforholdene, som de er bekendt med.

Stk. 5. Kan afgørelse om boets behandlingsmåde ikke træffes i forbindelse med det i stk. 1 nævnte møde, udsætter skifteretten behandlingen af sagen. Skifteretten kan fastsætte en frist for boets berigtigelse.

Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte regler for skifteretten og bobestyreren om indhentelse af oplysninger fra det centrale Personregister (CPR) og Centralregisteret for Testamenter.

Afgørelser om vejledningspligten er refereret under § 91 og § 103.

17277-SystematiskOversigt.book Page 6 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 6
Sikring af boets aktiver

§ 8 *Indtil beslutning om boets behandlingsmåde er truffet, påhviler det enhver, der er i besiddelse af den afdødes aktiver, at opbevare disse på betryggende måde. Kan opbevaringen ikke ske uden væsentlige ulemper eller omkostninger, fritager skifteretten den pågældende for pligten.*

Stk. 2. Enhver, som har kendskab til, at den afdødes aktiver ikke opbevares på betryggende måde, har pligt til straks at give skifteretten meddelelse derom.

Stk. 3. Hvor forholdene gør det nødvendigt, kan skifteretten beslutte, at et bos aktiver helt eller delvis skal registreres eller tages i forvaring. Befinder aktiverne sig i en anden retskreds, kan skifteretten enten selv foretage sådanne forretninger eller begære bistand dertil af vedkommende skifteret. Skifteretten kan udpege en midlertidig bobestyrer til at foretage de nødvendige skridt, jf. § 12.

Kapitel 7
Søgsmål og retsforfølgning

§ 9 *Fra dødsfaldet, og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet, kan søgsmål ikke anlægges mod boet. Fordringer og andre krav mod boet kan anmeldes til skifteretten.*

• **TFA 2000.418 Ø** (B-2929-99, 28/6-2000)
Frist for flytning fra lejet lejlighed efter lejerens død.
Efter lejerens død begyndte fristen for flytning fra lejlighed efter bekendtgørelsen om vedligeholdelse og istandsættelse af almennyttige boliger § 13, stk. 2, først at løbe, da skifteretten havde taget stilling til boets behandling, og boligorganisationen var gjort bekendt hermed.

• **TFA 2002.188Ø – FM 2002.24Ø** (B-3619-01, 7/1-2002)
Efterlevende ægtefælle kunne ikke få udleveret særejeobligationer, før dødsboet var berigtiget.
En efterlevende ægtefælles advokat anmodede under henvisning til en ægtepagt skifteretten om, at en obligationsbeholdning blev overført til hende. Skifteretten henviste til, at man afventede dødsboets berigtigelse, og at der ikke forinden blev taget stilling, hvad der hørte under et fællesbo og under et særbo. Der kunne ikke udstedes skifteretsattest som banken krævede. Anmodningen blev afslået. Landsretten henviste til, at boet ikke var berigtiget, og at advokaten derfor ikke kunne optræde på boets vegne, hvorfor han ikke havde interesse i kæremålet. Det afvistes.

§ 10 *Fra dødsfaldet, og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet, kan udlæg eller arrest ikke foretages i boets aktiver. Tvangsauktion kan alene afholdes efter anmodning fra boet eller med dettes samtykke.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 7 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Har nogen erhvervet ret over boets aktiver på en tvangsauktion, der er afholdt i strid med bestemmelsen i stk. 1, ophæves tvangsauktionen om fornødent ved en af fogedretten afsagt kendelse, såfremt dødsfaldet forinden var bekendtgjort i Statstidende eller der ved auktionens afholdelse var sket tinglysning på ejendommens blad eller anden tilsvarende registrering af dødsfaldet eller bobehandlingen eller erhververen vidste eller burde vide besked om dødsfaldet.

Stk. 3. Den, som har tilbageholdsret i boets ejendele, indtil et bestemt beløb er betalt, kan uanset dødsfaldet foretage udlæg i de tilbageholdte ejendele og søge fyldestgørelse deri. Udlæg kan dog kun foretages, hvis fordringen er fastslået ved dom eller på anden for boet bindende måde og boet trods opfordring fremsat mindst to uger inden udlæggets foretagelse ikke har betalt beløbet.

Stk. 4. Arrest foretaget inden dødsfaldet taber sin virkning.

Stk. 5. Brugeligt pant kan ikke stiftes fra dødsfaldet, og indtil bestemmelse om boets behandlingsmåde er truffet. En brugspanteret stiftet før dødsfaldet kan af boet bringes til ophør uden varsel.

Stk. 6. Adgang til fyldestgørelse af krav, der er sikret ved håndpant eller anden tilsvarende sikkerhedsret, berøres ikke af pantsætters dødsfald. Betalingsopfordring og andre meddelelser rettes til boet. Boet er berettiget til at lade pantet vurdere.

• **TFA 1999.268V**
Afvisning af udlægssag ophævet, da skyldnerens dødsbo ikke var undergivet dansk skiftekompetence.
Se under § 2.

• **TFA 2001.352V** (B-1675-00, 19/4-2001)
Fogedudlæg nægtedes. Rekvisitus døde under et kæremål. Kæren afvistes.
Et realkreditinstitut anmodede efter en tvangsauktion om udlæg for restfordringen. Fogedretten nægtede i juni at fremme forretningen. Efter at kendelsen var kæret af rekvirenten, døde indkærede i juli. Boet blev taget under bobestyrerbehandling. Kærende ændrede sin påstand til en anerkendelsespåstand. Efter dødsboskiftelovens § 52, 1. pkt. jf. § 10, stk. 1, kan der ikke foretages udlæg i et dødsbos aktiver. Der kunne ikke under fogedsagen tages stilling til anerkendelsespåstanden. Kæremålet afvistes.

• **TFA 2001.380Ø** (B-1291-01, 10/5-2001)
Kun tvangsauktion over dødsbos ejendom efter bobestyrers anmodning eller samtykke.
Fogedretten afviste en begæring fra en kreditor om tvangsauktion over en ejendom tilhørende et dødsbo under henvisning til, at den kun kunne afholdes efter begæring fra en bobestyrer eller med bobestyrers samtykke, jf. dødsboskiftelovens § 51, jf. § 10, stk. 1, 2. pkt.

17277-SystematiskOversigt.book Page 8 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 8
Autorisation og virksomhed som bobestyrer

§ 11 *Justitsministeren autoriserer for hver retskreds et passende antal advokater til som bobestyrere at forestå behandlingen af dødsboer.*

Stk. 2. En ved testamente indsat bobestyrer, der ikke er autoriseret efter stk. 1, kan ikke virke som bobestyrer, såfremt den pågældende

1) er umyndig, under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7,
2) har anmeldt betalingsstandsning eller er under konkurs eller
3) er dømt for et strafbart forhold, som på tidspunktet for boets behandling begrunder en nærliggende fare for misbrug af hvervet eller gør den pågældende uværdig til den agtelse og tillid, der må kræves til udøvelse af virksomhed som bobestyrer.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter bestemmelser om de øvrige betingelser, som skal være opfyldt, for at en person kan virke som bobestyrer, og om bobestyreres virksomhed, herunder om sikkerhedsstillelse, ansvarsforsikring, forvaltning af dødsboers midler og om tilsyn med beholdninger og værdipapirer.

Stk. 4. I regler, der udstedes af justitsministeren i medfør af stk. 3, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i reglerne.

Kapitel 9
Midlertidige foranstaltninger

§ 12 *Skifteretten udpeger om nødvendigt en autoriseret bobestyrer til som midlertidig bobestyrer at varetage boets anliggender eller udføre nærmere angivne opgaver.*

Stk. 2. Den midlertidige bobestyrer må alene træffe beslutninger, der ikke tåler udsættelse. Bobestyreren skal så vidt muligt afholde sig fra at foretage skridt, der vil kunne foregribe den senere bobehandling.

Stk. 3. Skifteretten udsteder straks skifteretsattest om, at boet er udleveret til behandling ved den midlertidige bobestyrer. Skifteretten kan træffe bestemmelse om sikkerhedsstillelse, jf. § 39.

Stk. 4. Omkostninger, der ikke kan dækkes af boets midler, betales af statskassen.

• **FM 2001.172V** (B-2537-00, 9/11-2001)
Dødsbo dømt til at betale erstatning, fordi ejendomshandel ikke blev gennemført efter købers død.
Der var indgået endelig aftale om køb af ejendommen, og køberen var flyttet ind en uge før han døde. Boet ville ikke vedstå handelen, og ejendommen blev solgt til anden side med et tab på ca. 17.000 kr. Boet blev dømt til at erstatte sælgeren tabet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.173.

17277-SystematiskOversigt.book Page 9 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 10
Legatarer

§ 13 *Som legatar anses den, der skal arve en bestemt angivet pengesum eller bestemt angivne formuegenstande.*

Stk. 2. Arveladeren kan dog ved testamente bestemme, om den, der alene skal modtage friarv, skal have stilling som arving eller legatar.

Stk. 3. Hvor særlige grunde taler derfor, kan skifteretten bestemme, at en legatar skal have stilling som arving. Skifteretten kan endvidere bestemme, at en arving skal have stilling som legatar, såfremt den pågældende samtykker deri eller alene skal arve en ubetydelig del af boet. Den pågældende mister ikke derved sin ret til at forlange overtagelse efter vurdering.

§ 14 *Legater skal opfyldes senest samtidig med, at boets øvrige aktiver deles mellem arvingerne. Under særlige omstændigheder kan skifteretten bestemme, at et legat skal opfyldes på et tidligere tidspunkt.*

Kapitel 11
Skifteværger

Artikler

Festskrift til Inger Dübeck, Jurist og Økonomforbundet 2003.
Birgit Jordan: Skifteværger – repræsentationsordningens anvendelse i praksis.

TFA 2003.447
Sys Rovsing Koch og Ellen Marie Sørensen: Værger og skifteværger.

FM 2003.140
Helle Larsen: Anmeldelse af Jura & historie – festskrift til Inger Dübeck.

§ 15 *Skifteretten beskikker en skifteværge for en arving, såfremt*

1) *det ikke vides, om arvingen er i live,*
2) *arvingens opholdssted er ukendt,*
3) *arvingen er et ufødt barn,*
4) *arvingen på grund af legemlig sygdom eller psykisk svækkelse er ude af stand til at varetage sine interesser under boets behandling,*
5) *arvingen på grund af uerfarenhed, svækket helbred eller anden lignende tilstand eller fravær har behov for bistand under boets behandling og selv ønsker en skifteværge,*
6) *arvingens værge har interesser under boets behandling, der kan komme i strid med arvingens,*
7) *arvingens værge midlertidigt er forhindret i at varetage arvingens interesser under boets behandling,*
8) *arvingen midlertidigt er uden fast værge eller*
9) *arvingen er en fond, en forening eller et selskab m.v. under stiftelse.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 10 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Skifteretten kan beskikke en skifteværge for en arving, såfremt denne har forholdt sig passiv over for henvendelser om boets behandling.

Stk. 3. Forinden skifteværge beskikkes, skal der så vidt muligt indhentes en udtalelse fra arvingen, fra den institution, arvingen eventuelt har bopæl på, eller om nødvendigt indhentes en lægeerklæring.

Stk. 4. Beskikkelse af skifteværge sker ved den skifteret, hvorunder boet henhører.

Stk. 5. Skifteretten sørger for, at der så vidt muligt gives arvingen underretning om beskikkelsen.

Stk. 6. Skifteretten kan undlade at beskikke skifteværge for en arving, der ikke har udsigt til at modtage arv.

Arvingen på grund af sygdom m.v. ude af stand til selv at varetage sine interesser

• **FM 1999.117Ø**
Ægtefællen havde ret til uskiftet bo, efter at hun var frifundet i umyndiggørelsessag. Der blev beskikket ad hoc værge.
Se under arvelovens § 11.

• **FM 2001.125Ø** (B-1702-01,14/6-2001)
Svækket person tildelt skifteværge mod sin protest.
En 85-årig arving, for hvem det efter en speciallæges opfattelse var yderst tvivlsomt, om hun kunne opfatte, forstå, bearbejde og for sin person drage relevante konklusioner og stillingtagender i forbindelse med en bobehandling, fik beskikket en skifteværge.

• **TFA 2002.366V – FM 2002.80(nr. 6)V** (B-0911-02, 29/4-2002)
Efterlevende ægtefælle fik beskikket skifteværge trods søns protest.
Under dødsboskifte oplystes, at en efterlevende ægtefælle var dement. Ifølge en lægeerklæring og telefoniske oplysninger fra lægen led manden af fremskreden demens, og han kunne ikke medvirke ved et skifte. Lægen havde et flerårigt kendskab til manden, der efter lægens opfattelse ikke kunne udtale sig om værgemålet. En søn modsatte sig, at der blev udpeget skifteværge for faderen. Skifteretten beskikkede en skifteværge, jf. dødsboskiftelovens § 15, stk. 1.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.80 (nr. 6).

Arvingens værge har interesser i boets behandling

• **U 1997.1436/1Ø – TFA 1997.194Ø – FM 1997.158Ø** (B-2082-97, 4/8-1997)
Skifteværge beskikket for mindreårig arving i bo, hvor værgen tillige var arving.
Mindreårig A var arving i bo, hvor værgen tillige var arving. Skifteværge beskikket for A i medfør af dødsboskiftelovens § 15, stk. 1, nr. 6, idet det ud over

17277-SystematiskOversigt.book Page 11 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

den almindelige mulighed for interessekonflikt fremhævedes, at der var en eventuel fordring af omtvistet størrelse mod en anden af medarvingerne, og at der var en fast ejendom af ikke ubetydelig værdi.

• **TFA 2003.78Ø** (B-2893-02, 22/10-2002)
Beskikkelse af skifteværge for mindreårig, idet dennes værge var interesseret i boets ejendom.
I et dødsbo var en datter og en mindreårig søn arvinger. Bobestyreren anmodede om, at der blev beskikket en skifteværge, da den umyndiges værge havde afgivet et tilbud på at købe boet ejendom. Værgens fader protesterede på værgens vegne, idet han henviste til, at tilbuddet var fordelagtigt, samt at det var i den umyndiges interesse, at ejendommen blev i familien. Skifteretten henviste til, at der var risiko for interessekonflikt om et aktiv af ikke ubetydelig værdi. Derfor beskikkedes en af de faste værger som skifteværge, jf. dødsboskiftelovens § 15, stk. 1, nr. 6.

Arvingen uden fast værge

• **TFA 2003.231V – FM 2003.119V** (B-3168-02, 17/2-2002)
Ikke grundlag for skifteværge, efter at der var beskikket midlertidig forældremyndighedsindehaver.
Skifteretten tilbagekaldte en skifteværgebeskikkelse, da amtet havde udpeget fast værge. Den fast værge protesterede, idet den umyndige fortsat havde brug for advokatbistand. Skifteretten henviste den faste værge til at søge vejledning hos bobestyreren eller søge fri proces.

Arvingen en fond eller lignende under stiftelse

• **FM 1998.117Ø** (B-1038-98, 22/4-1998)
En fond, der var universalarving, fik beskikket værge ad hoc under skiftet.
(Sagen vedrører den gamle skiftelov)

Passive arvinger

• **TFA 2001.187Ø – FM 2001.9Ø** (B-3334-00, 18/12-2000)
Skifteværge ikke beskikket for 53-årig arving. Omkostningerne pålagt boet.
Efter moderens død overtog en søn og en datter boet til privat skifte, forestået af en advokat. Søsteren ønskede en skifteværge beskikket for broderen, og advokaten anmodede herom. Broderen, der var 53 år og førtidspensionist, havde siden 1964 boet sammen med forældrene i deres lejlighed. Han reagerede ikke på henvendelse om salg af lejligheden, idet han følte sig dårligt orienteret. Skifteretten fandt det ikke godtgjort, at sønnen var psykisk svækket i en sådan grad, at han var ude af stand til at varetage sine interesser under boets behandling. Den omstændighed, at han ønskede at blive boende uden økonomisk mu-

17277-SystematiskOversigt.book Page 12 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

lighed herfor, var ikke tilstrækkelig grund til, at der beskikkedes en skifteværge, jf. dødsboskiftelovens § 15, stk. 1, nr. 4. Der fandtes heller ikke grundlag herfor i § 15, stk. 2. Landsretten tiltrådte at betingelserne for at beskikke en skifteværge ikke var opfyldt. Landsretten henviste til, at anmodningen om en skifteværge var fremsat af en advokat på boets vegne og pålagde boet at betale salæret for sagsbehandlingen.

Sagens oplysning

• **TFA 2001.358Ø – FM 2001.78Ø** (B-1022-01, 19/4-2001)
Ikke skifteværge uden lægeerklæring for arving, der ikke ønskede det.
En advokat aflagde efter skifterettens anmodning besøg hos en arving efter en broder og konkluderede, at arvingen ikke kunne varetage egne interesser under skiftet. Advokaten blev beskikket som skifteværge, jf. dødsboskiftelovens § 15, stk. 1, nr. 4. Arvingen kærede. Navnlig når hensås til, at arvingen havde tilkendegivet, at hun ikke ønskede nogen skifteværge, og til at der ikke forelå nogen lægeerklæring, fandt landsretten ikke, at der på det foreliggende grundlag skulle beskikkes skifteværge. Beslutningen blev ophævet, og sagen hjemvist til fortsat behandling i skifteretten.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.79.

Valg af værge

• **TFA 2000.321Ø**
Testamentsbestemmelse om bobestyrer opretholdt. Advokat beskikket som skifteværge.
Se under § 38.

§ 16 *Skifteværgen varetager, i det omfang arvingen eller dennes værge selv er forhindret deri, arvingens interesser under boets behandling.*

Stk. 2. I de i § 15, stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte tilfælde skal skifteværgen i privatskiftede boer lade arvingen eftersøge, således at det så vidt muligt inden boets afslutning kan fastslås, om arvingen er i live, eller hvor arvingen opholder sig. Skifteretten kan yde bistand dermed.

Stk. 3. Må det antages, at der vil være behov for værgemål efter reglerne i værgemålsloven for arvingen, indberetter skifteværgen snarest muligt dette til skifteretten.

Stk. 4. Skifteværgen kan få nødvendige udlæg dækket og, i den udstrækning det er rimeligt, et vederlag for sit arbejde. Udgifterne betales af arvingen. Har denne ingen midler, kan skifteretten bestemme, at udgifterne afholdes af statskassen.

Stk. 5. Reglerne i værgemålslovens §§ 12, 24, 26, 27 og 31 finder tilsvarende anvendelse. Bestemmelserne i §§ 28, 29 og 30 finder anvendelse med de ændringer, der følger af forholdets natur.

17277-SystematiskOversigt.book Page 13 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Salg og pantsætning af boets aktiver

• **U 1998.977V – TFA 1998.292V** (B-0149-98, 25/3-1998)
Skifteværges godkendelse af arveudlægsskøde krævede ikke statsamtets godkendelse.
Boet efter A blev overtaget til privat skifte af arvingerne B, C, D og E, idet advokat R blev beskikket som skifteværge for E i medfør af reglerne i dødsboskiftelovens kapitel 11. Ved et arveudlægsskøde overdrog de privatskiftende arvinger boets faste ejendom til L, der var legatar i boet. Tinglysningsdommeren afviste skødet på grund af manglende godkendelse fra statsamtet, jf. bekendtgørelse om værgemål § 6, jf. § 11. Landsretten udtalte, at statsamtets godkendelse af arveudlægsskødet ikke var nødvendig.

• **U 1998.1031V – TFA 1998.293** (B-0642-98, 1/4-1998)
Skifteværge kunne uden statsamtets godkendelse tiltræde boets pantsætning af boets faste ejendom.
Under privat skifte af et dødsbo var der for en af arvingerne beskikket skifteværge. Skifteretsattesten blev den 6. februar 1998 tinglyst som adkomst for boet på dettes faste ejendom, og et af boet udstedt pantebrev til en kreditforening blev s.d. afvist fra tingbogen "p.gr. af manglende tiltrædelse af overøvrigheden". Afvisningen blev gentaget den 13. februar. Landsretten fandt, at statsamtets godkendelse til pantsætningen ikke var nødvendig. Der blev herved lagt vægt på, at arvingen ikke var under værgemål, og at det var boet, der pantsatte, samt at pantsætningen efter det oplyste skete som led i berigtigelsen af salg af ejendommen.

• **U 2000.272Ø** (B-2494-99, 28/10-1999)
Privatskiftet bo med mindreårige arvinger kunne ikke uden statsamtets godkendelse pantsætte boets ejendom og tinglyse skifteretsattest på ejendommen.
To af arvingerne i et privatskiftet bo var mindreårige. Boets faste ejendom blev solgt, og som led i salget pantsatte boet ejendommen. Tinglysning af skifteretsattest som adkomst for boet samt tinglysning af ejerskiftelånspantebrevet blev afvist "på grund af manglende godkendelse af Statsamtet for så vidt angik de umyndige arvinger".

• **TFA 2000.453V**
Bobestyrers skøde og pantebreve tinglyst uden godkendelse, selv om umyndige arvinger.
Se under § 49.

• **TFA 2001.467V** (B-1198-01, 10/7-2001)
Bobestyrer ikke afsat. Boets ejendom var endeligt solgt.
Der var beskikket skifteværger for begge arvinger i medfør af skiftelovens § 15, stk. 1, nr. 4, og en af statsamtets faste værger var beskikket. Den ene arving klagede over bobestyreren. Det kunne ikke kritiseres, at denne havde truffet sine afgørelser efter drøftelser med skifteværgen. Se under § 41.

Dødsboskifteloven

Arveudlæg

• **TFA 1997.178CIV** (j.nr. 1997-511-470, 27/8-1997)
Arveudlæg til 9-årig i fast ejendom i henhold til testamente.
En ældre mand havde i et testamente bestemt, at en 9-årig skulle arve hans faste ejendom og ¾ af hans øvrige formue. Ejendommens værdi var 550.000 kr., og resten af boet udgjorde ca. 700.000 kr. Civilretsdirektoratet tillod, at ejendommen blev arveudlagt til barnet mod, at værgen afgav erklæring om at ville friholde barnet for alle forpligtelser vedrørende ejendommen.

• **TFA 1998.367CIV** (j.nr. 1998-810-4, 14/7-1998)
Afslag på arveudlæg i liebhaverbil.
Civilretsdirektoratet afslog, at en 2-årig fik arveudlagt en MGA 1500, årgang 1956, i boet efter sin far. Civilretsdirektoratet lagde vægt på oplysningerne om mulighederne for opbevaring og omkostningerne herved samt udgifterne til rustbehandling mv.

• **TFA 1999.358CIV** (j.nr. 1999-810-151, 20/8-1999)
Afslag på arveudlæg af landbrugsejendom til 15 og 16-årige.
De 2 børn var eneste arvinger efter deres far. Formuen bestod af landbrugsejendommen med en nettoværdi på ca. 1,3 mio. kr. og øvrige værdier for ca. 125.000 kr. Den yngste, der alene skulle have tvangsarv, ønskede sin arv udbetalt kontant. Moderen ønskede ikke at afgive friholdelseserklæring.

• **TFA 1999.445CIV** (j.nr. 1999-820-48, 24/8-1999)
Afslag på arveudlæg i et sommerhus til 2 mindreårige halvsøskende.
Civilretsdirektoratet stadfæstede statsamtets afslag på, at 2 halvsøskende på 13 år fik arveudlagt et sommerhus i lige sameje, selv om sommerhuset var ubehæftet, og selv om de hver ville arve i alt ca. 885.000 kr.

• **TFA 2000.76CIV** (j.nr. 1999-810-170, 6/12-1999)
Tilladelse til, at 2 mindreårige hver erhvervede ¼ af et sommerhus.
4 søskende, hvoraf de yngste var 10 og 12 år, havde mistet begge deres forældre. De 2 ældste havde købt familiens sommerhus for 350.000 og ønskede nu tilladelse til, at de 2 yngste hver købte ¼. Sommerhuset skulle tjene som samlingssted for familien. Arven i boet ventedes at blive 400.000 kr. til hver, derudover var der livsforsikringer på 180.000 kr. til hver. De 2 yngste modtog hver 15.000 kr. pr. md. i børnepensioner. Tilladelsen blev betinget af friholdelseserklæringer og af, at børnenes købesummer blev betalt kontant.

• **TFA 2002.411CIV** (j.nr. 2002-810-384, 4/6-2002)
Afslag på, at 2 mindreårige fik udlagt anparter.
Civilretsdirektoratet afslog, at 2 børn på 7 og 14 år fik arveudlagt anparter i et selskab, hvorfra børnenes far drev sin erhvervsvirksomhed.

17277-SystematiskOversigt.book Page 15 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Arveafkald

• **TFA 1999.58CIV** (j.nr. 1998-810-87, 9/11-1998)
Afslag på godkendelse af 2 mindreårigeres arveafkald til fordel for deres afdøde faders samlever.
2 mindreårige børn var eneste legale arvinger i boet efter deres fader. Både faderens samlever og børnenes moder ønskede at respektere en formløs disposition, hvorefter samleveren skulle arve halvdelen af formuen, der var på ca. 154.000 kr. Godkendelse af den formløse disposition indebar et afkald på arv, jf. værgemålsbekendtgørelsen (1177/96) § 9. Civilretsdirektoratet nægtede at godkende dispositionen, der ikke kunne anses for at være i overensstemmelse med de mindreåriges interesser.

• **TFA 1999.355CIV** (j.nr. 1999-810-1131, 8/6-1999)
Tilladelse til, at mindreårig gav afkald på arv efter sin morfar.
En mindreårigs mor ønskede at give afkald på arv efter sin afdøde far, der havde været bosiddende i Norge. Afkaldet skulle gives til fordel for hendes bror, hvilket imidlertid ville medføre en dobbelt afgift. Hun ønskede derfor at give blankt arveafkald kombineret med et arveafkald fra hendes 15-årige datter. Civilretsdirektoratet tillod den 15-årige at give arveafkald.

• **TFA 2000.407CIV** (j.nr. 2000-819-147, 28/7-2000)
Tilladelse til, at en 10-årig gav delvist arveafkald efter sin far til fordel for faderens ægtefælle.
En mand giftede sig og døde 3½ måned senere. Hans formue var på ca. 42.000 kr., mens ægtefællens var på ca. 835.000 kr. Ægtefællerne havde talt om at oprette testamente, således at barnet kun fik tvangsarv. Civilretsdirektoratet tillod efter omstændighederne, at barnet gav afkald på friarven.

Skifteværgens vederlag

• **TFA 2000.223Ø** (B-3227-99, 21/2-2000)
Skifteværgevederlag skulle afholdes af arvingen, ikke af boet.
Under skifte af et dødsbo med en efterlevende ægtefælle fik en umyndig søn beskikket en skifteværge. Sønnen blev myndig under bobehandlingen. Skifteretten godkendte et honorar til værgen på 12.500 kr. Landsretten fastslog, at der ikke var hjemmel til at medtage vederlaget som boudgift. Udgiften skulle afholdes af arvingen, jf. dødsboskiftelovens § 16, stk. 4.

• **TFA 2003.305Ø** (B-0759-03, 31/3-2003)
Vederlag til skifteværge nedsat, da hvervet ophørte ved værgebeskikkelse.
Skifteværgen havde forlangt 46.000 kr. Skifteretten fastsatte salæret til 6.000 kr., da skifteværen ikke skulle vederlægges for arbejde udført efter at fast værge var beskikket. Landsretten forhøjede vederlaget til 15.000 kr.

Erstatningsansvar

• **U 2002.2329V – FM 2002.104V** (B1196-01 & 1287-01, 25/6-2002)
Værge og skifteret solidarisk ansvarlige for arvings tab som følge af manglende indsættelse af arv i forvaltningsafdeling. Hverken forældelse eller passivitet.
Ved F's død i 1979 blev boet udleveret til M til hensidden i uskiftet bo med A, født i 1974, men boet blev i 1983 udleveret til privat skifte, jf. dagældende skiftelovs § 75. Boet blev sluttet i 1985, men A's arv, der var udlagt i et pantebrev, en obligationsbeholdning og et mindre kontantbeløb, blev ikke som foreskrevet indsat i en forvaltningsafdeling. M anvendte i stedet arven løbende, og ved A's fyldte 18. år var arven forbrugt. A fik i 1999 kendskab til boets behandling og anlagde herefter retssag mod M, Skifteretten S og dødsboet efter den advokat B, der havde bistået med udarbejdelse af boopgørelsen. M var erstatningsansvarlig over for A på grund af tilsidesættelse af såvel boopgørelsens bestemmelser om A's legale arv som den lovbestemte pligt til som værge at varetage A's interesser. Erstatningskravet var derfor ikke omfattet af § 1 i 1908-loven og dermed heller ikke af den 5-årige forældelsesfrist, ligesom A ikke havde udvist passivitet. De udgifter, som M gennem årene havde betalt for A, var omfattet af den almindelige forsørgelsespligt og kunne ikke sidestilles med udbetaling af A's arv, og der var derfor ikke grundlag for hverken at anse erstatningskravet for bortfaldet eller for at reduceret kravets størrelse. S var erstatningsansvarlig ved godkendelse af boopgørelsen uden at have modtaget bevis for, at A's arv var indsat i en forvaltningsafdeling. Kravet mod S var omfattet af den 5-årige forældelsesregel i 1908-lovens § 1, stk. 1, nr. 5, men da A indtil 1998 havde været i utilregnelig uvidenhed om sit krav, var kravet ikke forældet. B havde ikke handlet ansvarspådragende og blev frifundet. M og S var solidarisk ansvarlige for A's tab, der udgjorde arven efter fradrag af arveafgift med tillæg af kursnedslag vedrørende pantebrevet og obligationsbeholdningen, mens der ikke var grundlag for at tilkende A renter for tiden forud for sagens anlæg. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

§ 17 *Skifteretten kan beskikke en skifteværge for en legatar, såfremt forholdene gør dette påkrævet.*

Kapitel 12
Boudlæg uden skiftebehandling

§ 18 *Overstiger værdien af boets aktiver efter fradrag af rimelige udgifter ved begravelsen, boets behandling og af gæld, som er sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde, ikke 25.000 kr., udlægges boets aktiver uden skiftebehandling efter reglerne i dette kapitel.*

Stk. 2. Under ganske særlige omstændigheder kan boudlæg finde sted, selv om værdigrænsen i stk. 1 overskrides.

17277-SystematiskOversigt.book Page 17 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 3. Skifteretten kan bestemme, at boet i stedet skal behandles efter lovens øvrige regler, såfremt der er tvivl om, hvorvidt betingelserne i stk. 1 er opfyldt, eller såfremt værdien af boets aktiver er betydelig.

Boudlæg er obligatorisk, når betingelserne er opfyldt

• **FM 2002.29** (Esbjerg skifteret)
Boudlæg er obligatorisk.
En enkemand fik boet udlagt som boudlæg. Han ønskede herefter boet genoptaget for at få det udleveret til uskiftet bo, idet boudlægget havde medført, at han mistede afdødes personfradrag og som følge heraf blev pålignet en restskat for dødsåret. Skifteretten udtalte, at boudlæg var obligatorisk, når betingelserne herfor var opfyldt, og manden fik derfor ikke boet genoptaget.

• **TFA 2003.500V – FM 2003.220V** (B-1665-03, 20/8-2003)
Dødsbo ikke genoptaget for at ændre skifteformen fra boudlæg til uskiftet bo af skattemæssige grunde.
En efterlevende ægtefælle kunne ikke få et boudlæg genoptaget for at få det ændret til uskiftet bo. Skifteretten henviste til, at skifteretten skulle foretage boudlæg, når betingelserne herfor var opfyldt, selv om en anden skifteform ville være mere hensigtsmæssig af skattemæssige grunde. Skifterettens vejledning havde derfor været korrekt.

Betingelserne for boudlæg opfyldt

• **U 1999.1123Ø – FM 1999.80Ø** (B-0253-99, 5/3-1999)
Boudlæg efter dødsboskiftelovens § 18 uanset værdi af andelslejlighed.
En fader F, der havde kautioneret for en datter D's banklån til køb af en andelslejlighed, anmodede om at få boet efter D udleveret i henhold til dødsboskiftelovens § 18. Skifteretten afslog dette under hensyn til værdien af lejligheden og traf bestemmelse om boets udlevering til bobestyrerbehandling. F kærede afgørelsen og henviste til, at andelsbeviset efter aftale mellem ham og D havde været opbevaret i den långivende bank som et pantelignende forhold. Da andelsbeviset ikke var genstand for belåning eller kreditorforfølgning, fandtes andelsbevisets opbevaring i den långivende bank efter det oplyste om omstændighederne i forbindelse med erhvervelsen af andelsboligen og finansieringen heraf at burde sidestilles med en tinglig ret ved opgørelsen af, om der efter dødsboskiftelovens § 18 kunne ske boudlæg uden skiftebehandling. Bestemmelsen om udlevering til bobestyrerbehandling blev derfor ophævet og sagen hjemvist til fornyet behandling ved skifteafdelingen.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.79.

17277-SystematiskOversigt.book Page 18 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2002.436V – FM 2002.7V** (B-1985-01, 15/11-2001)
Boudlæg, selv om værdigrænsen var overskredet, jf. dødsboskiftelovens § 18, stk. 2, jf. stk. 1.
Efter A's død i maj 2001 anmodede en nevø, B, om boudlæg efter dødsboskiftelovens § 18, stk. 2. Bobeholdningen var knap 41.000 kr., og skifteretten nægtede at imødekomme anmodningen under henvisning til, at der ikke var tale om en ubetydelig overskridelse af værdigrænsen, samt til, at det ikke på forhånd kunne antages, at udgifterne ved eftersøgning af arvinger og bobehandlingen i øvrigt ville overstige boets overskud. Landsretten bestemte, at B's begæring om boudlæg skulle tages til følge, da der efter en samlet vurdering af boets overskud, antallet af arvinger og de forventede udgifter til eftersøgning af disse fandtes at foreligge sådanne ganske særlige omstændigheder, at betingelserne for boudlæg efter lovens § 18, stk. 2, var opfyldt.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.7.

• **TFA 2002.468V – FM 2002.160V** (B-1509-02, 24/7-2002)
Boudlæg uden yderligere undersøgelser.
Landsretten tiltrådte, at værdien af dødsboets aktiver ikke oversteg beløbsgrænsen i dødsboskiftelovens § 18, stk. 1. Det tiltrådtes ligeledes, at der ikke var anledning til yderligere undersøgelser af, hvorledes et beløb, der et par år tidligere var overført til afdødes konto var anvendt. Det stadfæstedes, at boets aktiver uden skiftebehandling var udlagt efter dødsboskiftelovens kap. 12.

• **TFA 2003.487** (B-1973-03, 21/7-2003)
Boudlæg, da der ikke var anledning til yderligere undersøgelser om boets aktiver.
To børn var enige om, at en søn skulle have moderens bo udlagt som boudlæg. En anden datter, der ikke havde været i afdødes hjem siden 2000, mente, at der kunne være yderligere aktiver, og at indbolisten var ufuldstændig. Det blev forklaret, at nogle smykker var foræret væk i julen 1999, og at der ikke var yderligere aktiver. Betingelserne for boudlæg var opfyldt.

Betingelserne for boudlæg ikke opfyldt

• **TFA 1998.191Ø – FM 1998.81**
Ikke boudlæg efter endelig opgørelse.
Se under § 68.

• **TFA 2002.101Ø – FM 2001.171Ø** (B-2901-01, 30/10-2001)
Boudlæg ophævet, da der ikke var taget stilling til, hvilke aktiver, der indgik.
Skifteretten udlagde et uskiftet bo som boudlæg til 2 sønner, et barnebarn, og da en søn var død under boets behandling, til hans efterlevende ægtefælle, der sad i uskiftet bo med et fællesbarn. Under et kæremål anførte landsretten, at det af sagen fremgik, at svigerdatteren og den nu afdøde søn i skifteretten havde gjort gældende, at boet ikke omfattede indbo, som var nævnt i afdødes

17277-SystematiskOversigt.book Page 19 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

testamente, og som ved dødsfaldet var i deres hjem, idet disse genstande tidligere var givet dem som gave. Da skifteretten ikke havde taget stilling til, hvilke aktiver, der indgik i boet, ophævedes boudlægget, og sagen hjemvistes.

• **TFA 2002.284Ø** (B-0414-02, 27/2-2002)
Ikke boudlæg til datter, der ikke havde afgivet forklaring i skifteretten om afdødes dispositioner
Afdøde havde i 1996 solgt en andelsbolig med et provenu på knap 300.000 kr. og havde i 1997 arvet 80.000 kr. Afdødes datter havde modtaget beløbene, der ikke var indgået på afdødes konto. Under disse omstændigheder fandt landsretten, at datteren burde være afhørt i skifteretten under strafansvar om disse forhold, inden der blev truffet afgørelse, om boet kunne udlægges efter dødsboskiftelovens § 18 eller skulle undergives skiftebehandling. Skifterettens boudlæg til datteren ophævedes, og sagen hjemvistes.

• **TFA 2003. 485V – FM 2003.186V**
Bobestyrerbehandling og ikke boudlæg, da sidst afdøde kunne have misbrugt rådigheden over et uskiftet bo.
Se under § 36.

Testamenter og boudlæg

• **U 2000.2378Ø**
Gensidigt testamente bortfaldet, da førstafdødes særbo var udlagt til sidstafdøde som begravelsesudlæg.
Se under arvelovens § 48.

• **TFA 2001.88Ø – FM 2000.139Ø**
Boudlæg til niece ophævet, da testamentsarving ikke var indkaldt i skifteretten.
Se under § 19.

• **U 2002.179/1V – FM 2001.171V** (B-2097-01, 12/10-2001)
Arving har retlig interesse i udskrift af testamente, selv om boet er afsluttet som boudlæg til anden arving.
Den omstændighed, at et bos aktiver er udlagt i medfør af dødsboskiftelovens § 18, kan ikke begrænse en arvings retlige interesse i at få en udskrift af afdødes testamente.

• **TFA 2003.46V**
Vidnetestamente opretholdt. Efter begravelsesudlæg hindrede gensidigt testamente ikke testamentsoprettelse.
Se under arvelovens § 51.

§ 19 *Boudlæg sker til den eller dem, som efter skifterettens skøn er den afdødes nærmeste efterladte, eller eventuelt til en institution, afdøde havde tilknytning til, til den, der har betalt eller erklærer at ville betale begravelsen, til en kommune eller til statskassen.*

Stk. 2. Udlægsmodtageren hæfter ikke for den afdødes gæld, men bliver ved udlægget forpligtet til at dække udgifterne ved begravelsen og boets behandling. Skifteretten kan betinge udlæg af et overskud af, at udlægsmodtageren ryddeliggør afdødes bolig.

Nærmeste pårørende

• **TFA 1998.51Ø – FM 1998.13Ø** (B-2963-97, 20/10-1997)
Boudlæg til stedsøn stadfæstet trods tvangsarvingers protest.
I et dødsbo blev indbo anslået til 1.000 kr. i værdi. Boet udlagdes til afdødes stedsøn efter dødsboskiftelovens § 18 - § 19. Nogle af afdødes børn gjorde indsigelse. Skifteretten henviste til, at stedsønnen havde underskrevet dødsanmeldelsen, havde bestilt begravelsen, havde indleveret effekter til skifteretten og havde erklæret at have taget sig af afdøde. Skifteretten fastholdt afgørelsen, hvilket landsretten stadfæstede.

• **TFA 1999.143V – FM 1999.9V** (B-1701-98, 21/6-1998)
Boudlæg til samlever gennem 10 år.
Afdødes samlever gennem 10 år fandtes at være hans nærmeste pårørende, jf. dødsboskiftelovens § 19, stk. 1, og betingelserne for boudlæg til hende var opfyldt, jf. § 18, stk. 1, jf. § 21. Hun havde indbetalt 3.500 kr. til dækning af begravelsen.

• **TFA 1999.11Ø – FM 1999.8Ø** (B-2575-8-98, 19/8-1998)
Begæring om genoptagelse af boudlæg til niece ikke imødekommet.
Førstafdøde mand havde en datter. Længstlevende havde oprettet testamente til fordel for sin broder. Efter hendes død udleveredes boet til en niece som boudlæg, jf. dødsboskiftelovens § 18. Niecen havde sørget for begravelsen. Datteren ønskede boet genoptaget for at få nogle løsøreeffekter. Genoptagelsesbegæringen toges ikke til følge, herunder fordi niecen havde ordnet begravelsen, havde haft med kontakt med afdøde til det sidste og fandtes at være afdødes nærmeste efterladte, jf. § 19, stk. 1.

• **TFA 2000.212Ø – FM 2000.46Ø** (B-0279-00, 8/2-2000)
Boudlæg til afdødes søster og ikke til datter.
Skifteretten anså afdødes søster som hans socialt nærmeste. Det var hende, der blev kontaktet, da afdøde vendte syg hjem fra udlandet. Hun tog sig af hans personlige forhold. Det var afdødes udtrykkelige ønske, at datteren ikke blev kontaktet om hans ophold her i landet. Søsterens anmodning om boudlæg blev imødekommet og ikke datterens.

17277-SystematiskOversigt.book Page 21 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.88Ø – FM 2000139Ø** (B-2765-00, 30/10-2000)
Boudlæg til niece ophævet, da testamentsarving ikke var indkaldt i skifteretten.
Skifteretten udlagde et bo på 26.000 kr. til afdødes niece. Der forelå et testamente fra 1980 med 2 indsatte. Niecen oplyste, at den ene testamentsindsatte opbevarede afdødes bankbog, hvis indestående skulle anvendes til begravelsen. Niecen oplyste, at afdøde ikke havde haft kontakt med denne testamentsarving og kun af og til med den anden indsatte. Testamentsarvingen fremsendte bankbogen med oplysninger om sit navn og adresse. Landsretten ophævede boudlægget. Skifteretten var blevet bekendt med, at den ene testamentsarving opbevarede bankbogen. Derfor burde skifteretten under hensyn til beløbets størrelse, uanset testamentets alder og niecens oplysninger, have indkaldt i hvert denne testamentsarving til at afgive forklaring om forbindelsen med afdøde i de senere år.

• **TFA 2001.54V – FM 2000.140V** (B-2023-00, 11/11-2000)
Boudlæg til søster, ikke til datter.
Da boudlæg efter en 85-årig mand ikke kunne ske både til en søster og en datter, måtte der skønnes over, hvem af dem, der var afdødes nærmeste, jf. dødsboskiftelovens § 19, stk. 1. Efter forklaringerne måtte det lægges til grund, at søsteren – i hvert fald de senere år – havde haft væsentlig nærmere kontakt med afdøde end datteren. Boet udlagdes til søsteren i medfør af § 18, stk. 1.

• **TFA 2002.209Ø** (B-0194-02, 31/1-2002)
Boudlæg til stedsøn og ikke til søstre.
Skifteretten udlagde i august 2001 et bo til en stedsøn, der havde forestået begravelsen. Han blev anset for afdødes nærmeste sociale pårørende. Søstre, der boede i Odense, Sverige og Polen, påstod, at boudlægget var sket med urette, og henviste til deres nære kontakt med afdøde samt at afdødes indbo var værdifuldt. Skifteretten fandt ikke grundlag for at genoptage dødsboet.

• **TFA 2002.454Ø – FM 2002.106Ø** (B-1826-02, 4/7-2002)
Boudlæg til et af 3 børn, der ville ryddeliggøre lejlighed, og ikke til den, der havde forestået begravelsen.
En søn, der boede i Canada, havde bestilt moderens begravelse uden at orientere sine 2 søskende og hæftede for betalingen. En anden søn erklærede at ville ryddeliggøre boligen. Uanset en nettobeholdning på 23.400 kr. efter at begravelsen var betalt, fandt skifteretten ikke, at den skulle fordeles efter arvelovens regler. Der skete boudlæg til den søn, der ville sørge for, at afdødes bolig blev ryddet. Begravelsen var blevet betalt med afdødes midler.

• **TFA 2003.26Ø** (B2558-02, 19/9-2002)
Boudlæg til en af tre arvinger, der havde boet sammen med afdøde. Boet afsluttet, da der havde været tid til sagsanlæg.
Skifteretten stadfæstede en boopgørelse, idet 2 arvinger havde haft tilstrækkelig tid til at overveje sagsanlæg mod en broder om medvirken til misbrug af et uskiftet bo. Der skete boudlæg til sidstnævnte, selv om alle 3 søskende havde

17277-SystematiskOversigt.book Page 22 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

haft nær kontakt til afdøde, idet broderen gennem en lang årrække havde boet sammen med afdøde.

• **U 2003.207V – FM 2002.189V** (B-1781-02, 28/10-2002)
Boudlæg til nær ven, der måtte anses for afdødes nærmeste efterladte i dødsboskiftelovens forstand.
Ved A's død fremsatte såvel hans datter D som hans nære ven V begæring om boudlæg, idet begge henviste til, at de var afdødes nærmeste efterladte. Skifteretten fandt efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, at boet kunne udlægges som boudlæg til V som afdødes nærmeste efterladte efter dødsboskiftelovens § 18 og § 19. D påkærede afgørelsen. Landsretten fandt, at der ikke var anledning til at antage, at betingelserne for et boudlæg ikke var opfyldt. Landsretten fandt endvidere, at der efter det oplyste ikke var grundlag for at tilsidesætte skifterettens skøn over, at V måtte anses for afdødes nærmeste efterladte i dødsboskiftelovens forstand, jf. lovens § 19, stk. 1.

Gældshæftelsen

• **FM 2001.55SA** (Esbjerg skifteret, 16/3-2001)
Boudlægsmodtager hæfter ikke for tilbagebetaling af pension.
En enke fik mandens bo udlagt som boudlæg. Kommunen rejste efter den dagældende § 33, stk. 6, i lov om social pension, krav på tilbagebetaling af pensionen for måneden efter dødsfaldet. Da den, der får et boudlæg, ikke hæfter for afdødes gæld, jf. skiftelovens § 19, stk. 2, kunne der uanset reglen i pensionsloven ikke rejse krav mod ægtefællen.

• **U 2001.2063H** (183/2001, 22/6-2001)
Sagsomkostninger ved ophævelse af sag, efter at sagsøgte var død uden at efterlade sig midler.
Et konkursbo K anlagde sag mod S med påstand om erstatning under henvisning til S' ansvarspådragende adfærd som direktør og bestyrelsesmedlem i det konkursramte selskab. Efter udveksling af processkrifter afgik S, der havde fået fri proces, ved døden, og hans bo blev sluttet uden skiftebehandling og udlagt for begravelsesomkostninger, jf. dødsboskiftelovens kapitel 12. Efter henstilling fra landsretten hævede K sagen, hvorefter landsretten pålagde K at betale sagsomkostninger til statskassen. Højesteret udtalte, at sagen ikke havde kunnet gennemføres, efter at dødsboet var sluttet ved udlæg efter dødsboskiftelovens § 18, og under de foreliggende omstændigheder var der ikke grundlag for at pålægge K at betale sagsomkostninger. Konkursboets påstand om, at ingen af parterne skulle betale sagsomkostninger til den anden part eller statskassen, blev derfor taget til følge.

§ 20 *Genoptages boet, indgår det tidligere udlagte ikke i boet. Under særlige omstændigheder kan skifteretten dog bestemme, at det tidligere udlagte skal indgå i boet, jf. § 104. Reglerne i §§ 18 og 19 finder tilsvarende anvendelse.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 23 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.191V – FM 2002.24V** (B-3677-01, 10/1-2002)
Ikke nyt boudlæg til samlever, der vidste, at afdøde ejede ca. 45.000 kr. og en bil.
Afdødes forældre anmodede om genoptagelse af boudlæg til en samlever gennem 6 år, der havde forestået begravelsen. Skifteretten fandt ikke grundlag herfor. Landsretten henviste til, at samleveren, da denne fik boet udlagt, vidste at afdøde havde 45.000 kr. i kontanter og en bil. Landsretten fandt, at boet, der på genoptagelsestidspunktet oversteg værdigrænsen i dødsboskiftelovens § 18, stk. 1, ikke kunne sluttes ved et nyt boudlæg. Sagen hjemvistes til fornyet behandling i skifteretten, idet der yderligere henvistes til, at der ikke sås at være taget stilling til afdødes bil, ligesom det ikke var fuldt afklaret, om der var yderligere aktiver.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.24.

§ 21 *Den i § 18 nævnte beløbsgrænse reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. Det regulerede beløb afrundes opad til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af den på reguleringstidspunktet gældende beløbsgrænse før afrunding.*

Stk. 2. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

Kapitel 13
Udlæg til en efterlevende ægtefælle

§ 22 *Udlæg af et bo til en efterlevende ægtefælle kan finde sted, såfremt ægtefællen, dennes værge eller skifteværge fremsætter anmodning derom og*

1) der ifølge §§ 7 a og 7 b i arveloven samt § 23 i lov om ægteskabets retsvirkninger intet bliver at udlodde til andre arvinger og
2) ægtefællen påtager sig ansvaret for den afdødes gældsforpligtelser.

Stk. 2. Skifteretten kan bestemme, at et bo i stedet skal behandles efter lovens øvrige regler, såfremt værdien af boets aktiver er betydelig og afgørende hensyn til boets kreditorer taler derfor.

Stk. 3. Bestemmelsen i § 26, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

• **TFA 1999.259V** (B-0614-99, 16/4-1999)
Udlæg til efterlevende blev betinget af værdiansættelse af ejendom.
En efterlevende ægtefælle anmodede om udlæg af et uskiftet bo. Skifteretten betingede efter dødsboskiftelovens § 22 udleveringen af, at arvingerne samtykkede i, at værdien af fast ejendom blev ansat til den offentlige ejendomsværdi. Kunne samtykke ikke indhentes, måtte ejendommen vurderes.

17277-SystematiskOversigt.book Page 24 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.331V – FM 1999.117V** (B-0972-99, 7/6-1999)
Klage over ejendomsvurdering ved ægtefælleudlæg ikke taget til følge.
En arving klagede over vurdering af en fast ejendom, der dannede grundlag for ægtefælleudlæg efter dødsboskiftelovens § 22. Under hensyn til den vurdering, der var foretaget af den af bobestyreren udmeldte vurderingsmand, salgsprisen og det oplyste om passiverne, tiltrådte landsretten, at boet var udleveret som sket.

• **TFA 1999.395Ø – FM 1999.116Ø** (B-1756-99, 1/7-1999)
Skiftebehandling af mindre bo, efter at der efter arvelovens § 20 var besluttet skifte.
Skifteretten bestemte i januar 1999, at et uskiftet bo skulle skiftes efter arvelovens § 20. Der blev henvist til en række køb og salg af ejendomme, og det blev konstateret, at der forelå skiftebegrundende misligholdelse. I juni 1999 imødekom skifteretten den efterlevende ægtefælles anmodning om udlæg af boet efter skiftelovens § 22, jf. arvelovens § 7b. Under hensyn til det, der var anført i skifterettens afgørelse fra januar 1999, fandt landsretten ikke, at skifteretten kunne imødekomme ægtefællens anmodning uden yderligere undersøgelser og afholdelse af et retsmøde. Landsretten fandt ikke, at der kunne lægges afgørende vægt på boets begrænsede størrelse og omkostningerne ved en bobestyrerbehandling.

• **TFA 2001.174V – FM 2000.138V**
Ikke omvurdering af fast ejendom ved ægtefælleudlæg. Efterlevendes moder kunne ikke gøre ejendomsret til indbo gældende.
Se under § 94.

• **TFA 2003.427Ø – FM 2003.188Ø** (B-1754-03, 23/6-2003)
Bo kunne ikke udlægges efter § 22 til insolvent ægtefælle.
Boet blev udleveret til privat skifte. Under skiftet begærede ægtefællen udlæg efter § 22. 2 særbørn protesterede. Allerede fordi ægtefællen var klart insolvent, kunne hans begæring ikke tages til følge.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.189.

Om arveretten efter længstlevendes død, se under arvelovens § 7 b.

§ 23 *Må det antages, at den afdødes bo var insolvent, kan den efterlevende ægtefælle eller en kreditor anmode skifteretten om, at boet tages under behandling ved bobestyrer. Imødekommes anmodningen, jf. § 69, og opfylder ægtefællen sine forpligtelser efter § 104, hæfter ægtefællen uanset § 22, stk. 1, nr. 2, ikke for den afdødes forpligtelser.*

• **U 2002.1158Ø – FM 2002.46Ø**
Adgang til genoptagelse af bo bortfaldet ved passivitet.
Se under § 103.

17277-SystematiskOversigt.book Page 25 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 14
Uskiftet bo

§ 24 *Et bo udleveres efter anmodning til uskiftet bo efter reglerne i arvelovens kapitel 3.*

Stk. 2. Bestemmelsen i § 26, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Reglerne i denne lov finder i øvrigt med de fornødne ændringer anvendelse ved behandling af sager om udlevering til uskiftet bo.

• **TFA 1999.424Ø**
Bobestyrerbehandling af bo, der fejlagtigt var udleveret til uskiftet bo.
Se under § 36.

• **U 2002.921Ø** (B-3483-01, 18/2-2003)
Dom over afdød mand eksigibel over for enke i uskiftet bo.
I 1989 erhvervede en bank B dom over en person M, der i 1991 afgik ved døden. Hans enke E fik efterfølgende boet udleveret til hensidden i uskiftet bo. I 2001 anmodede B fogedretten om foretagelse af udlæg hos E på grundlag af dommen over M. E gjorde gældende, at dommen ikke kunne fuldbyrdes over for hende. M's betalingsforpligtelse var fastslået ved endelig dom. E's hæftelse for denne forpligtelse fulgte af, at hun havde fået M's bo udleveret til hensidden i uskiftet bo, jf. arvelovens § 16. Under disse omstændigheder var dommen over M eksigibel over for E i medfør af retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 1.

Se endvidere afgørelser under arvelovens § 10 og § 16.

Kapitel 15
Privat skifte

§ 25 *Et bo udleveres til privat skifte, såfremt*

1) alle arvinger anmoder derom,
2) boets aktiver samt en eventuel sikkerhedsstillelse må antages at være tilstrækkelige til at dække boets gæld,
3) mindst en af boets arvinger kan optræde under skiftet uden at være repræsenteret ved værge eller skifteværge og er i stand til at opfylde sine forpligtelser, efterhånden som de forfalder,
4) afdøde ikke ved testamente har udelukket privat skifte, jf. § 36, nr. 4, og
5) afgørende hensyn, herunder arvingernes manglende betalingsevne, ikke taler imod privat skifte.

Stk. 2. Anmodning om privat skifte fremsættes af arvingen, dennes værge eller skifteværge. Er arvingen under konkurs, skal anmodningen tiltrædes af konkursboet, jf. konkurslovens § 35.

Stk. 3. Hvis forholdene taler derfor, kan skifteretten bestemme, at der i forbindelse med boets udlevering skal gives meddelelse til legatarer om deres ret.

17277-SystematiskOversigt.book Page 26 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 4. Arvingerne skal senest i forbindelse med boets udlevering til privat skifte indkalde boets kreditorer efter reglerne om proklama i kapitel 20. Skifteretten kan betinge udleveringen af, at anmeldelsen til Statstidende indsendes gennem skifteretten.

Stk. 5. Arvingerne skal senest 6 måneder efter boets udlevering indgive en opgørelse over boets aktiver og passiver pr. dødsdagen til skifteretten. Opgørelsen indgives i to eksemplarer, der begge skal være underskrevet af samtlige arvinger. Justitsministeren kan efter forhandling med skatteministeren fastsætte nærmere regler om opgørelsen.

Stk. 6. Arvingerne skal angive en person, til hvem henvendelser vedrørende boet kan finde sted.

• **TFA 1998.312Ø**
Ikke udlevering til privat skifte tæt på et år efter dødsfaldet.
Se under § 65.

• **TFA 1999.240V** (B-0365 og 0366-99, 23/3-1999)
Ikke privat skifte, da tvivl om hvem der var arvinger.
Ifølge et notartestamente var en brodersøn arving. Denne gav på en skiftesamling arveafkald, hvorefter boet blev udleveret til brodersønnens fader til privat skifte. Afdødes søster, der ikke var mødt i skifteretten, kærede og anførte, at hvis notartestamentet ikke lagdes til grund, var hun medarving i boet. Landsretten fandt, at udleveringen til privat skifte ikke burde være sket uden søsterens samtykke, og ophævede beslutningen om udleveringen.

• **TFA 1999.424Ø**
Bobestyrerbehandling af bo, der fejlagtigt var udleveret til uskiftet bo.
Se under § 36.

• **TFA 2000.64Ø – FM 2000.80** (B-2866-99, 20/10-1999)
Ikke privat skifte, da tvivl om retsstillingen efter udlæg efter § 62 b, stk. 2.
Ægtefæller efterlod sig begge udarvinger. Længstlevende havde i 1968 overtaget boet efter den dagældende skiftelovs § 62 b, stk. 2. Da det var usikkert, hvordan førstafdødes arvinger var stillet, kunne boet ikke på nuværende tidspunkt udleveres til privat skifte efter anmodning alene fra sidstafdødes arvinger.

• **TFA 2001.361Ø – FM 2001.79Ø** (B-0910-01, 25/4-2001)
Udlevering til privat skifte blev ophævet, blandt andet fordi der var usikkerhed om arveforholdene.
En enke oprettede i 1976 et vidnetestamente til fordel for mandens 2 særbørn. Det var uigenkaldeligt så længe hun sad i uskiftet bo "og omstødes ved tidligere skifte end ved død…". Herefter samtykkede særbørnene i det uskiftede bo. Den 20. december 2000 anmodede enken om skifte, og boet toges under bobestyrerbehandling. Dagen efter oprettede hun testamente til fordel for sin samlever. Enken døde den 15. januar 2001, og den 25. januar 2001 udlevere-

17277-SystematiskOversigt.book Page 27 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

des boet på skriftligt grundlag til samleveren til privat skifte. Skifteretten afviste en anmodning fra særbørnene om bobestyrerbehandling. Landsretten fandt, at en kære i realiteten var en påstand om omgørelse af udleveringsbeslutningen, jf. dødsboskiftelovens § 103, jf. § 36. Blandt andet efter de foreliggende oplysninger om de testamentariske dispositioner fandt landsretten, at der var en vis usikkerhed om arveforholdene. Hertil kom, at de 2 indbyrdes sammenhængende boer burde skiftes på samme måde. Afgørende hensyn talte derfor imod, at boet var udleveret til privat skifte i medfør af § 25. Derfor omgjordes skifterettens beslutning, og boet overgik til bobestyrerbehandling, jf. tillige § 36, nr. 5.

• **TFA 2001.476V – FM 2001.123V** (B-1655-01, 27/7-2001)
Ikke privat skifte trods skiftefuldmagt, da legale arvinger ikke var vejledt om indsigelsesmuligheden vedrørende formløse testamenter.
Afdøde havde oprettet formløse testamenter til fordel for sin samlever. De kunne lægges til grund, hvis samtlige legale arvinger samtykkede heri. En advokat indhentede skiftefuldmagter fra dem. Da arvingerne ikke udtrykkeligt var vejledt om muligheden for at rejse indsigelse mod afdødes formløse testamentsdispositioner, tiltrådte landsretten, at skifteretten på det foreliggende grundlag havde nægtet at udlevere boet til privat skifte, fordi arveforholdene ikke var afklaret.

• **TFA 2003.149V – FM 2003.89V**
Bobestyrerbehandling, da tvivl om rækkevidden af testamente og om en arvings køberet m.v.
Se under § 36.

§ 26 *Efter boets udlevering råder arvingerne i forening over boets aktiver og træffer bestemmelse i boets anliggender.*

Stk. 2. Enhver, der har krav mod boet, kan fra udleveringen sagsøge dette og søge fyldestgørelse i boets aktiver, hvis disse ikke er delt mellem arvingerne.

Stk. 3. Arrest, som i medfør af § 10, stk. 4, har tabt sin virkning, træder atter i kraft ved udleveringen, som om arresten ikke var blevet afbrudt.

Stk. 4. Enhver arving kan forlange, at boets aktiver bortset fra sædvanligt indbo og personlige effekter ikke må deles, før boets gæld er betalt eller behørigt sikret.

• **FM 1999.80V** (B-2785-97, 26/2-1999)
Advokat ikke berettiget til at beregne sig formidlingshonorar for salg af fast ejendom for dødsbo, men nok skødehonorar.
En advokat solgte – uden at der var indgået nogen formidlingsaftale med ham – en fast ejendom for boet og krævede herefter både formidlingshonorar og skødehonorar. Han var ikke berettiget til formidlingshonorar, jf. lov om omsætning af fast ejendom § 10. Skødehonoraret blev godkendt.

17277-SystematiskOversigt.book Page 28 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.202V** (B-0090-00, 4/2-2000)
Enearving fik sat afdødes samlever ud af ejendom med en af retten fastsat frist.
Knap en måned efter faderens død anmodede en datter som enearving om fogedforretning til udsættelse af hans samleverske af boets faste ejendom. Fogedretten fremmede sagen, da datteren ved skifteretsattest og forklaringerne havde godtgjort sit besiddelseskrav. Landsretten tiltrådte dette. Da samleversken havde opgivet egen bolig og havde tilkendegivet ikke at ville hindre salg, gav landsretten hende en rimelig frist – 2 måneder – til at flytte.

• **U 2000.1617V** (B-0124-00, 12/4-2000)
Ved privat skifte kan skifteretsattest tinglyses, selv om arvingerne ikke har taget stilling til, om ejendommen skal sælges eller arveudlægges.
A og B, der havde overtaget boet efter C og tidligere afdøde ægtefælle til privat skifte, begærede skifteretsattesten tinglyst "som adkomst for boet" på boets faste ejendom. Tinglysningsdommeren afviste skifteretsattesten fra dagbogen "p.g.a. uklarhed om hvem der skal være adkomsthaver. Boet eller arvingerne". Begæringen måtte anses som en anmodning om tinglysning om, at arvingerne havde overtaget boet til privat skifte, jf. tinglysningslovens § 12, stk. 3, og skifteretsattesten skulle derfor tinglyses, uden at der kunne stilles krav om, at A og B havde taget stilling til, om ejendommen skulle afhændes eller udlægges.

• **TFA 2002.332Ø – FM 2002.61Ø**
Privat skifte var ikke afsluttet, da arvingerne ikke havde fået legitimation vedrørende aktiverne. Sag kunne anlægges ved skifteretten.
Se under § 31.

Om skifteværgens adgang til at disponere i et privatskiftet bo, se § 16.

§ 27 *Såfremt arvingerne helt eller delvis har delt boets aktiver bortset fra deling af sædvanligt indbo og personlige effekter eller anvendt samtlige boets midler til dækning af gæld uden at opfylde eller sikre opfyldelsen af forpligtelser, der kan kræves dækket i boet, hæfter de personligt og solidarisk for gælden.*

Stk. 2. Arvinger, der ved boets udlevering er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller som var under konkurs, hæfter dog alene med værdien af det, de eller konkursboet har modtaget, og i det forhold, i hvilket arvingerne er berettigede til at modtage bos- og arvelod. Begrænsningerne finder tilsvarende anvendelse på regreskrav fra medarvinger.

§ 28 *Reglerne i § 27 finder tilsvarende anvendelse, såfremt arvingerne har delt boet mellem sig uden at dække legatarers krav.*

§ 29 *Viser det sig, at boet er insolvent, hæfter en arving uanset reglerne i § 27 ikke for den afdødes forpligtelser, såfremt boet i medfør af § 30 overgår til behandling ved bobestyrer og arvingen opfylder sine forpligtelser efter § 104.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 29 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Hver arving hæfter dog med den begrænsning, der følger af § 27, stk. 2, for det samlede krav, boet har mod arvingerne efter § 104.

Artikler

FM 1997.100
Hans Engberg: Udbakning

§ 30 *Skifteretten træffer bestemmelse om, at et bo under privat skifte skal overgå til behandling ved bobestyrer, såfremt*
1) en af boets arvinger anmoder derom,
2) en kreditor eller legatar anmoder derom og der er nærliggende risiko for, at en fortsættelse af den private skiftebehandling vil udsætte vedkommende for tab,
3) fristen for indlevering af boopgørelse ikke overholdes eller
4) boet i øvrigt ikke behandles forsvarligt.
Stk. 2. Reglerne i § 65 finder tilsvarende anvendelse.

Arvings anmodning

• **TFA 1997.220Ø** (B-0567-95, 29/8-1997)
Advokat ansvarlig for, at anmodning om overgang til offentligt skifte fremkom for sent.
Da boet af skattemæssige grunde ikke kunne sluttes inden 15-måneders-dagen, skulle advokaten, der bistod med det private skifte, indgive anmodning om offentligt skifte. Anmodningen var dateret 2 dage inden 15-månedersfristens udløb, men kom først frem til skifteretten dagen efter fristens udløb. Advokaten var erstatningsansvarlig for det tab, som arvingerne havde lidt ved, at anmodningen kom for sent frem. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2003.107Ø** (B-3160-02, 8/11-2002)
Bobestyrerbehandling efter arvings anmodning, da boet ikke var afsluttet, fordi afgiftsberegning ikke var foretaget.
En af 3 arvinger anmodede om, at et bo, der var udleveret til privat skifte i februar 2002, overgik til bobestyrerbehandling. Skifteretten havde i august modtaget åbningsstatus, der tillige skulle være endelig opgørelse. Skattevæsenet havde meddelt kvittance, men afgiftsberegning var ikke foretaget. Boet var således ikke afsluttet, og det overgik til bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 30, stk. 1, nr. 1.

Kreditors anmodning

• **TFA 1998.396V – FM 1999.7V** (B-1774-98, 29/7-1998)
Ikke overgang til bobestyrerbehandling af hensyn til samlever som kreditor.
En broder, der var enearving, havde overtaget boet til privat skifte. Afdødes samlever anmodede om omgørelse af beslutningen og overgang til bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 30, stk. 1, nr. 1 eller 2, jf. § 103, nr. 5. Hun henviste til, at hun ejede halvdelen af afdødes 2 ejendomme m.v., at der forelå et mundtligt testamente, og at hun havde et kompensationskrav. Landsretten fandt, uanset om samleveren var kreditor eller ej, ikke, at der var nærliggende risiko for, at hun ikke ville få sit tilgodehavende, jf. § 30, stk. 1, nr. 2. Inden afgørelsen om anvendelse af § 30, stk. 1, nr. 1, måtte det fastlægges, om samleveren var arving. Sagen hjemvistes til fortsat behandling ved skifteretten.

• **TFA 2000.45Ø – FM 2000.82Ø** (B-2615-99, 23/9-1999)
Kreditor kunne ikke kræve overgang til bobestyrerbo.
I et privatskiftet bo anmodede en kreditor om, at boet overgik til bobestyrerbehandling, idet han fandt boets solvens tvivlsom og afhængig af udfaldet af en retssag, ligesom vurderingen af boets aktiver var alt for høj. Skifteretten fandt ikke, at der var nærliggende risiko for tab, idet der var dækning i boet, selv om det skulle tabe den verserende sag, og aktiverne var vurderet. Skifteretten afviste derfor kravet om bobestyrerbehandling, men betingede det fortsatte private skifte af, at provenuet ved salg af aktiver indgik til advokaten, og at der ikke blev udloddet arv, før kreditorerne var betalt. Landsretten tiltrådte, at betingelserne for at lade boet overgå til bobestyrerbehandling ikke var til stede.

• **TFA 2002.85V – FM 2001.150V** (B-1728-01, 21/9-2001)
Kreditor kunne ikke kræve overgang til bobestyrerbehandling, da der ikke var nærliggende risiko for tab.
Kreditor havde et krav i dødsbo på 20.000 kr. i henhold til tinglyst gældsbrev. Det privatskiftende bo anerkendte kravet om indfrielse, når originalgældsbrevet blev fremsendt. Skifteretten afviste en anmodning om, at boet skulle overgå til bobestyrerbehandling i medfør af dødsboskiftelovens § 30, stk. 1, nr. 2, idet det ikke var vurderingen, at der var en nærliggende risiko for, at en fortsættelse af det private skifte ville udsætte kreditor for tab.

Fristen for indlevering af boopgørelse ikke overholdt

• **TFA 2001.18Ø – FM 2000.117Ø** (B-2327-00, 13/9-2000)
Bobestyrerskifte, da boopgørelsen ikke var indleveret inden fristen.
Et dødsbo blev udleveret til privat skifte. Da boopgørelsen ikke var indleveret inden sidste frist, rykkede skifteretten den bobehandlende advokat og fik så tilsendt åbningsstatus samt en anmodning om ikke at tage boet under bobestyrerbehandling. Da fristen ikke blev overholdt, bestemte skifteretten, at boet

17277-SystematiskOversigt.book Page 31 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

skulle overgå til bobestyrerbehandling i medfør at skiftelovens § 30, stk. 1, nr. 3.

Boet behandles ikke forsvarligt

• **TFA 2003.57Ø** (B-2800-02, 9/10-2002)
Bobestyrerbehandling, da der ikke var indgivet åbningsstatus.
Efter et dødsfald den 4. september 2001 modtog skifteretten i januar 2002 anmodning om privat skifte. Retsafgiften blev indbetalt i april 2002 på den senest fastsatte dag. En frist for rettidig indgivelse af åbningsstatus blev ikke overholdt, hvorefter boet den 13. september 2002 blev udleveret til bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 30, stk. 1, nr. 4. Den 16. september modtog skifteretten fra den efterlevende ægtefælle "endelig slutopgørelse med diverse bilag". Skifteretten fandt ikke, at det modtagne udgjorde en fyldestgørende åbningsstatus. Efter det skifteretten havde anført om sagsforløbet fandt landsretten ikke grundlag for at ændre afgørelsen om bobestyrerbehandling.

§ 31 *Arvingerne udarbejder en boopgørelse over boets aktiver, passiver, indtægter og udgifter med angivelse af fordelingen mellem legatarer og arvinger. Den seneste skæringsdag, der kan anvendes i opgørelsen, er 1-års-dagen for dødsfaldet. I henvisningsboer, jf. § 2, er den senest anvendelige skæringsdag dog 1-års-dagen for henvisningen.*

Stk. 2. Skifteretten kan tillade, at endelig opgørelse vedrørende en endnu ikke oppebåret indtægt, et betinget eller omtvistet krav eller andre nærmere afgrænsede dele af boet henskydes til tiden efter boets slutning. Tillægsopgørelse, for hvis indlevering skifteretten kan fastsætte en frist, skal indleveres snarest muligt efter hindringens bortfald.

Hvornår er opgørelsen endelig?

• **TFA 1999.247Ø – FM 1999.97Ø**
Privat skifte ikke genoptaget, blandt andet fordi boopgørelsen var tiltrådt af alle.
Se under § 103.

• **U 2001.518/1H** (II 350/1999, 4/12-2000)
Bobehandling afsluttet efter arvingers tiltrædelse af boopgørelse. Ejendomshandler anset for gennemført på grundlag af betingede, utinglyste skøder.
A, der sad i uskiftet bo med sin datter D, bestemte ved testamente i 1972, hvordan det uskiftede bo nærmere skulle fordeles mellem D og nogle børnebørn, herunder B, der var datter til D. Senere i 1972 overdrog A ved betinget skøde en del af en landbrugsejendom til B, men således at der var en livsvarig bopælsret for D i et stuehus. I 1977 overdrog A ligeledes ved betinget skøde den resterende del af ejendommen til D. I 1978 afgik A ved døden, og boet blev overtaget til privat skifte. I en boopgørelse i 1979, der blev underskrevet af

17277-SystematiskOversigt.book Page 32 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

både B og D, blev som aktiver optaget det, som de begge skulle tilsvare efter de tidligere betingede skøder. D forblev boende i den del af ejendommen, der var overdraget til B i 1972, og i de første år betalte B terminsydelser m.v. på ejendommen, men ophørte hermed på et tidspunkt. Senere opstod der tvist mellem B og D om, hvorvidt boet kunne anses for endeligt delt, hvem der havde krav på at få tilskødet ejendommen, som D havde betinget skøde på, og hvem der skulle betale terminsydelser m.v. på B's ejendom. D fik medhold i, at B skulle anerkende, at D havde krav på at få endeligt skøde på ejendommen, og at skødet kunne tinglyses. Desuden fik D medhold i et krav på ca. 742.000 kr. mod B. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2002.332Ø – FM 2002.61Ø** (B-0715-02, 26/3-2002)
Privat skifte var ikke afsluttet, da arvingerne ikke havde fået legitimation vedrørende aktiverne. Sag kunne anlægges ved skifteretten.
Under en formalitetsprocedure i en sag, anlagt af en kreditor mod arvingerne i en privat skiftet bo, oplystes, at den bobehandlende advokat havde 60.000 kr. stående. En kreditor kunne efter dødsboskiftelovens § 26, stk. 2, søge fyldestgørelse i boets aktiver, hvis disse ikke var delt. Det afgørende var herved, hvornår arvingerne havde aftalt at overføre legitimationen til at råde over aktiverne til den enkelte arving. Boet og de privatskiftende arvinger kunne derfor i medfør af § 89, stk. 1, nr. 2, og stk. 2, sagsøges ved skifteretten.

• **U 2002.2622H** (333/2001 & 334/2001, 5/9-2002)
Privatskiftet dødsbo var ikke afsluttet.
I en sag om selskabstømning var et privatskiftet dødsbo efter en af sælgerne af det tømte selskab sagsøgt af skattevæsenet til betaling af erstatning, og boet havde på sin side sagsøgt/adciteret medsælgere m.fl. Disse gjorde gældende, at dødsboet måtte anses for afsluttet ved indlevering af boopgørelse og repartition til skifteretten i slutningen af juni 1995. Arvingerne havde imidlertid på en skiftesamling den 21. juni 1995 besluttet, at boet skulle udstede proklama, hvilket herefter skete i begyndelsen af juli 1995 med frist til den 6. oktober 1995. Allerede som følge heraf kunne påstanden om, at boet i civilretlig henseende skulle anses for sluttet inden udgangen af juni 1995, ikke tages til følge. Skattevæsenet havde anmeldt sit erstatningskrav inden proklamafristens udløb. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

Udsættelse med en del af boet

• **FM 2003.274V** (B-1896-03, 21/10-2003)
Ikke udsættelse med henblik på salg af fast ejendom.
Der var tidligere givet udsættelse for at få solgt ejendommen, men der var nu efter 1½ år ikke udsig til et snarligt salg. Yderligere udsættelse blev afslået. Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.274.

17277-SystematiskOversigt.book Page 33 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 32 *Opgørelsen indsendes inden 3 måneder efter den valgte skæringsdag i et eksemplar til den kommunale skattemyndighed og i et eksemplar til skifteretten. Uanset valg af skæringsdag har arvingerne dog altid en frist på 9 måneder fra dødsdagen til indsendelse af opgørelsen. Begge eksemplarer af opgørelsen skal være underskrevet af samtlige arvinger.*

Forenklet privat skifte

§ 33 *Er betingelserne for privat skifte opfyldt, kan boet efter anmodning udleveres til forenklet privat skifte, såfremt*

1) der ikke i boet skal svares bo- eller tillægsboafgift,
2) der ikke er arvinger, som er repræsenteret ved værge eller skifteværge,
3) der ikke i boet er legatarer,
4) boet ikke er skattepligtigt,
5) afdøde ikke ved dødsfaldet drev eller inden for det indkomstår, hvor dødsfaldet fandt sted, har drevet selvstændig virksomhed og
6) der ikke i boet findes aktiver, der er skattemæssigt af- eller nedskrivningsberettigede.

Stk. 2. Reglerne i § 25, stk. 2-4 og 6, §§ 26, 27 og 29, § 30, stk. 1, nr. 1, 2 og 4, og § 65 finder anvendelse.

Stk. 3. Arvingerne skal i forbindelse med boets udlevering indgive en opgørelse over boets aktiver og passiver til skifteretten. Opgørelsen indgives i to eksemplarer, der begge skal være underskrevet af samtlige arvinger. Justitsministeren kan efter forhandling med skatteministeren fastsætte nærmere regler om opgørelsen.

• **TFA 2003.437V – FM 2003. 186V** (B-1016-03, 25/6-2003)
Ikke forenklet privat skifte, da der ikke var dokumentation for, at gældsbreve til arvingerne var reelle.
3 børn ønskede forenklet privat skifte, idet de ikke mente, der var boafgiftspligt. Der var fremlagt kopi af gældsbreve på i alt 189.000 kr. med arvingerne som kreditor. Da arvingerne ikke kunne dokumentere, at der var tale om et reelt gældsforhold, blev begæringen ikke taget til følge.

§ 34 *Var afdøde gift, og er den efterlevende ægtefælle eneste arving i boet, kan boet ud over de i § 33 nævnte tilfælde efter anmodning udleveres ægtefællen til forenklet privat skifte, såfremt*

1) betingelserne for privat skifte er opfyldt,
2) der ikke i boet er legatarer,
3) afdøde og den efterlevende ægtefælle ikke var separeret og
4) den efterlevende ægtefælle indtræder i afdødes skattemæssige stilling.

Stk. 2. Reglerne i § 25, stk. 4-6, § 26, stk. 2 og 3, § 27, stk. 1, § 29, § 30, stk. 1, nr. 1, 2 og 4, og § 65 finder anvendelse.

17277-SystematiskOversigt.book Page 34 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 35 *I boer, der udleveres til forenklet privat skifte, skal boopgørelse ikke indsendes.*

Stk. 2. Bestemmelser i denne lov, hvis anvendelighed forudsætter, at boet ikke er afsluttet, kan anvendes indtil 15 måneder fra dødsdagen.

Stk. 3. I boer, der udleveres til forenklet privat skifte, anses dødsdagen for skæringsdag.

Kapitel 16
Behandling ved bobestyrer

Artikler

FM 1998.22
Ellen Marie Sørensen: Aflevering og arkivering af bobestyrerboer.

FM 1999.49
Notat om bobestyrere.

FM 2000.73
Hans Holch: Om ægtefællers ret til at udpege bobestyrer og om bobestyreres inhabilitet.

FM 2000.77
Henning Broman: Stævning eller ej.

§ 36 *Skifteretten udleverer et bo til behandling ved bobestyrer, såfremt*

1) en arving anmoder derom,
2) boet må antages at være insolvent,
3) alle arvinger enten er repræsenteret ved værge eller skifteværge eller er under konkurs eller er ude af stand til at opfylde deres forpligtelser, efterhånden som de forfalder,
4) afdøde har bestemt dette i testamente, jf. § 38,
5) der ikke findes arvinger i boet eller det er usikkert, hvem der er arvinger,
6) der i medfør af §§ 23, 30, 76, stk. 3, eller arvelovens § 16, stk. 2, træffes bestemmelse derom eller
7) der ikke inden rimelig tid har kunnet træffes bestemmelse om, at boet skal behandles på anden måde.

Arvings anmodning

• **TFA 1999.214V – FM 1999.69V** (B-0263-99, 22/2-1999)
Bobestyrerbehandling, da umyndig arvings værge ønskede det.
Værgen for en arving i et dødsbo anmodede om bobestyrerbehandling. Skifteretten skulle herefter udlevere boet til sådan behandling, jf. dødsboskiftelovens § 36, nr. 1, uanset en medarvings ønske.

17277-SystematiskOversigt.book Page 35 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.214V – FM 1999.69V** (B-03217-98, 22/2-1999)
Bobestyrerbehandling ved den i testamente indsatte advokat, da 1 arving ønskede det.
En arving ønskede bobestyrerbehandling ved den i moderens testamente indsatte arving. De øvrige arvinger ønskede privat skifte. Boet blev udleveret til den indsatte bobestyrer, da en arving anmodede om det, og da der ikke var grundlag for de øvrige arvingers mistillid til advokaten.

• **TFA 2002.272V – FM 2002.61V** (B-0260-02, 19/2-2002)
Bobestyrerbehandling og ikke boudlæg, da enearving gjorde gældende, at der forelå en dødsgave.
Adoptivsønnesøn, der var testamentarisk enearving, gjorde gældende, at en overdragelse af en fast ejendom og løsøre til adoptivbarnet, der var arvingens fader, var en dødsgave. Adoptivbarnet ønskede boudlæg. Da den testamentariske enearving havde anmodet om bobestyrerbehandling i overensstemmelse med testamentets bestemmelser herom, og da den bestående tvist ikke kunne forventes afgjort inden rimelig tid, bestemte skifteretten bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 36, nr. 1, 4 og 7. Landsretten fandt, at adoptivbarnet havde retlig interesse i at kære afgørelsen, der blev stadfæstet.

• **TFA 2003.485V – FM 2003.186V** (B-1391-03, 9/7-2003)
Bobestyrerbehandling, da sidst afdøde kunne have misbrugt rådigheden over et uskiftet bo.
Efter salg af en ejendom havde sidst afdøde ydet betydelige gaver, hvorved han kunne have misbrugt rådigheden over det uskiftede bo. Landsretten tiltrådte herefter, at skifteretten efter anmodning fra en arving havde udleveret boet til behandling ved bobestyrer, idet der var rejst tvivl om, hvorvidt betingelser for boudlæg var opfyldt, dødsboskiftelovens jf. § 18, stk. 3.

Alle arvinger under værgemål

• **TFA 1999.160Ø – FM 1999.50Ø** (B-0072-99, 19/1-1999)
Bobestyrerbehandling af dødsbo med 2 umyndige arvinger.
De eneste arvinger i et dødsbo var 2 umyndige arvinger. Deres far og værge protesterede mod bobestyrerbehandling og ønskede at blive medbobestyrer. Da boet ikke kunne udleveres efter dødsboskiftelovens § 18, blev det i medfør af § 36, nr. 3, udleveret til behandling ved en autoriseret bobestyrer. Der fandtes ikke at være sådanne særlige omstændigheder, at boet skulle behandles ved 2 bobestyrere.

Dødsboskifteloven

Afdødes testamentariske bestemmelse

• **TFA 1999.383Ø – FM 1999.116Ø** (B-1680-99, 29/6-1999)
Testamentseksekutor kunne efter testamentets udformning ikke hindre privat skifte.
Da det ikke i eksekutorbestemmelserne var gjort til en betingelse for privat skifte, at den indsatte eksekutor samtykkede, kunne han ikke hindre, at boet blev udleveret til privat skifte. Eksekutor kunne ikke foreskrive, at han skulle behandle det private bo. Eksekutorindsættelsen lød således: "Til som eksekutor testamenti at påse, at nærværende testamente opfyldes og at behandle mit bo efter mig indsætter jeg advokat ---, hvilket dog ikke skal være til hinder for, at denne behandler boet som privat skifte, såfremt betingelserne herfor i øvrigt er til stede."
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.117.

• **FM 2003.274V** (B-2188-03, 31/10-2003)
Testamentarisk bestemmelse kunne ikke opfattes som bobestyrerindsættelse.
Af testamentet fremgik, at en bestemt advokat skulle forestå afviklingen af boet. Dette kunne ikke opfattes om en indsættelse af en bobestyrer, og boet blev derfor udleveret til en autoriseret bobestyrer.

Usikkerhed om arveforhold

• **TFA 1999.240V**
Ikke privat skifte, da tvivl om hvem der var arvinger.
Se under § 25.

• **TFA 2000.64Ø – FM 2000.80Ø**
Ikke privat skifte, da tvivl om retsstillingen efter udlæg efter § 62 b, stk. 2.
Se under § 25.

• **TFA 2001.181Ø – FM 2001.10Ø** (B-3237-00, 30/11-2000)
Bobestyrerbehandling ved skifte af uskiftet bo, da der var formodning om mellemdøde børn.
Efter mandens død i 1961 overtog efterlevende ægtefælle boet til uskiftet bo med 8 fællesbørn. 3 af dem døde før moderen, uden at der forelå oplysninger om, hvornår de var døde og om behandlingsformen for deres dødsboer. Skifteretten henviste til, at da førstafdøde var død før arvelovens ikrafttræden, var der sandsynligvis mellemdøde børn. Skifteretten fandt det efter de foreliggende oplysninger usikkert, hvem der var arvinger, hvorfor skifteretten besluttede at udlevere boet til bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 36, nr. 5.

17277-SystematiskOversigt.book Page 37 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.361Ø – FM 2001.79Ø**
Udlevering til privat skifte blev ophævet, blandt andet fordi der var usikkerhed om arveforholdene.
Se under § 25.

• **TFA 2002.57Ø – FM 2001.171Ø** (B-2800-01, 5/10-2001)
Bobestyrerbehandling, da der var usikkerhed om arveforholdene.
Skifteretten bestemte, at et dødsbo skulle behandles af bobestyrer, da der var usikkerhed om arveforholdene, jf. dødsboskiftelovens § 36, nr. 5 og 7. Den ene arvings dødsbo blev behandlet i Sverige, og det var ikke muligt at få oplysninger om behandlingen. En andelslejlighed skulle sælges, og der var forløbet 4½ måned siden dødsfaldet.

• **TFA 2002.343Ø – FM 2002.78(nr. 5)Ø** (B-0733-02, 12/4-2002)
Bobestyrerbehandling, da et vidnetestamente ikke opfyldte formkravene, og da et arveafkald ikke forelå.
Et testamentsvidne var fader til de 3 begunstigede børnebørn. I testamentet nævntes et arveafkald, der efter det oplyste var bortkommet. Datteren var på grund af en blodprop ikke i stand til at underskrive eller vedstå arveafkaldet. Herefter fandt skifteretten, at det var usikkert, hvem der var arvinger og udleverede boet til behandling ved bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 36, nr. 5.

• **TFA 2002.421V – FM 2002.102V** (B-1310-02, 24/6-2002)
Bobestyrerbehandling, da det var oplyst, at et testamente ville blive anfægtet. Testamentsarvingen burde være hørt.
Afdødes niece oplyste, at hun på sin moders vegne ville anfægte et testamente fra 1989 om, at Vagttårnets Bibel- og Traktatselskab skulle være universalarving. Skifteretten udleverede boet til bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 36, stk. 1, nr. 5, og § 37. Landsretten henviste til, at eventuelle tvister om arveretten afgøres ved dom, jf. § 101, stk. 1, jf. § 89, stk. 1, nr. 1. Efter oplysningerne om, at testamentet ville blive anfægtet, var der en tvivl, som ikke kunne afklares uden ved dom. Det tiltrådtes, at boet var udleveret til bobestyrerbehandling, jf. § 36, nr. 5. Landsretten bemærkede, at skifteretten burde have hørt testamentsarvingen inden beslutningen.

• **TFA 2003.149V – FM 2003.89V** (B-2553-02, 20/12-2002)
Bobestyrerbehandling, da tvivl om rækkevidden af testamente og om en arvings køberet m.v.
Der var tvivl om gyldigheden af en søns arveafkald, og om en fast ejendom skulle inddrages i boet på grund af hans køberet og lejeret. Rækkevidden af et testamente fra 1999 forekom ikke helt klar. Der var 2 arvinger i England, et anmeldt krav var bestridt, og der var foretaget udlæg i sønnens arv. Landsretten tiltrådte, at boet var udleveret til bobestyrerbehandling, jf. dødsboskiftelovens § 25, stk. 1, nr. 5, og § 36, nr. 5.

17277-SystematiskOversigt.book Page 38 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2003.120Ø** (B-3662-02, 23/1-2003)
Bobestyrerbo på grund af tvivl om arveforholdene.
Da den længstlevende i et barnløst ægteskab døde, skulle boet deles efter arvelovens § 7, stk. 2. Førstafdødes bror mente, han var eneste arving. Sidstafdødes advokat havde oplysninger, der tydede på, at sidstafdøde også havde efterladt sig søskende, som var bosat i udlandet. Da arveforholdene ikke var afklaret, blev boet udleveret til bobestyrerbehandling.

• **TFA 2003.342V – FM 2003.190V** (B-0919-03, 25/4-2003)
Dødsbo blev udleveret til datter til privat skifte, selv om søster havde anmodet om genoptagelse af faderskabssag.
Afdøde havde i 1954 anerkendt faderskabet til en datter, der nu var enearving. Afdødes søster havde anmodet om genoptagelse af faderskabssagen. Der var ikke en sådan usikkerhed om arveforholdene, at boet skulle have været udleveret til bobestyrerbehandling, jf. § 36, nr. 5. Der var heller ikke afgørende hensyn, der talte mod privat skifte, jf. § 25, stk. 1, nr. 5. Ved TFA 2003.343V (B-0945-03) blev søsterens begæring om genoptagelse af faderskabssagen afvist, da hun ikke var part i faderskabssagen. Se under arvelovens § 1.

Ikke truffet anden bestemmelse inden rimelig tid

• **TFA 1999.143V – FM 1998.116** (B-1114-98, 18/6-1998)
Bobestyrerbehandling, da fastsat frist for privat skifte var udløbet.
Advokat fik frist til 26. marts til at anmode om privat skifte, men anmodningen fremkom efter et par rykkere først den 30. april. Landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte skifterettens beslutning om at udlevere boet til bobestyrerbehandling. Udleveringen skete den 3. april.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1998.116.

• **TFA 1999.424Ø** (B-2220-99, 12/8-1999)
Bobestyrerbehandling af bo, der fejlagtigt var udleveret til uskiftet bo.
Efter at et bo i november 1998 var udleveret til uskiftet bo, viste det sig ved skifterettens undersøgelser, at der var ægtepagt om fuldstændigt særeje. Den efterlevende ægtefælle og afdødes særbarn anmodede om privat skifte, idet særbarnet ville underskrive solvenserklæring, jf. dødsboskiftelovens § 25. Under hensyn til tinglysningsmæssige problemer vedrørende en ejerlejlighed, og da boopgørelsen skulle fremsendes senest den 31. december 1999, jf. § 31, jf. § 32, besluttede skifteretten den 28. juni 1999, at boet skulle behandles som bobestyrerbo.

• **TFA 2003.276V – FM 2003.118V** (B-0259-03, 7/3-2003)
Bo udleveret til autoriseret bobestyrer, da den testamentsindsatte ikke fremkom med begæring inden rimelig tid.
En arvelader havde i sit testamente indsat 2 bobestyrere. Han døde den 27. februar 2002. Den 15. februar 2003 fremkom en anmodning om privat skifte fra

17277-SystematiskOversigt.book Page 39 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

den ene af de indsatte. Skifteretten besluttede herefter at udlevere boet til en autoriseret bobestyrer i forening med de indsatte bobestyrere, jf. dødsboskiftelovens § 36, nr. 7 og § 38, stk. 3.

Udpegning af bobestyrer

§ 37 *Har afdøde ikke ved testamente truffet bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet, udleverer skifteretten boet til behandling ved en autoriseret bobestyrer.*

Stk. 2. Ønsker arvingerne en bestemt autoriseret bobestyrer, udpeger skifteretten i almindelighed denne.

Stk. 3. Under særlige omstændigheder kan skifteretten bestemme, at boet skal behandles af flere bobestyrere, hvoraf mindst en skal være autoriseret.

Stk. 4. Ønsker arvingerne under boets behandling en anden bobestyrer, kan skifteretten efter reglerne i stk. 1-3 udpege en ny bobestyrer, såfremt væsentlige hensyn taler derfor.

Stk. 5. Bliver en udpeget bobestyrer forhindret, eller opfylder denne ikke længere betingelserne for at behandle boet, udpeger skifteretten efter reglerne i stk. 1-3 en ny bobestyrer.

• **U 1998.537Ø – TFA 1998.145Ø – FM 1998.50Ø** (B-3439-97, 11/12-1997)
Ikke testamentarisk bobestyrer efter overgang fra privat skifte.
Dødsbo blev udleveret til privat skifte i henhold til bestemmelsen i testamente om eksekutorindsættelse med mulighed for privat skifte. Kort efter anmodede en arving om bobestyrerbehandling. Landsretten tiltrådte, at udpegning af bobestyrer under disse omstændigheder skete efter dødsboskiftelovens § 37. Der udpegedes en anden bobestyrer end den testamentsindsatte.

• **TFA 2002.96Ø** (B-2969-01, 26/10-2001)
Advokat blev ikke bobestyrer mod arvings protest, selv om der ikke var inhabilitet.
En arving ønskede ikke én af 2 bobestyrere ved skifteretten udpeget. Denne havde været advokat for afdøde, og hovedparten af arvingerne ønskede ham som bobestyrer. Den anden af skifterettens bobestyrere blev udpeget. Skifteretten havde, uanset at der ikke fandtes grundlag for at statuere inhabilitet, tillagt det afgørende vægt, at der ikke var enighed blandt arvingerne om udpegning af den førstnævnte som bobestyrer. Skifteretten afslog at udpege en ny bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 37, stk. 4.

• **U 2003.241Ø** (B-2785-02, 14/10-2002)
Arvingers ønske om bestemt autoriseret bobestyrer afvist.
I dødsboet efter C, der behandledes ved Skifteretten i Rødovre, ønskede arvingerne advokat V, der var autoriseret bobestyrer ved Retten i Skanderborg, udpeget som bobestyrer i medfør af dødsboskiftelovens § 37, stk. 2. Begæringen blev ikke imødekommet. Der blev herved lagt vægt på, at det alene var arvin-

17277-SystematiskOversigt.book Page 40 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

gen A, der var bosiddende i nærheden af advokat V, idet de øvrige arvinger var bosiddende i henholdsvis Norge og Valby, at det ikke var oplyst, at de øvrige arvinger skulle have en særlig tilknytning til advokat V, og at der ikke i øvrigt var oplyst omstændigheder, der gav grundlag for at antage, at advokat V havde en særlig tilknytning til boet, eller at boet havde en særlig tilknytning til den retskreds, i hvilken advokat V var autoriseret. Endvidere blev der lagt vægt på, at nogle ikke afklarede arveforhold kunne medføre forhandling ved Skifteretten i Rødovre i medfør af dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 1, og at boet ud over en fast ejendom, som ifølge testamentet skulle arveudlægges, havde en fast ejendom i Rødovre. Boet udleveredes derfor til en af de ved Skifteretten i Rødovre autoriserede bobestyrere.

§ 38 *Har afdøde ved testamente truffet bestemmelse om, at boet skal behandles ved en bestemt bobestyrer, udleverer skifteretten boet til behandling ved denne, medmindre*

1) *den indsatte bobestyrer ikke opfylder de almindelige betingelser for at kunne virke som bobestyrer,*
2) *det må anses for uforsvarligt, at boet behandles af den indsatte bobestyrer,*
3) *den indsatte bobestyrer er forhindret i eller ikke ønsker at påtage sig hvervet,*
4) *arvingerne er enige om, at boet skal behandles privat, og der efter boets karakter ikke er rimelig grund til at opretholde afdødes bestemmelse og der heller ikke længere er grundlag for at tillægge afdødes ønsker væsentlig betydning,*
5) *arvingerne straks eller senere ønsker boet behandlet ved en anden bobestyrer, der er autoriseret, og afgørende grunde taler imod at lade boet behandle ved den indsatte bobestyrer eller*
6) *en efterlevende ægtefælle bestemmer, at ægtefællernes fællesbo og tidligere skilsmissesæreje skal behandles af en anden bobestyrer.*

Stk. 2. Inden skifteretten træffer bestemmelse om at tilsidesætte en bobestyrerindsættelse efter stk. 1, nr. 1-5, skal der så vidt muligt gives den indsatte bobestyrer lejlighed til at udtale sig.

Stk. 3. Findes det overvejende betænkeligt, at boet behandles ved en indsat bobestyrer, kan skifteretten bestemme, at boet behandles af den indsatte bobestyrer i forening med en autoriseret bobestyrer.

Stk. 4. Bliver en indsat bobestyrer forhindret, eller opfylder vedkommende ikke betingelserne for at behandle boet, træffer skifteretten efter de foranstående regler bestemmelse om, hvem der som bobestyrer skal behandle boet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 41 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Den indsatte bobestyrer opfylder ikke de almindelige betingelser

• **TFA 2002.443Ø** (B-1673-02, 27/6-2002)
Testamentarisk bobestyrer ikke antaget, da han havde medvirket til dispositioner under et uskiftet bo.
Et af 3 børn protesterede mod, at en testamentsindsat bobestyrer blev antaget. Længstlevende havde, mens hun sad i uskiftet bo, foretaget dispositioner, som skulle undersøges nærmere af den kommende bobestyrer. Advokaten, der var indsat i testamentet, havde som advokat for længstlevende medvirket til dispositionerne. Der kunne derfor opstå tvivl om hans upartiskhed som bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 115, stk. 1. Det blev derfor afslået at antage ham, jf. § 38, stk. 1, nr. 1.

• **FM 2003.219Ø** (B-2288-03, 5/9-2003)
En tidligere advokat, der havde deponeret sin bestalling, blev ikke udpeget som bobestyrer.
Advokaten var indsat i et testamente og oplyste på forespørgsel, at han var advokat. Det viste sig dog, at han havde deponeret sin bestalling, og at han havde påbegyndt bobehandlingen uden ansvars- og kautionsforsikring, og uden at der var udstedt bobestyrerattest. Skifteretten udpegede herefter en autoriseret bobestyrer, hvilket landsretten tiltrådte.

Uforsvarligt, at boet behandles af den indsatte bobestyrer

• **FM 1997.158V** (B-1723-97, 13/8-1997)
Antagelse af autoriseret bobestyrer sammen med testamentsindsat bobestyrer forkastet.
En arvelader havde i sit testamente indsat en velgørende forening som eneste arving og den konciperende advokat som eksekutor, og med mulighed for privat skifte. Straks efter dødsfaldet antog skifteretten en autoriseret bobestyrer til midlertidig bobestyrer og anmodede samtidig den testamentsindsatte bobestyrer om en udtalelse. Da den kom efter ca. 1 måned, antog skifteretten den testamentsindsatte bobestyrer som med-bobestyrer. Landsretten fandt ikke, at nogen af de betingelser, der er nævnt i dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, 2. led eller stk. 3, var til stede og bestemte derfor, at boet skulle behandles af den testamentsindsatte bobestyrer alene, forudsat han opfyldte betingelserne i § 39.

• **TFA 2000.257V – FM 2000.58V** (B-0271-99, 8/3-2000)
Ikke dødsbobehandling ved én ud af to indsatte bobestyrere.
I et testamente var 2 advokater indsat som eksekutorer. En datter protesterede mod, at den ene advokat udpegedes, da han ikke nød hendes tillid. Skifteretten udleverede boet til de 2 advokater, idet datteren ikke havde fremført afgørende grunde herimod. Landsretten stadfæstede, allerede fordi der ikke var hjemmel til at bestemme behandling ved den ene af de 2 indsatte bobestyrere, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1.

17277-SystematiskOversigt.book Page 42 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.207Ø – FM 2002.29Ø** (B-3785-01, 31/1-2002)
Ikke udlevering til svensk testamentseksekutor, da uafklaret, om testamente ville blive anfægtet m.v.
Svensk statsborger, der kun havde haft fast bopæl i Danmark i godt 7 måneder, efterlod angiveligt 20 mio. kr. i Sverige. I hvert fald en af arvingerne boede i Sverige. Der var oprettet vidnetestamente med bestemmelse om testamentseksekutor. Arvingerne var både efter dansk og svensk arvelovgivning berettiget til eventuelt at anfægte testamentet. Da det var uafklaret, om dette ville ske, og under hensyn til de spørgsmål om lovvalg m.v., sagen i øvrigt rejste, tiltrådte landsretten, at boet burde behandles af en i henholdt til dødsboskifteloven autoriseret bobestyrer.

Arvingerne enige om privat skifte – bobestyrerindsættelsen tilsidesat

• **TFA 1998.152Ø** (B-3592-97, 19/12-1997)
Privat skifte med legatarers samtykke trods eksekutorindsættelse.
84-årig kvinde havde i et 7 år gammelt testamente indsat vagttårnet og Menighed af Jehovas Vidner som arvinger, mens 2 søstre skulle udtage indbo og personlige effekter. Der var eksekutorbestemmelse. Skifteretten fandt ikke, at arvingerne havde påvist tilstrækkeligt grundslag til at udlevere boet til privat skifte, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 4. Efter at legatarerne overfor landsretten havde erklæret, at de ikke havde indvendinger mod privat skifte, udleveredes boet hertil.

• **TFA 1998.395V – FM 1998.179V** (B-1790-98, 28/7-1998)
Bo udleveret til privat skifte, da der ikke var rimelig grund til at opretholde en eksekutorindsættelse.
Ifølge testamente fra 1985 var en niece i Tyskland universalarving. Der var eksekutorindsættelse, men med mulighed for privat skifte. Boet bestod af en fast ejendom samt almindeligt indbo. Den indsatte bobestyrer havde ikke oplyst, hvorfor han fandt bobestyrerbehandling påkrævet. Under hensyn hertil, til boets karakter, testamentets alder, det forhold, at arvingen ville lade boet berigtige ved advokat, samt det i øvrigt oplyste, var der ikke grundlag for at tillægge afdødes ønsker væsentlig betydning. Boet blev udleveret til privat skifte.

• **TFA 1999.68V – FM 1998.178V** (B-1905-98, 1/10-1998)
Privat skifte trods eksekutorindsættelse.
Advokat, der var indsat som eksekutor, havde bistået med testamente m.v. på grund af en nu ændret landbrugslovgivning. Der var kun én arving, efter at 2 medarvinger havde givet arveafkald. Denne arving drev gården, der var boets væsentligste aktiv. Herefter og efter det i øvrigt oplyste om boets forhold var der ikke forhold, der talte mod et privat skifte, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 4.

17277-SystematiskOversigt.book Page 43 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.423Ø – FM 2002.100Ø** (B-1517-02, 24/6-2002)
Privat skifte trods eksekutorindsættelse, blandt andet fordi arvingerne ville antage advokat.
Ægtefæller oprettede i 1978 og i 1980 testamente. I det sidste var der indsat en eksekutor, hvilket dog ikke skulle hindre privat skifte, hvis eksekutor og skifteretten fandt det praktisk. Uanset at boet ville blive skattepligtigt, fandtes boets aktiver, testamentets alder, samt det forhold, at arvingerne ville antage advokat, at tale mode at tillægge afdødes ønske væsentlig betydning. Eksekutorindsættelsen blev derfor tilsidesat, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 4.

• **TFA 2002.441Ø – FM 2002.106Ø** (B-1838-02, 26/6-2002)
Udlevering til privat skifte. Bobestyrerindsættelsen var særegent formuleret.
I et testamente fra 1999 var der indsat en bobestyrer. Advokaten skulle dog være berettiget til at lade arvingerne overtage boet til privat skifte, såfremt advokaten skønnede, at betingelserne forelå, under forudsætning af, at hun blev bobehandler. Skifteretten bemærkede, at det var skifteretten, der udleverede i til privat skifte. Advokaten havde ikke godtgjort omstændigheder, der gjorde privat skifte uforsvarligt. Hun kunne ikke foreskrive, at hun skulle behandle boet. Boet blev udleveret til privat skifte.

• **TFA 2003.148V – FM 2003.89V** (B-2437-03, 19/12-2002)
Udlevering til privat skifte, idet bobestyrerindsættelse ikke tillagdes afgørende betydning.
Bobestyrer ifølge testamente fra 1999 ønskede boet udleveret. Der var enighed om den ene livsarvings gæld til boet, og der var dokumentation for indsættelse af en købesum på afdødes konto. Skifteretten fandt ikke, når hensås til oplysningerne om baggrunden for bobestyrerindsættelsen, at afdødes ønsker kunne tillægges afgørende betydning. Der henvistes også til, at den indsatte bobestyrer tidligere havde anset det forsvarligt at behandle boet som privat skifte. Boet udleveredes til privat skifte ved en anden advokat.

• **TFA 2003.471V – FM 2003.187V** (B-1097-03, 2/7-2003)
Bo udleveret til enearving til privat skifte.
Afdøde havde i 1992 oprettet testamente og indsat eksekutor. Indsættelsen var begrundet i hendes ønske om, at familien ikke skulle inddrages i hendes økonomiske og testamentariske forhold. Siden var afdøde kommet under værgemål med arvingens ægtefælle som værge. Den indsatte bobestyrer fandt ikke, at boets karakter forudsatte bobestyrerbehandling. Enearvingens ønske om privat skifte med en anden advokat som bobehandler blev derfor imødekommet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.188.

Arvingerne enige om privat skifte – bobestyrerindsættelsen opretholdt

• **TFA 1998.202Ø – FM 1998.80** (B-0320-98, 23/2-1998)
Testamentarisk bobestyrerbehandling trods enearvings ønske.
I testamente fra 1981 var der eksekutorindsættelse med mulighed for privat skifte, hvis eksekutor ikke udtalte sig imod det. Enearving ønskede privat skifte, hvilket eksekutor ikke kunne tiltræde. Eksekutor redegjorde for baggrunden for eksekutorindsættelsen og anførte, at baggrunden fortsat syntes at være til stede. Betingelserne for privat skifte i medfør af dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 4, fandtes ikke at være til stede.

• **TFA 1999.8Ø** (B-2428-98, 8/9-1998)
Eksekutorbestemmelse opretholdt. Boet udleveredes ikke til privat skifte.
I testamente fra 1994 var der eksekutorindsættelse. Der kunne dog skiftes privat, hvis der var enighed mellem advokat og arvinger. De 9 arvinger anmodede om privat skifte. Den indsatte eksekutor modsatte sig dette. Der fandtes rimelig grund til at opretholde eksekutorindsættelsen, idet boets formueforhold ikke havde ændret sig væsentligt.

• **TFA 2000.321Ø** (B-0982-00, 26/4-2000)
Testamentsbestemmelse om bobestyrer opretholdt. Advokat beskikket som skifteværge.
Dyrenes beskyttelse anmodede om bobestyrerbehandling, familiemedlemmer som arvinger om privat skifte. Landsretten tiltrådte, at der ikke var fremkommet oplysninger som dannede grundlag for at tilsidesætte en testamentsbestemmelse om bobestyrerbehandling, medens der stadig var afgørende hensyn, der talte mod privat skifte. Det fandtes ikke hensigtsmæssigt at beskikke en arvings søsters ægtefælle som skifteværge for umyndige arvinger, hvorfor advokat beskikkedes.

• **TFA 2001.57Ø – FM 2000.118Ø** (B-2533-00, 12/10-2000)
Eksekutorindsættelse ikke tilsidesat.
I 1989 indsattes en advokat som eksekutor. Dette ændredes ikke ved en kodicil 4 år senere. En enearving ønskede privat skifte. Formueforholdene var uændrede siden testamentets oprettelse. Der var indsat en lang række legater, hvilket sammenholdt med boets størrelse gav rimelig grund til at opretholde bestemmelsen om bobestyrerbehandling, ligesom der ikke var fremført omstændigheder, der gav grundlag for ikke at tillægge afdødes ønsker væsentlig betydning. Landsretten stadfæstede derfor, at boet var udleveret til bobestyrerbehandling.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.118.

17277-SystematiskOversigt.book Page 45 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2003.133Ø** (B-3146-02, 12/12-2002)
Testamentarisk bobestyrerskifte, da kort tid siden testamentsoprettelsen og efter særboets karakter.
Ægtefæller havde i juni 2001 oprettet testamente og som bobestyrer indsat en advokat, der var i familie med ægtefællerne, men som nu var død. Der var ikke indsat nogen subsidiær bobestyrer. Hustruen døde året efter. Den efterlevende ægtefælle og arvingerne ønskede privat skifte. Boets aktiver omfattede blandt andet en væsentlig aktiepost i et større firma. Landsretten tiltrådte under hensyn til den korte tid siden testamentets oprettelse samt særboets karakter, at betingelserne for privat skifte uanset arvingernes enighed ikke var til stede, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 4.

• **TFA 2003.277Ø – FM 2003.118Ø** (B-0201-03, 7/3-2003)
Testamentarisk bobestyrerskifte i bo med én arving.
En enkemand bestemte i sit testamente, at arven efter ham og ægtefællen skulle båndlægge for datteren, der var enearving, indtil hendes 55. år. En fjernere slægtning, der var advokat, var indsat som bobestyrer. Arvingen ønskede privat skifte og ønskede båndlæggelsen tilsidesat. Skifteretten udleverede boet til bobestyrerbehandling, da testamentet var under 3 år gammelt og arven skulle båndlægges.

Arvingerne ønsker boet behandlet ved autoriseret bobestyrer, og afgørende grunde taler mod at lade den indsatte bobestyrer behandle boet.

• **U 1998.1399V – TFA 1998.347V** (B-1019-98, 12/6-1998)
Da bobestyrer ikke fremtrådte med den for en bobestyrer fornødne upartiskhed, skulle anden bobestyrer udpeges.
Advokat A havde oprettet testamente mellem E, der hensad i uskiftet bo med 2 fællesbørn V og F, og dennes samlever R. Efter E's død blev boet mod V's og F's protest udleveret A til bobehandling som bobestyrer i henhold til bestemmelse i testamentet. Under boets behandling opstod der tvist om, hvorvidt E havde overskredet sin testationskompetence og om fortolkningen af testamentet. A var advokat for R, og hans position som sådan medførte, at han ikke fremtrådte med den for en bobestyrer fornødne upartiskhed. Da afgørende grunde således talte mod, at A behandlede boet som bobestyrer, fandt landsretten, at der burde udpeges en anden bobestyrer.

• **TFA 1999.67Ø – FM 1999.8Ø** (B-2527-98, 14/9-1998)
Testamentarisk bobestyrer, der havde været advokat for den efterlevende ægtefælle, beskikket.
En arving protesterede mod, at en advokat, der ved testamente var indsat som eksekutor, blev beskikket som bobestyrer. Hun drog hans uvildighed i tvivl, idet han udelukkende var advokat for den efterlevende ægtefælle. Skifteretten fandt ikke, at der var afgørende grunde imod at lade boet behandle af den indsatte bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5, og beskikkede ham.

17277-SystematiskOversigt.book Page 46 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.158Ø – FM 1999.49V** (B-0095-99, 18/1-1999)
Ikke afgørende grunde mod bobehandling ved testamentsindsat bobestyrer.
Samlevende par oprettede testamente med bistand fra mandens advokat. Kvindens børn protesterede mod, at advokaten blev bobestyrer, idet denne efter deres opfattelse havde taget mandens parti under uoverensstemmelser gennem årene og efter dødsfaldet. Skifteretten udpegede ikke advokaten som bobestyrer. Landsretten fandt ikke, at der var afgørende grunde, der talte imod, at advokaten blev bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5, og udleverede boet til ham.

• **TFA 1999.214V – FM 1999.69V**
Bobestyrerbehandling ved den i testamente indsatte advokat, da 1 arving ønskede det.
Se under § 36.

• **TFA 1999.416Ø – FM 1999.152Ø** (B-2160-99, 30/7-1999)
Ikke afgørende grunde mod at udpege testamentarisk bobestyrer.
Advokat var i 1994 indsat som eksekutor i da 80-årigs testamente. Advokaten havde i årenes løb ordnet nogle mindre sager for afdødes datter i en samlet størrelsesorden af ca. 10.000 kr. De 3 andre nærede tvivl om advokatens upartiskhed. Landsretten fandt i modsætning til skifteretten ikke, at der var anført afgørende grund mod at lade advokaten behandle boet som indsat bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.152.

• **U 1999.2067V – FM 2000.81V** (B-1781-99, 7/9-1999)
Autoriseret bobestyrer udpeget trods bestemmelse i testamente.
M og H oprettede den 11. april 1989 i anledning af deres forestående separation et gensidigt testamente, der også skulle gælde efter skilsmissen. Den 9. juni 1999 oprettede M med bistand af advokat L et vidnetestamente, i hvilket M tilbagekaldte det gensidige testamente og begunstigede J. M bestemte endvidere i testamentet, at han ønskede boet behandlet som bobestyrerbo af L, eller hvem denne måtte udpege dertil. Efter M's død begærede L boet udleveret til sig og advokat T, der var autoriseret bobestyrer, til bobestyrerbehandling. J støttede denne begæring. H og arvingerne A og B protesterede imod, at L blev udpeget som bobestyrer. Skifteretten fulgte protesten og udpegede T som bobestyrer. Under hensyn til at der under bobehandlingen skulle træffes afgørelse om, hvorvidt der ved testamentet af 9. juni 1999 var sket tilbagekaldelse af det gensidige testamente, og at L havde bistået med oprettelsen af testamentet af 9. juni 1999, forelå der afgørende grunde, der talte imod at lade boet behandle ved L, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5. Skifterettens afgørelse stadfæstedes derfor.

17277-SystematiskOversigt.book Page 47 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.249Ø – FM 2000.59Ø**
Bobestyrer, som havde bistået med gaveoverdragelse til arving og ikke havde sikret sig boks, blev afsat.
Se under § 41.

• **TFA 2001.176Ø – FM 2000.139Ø** (B-2916-00, 30/10-2000)
Testamentsindsat bobestyrer udpeget trods arvingers kritik omkring testamentsoprettelsen.
En mand, der sad i uskiftet bo, oprettede notartestamente i 1993 med eksekutorindsættelse. 2 af 3 fællesbørn ønskede efter dødsfaldet en anden bobestyrer, da eksekutor ikke var uvildig. Det anførtes, at testationskompetencen var overskredet til fordel for en enkelt arving. Efter advokatens redegørelse om testamentets oprettelse og om bobehandlingen havde arvingerne ikke anført afgørende grunde mod at lade advokaten behandle boet, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5.

• **U 2001.2434/1Ø** (B-2114-01, 17/8-2001)
Bo udleveret til anden bobestyrer end den ifølge testamente udpegede, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5.
E hensad i uskiftet bo med sin afdøde mands særbarn S. Boets væsentligste aktiv var et sommerhus, som E ønskede skulle tilfalde nevøen N. Da husets værdi oversteg E's testationskompetence, udkrævedes S's samtykke. S afviste at underskrive samtykkeerklæring i et første udkast til vidnetestamente konciperet af advokat A, men underskrev et nyt udkast efter at have fået det indtryk, at det stillede ham bedre. E afgik kort efter ved døden, og A, der i testamentet var indsat som bobestyrer, anmodede skifteretten om at få boet udleveret som bobestyrer. S protesterede og anførte en række klagepunkter vedrørende A's rådgivning i forbindelse med S's underskrivelse af vidnetestamentet og samtykkeerklæring. Der fandtes på denne baggrund at være afgørende grunde, der talte imod at lade boet behandle ved advokat A, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5. Skifteretten udpegede herefter en af rettens autoriserede bobestyrere.

• **U 2002.484Ø** (B-3155-01, 29/11-2001)
Ikke grundlag for at tilsidesætte testamentarisk bobestyrerindsættelse.
Ægtefællerne M og K oprettede i 1959 et fælles testamente. Efter M's død oprettede K, der nu sad i uskiftet bo med M's særbarn B, i 1994 et nyt testamente, hvori det bl.a. bestemtes, at testamentet fra 1959 blev tilbagekaldt, og at B og to af K's niecer, C og D, hver skulle arve 1/3. Som eksekutor testamenti indsattes advokat A, der også havde udfærdiget testamentet. Efter at K i 2001 var afgået ved døden, rejste de to niecer indsigelse mod, at A blev indsat som bobestyrer, idet de gjorde gældende, at der var opstået uenighed mellem arvingerne om fortolkningen af de to testamenter, og at A, der havde udfærdiget testamentet fra 1994, havde en opfattelse af, hvorledes arven skulle fordeles, der stred mod C's og D's opfattelse heraf. Under hensyn til at den opståede tvist, hvis der ikke opnåedes enighed, skulle afgøres ved dom afsagt af skifteretten,

17277-SystematiskOversigt.book Page 48 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

fandtes der ikke at være anført afgørende grunde imod at lade A behandle boet som testamentsindsat bobestyrer, jf. dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 5, hvorfor boet udleveredes til A som bobestyrer.

• **TFA 2002.344Ø**
Testamentarisk bobestyrer var uvildig, da han tidligere kun havde bistået afdøde og fjernere familie.
Se under § 115.

• **TFA 2003.236Ø – FM 2003.88Ø**
Testamentarisk bobestyrer havde ikke redegjort for venskab med en arving. Han ansås for inhabil.
Se under § 115.

• **TFA 2003.434Ø** (B-1707-03, 24/6-2003)
Testamentarisk bobestyrer udpeget trods 2 livsarvingers utilfredshed
Ægtefæller havde i 1992 indsat en advokat som testamentarisk bobestyrer. 2 sønner ønskede en anden bobestyrer og anførte en række klagepunkter, blandt andet over advokatens fortolkning af testamentet og en ægtepagt, at han havde disponeret i boet, og at han havde fremsendt en urigtig boopgørelse. Skifteretten fandt betingelser for at udlevere boet til den testamentsindsatte bobestyrer opfyldt.

Efterlevende ægtefælles ønske om en bestemt bobestyrer

• **U 1999.1735V – FM 1999.166V** (B-1269-99, 1/7-1999)
Ægtefællens testamentariske indsættelse af ikke-autoriseret bobestyrer ikke tilsidesat.
K, der sad i uskiftet bo, fremsatte den 12. februar 1999 over for skifteretten begæring om skifte af det uskiftede bo ved ægtefælleudlæg efter dødsboskiftelovens § 22. Skifteretten tog begæringen om skifte til følge, men afslog K's begæring om ægtefælleudlæg, og K påkærede afgørelsen til landsretten. Den 24. februar 1999 oprettede K og hendes samlever M, som ligeledes sad i uskiftet bo, et notartestamente. Det oplystes i dette, at testatorerne begge enten ville skifte eller få boerne efter deres tidligere afdøde ægtefæller udlagt i henhold til dødsboskiftelovens § 22. Det bestemtes i testamentet bl.a., at den længstlevende skulle arve mest muligt ved den førstafdødes død, og at advokat T skulle behandle boerne som bobestyrer. Den 8. april 1999 afgik K ved døden, og den 16. april 1999 stadfæstede landsretten skifterettens afgørelse om nægtelse af ægtefælleudlæg. Advokat T, der ikke var autoriseret bobestyrer, fremsatte herefter begæring om, at døds- og fællesboet efter K's ægtefælle og dødsboet efter K blev udleveret til ham i henhold til den testamentariske bestemmelse. Skifteretten afslog begæringen og henviste bl.a. til, at K ikke længere sad i uskiftet bo, da testamentet blev oprettet, og indsættelsen af advokat T kunne derfor ikke ske med virkning for boet efter K's ægtefælle, hvorfor boet i man-

17277-SystematiskOversigt.book Page 49 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

gel af enighed om privat skifte skulle behandles af autoriseret bobestyrer. Landsretten fandt, at det af testamentet på tilstrækkelig tydelig måde fremgik, at det var K's ønske, at advokat T skulle være bobestyrer af den aktivmasse, der skulle skiftes efter hendes død. Det måtte endvidere antages at følge af dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 6, sammenholdt med forarbejderne til denne bestemmelse og den tidligere retstilstand, at K kunne træffe bestemmelse om, at advokat T skulle være bobestyrer også for så vidt angår døds- og fællesboet. Skifterettens kendelse ophævedes derfor, og sagen hjemvistes til skifteretten.

• **TFA 2000.69V – TFA 2000.98V – FM 2000.8V** (B-2174-99, 28/10-1999)
Efterlevende ægtefælles bobestyrerønske imødekommet trods arvings indsigelse.
Advokat anmodede på en efterlevende ægtefælles vegne om udlevering af afdødes og hendes bo til bobestyrerbehandling. En arving var utilfreds, idet advokaten gennem adskillige år havde været familiens advokat og ikke havde besvaret en henvendelse. Landsretten henviste til, at efterlevende efter dødsboskiftelovens § 38, stk. 1, nr. 6, forarbejderne og den tidligere retstilstand må antages at kunne tilkendegive, hvem der skal være bobestyrer. Der forelå ikke afgørende grunde mod, at denne udpegedes.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.8.

§ 39 *Bobestyreren skal inden boets udlevering ved tegning af sædvanlig kautionsforsikring eller på anden lignende måde sikre boet mod tab. Udgiften til kautionsforsikring afholdes som boudgift.*

Stk. 2. Har bobestyreren ikke i forvejen en ansvarsforsikring, der må anses for tilstrækkelig til at dække tab på grund af fejl og forsømmelser ved bobehandlingen, skal bobestyreren for at kunne få tegningsret i boet inden dettes udlevering tegne en sådan forsikring, hvis størrelse godkendes af skifteretten.

Stk. 3. Skifteretten kan til enhver tid stille krav om ændring af forsikringsdækningen efter stk. 1 og 2.

Artikler

FM 1997.19
Niels-Jørgen Kaj Petersen: Bobestyrerens kautionsforsikring.

FM 1998.160
Claes Hersland: Om frigivelse af bobestyrernes sikkerhedsstillelser og kravene til bobestyrernes kontokort.

§ 40 *Tages boet under insolvensbehandling, bestemmer skifteretten, hvem der som bobestyrer skal behandle boet, jf. dog § 70, stk. 2.*

§ 41 *Skifteretten afsætter en bobestyrer, der ikke behandler boet forsvarligt eller ikke rettidigt stiller fornøden sikkerhed. Afgørelsen træffes ved kendelse.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 50 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.1399V – TFA 1998.347**
Da bobestyrer ikke fremtrådte med den for en bobestyrer fornødne upartiskhed, skulle anden bobestyrer udpeges.
Se under § 38.

• **TFA 1999.224Ø** (B-0328-99, 3/3-1999)
Bobestyrer ikke afsat. Spørgsmål om pålæg hjemvist.
En søn klagede over, at en autoriseret bobestyrer af forældrenes skattepligtige dødsbo ikke fremmede bobehandlingen. Landsretten tiltrådte, at der ikke var grundlag for at afsætte bobestyreren, jf. dødsboskiftelovens § 41. Sagen hjemvistes til behandling af, om der burde meddeles bobestyreren et pålæg efter § 54, stk. 2.

• **TFA 1999.292V** (B-0579-99, 6/5-1999)
Advokat, der havde udfærdiget testamentet, ikke afsat som bobestyrer.
En søn klagede over dispositioner vedrørende indboeffekter i forældrenes dødsbo. Det hindrede ikke en advokat i at være bobestyrer, at han havde bistået med udarbejdelse af testamente, hvor Hjerteforeningen var begunstiget. Der forelå ikke omstændigheder ved den næsten afsluttede bobehandling, der medførte, at han skulle afsættes.

• **TFA 2000.26V – FM 1999.154V**
Klage over dødsbos salg af forretning til medarvinger og over bobestyreren ikke taget til følge.
Se under § 53.

• **TFA 2000.249Ø – FM 2000.59Ø** (B-0571-00, 28/2-2000)
Bobestyrer, som havde bistået med gaveoverdragelse til arving og ikke havde sikret sig boks, blev afsat.
En advokat havde hjulpet med gaveoverdragelse af en andel af en fast ejendom og indbo til en arving. Som bobestyrer havde han ikke sikret sig indholdet af en boks. Han blev afsat, da medarvinger kunne føle en sådan tvivl om hans fuldstændige upartiskhed, at afgørende grunde talte mod, at han fortsatte som bobestyrer.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.60.

• **TFA 2001.56Ø** (B-2639-00, 11/10-2000)
Bobestyrer ikke afsat, selv om kompagnon repræsenterede køber af boets ejendom.
Arvinger gjorde gældende, at bobestyrer skulle afsættes som inhabil, jf. dødsboskiftelovens § 115, idet køberne af boets landbrugsejendom var repræsenteret ved bobestyrerens kompagnon. De henviste også til reglerne om god advokatskik, særligt pkt. 3.2.2., sammenholdt med pkt. 3.2.6. Landsretten stadfæstede, at bobestyreren ikke var afsat.

17277-SystematiskOversigt.book Page 51 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.85Ø – FM 2000.120Ø**
Bobestyrerhvervet var personligt, men der kunne antages medhjælp til enkelte opgaver.
Se under § 49.

• **TFA 2001.467V** (B-1198-01, 10/7-2001)
Bobestyrer ikke afsat. Boets ejendom var endeligt solgt.
Der var beskikket skifteværger for begge arvinger i medfør af skiftelovens § 15, stk. 1, nr. 4, og en af statsamtets faste værger var beskikket. Den ene arving klagede over bobestyreren. Det kunne ikke kritiseres, at denne havde truffet sine afgørelser efter drøftelser med skifteværgen. Bobestyreren havde loyalt medvirket til at få boet afsluttet. Boets ejendom Sverige var forsøgt afhændet med udgangspunkt i en mæglervurdering og senere efter budgivning. Det ene bud blev antaget. Skifteretten fandt ikke grundlag for at afsætte bobestyreren. Køberen havde endeligt erhvervet boets ejendom. Arvingens anmodning om bortsalg på auktion toges derfor ikke til følge. Landsretten stadfæstede afgørelserne.

• **FM 2002.133.Ø** (B-2070-02, 30/7-2002)
Ikke grundlag for at afsætte bobestyrer.
En arving klagede over, at bobestyreren ikke havde besvaret henvendelser, at han havde haft et personligt venskab med afdøde og derfor var inhabil, at han ikke forelagde henvendelse til enken, og at bobestyreren havde udtalt modvilje mod arvingen. Bobestyreren udtalte, at han netop var udpeget på grund af sit indgående kendskab til afdøde og til de konflikter, der ville opstå ved hans død. Skifteretten fandt ikke, at der var påvist fejl eller forsinkelser eller interessekonflikt med arvingen i forbindelse med bobehandlingen. Bobestyreren blev ikke afsat.

• **TFA 2003.89V – FM 2002.190V**
Bobestyrer, der havde repræsenteret køber af boets ejendom, var ikke inhabil.
Se under § 115.

• **U 2003.2229Ø – FM 2003.190Ø** (B-0518-03, 10/6-2003)
Ikke grundlag for at afsætte bobestyrer, der i en periode tillige havde været fast værge for en arving.
Bobestyreren havde været inhabil, men da den retsstridige tilstand var ophørt, var der ikke grundlag for at afsætte ham.
Se under § 115.

Boets udlevering

§ 42 *Skifteretten udsteder straks skifteretsattest om, at boet er udleveret til den eller de pågældende bobestyrere. Begrænsninger i en bobestyrers tegningsret skal fremgå af attesten.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 52 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 43 *Må boet efter de foreliggende oplysninger klart antages at være insolvent, anmoder bobestyreren straks skifteretten om at fastslå dette, jf. § 69, stk. 1.*

§ 44 *Efter boets udlevering tager bobestyreren straks i fornødent omfang boets aktiver i forvaring eller sikrer disse mod uberettigede dispositioner, herunder ved tinglysning af meddelelsen om bobestyrerbehandlingen på boets faste ejendomme m.v., jf. herved tinglysningslovens § 13, stk. 1.*

Stk. 2. Boets aktiver registreres og værdiansættes af bobestyreren eller om fornødent ved sagkyndig vurdering.

• **TFA 1999.12Ø – FM 1998.178Ø** (B-2555-98, 22/9-1998)
Der var med rette lyst meddelelse på fast ejendom om bobestyrerbehandling.
Bobestyrer havde lyst meddelelse om bobestyrerbehandling på fast ejendom, jf. dødsboskiftelovens § 44, stk. 1. Den efterlevende ægtefælle klagede, idet ejendommen tilhørte hende ifølge ægtepagt. Bobestyreren bemærkede vedrørende lysningen, at der ikke var taget stilling til det reelle ejerforhold. Skifteretten ændrede ikke bobestyrerens afgørelse, idet der blandt andet henvistes til, at ejendommen ifølge tingbogen tilhørte afdøde og var med på hans selvangivelse.

• **TFA 2000.454V** (B-1222-00, 26/7-2000)
Ikke indbovurdering. Bobestyrer ikke inhabil.
Bobestyrer havde ved protokoltilførsel tilkendegivet, at indbovurdering var overflødig, og der fremkom ikke protester herimod, trods opfordring hertil. To smykker måtte antages at have en relativ beskeden værdi. Landsretten tiltrådte, at der ikke var grundlag for at kritisere fremgangsmåden. Det forhold, at bobestyreren tidligere havde repræsenteret modparten i en samværssag, gjorde ikke bobestyreren inhabil, jf. dødsboskiftelovens § 115, stk. 1.

§ 45 *Bobestyreren skal give arvingerne skriftlig meddelelse om væsentlige forhandlinger og beslutninger i boet. Andre, der har en retlig interesse deri, kan forlange at blive gjort bekendt med de oplysninger, der er indeholdt i meddelelsen.*

§ 46 *Bobestyreren indkalder, hvis dette ikke allerede er sket, straks afdødes kreditorer efter reglerne i kapitel 20.*

Stk. 2. Anmeldte fordringer og andre krav registreres på betryggende måde.

§ 47 *Bobestyreren giver snarest muligt arvingerne og legatarerne meddelelse om boets udlevering og om deres ret til at arve.*

§ 48 *Vides det ikke, om en arving eller legatar er i live, eller er vedkommendes opholdssted ukendt, eller er det uklart, hvem der er arvinger, søger bobestyreren de nødvendige oplysninger derom tilvejebragt.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 53 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Eftersøgning af arvinger og legatarer kan undlades, såfremt det må antages, at der ikke bliver arv eller legat at udlodde.

Stk. 3. Bobestyreren har i samme omfang som skifteretten adgang til at få oplysninger og bistand fra offentlige myndigheder.

• **TFA 2001.376Ø** (B-0742-01, 10/5-2001)
Bobestyrer skulle ikke skaffe oplysninger under verserende testamentssag ved skifteretten.
Under dødsbobehandling havde en arving anlagt sag efter dødsboskiftelovens § 89 mod en testamentsarving om testamentets gyldighed. Under denne sag anvendes ifølge § 98 retsplejelovens regler som hovedregel. Tilvejebringelse af oplysninger måtte ske som i andre civile sager. Det fandtes ikke i medfør af § 48 at kunne pålægges bobestyreren, der ikke havde været inddraget i en værgesag vedrørende afdøde, at tilvejebringe oplysninger til brug for den ene af sagens parter.

• **FM 2002.7** (Esbjerg skifteret, sks 100/01, 11/12-2001)
Bobestyrer skulle ikke skaffe oplysninger til brug for evt. genoptagelse af faderskabssag.
Afdøde var kendt bidragspligtig til et barn, som nu ønskede faderskabssagen genoptaget for at få fastslået faderskabet. Hun anmodede bobestyreren om at skaffe oplysninger om, hvem der havde været afdødes læge, og på hvilke hospitaler, han var behandlet. Skifteretten fandt, at disse undersøgelser lå uden for bobestyrerens pligter efter § 48.

Tegningsret

§ 49 *Bobestyreren tegner boet og repræsenterer dette i retssager. I boer med flere bobestyrere tegner disse hver især boet, medmindre skifteretten bestemmer andet, jf. § 42.*

Stk. 2. Indtil tilkendegivelse om boets solvens efter § 52, stk. 1, foreligger, skal bobestyreren så vidt muligt afholde sig fra at foretage dispositioner, der vil kunne foregribe den senere bobehandling.

• **TFA 2000.453V** (B-1274-00, 21/7-2000)
Bobestyrers skøde og pantebreve tinglyst uden godkendelse, selv om umyndige arvinger.
I et dødsbo var der umyndige arvinger. Bobestyreren solgte afdødes halvdel af en fast ejendom til samleveren, der ikke var arving. Dette krævede ikke godkendelse fra statsamtet, og der var ikke grundlag for at afvise skødet fra tinglysning, Også 2 pantebreve, som køberen havde udstedt til de umyndige arvinger, skulle tinglyses.

Dødsboskifteloven

• **TFA 2001.85Ø – FM 2000.120Ø** (B-2744-00, 18/10-2000)
Bobestyrerhvervet var personligt, men der kunne antages medhjælp til enkelte opgaver.
Testamentarisk bobestyrer havde givet advokatkollega skriftlig fuldmagt til i videst muligt omfang at repræsentere sig. Bobestyreren tilkendegav, at der ikke ville blive truffet væsentlige beslutninger i henhold til fuldmagten uden hans forudgående godkendelse. Skifteretten henviste til, at bobestyrerhvervet var personligt og afsatte bobestyreren. Landsretten bemærkede, at bobestyrerhvervet er så personligt, at det ikke i større eller minde omfang kan overlades til andre. Det var ikke udelukket på bobestyrerens ansvar at antage medhjælp til løsning af enkelte opgaver. Bobestyrerens varetagelse af hvervet havde ikke været kritisabel, hvorfor afsættelsen ophævedes.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.120.

§ 50 *Bobestyreren kan med skifterettens samtykke antage forretningskyndig medhjælp til for boets regning at bistå bobestyreren i nærmere fastsat omfang.*

Stk. 2. Bobestyreren kan, hvor særlige forhold taler herfor, med skifterettens samtykke antage revisorbistand til for boets regning at udføre nærmere fastsatte opgaver. Skifterettens samtykke er dog ikke nødvendigt, såfremt afdøde var bogføringspligtig eller regnskabspligtig og selv gjorde brug af revisorbistand.

• **FM 1999.96**
Bobestyrersalær blev ikke forhøjet med 50 %, fordi bobestyreren havde antaget medhjælp.
Se under § 68.

Søgsmål og retsforfølgning

§ 51 *Bestemmelserne i §§ 9 og 10 om søgsmål og retsforfølgning finder tilsvarende anvendelse på boer, der behandles ved bobestyrer. Anmeldelse af fordringer og andre krav mod boet skal dog ske til bobestyreren.*
Se afgørelser under § 10.

Åbningsstatus

§ 52 *Efter proklamafristens udløb udarbejder bobestyreren snarest en åbningsstatus, der indeholder en fortegnelse over samtlige boets aktiver og passiver med værdiangivelser pr. dødsdagen, boets forventede indtægter og øvrige udgifter samt bobestyrerens tilkendegivelse om, hvorvidt boet må antages at være solvent.*

Stk. 2. Åbningsstatus, der udarbejdes på en særlig blanket, tilsendes straks boets arvinger, skifteretten og den kommunale skattemyndighed. En kreditor

17277-SystematiskOversigt.book Page 55 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

eller legatar, som har retlig interesse deri, kan forlange at blive gjort bekendt med åbningsstatus.

Stk. 3. Må boet antages at være insolvent, indstiller bobestyreren straks til skifteretten, at der træffes afgørelse om insolvensbehandling, jf. § 69. Tages indstillingen til følge, kan udsendelse af åbningsstatus efter stk. 2 undlades.

Stk. 4. Viser boet sig senere at være insolvent, indstiller bobestyreren straks til skifteretten, at der træffes afgørelse om insolvensbehandling, jf. § 69.

Bostyret

§ 53 *Bobestyreren træffer bestemmelse i boets anliggender. Væsentlige spørgsmål skal forinden forelægges for arvingerne.*

Stk. 2. Er arvingerne ikke enige om afgørelsen af et væsentligt spørgsmål, skal dette drøftes på et bomøde, hvortil alle arvinger skal indkaldes. Opnås enighed ikke, og forlanges afstemning, stemmer de mødte arvinger efter deres ret til at tage arv og boslod. I tvivlstilfælde afgør bobestyreren omfanget af arvingernes stemmeret. Står stemmerne lige, afgøres spørgsmålet af bobestyreren.

Stk. 3. Bobestyreren kan tilsidesætte arvingernes beslutning og afgøre et spørgsmål, såfremt arvingernes beslutning er åbenbart uhensigtsmæssig eller strider mod nogens ret.

Stk. 4. Bobestyreren vejleder arvingerne om deres retsstilling efter §§ 96 og 97.

• **TFA 1999.294V – FM 1999.96V** (B-0982-99, 11/5-1999)
Bobestyrer kunne sælge ejendom til vurderingsprisen uden bomøde.
Skifteretten bemærkede, at salg af et dødsbos faste ejendom som altovervejende hovedregel skal drøftes på et bomøde, jf. dødsboskiftelovens § 53, stk. 2. I den konkrete sag havde bobestyreren ikke blot været berettiget til, men af hensyn til boets fremme været forpligtet til at sælge ejendommen til tredjemand til vurderingsprisen uden et bomøde. En arvings klage over bobestyreren afvistes.

• **U 1999.2073V – FM 2000.84V** (B-0902-99, 10/9-1999)
Bobestyrers undladelse af at tilsidesætte arvingernes flertalsbeslutning tiltrådt.
I et bobestyrerbo stemte 5 af de 6 arvinger for, at et rentefrit gældsbrev, en af arvingerne havde udstedt til arvelader, og som forfaldt til indfrielse til kurs 100 ved dennes død, ikke skulle forrentes fra dødsdagen indtil betalingstidspunktet. Skifteretten tilsidesatte i modsætning til bobestyreren denne afgørelse og fastsatte en forrentning efter rentelovens § 5, stk. 1. Efter formuleringen af gældsbrevet fandt landsretten ikke, at der for bobestyreren havde været grundlag for at tilsidesætte arvingernes flertalsbeslutning, og skifterettens kendelse ophævedes derfor.

17277-SystematiskOversigt.book Page 56 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.26Ø – FM 1999.154V** (B-2501-99, 16/9-1999)
Klage over dødsbos salg af forretning til medarvinger og over bobestyreren ikke taget til følge.
På et bomøde blev det besluttet at sælge boets største aktiv, en forretning, til 2 af arvingerne. Den tredje arving klagede. Det måtte bero på hendes egne forhold, at hverken hun eller hendes advokat deltog i bomødet og påvirkede beslutningen. Der fandtes ikke grundlag for at omgøre salget eller for at afsætte bobestyreren som følge af, at denne skulle have behandlet boet uforsvarligt.

• **TFA 2000.122V – FM 2000.7V**
Bobestyrer burde have holdt bomøde om ejendomssalg. Ikke omgørelse.
Se under § 97.

• **TFA 2003.302Ø** (B-0144-03, 26/3-2003)
Bobestyrer pålagt at holde bomøde til drøftelse af opgivelse af krav mod arving.
Bobestyreren meddelte skriftligt en arving, at han havde besluttet at opgive at føre sag mod en medarving. Da spørgsmålet måtte anses for væsentligt, og da arvingerne ikke ar enige, skulle der holdes bomøde, jf. § 53, stk. 2.

§ 54 *Bobestyreren fremmer boets behandling mest muligt og orienterer efter anmodning arvingerne om bobehandlingens forløb og forventede afslutning.*

Stk. 2. Skifteretten kan, hvor forholdene gør det nødvendigt, pålægge bobestyreren at indgive løbende indberetninger om bobehandlingens forløb og meddele bobestyreren pålæg om at foretage, hvad der findes fornødent.

Stk. 3. Ved afslutning af bobestyrerbehandlingen drager bobestyreren omsorg for, at tinglysning og anden tilsvarende offentlig registrering af bobestyrerbehandlingen slettes.

• **TFA 1999.224Ø**
Bobestyrer ikke afsat. Spørgsmål om pålæg hjemvist.
Se under § 41.

• **TFA 2002.53Ø – FM 2001.148Ø** (B-2634-01, 1/10-2001)
Testamentarisk bobestyrer var ikke inhabil. Han pålagdes ikke at anlægge omstødelsessag.
Bobestyrer var ikke inhabil, selv om hans kontor tidligere havde bistået en søn af afdøde med et økonomisk mellemværende af størrelsesordenen 25.000 kr., selv om der til afgørelsen heraf blev indbetalt et beløb fra afdøde, og uanset at bobestyreren havde været tilbageholdende med at foretage undersøgelser som ønsket af en datter. Afdøde havde, medens hun i 4 år sad i uskiftet bo, nedbragt formuen med 220.000 kr. eller ca. 30% og havde foretaget dispositioner over det uskiftede bos konti. Der var ikke grundlag for at pålægge bobestyreren at foretage yderligere undersøgelser, blandt andet vedrørende dispositioner over afdødes konti. Ved vurderingen af, om bobestyreren skulle pålægges at anlægge omstødelsessag mod sønnen efter arvelovens § 22 måtte der tages hen-

17277-SystematiskOversigt.book Page 57 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

syn til hans vurdering af sandsynligheden for, at boet ville få medhold. Selv om sønnen – uanset at han bestred dette – var begunstiget med 100.000 kr., fandt skifteretten ikke, at det hermed var klart, at boet ville få medhold. Skifteretten fandt derfor ikke grundlag for at pålægge bobestyreren at anlægge omstødelsessag.

Bomøder

§ 55 *Bobestyreren indkalder til bomøde, når der er behov herfor. Indkaldelse bør i almindelighed ske, hvis en arving forlanger det. Indkaldelse skal ske, hvis skifteretten bestemmer det, eller hvis der er uenighed mellem arvingerne om et væsentligt spørgsmål, jf. herved § 53, stk. 2.*

Stk. 2. Indkaldelse sker ved meddelelse til de pågældende og om fornødent tillige ved bekendtgørelse i Statstidende. Tid, sted, varsel og dagsorden fastsættes af bobestyreren, som leder forhandlingerne på bomødet.

• **TFA 2001.382V**
Indbofordeling, hvortil arving var indkaldt, ikke omgjort. Indkaldelse til bomøder sædvanligvis med 14 dages varsel.
Se under § 97.

• **TFA 2003.491Ø** (B-2192-03, 11/8-2003)
Knap en uges varsel til bomøde om salg af ejendom passende.
En arving modtog indkaldelse til et bomøde, dateret den 4. juli, 3 dage senere. Bomødet blev afholdt den 10. juli. Der skulle tages stilling til salg af boets ejendom, idet der var en køber. Varslet var efter omstændighederne passende.

Prøvelse af fordringer og andre krav

§ 56 *Bobestyreren undersøger grundlaget for de anmeldte fordringer, de i § 83, stk. 2, nævnte fordringer og andre krav samt massekrav og forelægger arvingerne en fortegnelse over disse tillige med sin foreløbige indstilling om, hvorvidt de enkelte fordringer og krav bør anerkendes. Bobestyreren kan fastsætte en frist for arvingernes stillingtagen til, om fordringer og krav bør anerkendes. Fremsætter ingen af arvingerne indsigelse mod et krav, der af bobestyreren fuldt ud er indstillet til godkendelse, er dette godkendt.*

Stk. 2. Er der efter forelæggelsen for arvingerne tvivl om, hvorvidt en fordring eller et andet krav skal anerkendes som anmeldt, undersøger bobestyreren, om en forligsmæssig ordning kan opnås.

Stk. 3. Anerkendes en fordring eller et andet krav ikke fuldt ud af alle arvinger, og indgås forlig ikke, udarbejder bobestyreren sin endelige indstilling om, hvorvidt og i hvilket omfang fordringen eller kravet bør anerkendes.

Stk. 4. Indstillingen forelægges for arvingerne og ved anbefalet brev eller på anden betryggende måde for de fordringshavere, hvis fordring eller krav ikke fuldt ud anerkendes, med oplysning om, at enhver, som ikke kan godkende

17277-SystematiskOversigt.book Page 58 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

indstillingen, inden 4 uger efter modtagelsen af meddelelsen må anlægge sag ved skifteretten, jf. dog § 89, stk. 4. Reglerne i § 109, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Anlægges sag ikke rettidigt, er bobestyrerens endelige indstilling godkendt.

Stk. 6. Er der tvivl om boets solvens, skal prøvelsen af fordringerne også omfatte fordringernes plads i konkursordenen. Fordringer og krav skal da tillige forelægges for boets kreditorer. Forelæggelse for kreditorerne kan ske ved en meddelelse om, at indstillingerne ligger til eftersyn på bobestyrerens kontor. Stk. 1-5 finder i øvrigt anvendelse.

• **TFA 1999.70V – FM 1999.11V – FM. 1999.51V**
Ikke undersøgelsesvederlag til arving. Bobestyrerhonorar nedsat.
Se under § 68.

• **U 1999.1266/2V**
Behandling af tvist i bobestyrerbo om efterlevende ægtefælles krav på forsikringsudbetaling krævede ikke anlæg af sag ved skifteretten.
Se under § 98.

• **TFA 1999.254V – FM 1999.95V** (B-0506-99, 16/4-1999)
Skifteretssag om vederlagskrav efter arvelovens § 21 ikke afvist. Det var omfattet af dødsboskiftelovens § 56.
Der var enighed om, at et vederlagskrav efter arvelovens § 21 var omfattet af dødsboskiftelovens § 56. Bobestyrerens endelige indstilling efter § 56, stk. 3, var afgørende for, hvem der skulle anlægge sag ved skifteretten, jf. stk. 4. Da bobestyreren ikke var fremkommet med en begrundet indstilling, jf. stk. 1 og 3, kunne bobestyreren ikke fastsætte frist efter stk. 4. Boets afvisningspåstand toges derfor ikke til følge.

• **TFA 2000.137V – FM 2000.11V** (B-1963-99, 13/12-1999)
Krav om fuldstændig indstilling fra bobestyrer om fordringer.
Sag hjemvist, for at bobestyrer kunne udarbejde en fuldstændig fortegnelse over fordringerne i et dødsbo med indstilling med henblik på forelæggelse for arvingerne, jf. dødsboskiftelovens § 56, stk. 1.

• **TFA 2000.185 Ø** (B-0086-00, 18/1-2000)
Stævning mod boet vedrørende fordringer for sen. Indstillings fremsendelse efter § 56.
Bobestyrer havde fremsendt sin indstilling efter dødsboskiftelovens § 56 til arving både ved almindeligt og anbefalet brev. Landsretten henviste til, at der ikke i forhold til arvinger i stk. 4 var noget krav til fremsendelsesmåden. Arvingen havde ikke oplyst, at det almindelige brev ikke var kommet frem til ham. Landsretten tiltrådte, at skifteretten havde afvist sagen som for sent anlagt.

17277-SystematiskOversigt.book Page 59 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2000.1229V**
Fuldmagt til advokat bortfaldt ved fuldmagtsgivers død. Honorarkrav for tiden fra dødsfaldet, til boet blev taget under offentligt skifte, godkendt delvist og anerkendt som massekrav.
Se under aftalelovens § 21.

• **TFA 2000.279V** (B-1519-99, 17/3-2000)
Medhjælpers a conto udlodningsforslag indebar ikke anerkendelse af krav.
Skifteretten afviste under fordringsprøvelsen et krav som for sent anmeldt. Medhjælper havde tidligere medtaget kravet i en opgørelse med henblik på a conto udlodning. Medhjælper havde i udlodningsforlaget anført, at det var en forudsætning, at der var dækning i boet til alle krav. Der var derfor ikke grundlag for at fastslå, at medhjælper skulle have anerkendt kravet som anmeldt. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2000.455V – FM 2000.117V** (B-1415-99, 28/7-2000)
Ikke kritik af bobestyrers valg af betalingsmiddel vedrørende arvings tilgodehavende. Indsigelse krævede sagsanlæg.
Arvings krav mod dødsbo blev kun delvist anerkendt. Hans ønske om at blive honoreret ved udlæg i obligationer blev ikke imødekommet. Dette havde han ikke krav på, og bobestyrerens valg af betalingsmiddel blev ikke kritiseret. Indsigelse mod den delvise afvisning skulle efter dødsboskiftelovens § 56, stk. 4, gøres gældende ved sagsanlæg ved skifteretten.

• **TFA 2001.107Ø**
Ikke tilladelse til særskilt kære af skifteretsbeslutning om fremme af fordringsprøvelse.
Se under § 70.

Dækning af godkendte fordringer og andre krav

§ 57 *Bobestyreren drager omsorg for, at godkendte fordringer og boets øvrige forpligtelser snarest muligt opfyldes af boet, medmindre de overtages af arvinger, legatarer eller andre.*

Stk. 2. Acontosalær til bobestyreren kan udbetales med skifterettens samtykke, hvis særlige grunde, herunder boets beskaffenhed eller behandlingstid, taler herfor.

• **FM 1998.93Ø** (B-3800-97, 15/1-1998)
A conto salær hævet uden skifterettens tilladelse skulle tilbagebetales.
Eksekutor havde hævet 100.000 kr. i salær uden skifterettens tilladelse. Skifteretten indberettede til Justitsministeriet, som pålagde eksekutor at tilbagebetale salæret. Eksekutor indbragte afgørelsen for landsretten med påstand om, at han fik lov at hæve a conto salær. Da skifteretten ikke havde truffet nogen

17277-SystematiskOversigt.book Page 60 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

afgørelse, og da Justitsministeriets afgørelse ikke kunne kære, afviste landsretten sagen. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

Salg af boets aktiver

§ 58 *Salg af boets aktiver skal ske på den måde, der tjener boets interesser bedst. Salg ved auktion sker efter reglerne i retsplejeloven.*

§ 59 *Ved tvangsauktion over boets aktiver tilfalder overskud ved pantets bestyrelse de panthavere, som ikke opnår fuld dækning gennem købesummen, og hvis panteret omfatter indtægter af pantet. Kan ingen panthaver gøre krav på overskuddet, indgår det i boet.*

Stk. 2. Underskud ved pantets bestyrelse tilsvares på tvangsauktion af den, som overtager pantet på auktionen.

Stk. 3. Rimelige omkostninger ved bestræbelser for realisation af pantet tilsvares af den, som overtager pantet på tvangsauktionen.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse ved underhåndssalg.

Stk. 5. Ved salg af udenlandsk luftfartøj, der er registreret i en stat, som har tiltrådt Geneve-konventionen af 19. juli 1948, skal køberen dog kun betale de i lov om registrering af rettigheder over luftfartøj § 29 nævnte udgifter.

§ 60 *På tvangsauktion kan boet fordre bortsalg, hvis det må antages at ville få andel i budsummen, eller hvis salg er nødvendigt for at opnå dækning for de i § 59, stk. 2, 3 og 5, nævnte udgifter.*

§ 61 *Tvangsauktion foregår efter retsplejelovens regler. Skal auktionssummen efter disse regler indbetales til fogedretten, sker indbetaling dog til bobestyreren.*

§ 62 *Reglerne i §§ 59-61 anvendes tilsvarende på udlæg, som ikke bortfalder i medfør af konkurslovens § 71.*

Inddrivelse af fordringer og andre krav

§ 63 *Bobestyreren inddriver boets udestående fordringer og øvrige krav, medmindre disse udlægges i arv eller bortsælges.*

Stk. 2. Boets fordringer og andre krav, i hvilke der er gjort udlæg, inddrives af bobestyreren, medmindre boet frafalder adgangen til inddrivelse.

• **FM 1998.11V** (B-0897-96, 29/10-1997)

Indestående på 2x100.000 kr. på arvings konto i udlandet anset for at tilhøre boet.

En far indsatte ad 2 gange 200.000 kr. på en konto i Luxembourg. Kontoen lød på sønnens navn, da faderen ikke selv kunne oprette konto. I forbindelse med

17277-SystematiskOversigt.book Page 61 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

faderens død gjorde sønnen gældende, at beløbet var hans og indsat til nedbringelse at et mellemværende med faderen. Sønnen havde ikke bevist, at beløbet var overgivet ham af faderen til eje eller til nedbringelse af et krav. Sønnen blev dømt til at betale beløbet tilbage til boet. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2002.302V**
Beløb, døtre havde modtaget, var lån, ikke gaver.
Se under arvelovens § 70.

Acontoudlodninger

§ 64 *Acontoudlodning kan med bobestyrerens tilladelse ske, når boets forhold utvivlsomt tillader det. Udlodning kan betinges af, at boet friholdes for et eventuelt tab.*

• **TFA 2001.266Ø** (B-0581-01, 6/3-2001)
Mand kunne ikke få udbetalt sin pension, indsat på den afdøde hustrus konto.
Mandens pension var indsat på en bankkonto, alene lydende på hans nu afdøde hustrus navn. Mandens anmodning om at få beløbet udbetalt fra dødsboet blev ikke imødekommet. Da det endnu ikke var konstateret, om boet var solvent, kunne der ikke foretages a conto udlodning, jf. dødsboskiftelovens § 64.

Udlevering af boet til anden behandlingsmåde

§ 65 *Skifteretten skal på et hvilket som helst tidspunkt af bobehandlingen efter anmodning udlevere et bo til boudlæg, til privat skifte, til ægtefællen efter kapitel 13 eller til uskiftet bo, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Udleveringen kan betinges af, at der stilles sikkerhed for udgifterne ved den hidtidige behandling.*

Stk. 2. Bobestyreren underretter de kreditorer, der har krav på at opnå dækning i boet.

• **TFA 1998.191Ø – FM 1998.81Ø**
Ikke boudlæg efter endelig opgørelse.
Se under § 68.

• **TFA 1998.312Ø** (B-1160-98, 6/5-1998)
Ikke udlevering til privat skifte tæt på et år efter dødsfaldet.
Efter dødsfald i april 1997 begyndtes bobestyrerbehandling, efter at arvingerne adskillige gange var rykket for begæring om privat skifte. I marts 1998 kom begæringen. Da et privat skifte skal kunne færdigbehandles inden for etårsfristen i dødsboskiftelovens § 31, også i et tilfælde, hvor udlevering finder sted efter § 65, kunne begæringen ikke imødekommes.

• **TFA 1999.65V – FM 1999.9V**
Ikke fornyet uskiftet bo, efter at anmodning om skifte af det var imødekommet.
Se under § 78.

• **TFA 2003.26Ø**
Boudlæg til en af tre arvinger, der havde boet sammen med afdøde. Boet afsluttet, da der havde været tid til sagsanlæg.
Se under § 19.

• **FM 2003.247Ø** (B 2682-03, 30/9-2003)
Boudlæg nægtet, selv om bomassen under behandlingen var kommet under grænsen for boudlæg.
Ved boets udlevering blev aktiverne anslået til 58.000 kr. efter fradrag af begravelsesudgifter og pantegæld. Da aktiverne var afviklet, var aktiverne 68.000 kr. og bobehandlingsudgifterne 37.000 kr. Skifteretten fandt ikke betingelserne for boudlæg opfyldt, idet § 18 forudsatte, at der ikke havde fundet en bobehandling sted. Den påbegyndte bobehandling kunne umiddelbart sluttes med betaling af gælden og udlodning af arv, som arvingerne efter bobehandlingen måtte have en berettiget forventning om at modtage.

Boopgørelse

§ 66 *Bobestyreren udarbejder en boopgørelse med en redegørelse om boets behandling og om arveforholdene samt en opgørelse over boets aktiver og passiver, indtægter og udgifter med angivelse af fordelingen mellem legatarer og arvinger og af den beregnede bo- og tillægsboafgift.*

Stk. 2. Den seneste skæringsdag, der kan anvendes i opgørelsen, er 2-årsdagen for dødsfaldet. Medfører boets forhold, at det ikke kan opgøres endeligt med den nævnte skæringsdag, skal bobestyreren inden 2-års-dagen give skifteretten meddelelse herom samt redegøre for baggrunden derfor. Skifteretten kan bestemme, at skæringsdatoen udskydes, og at der løbende skal indgives redegørelser om boets forhold.

Stk. 3. Skifteretten kan efter indstilling fra bobestyreren tillade, at opgørelse vedrørende en endnu ikke oppebåret indtægt, et betinget eller omtvistet krav eller andre nærmere afgrænsede dele af boet henskydes til tiden efter boets afslutning. Tillægsopgørelse skal indleveres snarest muligt.

Stk. 4. Skifteretten kan til enhver tid fastsætte en frist for boets afslutning.

§ 67 *Vides det ikke, om en arving eller legatar har overlevet den afdøde, indstiller bobestyreren til skifteretten, hvorvidt der skal afsættes arv efter reglerne i § 25 i lov om borteblevne.*

Stk. 2. Skifteretten kan efter indstilling fra bobestyreren bestemme, at der ved opgørelse og udlodning i boet skal bortses fra arvelodder, hvis udbetaling vil medføre uforholdsmæssige ulemper eller omkostninger, eller at sådanne arvelodder skal indbetales til statskassen.

17277-SystematiskOversigt.book Page 63 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 68 *Boopgørelsen skal senest 2 måneder efter skæringsdagen fremlægges til godkendelse på et afsluttende bomøde. Uanset valg af skæringsdag har bobestyreren dog altid en frist på 9 måneder fra dødsdagen til at fremlægge boopgørelsen. Indkaldelse skal ske med mindst 2 ugers varsel, og senest samtidig hermed skal boopgørelsen sendes eller afleveres til boets arvinger.*

Stk. 2. Klage over boopgørelsen, herunder beregningen af bobestyrerens salær, skal fremsættes over for bobestyreren inden 4 uger efter det afsluttende bomøde. Bobestyreren indbringer snarest muligt klagen for skifteretten, medmindre enighed opnås. Bestemmelserne i § 97, stk. 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse. Fremsættes klage ikke inden udløbet af den i 1. pkt. fastsatte frist, er boopgørelsen endelig.

Stk. 3. Den endelige boopgørelse indsendes inden 2 uger i et eksemplar til den kommunale skattemyndighed og i et eksemplar til skifteretten. Begge eksemplarer skal være underskrevet af bobestyreren.

Salærklager

• **FM 1999.11V** (B-1101-98, 12/6-1998)
Salær i bobestyrerbo med bruttoaktiver på 135.000 kr. nedsat fra 49.300 kr. til 30.000 kr.
To ægtefæller døde med 3 minutters mellemrum. Boerne blev udleveret til bobestyrerbehandling. Der var 20 arvinger i det sidste bo. Bobestyreren oplyste, der var anvendt 14 advokattimer, 58 kvalificerede sekretærtimer og 14 almindelige sekretærtimer. Skifteretten fandt ikke grundlag for at betvivle, at der var udført det omfattende arbejde, ligesom man fandt, at kvalificerede sekretærtimer burde honoreres. Da boerne var af beskeden størrelse og forholdsvis ukomplicerede, fandt skifteretten, at salæret ikke burde overstige 30.000 kr.

• **TfA 1999.70V – FM 1999.11V – FM. 1999.51V** (B-2099-98, 26/10-1998)
Ikke undersøgelsesvederlag til arving. Bobestyrerhonorar nedsat.
Bobestyreren havde i opgørelsen medtaget en boudgift på 1.200 kr. til en arving for fremskaffelse af oplysninger til brug for bedømmelse af, om der forelå misbrug. En medarving klagede. Skifteretten bemærkede, at kravet ikke var prøvet efter § 56, og at der var tale om oplysninger, som en arving selv skulle bruge i en eventuel sag efter arvelovens § 21. Kravet blev derfor ikke godkendt. Skifteretten nedsatte af egen drift bobestyrerens salær fra 72.100 kr. til 40.000 kr. Skifteretten henviste til omfanget af bobestyrerens arbejde, boets karakter og til de tidligere gældende takster.

• **TFA 1999.227V – FM 1999.80V** (B-3034-98, 9/3-1999)
Bobestyrersalær ikke nedsat.
Autoriseret bobestyrer beregnede sig et salær på 30.000 kr. + moms i et dødsbo med 2 legale arvinger. Han havde anvendt 25 timer på boet og sekretæren et tilsvarende antal. Skifteretten fandt ikke grundlag for at nedsætte salæret. På

17277-SystematiskOversigt.book Page 64 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

grund af uenighed var der anvendt uforholdsmæssigt megen tid på indbofordeling. Der havde været problemer omkring salg af en fast ejendom.

• **TFA 1999.230V** (B-1060-98, 11/3-1999)
Medhjælpersalær i dødsbo ikke nedsat.
Medhjælperen havde haft et betydeligt større arbejde end sædvanligt, herunder med afdækning af et låneforhold. Landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte skifterettens skøn med hensyn til salæret. At merarbejdet navnlig skyldtes en enkelt arvings forhold, kunne ikke ændre herpå. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **FM 1999.96** (Frederiksberg skifteret, sks 1501/97, 27/4-1999)
Bobestyrersalær blev ikke forhøjet med 50 %, fordi bobestyreren havde antaget medhjælp.
I testamentet var bestemt, at en advokat og en lægmand skulle være eksekutorer, og at de begge skulle have fuldt eksekutorsalær. Lægmanden gav afkald på indsættelsen, og boet blev udleveret til den indsatte advokat. I boopgørelsen forhøjede bobestyreren salæret med 50 %, som han udbetalte til lægmanden for praktisk bistand ved afvikling af boet. Da antagelsen af medhjælper ikke var godkendt af skifteretten efter § 50, blev salærforhøjelsen heller ikke godkendt.

• **TFA 1999.309V – FM 1999.96V** (B-0310-99, 20/5-1999)
Skifterettens skøn over bobestyrers samlede salær ikke tilsidesat.
Bobestyrer beregnede sig et samlet salær på 57.000 kr. Hun havde registreret 71 timer på sagen. Ud fra en samlet bedømmelse af boets beskaffenhed, herunder navnlig antallet af arvinger, boets størrelse og aktivernes karakter var boet forholdsvis ukompliceret. Skifteretten nedsatte salæret til 40.000 kr. Landsretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte skifterettens skøn.

• **TFA 2000.36Ø** (B-1421-99, 17/9-1999)
Bobestyrersalær på 110.000 kr. godkendt.
Bobestyrer beregnede sig et salær på 110.000 kr., hvilket en arving klagede over. Skifteretten fandt ikke grundlag for at nedsætte salæret. For landsretten redegjorde bobestyreren for bobehandlingen, herunder for bistand ved ejendomssalg, og hun henviste til, at hun havde anvendt 87 timer, medens sekretæren havde brugt 40 timer. Landsretten tiltrådte skifterettens afgørelse.

• **TFA 2000.242Ø – FM 2000.80Ø** (B-2981-99, 3/11-1999)
Bobestyrersalær i millionbo, der overgik til privat skifte, nedsat.
Et dødsbo på godt 4 mio. kr. i form af bankindeståender, aktier, obligationer samt med 2 arvinger blev begyndt som bobestyrerbo. Boet blev senere udleveret til privat skifte. Bobestyreren beregnede sig salær på 31.000 kr. for 13 advokattimer og 30 anslåede sekretærtimer. Skifteretten fandt et salær på 25.000 kr. passende, hvilket landsretten stadfæstede.

17277-SystematiskOversigt.book Page 65 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.109V** (B-2205-99, 17/11-1999)
Landsretten nedsatte bobestyrersalær fra 50.000 kr. til 40.000 kr.
Arving klagede blandt andet over et bobestyrersalær på 50.000 kr. + moms. Skifteretten fandt salæret rimeligt efter tidsforbruget på 55½ time, boets størrelse med aktiver på 1 mio. kr., boets kompleksitet med hensyn til arveforhold og aktivernes karakter, bomøder af større omfang og antal samt særligt omfattende bobehandling i øvrigt. Landsretten nedsatte salæret til 40.000 kr. + moms.

• **TFA 2000.143Ø** (B-3215-99, 21/12-1999)
Bobestyrersalær godkendt. Sagsbehandling ved boslutning.
Klage over et bobestyrersalær på 43.050 kr. + moms toges, trods problemer under bobehandligen, ikke til følge. Bobestyreren havde ikke indkaldt til afsluttende bomøde, som krævet efter dødsboskiftelovens § 68. Arvingen var ikke vejledt om reglen. Kæren var rettidig, da skifteretten havde afsagt kendelse uden forudgående meddelelse.

• **TFA 2000.284Ø** (B-0798-00, 28/3-2000)
Bobestyrerhonorar fastsat til 80.000 kr. trods 240 timers arbejde, der var uforholdsvis mange.
Bobestyrer havde ifølge en salærredegørelse og et timeregnskab brugt ikke under 240 timer. Boets indtægter var godt 600.000 kr. Afdøde drev en advokatvirksomhed "uden de store sager". Dette blev bobestyrer gjort bekendt med. Han brugte til trods herfor uforholdsmæssig mange timer på virksomheden. Et betydeligt arbejde med besvarelse af klager fra arvingerne beroede i en vis udstrækning på bobehandlingen. Skifteretten fastsatte i overensstemmelse med arvingens forslag salæret til 80.000 kr.

• **TFA 2000.413V – FM 2000.100V** (B-0748-00, 25/5-2000)
Salær til bobestyrer for sælgerrepræsentation underejendomshandel nedsat.
Bobestyrer havde anvendt 25½ time og 11 sekretærtimer på et dødsbo. Der var aktiver for godt 535.000 kr., i det væsentlige i form af en fast ejendom og et bankindestående. Bobestyreren havde beregnet sit salær til 33.700 kr. og havde beregnet sig et særskilt salær for repræsentation ved boets salg af en fast ejendom, med tillæg af 3.090 kr. for lånesagsbehandlingen. Skifteretten nedsatte efter en samlet vurdering af boets beskaffenhed salæret til 27.000 kr. Landsretten stadfæstede kendelsen med den ændring, at salæret for sælgerrepræsentationen nedsattes til 1.000 kr., fordi der derudover var beregnet særskilt salær for ekspedition af lånedokumenter samt for indfrielse og aflysning af pantehæftelser.

• **TFA 2000.398Ø** (B-1116-00, 23/6-2000)
Bobestyrerhonorar på 560.000 kr. for skønnede mindst 400 timer.
Bobestyreren havde skønnet et timeforbrug på ikke under 400 timer, hvilket ifølge skifteretten var et berettiget og nødvendigt timeforbrug for en erfaren bobestyrer. Efter boets størrelse, kompleksitet og forhold i øvrigt kunne hono-

17277-SystematiskOversigt.book Page 66 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

raret ikke overstige 1.400 kr. i timen. Honoraret blev fastsat til 560.000 kr. + moms. Der var ikke grundlag for reduktion på grund af fejl eller lignende.

• **TFA 2001.105Ø** (B-2903-00, 21/11-2000)
Bobestyrersalær i ukompliceret bo for 62 timer nedsat til 80.000 kr.
Bobestyrer havde fastsat sit salær til 155.000 kr. Efter indsigelse fra en arving nedsatte bobestyreren på et bomøde salæret med 1/3 til 103.000 kr. Boet med en bruttoaktivmasse på 10 mio. kr. bestod i det væsentligste af værdipapirer. Der var et stort antal testamentsarvinger. Bobestyreren havde anvendt 62 timer. Skifteretten tilsidesatte ikke timeopgørelsen. Efter boets ukomplicerede karakter fastsattes salæret skønsmæssigt til 80.000 kr.

• **TFA 2001.225V – FM 2001.54V**
Bobestyrersalær stadfæstet. Andre skifteretsafgørelser om klager blev ophævet.
Se under § 97.

• **TFA 2001.402V – FM 2001.125V** (B-0612-01, 15/6-2001)
Bobestyrersalær for over 350 timer, heraf 2/3 advokattimer, fastsat til 200.000 kr. + moms, da bobehandlingen havde været kritisabel.
Testamentarisk bobestyrer beregnede sig et salær på 320.000 kr. for over 350 timers arbejde, heraf 2/3 advokattimer. Skifteretten nedsatte salæret til 200.000 kr., selv om timeopgørelsen ikke betvivledes. Der havde været grundlag for at kritisere bobehandlingen, og efter skifterettens opfattelse ville der være anvendt væsentlig mindre tid, hvis den havde været anvendt mere hensigtsmæssig. Advokaten havde selv konciperet testamentet og de tilhørende dokumenter. På den anden side var der tale om et fællesbo og særbo med betydelige aktiver både i Danmark og Norge samt 2 tildels uenige arvingsgrupper.

• **FM 2001.149V** (B-2018-01, 17/9-2001)
Bobestyrersalær nedsat fra 122.500 kr. til 90.000 kr.
I et dødsbo udgjorde aktivmassen godt 3 mio. kr., hvoraf de væsentligste aktiver var fast ejendom. Bobestyreren oplyste, at der var anvendt 56 juristtimer og 113 sekretærtimer på sagen. Der var beregnet særskilt salær for salg af boets faste ejendomme med godt 20.000 kr. Landsretten nedsatte salæret under hensyn til arbejdets omfang og aktivernes karakter.

• **U 2002.167V**
Fratrådt bobestyrers salær nedsat, da advokaten havde undladt at gøre skifteretten opmærksom på inhabilitet.
Se under § 97.

17277-SystematiskOversigt.book Page 67 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.123Ø** (B-3112-01, 19/11-2001)
Bobestyrersalær nedsat, da arbejde om artikelserie ikke kunne medregnes. Honorar til repartitør skulle udredes af bobestyreren.
En fond klagede som arving over, at en testamentarisk bobestyrer havde beregnet sig et salær på godt 250.000 kr. Skifteretten fandt ikke, at arbejde i anledning af en artikelserie i et dagblad med kritik af bobestyreren og en efterfølgende politianmeldelse vedkom boet. Honorar til den eksterne repartitør blev udredt af bobestyrerens eget salær. Salæret blev skønsmæssigt nedsat til 200.000 kr.

• **TFA 2002.268Ø** (B-0151-02, 12/2-2002)
Bobestyrersalær nedsat til 75.000 kr., idet fuldmægtig- og sekretærtimer ikke kunne begrunde de indstillede 88.000 kr.
Der var anvendt 58 advokattimer, 12 fuldmægtigtimer og 24 sekretærtimer på et dødsbo. Bobestyreren indstillede et salær på 88.000 kr. + moms, hvilket skifteretten tiltrådte, idet der henvistes til, at behandlingen havde været usædvanlig vanskelig og tidkrævende. Landsretten anførte, at tidsforbruget var højere end normalt, hvilket i det væsentlige skyldtes arvingerne. Den tid, bobestyreren havde anvendt, kunne herefter ikke anses for urimelig. Advokattimerne kunne imidlertid ikke alene bære det indstillede salær, og fuldmægtig og sekretærtimerne havde ikke et sådant omfang, at de kunne begrunde et højere salær end 75.000 kr. med tillæg af moms.

• **TFA 2002.295Ø**
Skifteretten havde ikke tilsidesat sin vejledningspligt. Bobestyrersalær ikke nedsat.
Se under § 91.

• **TFA 2002.487Ø** (B2434-02, 26/8-2002)
Bobestyrersalær for 80 timer nedsat til 100.000 kr.
Bobestyreren ønskede et salær på 130.000 kr. Skifteretten henviste til, at den indledende bobehandling havde været kompliceret og til det oplyste tidsforbrug på ca. 80 timer, og nedsatte salæret til 100.000 kr. med tillæg af moms.

• **TFA 2003.103Ø** (B-3131-02, 6/11-2002)
Bobestyrersalær incl. porto, kopialia og kautionsforsikringspræmie godkendt.
Bobestyreren havde beregnet et salær på 24.000 kr. + moms, hvilket skifteretten godkendte. Skifteretten godkendte endvidere, at der i opgørelsen var medtaget 793 kr. i porto og kopialia i anledning af en retssag samt 650 kr. for boforsikring.

• **TFA 2003.108V** (B-2112-02, 14/11-2002)
Landsretten nedsatte bobestyrersalær fra 39.000 kr. til 25.000 kr.
Der var anvendt 14 advokattimer, 52 kvalificerede sekretærtimer og 3 ¼ almindelige sekretærtimer på et bobestyrerbo. Nettobeholdningen var knap 400.000 kr. Skifteretten fandt et salær på 39.000 kr. passende, incl. et honorar

17277-SystematiskOversigt.book Page 68 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

på 4.000 kr. for et arveudlægsskøde og 1.250 kr. i portoudgifter m.v. Der lagdes vægt på, at behandlingen af et bobestyrerbo forudsatte særligt udannet sekretærbistand, og at det var rimeligt at honorere dette arbejde særskilt. Efter arbejdets omfang og aktivernes værdi og karakter nedsatte landsretten det samlede salær incl. et skønsmæssigt beløb til porto og copialia til 25.000 kr. med tillæg af moms.

• **TFA 2003.299Ø** (B-0758-03, 26/3-2003)
Bobestyrersalær på 190.000 kr. for mere end 200 timers arbejde.
Bobestyreren oplyste, at han med sikkerhed han brugt mere en 200 advokattimer og indstillede et salær på 190.000 kr. + moms, hvilket skifteretten og landsretten godkendte.

• **FM 2003.189Ø** (B-1775-03, 23/6-2003)
Bobestyrersalær på 50.000 kr. i bo med besværlige arvinger.
Bobestyreren havde brugt 38 advokattimer og 40 sekretærtimer. Arvingerne havde rettet utallige henvendelser til ham, og han havde deltaget i vurdering af indboet.

Salærafgørelser i insolvente boer, se under § 70.

Salærafgørelser i forbindelse med skifterettens revision, se under § 79.

Andre forhold

• **TFA 1998.191Ø – FM 1998.81Ø** (B-0143-98, 17/2-1998)
Ikke boudlæg efter endelig opgørelse.
Ved afslutningen var et dødsbo beholdning ca. 15.000 kr. til dækning af privilegerede kreditorer. Klagefristen over boopgørelsen, jf. dødsboskiftelovens § 68, stk. 2, udløb den 29. oktober. Den 5. november anmodede afdødes moder om boudlæg. Landsretten tiltrådte, at opgørelsen var endelig, jf. § 68, stk. 2, 4. pkt., og at den efterfølgende anmodning om at få restbeholdningen udlagt som boudlæg, jf. § 65, stk. 1, derfor ikke var imødekommet.

• **TFA 2001.64Ø – FM 2000.119Ø**
Indsigelser vedrørte spørgsmål, der skulle afgøres ved dom. Boopgørelsesgodkendelse ophævet.
Se under § 89.

• **TFA 2001.487Ø** (B-1739-01, 21/8-2001)
Ikke kritik af, at bobestyreren ikke havde indbragt klage for skifteretten. Arving skulle mod vederlag have kontoudtog.
En fuldmægtig for en arving anmodede en advokat, der da havde skiftefuldmagt fra samtlige arvinger, om at indbringe en række spørgsmål vedrørende boopgørelsen for skifteretten. Advokaten efterkom ikke begæringen. Herefter

17277-SystematiskOversigt.book Page 69 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

fandt landsretten ikke grundlag for at kritisere, at heller ikke bobestyreren havde indbragt spørgsmålene for skifteretten, jf. dødsboskiftelovens § 68, stk. 2. Der var ikke tilstrækkeligt grundlag for at kritisere, at bobestyreren alene havde tilbudt fuldmægtigen at gennemse udskrifter vedrørende boets konto. I det omfang det hermed forbundne vederlag blev betalt, havde fuldmægtigen krav på udskrift af boets dokumenter, herunder kontoudskrifter, jf. § 114, stk. 3.

• **TFA 2002.284Ø** (B-0127-02, 26/2-2002)
Klage modtaget 5 måneder efter godkendelse af boopgørelse afvist.
Skifteretten modtog en klage 5 måneder efter, at kærende havde godkendt en boopgørelse. Der var derfor ikke grundlag for at meddele bobestyreren pålæg, fastsætte frist for boets afslutning eller afsætte bobestyreren. Klagen burde derfor være afvist, og skifterettens kendelse ophævedes.

• **TFA 2002.298V**
Klage, efter at boopgørelse var godkendt, afvist, da spørgsmålene skulle afgøres ved dom.
Se under § 89

• **TFA 2003.147Ø – FM 2003.44Ø** (B-3581-02, 18/12-2002)
Da en arving ikke var indkaldt til afsluttende bomøde, skulle en klage behandles uanset sen indgivelse.
På det oprindelige afsluttende bomøde gav 2 af 3 arvinger arveafkald. Den tredje arving fik fremsendt et nyt udkast til boopgørelse med oplysning om, at der ikke indkaldtes til nyt bomøde, da arvingen havde godkendt det tidligere udkast. Skifteretten afviste en klage som for sent indgivet. Landsretten fandt, at skifteretten skulle behandle klagen, da bobestyreren ikke havde indkaldt arvingen til et afsluttende bomøde efter udarbejdelsen af det nye udkast til boopgørelse som foreskrevet i dødsboskiftelovens § 68.
Afgørelsen er kommenteret i FM2003.44.

Insolvente boer

§ 69 *Er boet insolvent, træffer skifteretten afgørelse om insolvensbehandling og udpeger bobestyrer, jf. dog § 70, stk. 2.*

Stk. 2. Bobestyreren giver snarest muligt boets arvinger, legatarer og kendte kreditorer samt den kommunale skattemyndighed meddelelse om skifterettens afgørelse.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 104 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Omkostninger, der ikke kan dækkes af boets midler, betales af statskassen.

§ 70 *Reglerne i konkurslovens § 1 om fristdag, § 2 om nærstående, §§ 38-81 om krav mod boet, gensidigt bebyrdende aftaler og omstødelse, §§ 93-99 om*

17277-SystematiskOversigt.book Page 70 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

konkursordenen, § 109, stk. 1, 1. pkt., om indkaldelse i Statstidende, § 110, stk. 4, om økonomisk kriminalitet, §§ 119-122 og 123, stk. 2 og 3, om skiftesamlinger og afstemning, §§ 143, stk. 1, 145-150, stk. 1, 151, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2, 153, 154, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2 og 3, samt 155, stk. 1, om slutning og udlodning finder anvendelse ved boets behandling med de nødvendige ændringer. Ved anvendelse af bestemmelserne i 1. pkt. træder tidspunktet for skifterettens afgørelse efter denne lovs § 69, stk. 1, i stedet for tidspunktet for konkursdekretets afsigelse. Bobestyreren varetager skifterettens funktioner efter konkurslovens §§ 109, stk. 1, 1. pkt., 119, stk. 3, 120, 122, 150, stk. 1, 151, stk. 2, og 155, stk. 1, samt varetager i det hele kurators funktioner. Bobestyrerens salærberegning skal godkendes af skifteretten. Prøvelse af fordringer finder sted efter reglerne i denne lovs § 56, således at forelæggelse sker for boets kreditorer. Forelæggelse kan ske ved en meddelelse om, at indstillingerne ligger til eftersyn på bobestyrerens kontor, jf. konkurslovens § 131, stk. 2. Forelæggelse kan tillige ske for boets arvinger. Ved anvendelse af denne lovs §§ 45, 53, stk. 1, 3 og 4, samt § 55, stk. 1, 2. pkt., træder kreditorerne i stedet for arvingerne.

Stk. 2. Såfremt omstændighederne undtagelsesvis taler derfor, kan skifteretten efter anmodning fra en fordringshaver bestemme, at reglerne i konkurslovens §§ 107-109, § 110, stk. 1-3, og §§ 111-117 om boets administration samt valg af og afsættelse af bostyre, § 118, § 123, stk. 1, og §§ 124-127 om skiftesamlinger samt kreditorinformation og tilsyn, § 144, § 150, stk. 2, § 152 og § 154, stk. 1, 2. pkt., om slutning og udlodning samt §§ 238 og 239 om inhabilitet og vederlag tillige skal finde anvendelse med de nødvendige ændringer.

• **FM 1997.120V** (B-0277-96, 4/3-1997)
Udlejers krav på leje af stadeplads i boperioden var massekrav.
En pølsemand døde i maj måned. Hans grillbar stod på en stadeplads udenfor et supermarked, som flere gange forlangte grillbaren fjernet. Boets medhjælper anmodede om forlængelse af lejemålet med tilkendegivelse om, at lejen kunne anmeldes som massekrav. I november fjernede boet grillbaren. Boet og skifteretten ville kun godkende supermarkedets lejekrav med en mindre del, svarende til opbevaringsudgifterne. Landsretten fandt, at medhjælper havde stillet supermarkedet i udsigt, at den fulde leje ville blive honoreret og dømte boet til at betale det fulde krav. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 1998.404V – FM 1998.155** (B-1748-98, 5/8-1998)
Afsluttende bomøde i insolvent bo skulle annonceres i Statstidende.
Bobestyrer i insolvent dødsbo undlod indkaldelse i Statstidende til afsluttende bomøde, idet samtlige kreditorer var underrettet på anden måde. Landsretten henviste til ordlyden af dødsboskiftelovens § 70, stk. 1, jf. konkurslovens § 150, stk. 1, om annoncering i Statstidende og fandt ikke grundlag for at fravige bestemmelsen herom.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1998.155.

17277-SystematiskOversigt.book Page 71 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.125Ø – FM 1999.10Ø** (B-3394-98, 10/12-1998)
Ikke bobehandling efter dødsboskiftelovens § 70, stk. 2, jf. konkurslovens § 112, jf. § 105.
Bobestyrer ønskede afdødes søn sat ud af boets faste ejendom og anmodede skifteretten om bobehandling efter dødsbobehandling efter dødsboskiftelovens § 70, stk. 2, jf. konkurslovens § 112, jf. § 105. Landsretten tiltrådte, at der ikke var truffet bestemmelse efter § 70, stk. 2, og anførte, at konkurslovens § 112 er uden betydning i dødsboer.

• **TFA 1999.207V – FM 1999.48V** (B-2826-98, 27/1-1999)
Nedsættelse af bobestyrersalær i insolvent bo.
Aktiverne i et dødsbo, inkl. en erhvervsvirksomhed, udgjorde godt 300.000 kr. og passiverne knap 1,9 mio. kr., fordelt på 33 kreditorer. Bobestyreren beregnede sit salær til 98.000 kr. Der var anvendt 28,5 juristtimer og 137 sekretærtimer. Skifteretten nedsatte salæret til 40.000 kr., hvilket landsretten forhøjede til 48.000 kr.

• **TFA 2001.107Ø** (B-2437-00, 23/11-2000)
Ikke tilladelse til særskilt kære af skifteretsbeslutning om fremme af fordringsprøvelse.
I et insolvent dødsbo påstod en arving, en søn af afdøde, at et anmeldt krav, som bobestyreren havde godkendt, ikke skulle anerkendes. Bobestyreren påstod afvisning af søgsmålet. Skifteretten anførte om arvingens retslige interesse, at fordringsprøvelsen reguleres af dødsboskiftelovens § 70, stk. 1, 5. pkt., der henviser til § 56. Det stemte dårligt med den generelle henvisning til § 56 og til den i § 70, stk. 1, 7. pkt. omtalte forelæggelse for arvingerne, dersom arvingerne ikke også i et insolvent bo tillægges partsbeføjelser, jf. § 99. Der var ikke sikkert grundlag for at fastslå manglende retlig interesse. Afvisningspåstanden toges ikke til følge. Landsretten fandt ikke grundlag for at tillade bobestyreren særskilt at indbringe kendelsen for landsretten i medfør af retsplejelovens § 253, stk. 2.

§ 71 *I dødsboer, der behandles efter reglerne om insolvente boer, betales forud for anden gæld rimelige begravelsesudgifter og herefter krav på tilbagebetaling af for meget udbetalt pension, jf. lov om social pension § 33, stk. 6, 2. pkt., eller ægtefællens krav efter lov om social pension § 33, stk. 5.*

§ 72 *Krav ifølge gensidigt bebyrdende aftaler fra tiden mellem dødsfaldet og skifterettens afgørelse om insolvensbehandling stilles efter konkurslovens § 93, nr. 3, såfremt*
1) en arbejdstager efter anmodning fra boet har udført arbejde for dette,
2) boet har benyttet en af afdøde lejet eller forpagtet fast ejendom,
3) boet har rådet således over en ydelse, der er overgivet efter dødsfaldet, og for hvilken der skal svares vederlag, at ydelsen ikke kan tilbageleveres i væsentligt uforandret stand, eller
4) fordringen eller kravet er godkendt af en midlertidig bobestyrer.

§ 73 *Bliver boet solvent, overgår det fra det tidspunkt, hvor kreditorerne er dækket eller sikret dækning, til behandling efter reglerne om solvente boer.*

Kapitel 17
Skifte af en efterlevende ægtefælles aktiver og passiver

Artikler

FM 2002.17
Henning Broman: Når den længstlevende stritter imod.

FM 2002.173
Jens Frederik Hansen: Den glade enke og kreditorerne.

§ 74 *Ved skifte efter en gift persons død behandles dennes aktiver og passiver efter de øvrige regler i denne lov, mens den efterlevende ægtefælles aktiver og passiver, der er fælleseje, behandles efter reglerne i dette kapitel.*

§ 75 *Den efterlevende ægtefælle beholder rådigheden over sin del af fællesejet.*

Stk. 2. Skifteretten kan dog fratage den efterlevende ægtefælle rådigheden over aktiver, der helt eller delvis er fælleseje, såfremt der er nærliggende risiko for, at den efterlevende ægtefælle på utilbørlig måde vil disponere til skade for boet. Rådighedsfratagelsen tinglyses efter reglerne i tinglysningslovens § 48, stk. 1.

Stk. 3. Den efterlevende ægtefælles kreditorer kan uanset skiftet søge fyldestgørelse i ægtefællens aktiver, jf. dog § 76, stk. 3, og § 51.

• **U 1998.784Ø – TFA 1998. 229Ø – FM 1998.117Ø**
Udlevering af bo til hensidden i uskiftet bo nægtet. Bobestyrerbehandling. Rådighedsfratagelse.
Se under arvelovens § 10.

• **TFA 1999.211V – FM 1999.94V** (B-3015-98, 12/2-1999)
Ikke hjemmel i dødsboskifteloven til at fratage efterlevende ægtefælle rådigheden over særeje.
En ægtemand, der sad i uskiftet bo, giftede sig igen. Han havde fået børnenes samtykke til at undlade at skifte. Han afgik ved døden, og børnene anlagde omstødelsessag mod den nye ægtefælle i anledning af at faderen havde foræret hende 600.000 kr. Den efterlevende ægtefælle havde ikke fællesejeaktiver. Der var derfor ikke hjemmel i dødsboskiftelovens § 75, stk. 2, til at fratage hende rådigheden over 450.000 kr.

§ 76 *Den efterlevende ægtefælle udfærdiger en opgørelse over samtlige sine aktiver og passiver med angivelse af, om disse er fælleseje eller fuldstændigt særeje.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 73 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Ægtefællen skal efter anmodning dokumentere oplysningernes rigtighed.

Stk. 3. Opfylder ægtefællen ikke sine forpligtelser efter stk. 1 og 2 eller efter § 77, kan skifteretten bestemme, at fællesejet og eventuelt tillige ægtefællens fuldstændige særeje helt eller delvis skal behandles ved bobestyrer.

Artikler

FM 1997.151
Hans Engberg: Bodelsopdelte boopgørelser?

§ 77 *Reglerne i lov om skifte af fællesbo m.v. §§ 65, 65 a, 66 a, 67 a og 68 finder anvendelse med de ændringer, der følger af forholdets natur.*

Kapitel 18
Skifte af uskiftet bo mens den efterlevende ægtefælle er i live

§ 78 *Skiftes et uskiftet bo, medens den efterlevende ægtefælle er i live, finder bestemmelserne i §§ 75-77 tilsvarende anvendelse på skifte af hele boet. Skifteretten kan bestemme, at indkaldelse af afdødes kreditorer kan undlades.*

Stk. 2. Ægtefællens medarvinger hæfter alene for gæld, som påhvilede den førstafdøde ægtefælle, og for gæld og omkostninger pådraget ved boets behandling efter reglerne i § 27, stk. 2.

Stk. 3. Boet behandles i øvrigt efter reglerne i denne lov.

• **TFA 1999.65V – FM 1999.9V** (B-1979-98, 26/8-1998)
Ikke fornyet uskiftet bo, efter at anmodning om skifte af det var imødekommet.
Både livsarvinger og enke havde anmodet om, at et uskiftet bo blev skiftet. Enkens begæring blev taget til følge. En måned efter ønskede enken, uden at livsarvingerne havde samtykket, at boet på ny blev udleveret til uskiftet bo. Anmodningen blev ikke taget til følge.

• **TFA 1999.259V**
Udlæg til efterlevende blev betinget af værdiansættelse af ejendom.
Se under § 22.

Kapitel 19
Boets afslutning

§ 79 *Ved modtagelsen af boopgørelsen kontrollerer skifteretten, at boopgørelsen er behørigt underskrevet.*

Stk. 2. Den kommunale skattemyndighed kan anmode skifteretten om at træffe afgørelse om bestemt angivne forhold i boopgørelsen og giver skifteretten meddelelse om, hvorvidt værdiansættelserne er godkendt.

Stk. 3. Skifteretten reviderer boopgørelsen,

1) når der i boet er arvinger eller legatarer repræsenteret ved værge eller skifteværge,
2) i det omfang den kommunale skattemyndighed i medfør af stk. 2 har anmodet derom, eller
3) i det omfang det som et led i en stikprøvekontrol eller af hensyn til beregning af afgift efter reglerne i lov om afgift af dødsboer og gaver måtte findes hensigtsmæssigt.

Stk. 4. Skifteretten kan fastsætte en frist for berigtigelse af fejl og mangler ved boopgørelsen.

Stk. 5. Skifteretten kan af egen drift ved kendelse ændre beregningen af bobestyrerens salær.

Artikler

FM 2000.40
Alex Nymark: Lad de små børn komme til mig – om dødsboskiftelovens § 79, stk. 3, nr. 1.

FM 2000.61
Henning Broman: Når revision bli'r illusion – mere om dødsboskiftelovens § 79, stk. 3, nr. 1.

Salærafgørelser

• **TFA 1999.93Ø – FM 1999.10Ø** (B-3202-98, 17/11-1998)
Testamentarisk bobestyrers salær i enkelt dødsbo nedsat.
Testamentarisk bobestyrer havde beregnet et honorar på 20.800 kr., hvilket skifteretten nedsatte til 15.000 kr. Boets aktiver var knap 300.000 kr. med sædvanlige passiver, og der var kun én arving. Arbejdet med opsigelse, ryddeliggørelse og genudlejning af afdødes lejlighed kunne ikke føre til andet resultat.

• **TFA 2001.121Ø** (B-3065-00, 11/12-2000)
Landsretten forhøjede bobestyrersalær til det krævede.
Bobestyrer anmodede om et salær på 105.000 kr. + moms. Hun henviste til en aktivmasse på 1,4 mio. kr., samt arvingernes uenighed og manglende samarbejdsvilje. Skifteretten nedsatte salæret til 75.000 kr. i medfør af dødsboskiftelovens § 79, stk. 5, selv om arvingerne havde accepteret salæret. Retten fandt ikke, at 82 sagsbehandlingstimer stod i rimeligt forhold til arbejdet, og at det krævede salær stod i rimeligt forhold til boets størrelse. Landsretten fandt ikke grundlag for at fastslå, at timeforbruget ikke havde været rimeligt, uanset boets størrelse. Der henvistes tillige til, at salæret var godkendt af de 5 myndige arvinger og af skifteværgen for den umyndige arving. Salæret fastsattes til 105.000 kr. + moms.

17277-SystematiskOversigt.book Page 75 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.210Ø – FM 2001.27Ø** (B-0087-01, 25/1-2001)
Ikke salær efter tilbagekaldt eksekutorbevilling.
Justitsministeriet tilbagekaldte en eksekutorbevilling, og skifteretten tog boet under offentlig skiftebehandling. Eksekutor rejste krav om et salær på 15.000 kr. Det blev ikke imødekommet. Der henvistes til, at han var frataget bevillingen på grund af kritisable forhold, hvilket påførte boet yderligere udgifter, som væsentligt oversteg salærkravet. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2001.225V – FM 2001.54V**
Bobestyrersalær stadfæstet. Andre skifteretsafgørelser om klager blev ophævet.
Se under § 97.

• **TFA 2001.384Ø** (B-1294-01, 16/5-2001)
Bobestyrersalær på 25.000 kr. + moms for 27 timers arbejde, herunder 4 sekretærtimer.
Bobestyrer havde haft et timeforbrug på 24 timer, heraf 4 sekretærtimer, og forventede et yderligere timeforbrug på 3 timer til den afsluttende skiftesamling. Landsretten forhøjede salæret fra 20.000 kr. + moms til 25.000 kr. + moms.

• **U 2002.167V**
Fratrådt bobestyrers salær nedsat, da advokaten havde undladt at gøre skifteretten opmærksom på inhabilitet.
Se under § 97.

• **TFA 2002.295Ø**
Skifteretten havde ikke tilsidesat sin vejledningspligt. Bobestyrersalær ikke nedsat.
Se under § 91.

• **TFA 2003.150V – FM 2003.90Ø** (B-2605-02, 20/12-2002)
Ikke bobestyrersalær for administration og realisation af efterlevende ægtefælles bodel.
Afdødes aktiver bestod i det væsentlige af indestående på konti og et boslodskrav. Resten af aktivmassen eller 6,5 mio. kr. tilhørte den efterlevende mands bodel. Landsretten tiltrådte, at bobestyrersalæret ikke skulle omfatte arbejdet med administration og realisation af efterlevendes bodel, der var omfattet af hans rådighed, jf. dødsboskiftelovens § 75, stk. 1, og fandt skifterettens fastsættelse af hans salær til 45.000 kr. med tillæg af moms passende.

Salærafgørelser i forbindelse med klage over boopgørelse, se under § 68.

Salærafgørelser i insolvente boer, se under § 70.

§ 80 *Skifteretten beregner og opkræver bo- og tillægsboafgift efter reglerne i lov om afgift af dødsboer og gaver og kan forinden forelægge spørgsmål om afgiftsberegningen for Told- og Skattestyrelsen.*

Stk. 2. Opkrævningen sendes i privatskiftede boer til den i henhold til § 25, stk. 6, udpegede person og i boer, der behandles ved bobestyrer, til denne, der derefter straks underretter arvingerne og legatarerne. Told- og Skattestyrelsen underrettes om afgiftsgrundlaget og afgiftsberegningen i boer, hvis der skal beregnes afgift af et beløb på over 2 mio. kr.

Stk. 3. Arvinger, legatarer og Told- og Skattestyrelsen kan klage over afgiftsberegningen til skifteretten. Klagefristen er 4 uger, der regnes fra modtagelsen af meddelelsen om afgiftsberegningen. I privatskiftede boer anses alle arvinger for underrettet fra det tidspunkt, hvor den i henhold til § 25, stk. 6, udpegede person modtager meddelelsen, og i boer, der behandles ved bobestyrer, fra dennes modtagelse af meddelelsen. Indgives klage ikke rettidigt, er afgiftsberegningen endelig.

Stk. 4. Skifteretten træffer ved rettidigt indgivet klage efter stk. 3 afgørelse i klagesagen og giver meddelelse om den endelige afgiftsberegning efter reglerne i stk. 2. Er afgørelsen truffet ved kendelse, jf. § 102, stk. 1, underrettes tillige Told- og Skattestyrelsen. Afgørelsen om den endelige afgiftsberegning kan kæres af arvinger, legatarer, bobestyreren og Told- og Skattestyrelsen.

Stk. 5. I boer, der behandles ved bobestyrer, skal udlodning finde sted senest 14 dage efter, at afgiftsberegningen er endelig.

• **U 1998.373Ø – TFA 1998.93Ø – FM 1998.14** (B-3054-97, 14/11-1997)
Boafgiftssag hjemvist til fornyet behandling i skifteretten.
Arvinger klagede over, at skifteretten havde forhøjet den afgiftspligtige bobeholdning med 70.000 kr., som de havde hævet på afdødes bankbog dagen før dødsdagen. Afgørelsen blev, da arvingerne klagede, fastholdt ved en retsbogstilførsel. Landsretten bemærkede under kæresag, at arvingerne uanset sagens omstændigheder ikke havde været indkaldt til mundtlig forhandling. Hertil kom, at afgørelsen af tvisten ikke var truffet ved kendelse, jf. dødsboskiftelovens § 102, stk. 1. Sagen hjemvistes derfor til skifteretten til behandling af klagen, jf. lovens § 80, stk. 4.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1998.14.

• **TFA 1998.357Ø** (B-1678-98, 23/6-1998)
Klagefrist over boafgift regnet fra modtagelsen af endelig beregning.
Skifteretten foretog en korrigeret afgiftsberegning og anførte heri, at den erstattede den tidligere, så betalings- og klagefristen var gældende fra den oprindelige beregning. Landsretten fandt, at klagefristen måtte regnes fra det tidspunkt, hvor den endelige afgiftsberegning var modtaget.

• **TFA 2000. 181Ø – FM 2000.44Ø**
Boafgift af ikke virkeligt ydede gaver. Klagesagen behandlet skriftligt.
Se under boafgiftslovens § 13.

17277-SystematiskOversigt.book Page 77 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2003.190Ø** (B-1198-03, 8/5-2003)
Klage afvist som for sent fremsat.
Skifteretten forhøjede bobeholdningen med 1,5 mio. kr. og udsendte afgiftsberegning i overensstemmelse hermed. Arvingerne klagede på månedsdagen efter, at de måtte formodes at have modtaget beregningen. Klagen blev afvist.

Kapitel 20
Proklama

§ 81 *Proklama kan udstedes efter, at der er truffet afgørelse om boets behandlingsmåde, og med skifterettens tilladelse før dette tidspunkt.*

Stk. 2. Proklama skal udstedes, når et bo skiftes privat eller ved bobestyrer.

Stk. 3. Ved proklama indrykkes en bekendtgørelse i Statstidende. Bekendtgørelsen skal indeholde oplysning om

1) afdødes navn, adresse, CPR-nummer og dødsdag samt navn og adresse på en eventuel personligt ejet virksomhed og virksomhedens SE-nummer,
2) opfordring til enhver, der har en fordring eller andet krav mod afdøde, til at anmelde kravet inden 8 uger efter bekendtgørelsen,
3) en person, til hvem anmeldelse skal ske, og
4) eventuel afgørelse efter § 69, stk. 1, om insolvensbehandling.

Stk. 4. Sad afdøde i uskiftet bo, skal tillige angives de i stk. 3, nr. 1, anførte oplysninger vedrørende førstafdøde samt dennes dødsdag.

Stk. 5. Til kendte kreditorer med bopæl uden for Danmark skal der samtidig gives særskilt meddelelse om proklamaet og dets retsvirkninger.

Stk. 6. Skifteretten kan, hvor forholdene taler derfor, bestemme, at proklamaet tillige skal optages i lokale blade.

§ 82 *Anmeldelser skal være skriftlige og angive kreditors krav samt eventuelle krav på renter og omkostninger. Indeholder et proklama meddelelse om insolvensbehandling, jf. § 81, stk. 3, nr. 4, angives tillige eventuelt krav på fortrinsstilling.*

Stk. 2. Træffes bestemmelse om insolvensbehandling, efter at proklama er indrykket, meddeler bobestyreren de anmeldte kreditorer, at de inden for en frist af 8 uger skal anmelde eventuelt uanmeldte krav på fortrinsstilling.

Stk. 3. Kan en fordring eller et andet krav ikke opgøres endeligt, skal der inden udløbet af anmeldelsesfristen indgives foreløbig anmeldelse med en skønsmæssig angivelse af kravet. Endelig anmeldelse skal i så fald indgives senest 8 uger efter udløbet af anmeldelsesfristen. Under særlige omstændigheder kan fristen for endelig anmeldelse forlænges af skifteretten, såfremt anmelderen anmoder derom inden udløbet af den i 2. pkt. fastsatte frist.

Stk. 4. Indsendes en anmeldelse i to eksemplarer, tilbagesendes det ene med påtegning om modtagelsen.

Stk. 5. Anmeldelse har samme retsvirkninger som sagsanlæg med hensyn til renter, afbrydelse af forældelse og lignende.

17277-SystematiskOversigt.book Page 78 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.395Ø – FM 2000.98Ø** (B-1515-00, 22/6-2000)
Krav i dødsbo ikke afvist, selv om det ikke var uddybet.
Inden anmeldelsesfristens udløb i et dødsbo skrev en ejendomskøbers advokat om et erstatningskrav i anledning af afdødes salg. Skifteretten fandt det ønskeligt, om baggrunden for anmeldelsen var uddybet, men fandt det ikke en nødvendig betingelse for rettidig anmeldelse. Skyldgrunden for den foreløbige anmeldelse var angivet, jf. dødsboskiftelovens § 82, stk. 3. Boets afvisningspåstand blev ikke taget til følge.

• **TFA 2000.426Ø – FM 2000.142Ø**
Krav i dødsbo på udgifter til istandsættelse af lejlighed bortfaldet.
Se under § 83.

• **U 2001.1963Ø – FM 2001.79Ø** (B-3096-00, 31/5-2001)
At foreløbig anmeldelse af krav i dødsbo ikke følges op af rettidig endelig opgørelse, bevirker ikke præklusion af kravet.
Kreditor K foretog anmeldelse i dødsbo af fordring "minimum 739.600 kr.". K fulgte ikke rettidigt op med en endelig anmeldelse. Boet gjorde gældende, at kravet herefter var prækluderet. Anført, at K's anmeldelse af kravet var en foreløbig anmeldelse, jf. dødsboskiftelovens § 82, stk. 3. Det forhold, at den foreløbige anmeldelse ikke var fulgt op af en endelig opgørelse af kravet, indebar ikke, at kravet var prækluderet, men at K var bundet inden for det beløb, der foreløbigt var anmeldt.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.76.

• **TFA 2002.178Ø** (B-3562-01, 18/12-2001)
Der var ikke indgivet fornøden foreløbig anmeldelse af krav i dødsbo.
Det var i et dødsbo i august 2001registreret, at der var ydet lån til afdøde til dækning af skat, og at der var kautioneret overfor et advokatfirma vedrørende tidligere udsendte regninger til nogle selskaber. I slutningen af oktober 2001 anmeldtes nogle beløb, idet der fremsendtes nogle udokumenterede opgørelser til bobestyreren. Skifteretten fandt ikke, at de 2 kreditorer inden udløbet af proklamafristen den 2. oktober 2001 havde indgivet foreløbig anmeldelse med en skønsmæssig angivelse, som opfyldte betingelsen i dødsboskiftelovens § 82, stk. 3, 1. pkt. Kreditorerne fik derfor ikke forlænget fristen for endelig anmeldelse.

§ 83 *Anmeldes en fordring eller et andet krav ikke rettidigt, jf. § 81, stk. 3, nr. 2, bortfalder retten til dækning i boet.*

Stk. 2. Undtaget fra bestemmelsen i stk. 1 er

1) *krav, som efter dødsfaldet er fremsat skriftligt, og som inden anmeldelsesfristens udløb er kommet boet i hænde,*
2) *krav, der hviler på ejendomsret, når genstanden var i boets besiddelse og mærket på en sådan måde, at ejerforholdet fremgik heraf eller boet havde kendskab til ejerforholdet eller der forelå omstændigheder, som var egnede til at vække mistanke om ejerforholdet,*

17277-SystematiskOversigt.book Page 79 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

3) krav sikret ved pant eller på anden tilsvarende måde. Krav sikret ved håndpanteret i et ejerpantebrev undtages dog kun, hvis boet er eller burde være bekendt med kreditorernes identitet, og
4) krav på skatter og afgifter, i det omfang det er bestemt i anden lovgivning.

• **TFA 1997.33Ø – FM 1997.121Ø** (B-1218-94,14/2-1997)
Præklusion af lønkrav og massekrav.
Anke af boopgørelse. En søn havde et ubestridt tilgodehavende i sine forældres dødsbo på knap 100.000 kr. Han havde fået tilsendt kopi af proklama, men havde ikke anmeldt kravet. Kravet blev anset for prækluderet. Sønnen havde også rejst krav på vederlag for sit arbejde i boperioden. Dette krav var ikke omfattet af proklamaet, og sønnen havde tidligere rejst kravet overfor skifteretten. Han var derfor ikke afskåret fra at rejse kravet under anken. Sagen blev hjemvist til realitetsbehandling af dette krav. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TfS 1999.617Ø** (B-3046-95, 26/6-1999)
Præklusion i medhæftende debitors bo.
I en selskabstømmersag var advokat på sælgerside afgået ved døden. Det tømte selskabs konkursbo rejste først krav så sent, at fristen for at anmelde krav i advokatens dødsbo var udløbet. At de øvrige ansvarliges mulighed for at gøre et regreskrav gældende mod advokaten var prækluderet kunne imidlertid ikke føre til, at de ikke hæftede over for konkursboet.

• **TFA 2000.426Ø – FM 2000.142Ø** (B-2812-99, 30/6-2000)
Krav i dødsbo på udgifter til istandsættelse af lejlighed bortfaldet.
Andelsboligforening havde ved udløbet af proklama i dødsbo ikke opgjort istandsættelsesudgifterne. Bobestyrer havde modtaget huslejeopkrævninger. Istandsættelseskravet var ikke omfattet af dødsboskiftelovens § 83, stk. 2, nr. 1. Der var ikke indgivet en foreløbig, skønsmæssig anmeldelse, jf. § 82, stk. 3. Dødsboet havde ikke anerkendt kravet eller i øvrigt handlet således, at en foreløbig anmeldelse var overflødig. Retten til dækning af den efterfølgende opgjorte fordring var bortfaldet, jf. § 83, stk. 1.

• **TFA 2001.179Ø – FM 2000.139Ø** (B-2454-99, 17/11-2000)
Krav prækluderet. Det var trods mulighed herfor ikke opgjort inden fristen.
Dødsboskiftelovens § 83, stk. 2, nr. 1, fandt ikke anvendelse, da afdødes brors krav ikke var opgjort før proklamafristens udløb. Til trods for, at fordringshavren kunne opgøre kravet inden fristen i henhold til det obligatoriske proklama, indeholdt en skrivelse ikke nogen opgørelse. Den fremkom mere end 2 måneder efter fristens udløb. Kravet var prækluderet, og boet frifandtes for kravet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 80 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.350Ø – TfS 2001.480 – TSH 2001Ø** (B-1621-00, 17/4-2001)
Rentekrav i dødsbo var prækluderet, da der ikke var taget forbehold herom i anmeldelsen.
(Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **U 2001.1963Ø – FM 2001.79Ø**
At foreløbig anmeldelse af krav i dødsbo ikke følges op af rettidig endelig opgørelse, bevirker ikke præklusion af kravet.
Se under § 82.

• **TfS 2002.389V – TSH 2002V** (B-1302-98, 8/2-2002)
Præklusion og regreskrav.
Sælgeren i en selskabstømmersag afgik ved døden. Skattemyndighederne forsømte at anmelde kravet i dødsboet. Købers bank, der hæftede solidarisk med sælgeren for skattevæsenets tab, var herefter afskåret fra at søge regres mod boet. Som følge heraf blev banken frifundet for skattevæsenets krav.

• **TfS 2002.543Ø – TSH 2002Ø** (B-0677-98, 22/3-2002)
Præklusion og regreskrav.
En sælger i en selskabstømmersag afgik ved døden. Parterne var enige om, at sælgeren og købers bank ville være blevet dømt til solidarisk at betale skattemyndighedernes tab, og at sælgeren i det indbyrdes forhold skulle friholde banken. Skattemyndighederne havde forsømt at anmelde kravet i dødsboet, hvori der ville have været fuld dækning til kravet. Da banken herefter var afskåret fra at gøre regres, blev banken frifundet.

• **TfS 2003.429Ø – TSH 2003Ø** (B-1543-98, 24/1-2003)
Præklusion og regreskrav.
En sælger i en selskabstømmersag afgik ved døden. Skattemyndighederne anmeldt ikke rettidigt erstatningskravet i dødsboet. Der var enighed om, at sælger skulle have fralagt sig sin berigelse i overensstemmelse med principperne i Thrane-dommen, mens købers bank og sælger rådgivere solidarisk skulle hæfte for resten. Købers bank var ved skattemyndighedernes forsømmelse blevet afskåret fra at gøre et regreskrav gældende mod sælgerens dødsbo. Banken var imidlertid ikke afskåret fra at forfølge et regreskrav mod sælgers rådgivere, og banken blev derfor dømt til at betale den del af skattevæsenets tab, som lå ud over sælgers berigelse.

• **TFA 2003.502Ø** (B-2322-03, 20/8-2003)
Krav ikke anmeldt før proklamafristens udløb bortfaldet, selv om kreditor havde forsøgt at finde bobestyrer.
Kreditor klagede til skifteretten over, at bobestyreren havde afvist kravet som for sent anmeldt. Han redegjorde for sine forskellige forsøg på at finde ud af, hvem der var bobestyrer. Bobestyreren oplyste, at han første gang havde hørt om kravet, efter at proklama var udløbet. Skifteretten fastslog ved kendelse, at kravet var prækluderet og tog ikke klagen til følge.

17277-SystematiskOversigt.book Page 81 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 21
Uprækluderede rettigheder

§ 84 *Hvad der tilhører tredjemand eller af andre grunde ikke kan inddrages under bobehandlingen, udleveres til den berettigede.*

Stk. 2. Er et aktiv i boets besiddelse udsat for hurtig fordærvelse, eller vil opbevaring være forbundet med uforholdsmæssig omkostning eller ulempe for boets behandling, og råder ejeren trods opfordring dertil ikke uden ugrundet ophold over aktivet, bør aktivet sælges af boet. Kan salg ikke finde sted, er boet berettiget til at skaffe aktivet bort. Det samme gælder, såfremt boet trods rimelige bestræbelser ikke har kunnet fastslå ejerens identitet eller ikke har kunnet komme i forbindelse med ejeren.

Stk. 3. Råder ejeren af et aktiv i boets besiddelse i øvrigt ikke inden rimelig tid efter at være opfordret dertil over dette, eller har boet trods rimelige bestræbelser ikke kunnet fastslå ejerens identitet eller ikke kunnet komme i forbindelse med ejeren, kan aktivet efter anmeldelsesfristens udløb sælges af boet eller eventuelt bortskaffes.

Stk. 4. Det ved salg efter stk. 2 og 3 indvundne provenu tilfalder den berettigede.

• **TFA 2002.43V – FM 2001.150V** (B-0071-01, 24/9-2001)
Efterlevende samlever fik ikke medhold i, at der forelå sameje, eller at han skulle have en godtgørelse.
Ifølge en afdød kvindes testamente skulle samleveren arve halvdelen af formuen, mens en nevø og en niece skulle arve hver ¼. Samleveren fik ikke medhold i, at der var opstået sameje om de aktiver, der stod i afdødes navn, selv om der havde været et økonomisk fællesskab, hvortil han havde bidraget med sin indkomst. Navnlig under hensyn til, at han ved testamentet var tillagt en betydelig begunstigelse, havde han heller ikke krav på godtgørelse.

• **TFA 2002.188V – FM 2002.24Ø**
Efterlevende ægtefælle kunne ikke få udleveret særejeobligationer, før dødsboet var berigtiget.
Se under § 9.

§ 85 *Har boet efter anmeldelsesfristens udløb rådet over et aktiv i dets besiddelse, der tilhører tredjemand, eller i hvilket tredjemand har pant eller tilsvarende sikkerhed, kan tredjemand, såfremt vedkommende ikke har mistet sin ret, kræve sit tab erstattet af boet.*

Stk. 2. Er et aktiv i boets besiddelse efter anmeldelsesfristens udløb solgt af et bo, der behandles ved bobestyrer, har tredjemand intet krav mod køberen, medmindre denne ikke var i god tro.

§ 86 *Beløb, som ikke inden et år efter udlodning har kunnet udbetales til fordringshavere, tilfalder statskassen.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 82 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 22
Opsigelse af gæld og betaling af morarenter

§ 87 *Et bo, der ikke behandles efter reglerne om insolvente boer, kan erlægge en ydelse med ydelsens handelsværdi på erlæggelsestidspunktet, selv om afdøde endnu ikke ville have været berettiget til at frigøre sig ved at erlægge ydelsen. Erlæggelse kan dog først ske efter opsigelse med sædvanligt eller rimeligt varsel, dog højst 6 måneder.*

§ 88 *Fyldestgøres en legatar, der skal modtage en bestemt angivet pengesum, ikke rettidigt, jf. § 14, har legataren ret til sædvanlig morarente efter rentelovens bestemmelser.*

Stk. 2. Under særlige omstændigheder kan skifteretten tilkende morarente til en arving eller ægtefælle, der ikke rettidigt har modtaget arv eller boslod.

• **U 1998.1777Ø**
Efterlevendes indekskontrakter holdt uden for delingen af uskiftet bo. Arvekrav ikke forrentet.
Se under arvelovens § 14.

Kapitel 23
Skifterettens kompetence

§ 89 *Skifteretten prøver betingelserne for iværksættelse af foranstaltninger, som ved denne lov er henlagt til skifteretterne, vejleder efter reglerne i kapitel 24 og afgør tvister, som opstår i forbindelse med boernes behandling, herunder om*

1) retten til at arve, herunder retten til at overtage aktiver efter vurdering,
2) fordringer og krav og disses fortrinsret rettet mod dødsboet, mod en bobestyrer, mod skifteretten eller mellem lodtagere i boet,
3) krav på tilbagelevering eller tilbagebetaling til boet,
4) spørgsmål om retten til en kapital ifølge en livsforsikring eller tilsvarende ordning, der kommer til udbetaling i anledning af et dødsfald, når tvisten angår, hvem der som begunstiget eller som ejer af policen m.v. er berettiget til at modtage kapitalen, eller hvorvidt kapitalen helt eller delvis skal behandles, som om den tilhører boet, og
5) fordringer og krav, der gøres gældende af boet, når parterne er enige herom.

Stk. 2. Sagsøges et privatskiftet dødsbo, og ønskes der tillige dom over boets arvinger, kan disse indstævnes for skifteretten.

Stk. 3. Reglerne i retsplejelovens §§ 226 og 227 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Vedrører sagen en tvist, der hører under en særlig domstol, skal sagen dog behandles ved denne.

17277-SystematiskOversigt.book Page 83 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Retten til at arve

• **FM 1999.12** (Holsted skifteret, sks 530/98, 12/5-1998)
Spørgsmål om udtagelsesretten skulle afgøres ved dom.
I et bo begærede arvinger en ejendom arveudlagt. Bobestyreren besluttede at sælge ejendommen, da ingen af arvingerne kunne udtage ejendommen inden for deres arvelod. Da såvel spørgsmålet om udtagelsesret som spørgsmålet om, hvorvidt udtagelse kunne ske, når værdien oversteg arvelodden, skulle afgøres ved dom, ophævede skifteretten bobestyrerens beslutning.

• **FM 1999.12** (Holsted skifteret, sks 572/98, 22/10-1998)
Klage over bobestyrers udlæg af ejendom til slægtsarvinger afvist.
I et testamente var bestemt, at slægten skulle arve løsøre og 2 velgørende foreninger arveladerens penge. Der var ikke taget stilling til, hvem der skulle arve den faste ejendom. Bobestyreren tilkendegav, at han i boopgørelsen ville udlægge ejendommen til slægten, og opfordrede de, der var uenige heri, til at anlægge sag ved skifteretten. Efter at opgørelsen var stadfæstet på afsluttende bomøde, klagede en af foreningerne over, at ejendommen var udlagt til slægten. Skifteretten afviste klagen og henviste foreningen til at anlægge sag efter § 89.

• **U 1999.60H** (456/1996, 13/11-1998)
Retssag vedrørende grundlaget for eksekutors bobehandling anlagt for sent.
A havde i 1990 oprettet et notartestamente, i hvilket B var indsat som universalarving og advokat E som eksekutor. Efter at A havde været til møde på E's kontor den 11. oktober 1993, fremsendte E den 12. oktober til A et udkast til nyt testamente, hvori det tidligere testamente blev tilbagekaldt og C indsat som universalarving, medens E fortsat var indsat som eksekutor. A tog næste dag om morgenen på hospitalet, hvor han afgik ved døden den 17. oktober. Der meddeltes E eksekutorbevilling, og han indstillede på første skiftesamling i januar 1994, at det uunderskrevne testamente af oktober 1994 blev lagt til grund for skiftet. I foråret 1994 gjorde B's advokat indsigelse herimod og tilkendegav, at der ville blive anlagt retssag. Den 3. oktober 1994 rykkede E for stævning med angivelse af, at boet ville blive sluttet, hvis stævning ikke var modtaget inden 8 dage. Den 9. december 1994 afholdtes afsluttende skiftesamling. B fandtes ikke ved en stævning, der først var udtaget den 1. februar 1996, i tide at have gjort indsigelse mod grundlaget for bobehandlingen, og E's påstand om frifindelse blev derfor taget til følge. (Dissens med henvisning bl.a. til, at B ikke var blevet indkaldt til den afsluttende skiftesamling og heller ikke var blevet underrettet om boets afslutning). (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2002.23V – FM 2001.145V** (B-0968-01, 7/9-2001)
Skifteretsbeslutninger ophævet, da afgørelserne skulle træffes i medfør af § 89, stk. 1, nr. 1, og der derfor skulle indgives stævning.
Advokats klage over bobestyrerens værdiansættelser samt anmodning om udmeldelse af sagkyndig og afholdelse af et møde blev afvist af skifteretten.

17277-SystematiskOversigt.book Page 84 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Landsretten bemærkede, at spørgsmålet, om boets ejendomme skulle udlægges til arvingerne til ejendomsværdien eller handelsværdien, beroede på en testamentsfortolkning. Afgørelsen skulle derfor træffes af skifteretten i medfør af dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 1. Kærende var således henvist til i givet fald at indlevere stævning til skifteretten mod medarvingen.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.146.

• **TFA 2002.298V** (B-0057-02, 15/3-2002)
Klage, efter at boopgørelse var godkendt, afvist, da spørgsmålene skulle afgøres ved dom.
Efter at boopgørelse var godkendt, klagede en arving over en række forhold. Klagen blev besvaret ved en skrivelse, som landsretten anså for en afvisning. Landsretten bemærkede, at ved klage over en bobestyrer efter dødsboskiftelovens kap. 27 kan skifteretten ikke efterprøve spørgsmål, som skal afgøres ved dom, jf. § 97, stk. 5, jf. § 89, stk. 1, nr. 1 – 5, jf. § 106, stk. 1. Skifteretten har endvidere ikke adgang til at tildele bobestyreren påtaler. Afvisningen blev stadfæstet

• **TFA 2002.307V** (B-0092-02, 22/3-2002)
Skifteretten kunne ikke ved klage over bobestyrer efterprøve spørgsmål, som skulle afgøres ved dom.
En arving, der havde givet arveafkald, klagede som kreditor over bobestyrer, idet han tillige gjorde arvekrav gældende. Skifteretten afviste klagen. Landsretten fastslog, at ved klager kan skifteretten ikke efterprøve spørgsmål, som skal afgøres af skifteretten eller de almindelige domstole ved dom, jf. dødsboskiftelovens § 97, stk. 5, jf. § 89, stk. 1, nr. 1-5, jf. § 106, stk. 1. Landsretten tiltrådte, af klagen var afvist.

• **TfA 2003.6V – FM 2002.79 (nr. 5)V** (B-0142-02, 18/4-2002)
Arvings påstand om overtagelse af fast ejendom kunne ikke påkendes under klagesag.
En arvings påstand om ret til at overtage et dødsbos faste ejendom var omfattet af dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, og kunne derfor ikke påkendes af skifteretten under en sag om klage over bobestyrer. Landsretten stadfæstede derfor, at klagepunktet var afvist. Bobestyreren havde ikke taget stilling til, om der skulle indgives selvangivelse for boperioden. Landsretten tiltrådte derfor, at også dette klagepunkt var afvist.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.80 (nr. 5).

• **U 2002.1897V** (B-0723-02, 27/5-2002)
Klage over bobestyrer angik spørgsmålet om retten til at arve og kunne derfor ikke afgøres af skifteretten under en klagesag.
I et bobestyrerbo havde arvingerne, herunder A, tiltrådt et formløst testamente, der herefter lagdes til grund. Senere meddelte A, at hans godkendelse byggede på urigtige forudsætninger, og at han trak sin godkendelse tilbage. Bobestyreren B lagde testamentet til grund under skiftet, og A klagede herefter over B's

17277-SystematiskOversigt.book Page 85 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

beslutning til skifteretten, der afsagde kendelse om, at klagen ikke toges til følge. A påkærede kendelsen. Landsretten udtalte, at spørgsmålet om, hvorvidt A's anerkendelse af det formløse testamente var ugyldig, vedrører retten til at arve. Dette spørgsmål kan ikke afgøres af skifteretten i forbindelse med en klage over bobestyreren, jf. dødsboskiftelovens § 97, stk. 5, jf. § 89, stk. 1, nr. 1. Skifteretten skulle derfor have afvist A's klage og henvist ham til at anlægge retssag mod S. Kendelsen ophævedes.

• **TFA 2002.487Ø** (B-2305-02, 26/8-2002)
Arvingers udtagelsesret og krav mod boet skulle afgøres under en selvstændig sag. Arvings aktindsigt.
Skifteretten fastslog, at spørgsmålet om arvingers ret til at overtage effekter fra dødsboet i medfør af arvelovens § 24a og om en arvings krav mod boet skulle afgøres under en selvstændig sag i medfør af dødsboskiftelovens § 89. En arving kunne ikke låne boets akter med hjem, men kunne gennemse dem i skifteretten og kunne mod vederlag få udskrifter, jf. § 114, stk. 3.

• **TFA 2003.110V – FM 2003.44V**
Udgifter til mindesamvær og begravelsesannoncer var boudgifter. Arvingsberettigelse ved dom.
Se under § 97.

Fordringer mod dødsboet

• **TFA 2000.174Ø** (B-3765-99, 4/1-2000)
Civil retssag mod dødsbo henvist til skifteretten.
2 anpartsselskaber anlagde sag mod et dødsbo ved byretten. Landsretten tiltrådte, at sagen var henvist til behandling ved skifteretten, jf. retsplejelovens § 232, stk. 2, sammenholdt med § 248, stk. 2, jf. dødsboskiftelovens § 89 og § 98.

• **TFA 2000.455V – FM 2000.117V**
Ikke kritik af bobestyrers valg af betalingsmiddel vedrørende arvings tilgodehavende. Indsigelse mod fordringsprøvelsen krævede sagsanlæg.
Se under § 56.

• **TFA 2001.64Ø – FM 2000.119Ø** (B-2495-00, 13/10-2000)
Indsigelser vedrørte spørgsmål, der skulle afgøres ved dom. Boopgørelsesgodkendelse ophævet.
En arving klagede over boregnskab. Han anførte, at en del af indboet tilhørte ham, og at en flytteafregning ikke burde være indstillet til godkendelse. Indsigelserne vedrørte alle spørgsmål, der skulle afgøres af skifteretten i domsform. Skifterettens kendelse om godkendelse af boregnskabet blev ophævet, og arvingen blev henvist til eventuelt at anlægge sag ved skifteretten.

• **TFA 2002.37V – FM 2001.149V** (B-1761-01, 18/9-2001)
Skifteretten kunne ikke efter reglerne om klage over bobestyrer efterprøve spørgsmål, som skulle afgøres ved dom.
Skifteretten havde ved kendelse afvist en arvings klage over bobestyreren. En af klagerne vedrørte bobestyrerens vurdering af et låneforhold. Landsretten henviste til, at den efterlevende ægtefælle havde fremsat krav overfor boet om betaling af provenuet fra et kreditforeningslån optaget med sikkerhed i hendes særejeejendom. Skifteretten kunne ikke under en sag efter dødsboskiftelovens kap. 27 om klage over bobestyreren efterprøve spørgsmål, som skal afgøres ved dom, jf. dødsboskiftelovens § 97, stk. 5, jf. § 89, stk. 1,nr. 1-5. Da der forelå en tvist, som skulle afgøres efter § 89, stk. 1, nr. 2, var arvingen henvist til i givet fald at anlægge sag ved skifteretten.

• **TFA 2002.332Ø – FM 2002.61Ø**
Privat skifte var ikke afsluttet, da arvingerne ikke havde fået legitimation vedrørende aktiverne. Sag kunne anlægges ved skifteretten.
Se under § 31.

• **TfA 2002.487Ø**
Arvingers udtagelsesret og krav mod boet skulle afgøres under en selvstændig sag. Arvings aktindsigt.
Se under *Retten til at arve.*

Krav mod skifteretten, bobestyrer og medhjælper

• **TFA 1997.163Ø** (B-1238-97, 23/6-1997)
Erstatningssøgsmål mod skifterettens medhjælper.
En arving sagsøgte en advokat, der under boets behandling havde været skifterettens medhjælper. Arvingen fandt, advokaten havde pådraget sig et erstatningsansvar ved behandlingen af boet. Advokat påstod frifindelse, idet han ikke mente at være rette sagsøgte. Landsretten udtalte, at det forhold, at advokaten havde handlet som skifterettens medhjælper, ikke i sig selv udelukkede, at arvingen kunne gøre et erstatningsansvar gældende overfor ham. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **U 2000.796H** (II 37/1998, 13/1-2000)
Advokat ikke erstatningsansvarlig i forbindelse med udførelsen af hverv som eksekutor i dødsbo.
O var sammen med sin nevø N interessenter i to interessentskaber I, hvis eneste aktiver var to faste ejendomme. Den 18. september 1991 opsagde banken B sine engagementer med I, og den 27. marts 1992 indgav B konkursbegæringer mod O, der da lå for døden, og mod N. Få dage efter indgav B tillige konkursbegæringer mod I. Den 24. april 1992 deltog advokat A, der af O var udpeget som subsidiær eksekutor i hans bo, i et familiemøde med O's arvinger C med henblik på at afværge konkurserne. Den 25. april 1992 døde O, og den 4.

17277-SystematiskOversigt.book Page 87 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

maj 1992 afholdtes et nyt familiemøde, hvor der blev indgået en aftale om, at arvingerne skulle låne boet 3 mio. kr. A modtog dette beløb den 6. maj 1992 og indsatte det på en klientkonto. Hun udfærdigede et gældsbrev til C på beløbet, og til sikkerhed herfor fik C håndpant i et ejerpantebrev på 3 mio. kr. i en af ejendommene. Den 6. maj 1992 tilbagekaldte B samtlige konkursbegæringer efter at have fået en betaling på 4 mio. kr., hvoraf 2,9 mio. kr. hidrørte fra C's lån. Den 12. maj 1992 blev A udpeget som eksekutor i boet. Efter at boet var blevet erklæret konkurs den 16. februar 1993, og det herunder viste sig, at der ikke var midler til betaling af C's lån, anlagde C erstatningssag mod A under henvisning til, at denne som designeret eksekutor var erstatningsansvarlig ved under urigtige forudsætninger, culpøst og i strid med god advokatskik at have medvirket til, at C ydede lånet på 2,9 mio. kr. til boet uden at sikre sig, at lånet kunne tilbagebetales. Efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder særligt den specielle familiemæssige baggrund for dispositionerne, blev A frifundet (dissens). A fik ikke tillagt sagsomkostninger for landsret og Højesteret. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **FM 2002.80(nr. 6)Ø** (B-1193-02, 22/5-2002)
Sager mod bobestyreren skal anlægges ved skifteretten.
Nogle krav, som en arving havde rejst mod bobestyreren, skulle afgøres ved dom. Skifteretten afviste en klage over forholdene og henviste klageren til at anlægge sag ved civilretten. Landsretten tiltrådte, at klagerne var afvist, men bemærkede, at sagen skulle anlægges ved skifteretten efter § 89, stk. 1, nr. 1.

Krav på tilbagelevering og tilbagebetaling

• **U 2003.218Ø**
Dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 3, omfatter ikke krav mod legatar om tilbagelevering og tilbagebetaling.
Se under § 106.

Forsikringer

• **U 1999.1266/2V**
Behandling af tvist i bobestyrerbo om efterlevende ægtefælles krav på forsikringsudbetaling krævede ikke anlæg af sag ved skifteretten.
Se under § 98.

• **U 1999.1966H – FM 1999.153H** (197/99, 2/9-1999)
Skifterettens kompetence efter tidligere regler vedrørende tvist om retten til livsforsikringer m.m.
Efter A's død i august 1995 pådømte skifteretten efter aftale mellem parterne en tvist mellem A's samlever og A's børn om retten til nogle livsforsikringer m.m. A's børn ankede dommen, men landsretten ophævede skifterettens dom med den begrundelse, at sagen skulle have været behandlet af byretten som 1.

17277-SystematiskOversigt.book Page 88 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

instans. Højesteret udtalte, *at* spørgsmålet skulle afgøres efter de regler, der gjaldt forud for ikrafttrædelsen af dødsboskifteloven, og *at* skifteretten også efter de tidligere gældende regler kunne behandle en tvist af den foreliggende karakter, i alt fald når parterne har indgået aftale herom. Sagen blev derfor hjemvist til fortsat behandling ved landsretten. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.22 og 1999.153. Landsrettens afgørelse er offentliggjort i U 1999.310V – FM 1999.22V. (B-0503-98)

• **TFA 2002.192V – FM 2002.24V**
Uigenkaldelig begunstigelse til fordel for tidligere samlever ikke uvirksom. Sagen burde været afgjort af skifteretten.
Se under forsikringsaftalelovens § 102.

Sager vedrørende begravelse og gravsted

• **TFA 1999.192Ø – FM 1999.68Ø** (B-0294-99, 19/2-1999)
Stillingtagen til urneflytning hørte ikke under skifteretten.
Der var tvist mellem afdødes hustru og slægtninge om valg af kirkegård, hvor urnen var nedsat. Skifteretten afviste en klage. Landsretten tiltrådte, at stillingtagen til urneflytning ikke hørte under skifterettens kompetence.

• **U 2000.1284Ø** (B-3779-99, 14/2-2000)
Tvist i dødsbo om gravstedsret skulle løses af skifteretten.
I dødsbo, der blev behandlet som offentligt skiftet gældsfragåelsesbo, havde boet betalt for gravstedet til afdøde. Afdødes samlever og forældre krævede hver for sig udlæg af gravstedsretten. Skifteretten udlagde gravstedsretten til dem i fællesskab og henviste dem til sagsanlæg ved de almindelige domstole til endelig afgørelse af, hvem gravstedsretten skulle tilhøre. Landsretten anførte, at tvisten om gravstedsretten var opstået og begæret afgjort inden boets afslutning. Da tvisten var omfattet af skifterettens kompetence efter dødsboskiftelovens § 89, ophævede landsretten kendelsen og hjemviste sagen til skifteretten.

• **TFA 2001.63Ø – FM 2000.119Ø**
Dødsbos sag mod kommune om gravsted skulle anlægges ved byretten.
Se under § 106.

• **TFA 2001.105V** (B-2048-00, 21/11-2000)
Skifteretten havde ikke kompetence til at bestemme urneflytning.
Kort efter, at en urne var nedsat på en kirkegård, protesterede afdødes tidligere afdøde søns enke. Hun oplyste, at det var afdødes ønske at blive jordfæstet på sønnens gravsted. Skifteretten henviste til bekendtgørelse om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 25, hvorefter ligflytning kun kan finde sted

17277-SystematiskOversigt.book Page 89 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

med stiftsøvrighedens tilladelse. Skifteretten var således ikke kompetent, og sagen blev afvist.

• **U 2003.2545/1V – FM 2003.220V** (B-1796-03, 1/9-2003)
Skifteretten kan ikke tage stilling til, om en urne skal flyttes.
Skifteretten havde afgjort en tvist om en nedgravet askeurne og havde bestemt, at urnen skulle blive i et gravsted, som afdødes ægtefælle og børn havde valgt. Afdødes bror påkærede kendelsen. Landsretten ophævede kendelsen og anførte herved, at det følger af bekendtgørelse nr. 527 af 19. juni 1992 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde § 25, at det er kirkegårdsbestyrelsen, der kan tillade flytning af nedgravede askeurner. Kirkegårdsbestyrelsens afgørelse kan påklages til provstiudvalget, hvis afgørelse kan indbringes for stiftsøvrigheden som den øverste administrative myndighed. På baggrund af disse regler og efter ordlyden af § 9, stk. 2, i loven om begravelse og ligbrænding er skifterettens kompetence begrænset til tvister om valg af gravsted, opstået før askeurnen er nedgravet.

• **FM 2003.275Ø** (B-2625-03, 22/10-2003)
Skifteretten kan ikke tage stilling til urnenedsættelse, der har fundet sted.
Efter urnenedsættelsen blev familien uenig om, hvorvidt nedsættelsen var i overensstemmelse med afdødes ønsker. Sagen blev afvist, idet skifteretten ikke længere er kompetent, når nedsættelsen har fundet sted.

Sager, der ikke hører under skifterettens kompetence

• **U 1999.347/1Ø – FM 1999.10Ø** (B-2581-98, 26/11-1998)
Skifteret havde ikke hjemmel til at bemyndige afdødes forældre til i boets navn at begære faderskabssag genoptaget.
Forældre til afdød søn, der havde anerkendt faderskabet til barnet B, blev af skifteretten bemyndiget til i boets navn at begære faderskabssagen genoptaget. Skifteretten fandtes ikke i medfør af dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 1, at have haft hjemmel hertil, hvorfor beslutningen ophævedes.

• **U 2002.2371Ø** (B-2819-01, 21/6-2002)
Ikke domstolenes opgave at foreskrive indholdet af samejekontrakt udarbejdet efter testamentarisk bemyndigelse.
Ifølge testamentarisk bestemmelse skulle en ejendom efter længstlevendes død udlægges til arveladernes tre livsarvinger B, C og D. Arvingernes rettigheder og forpligtelser i forbindelse hermed skulle reguleres i en af advokat K udarbejdet samejekontrakt. Efter at K, der også var bobestyrer, havde udarbejdet et udkast til en samejekontrakt, nedlagde arvingen D for skifteretten påstand om, at boet og de to øvrige arvinger skulle anerkende nogle ændringer i samejekontrakten, herunder om administrationen af ejendommen, og at væsentlige beslutninger skulle træffes i enighed. Udtalt, at det som udgangspunkt ikke er domstolenes opgave at foreskrive, hvordan en samejekontrakt nær-

17277-SystematiskOversigt.book Page 90 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

mere skal udformes. Der var ikke i det anførte grundlag for, at skifteretten – eller domstolene i det hele taget – undtagelsesvis skulle pålægge boet og de to medarvinger at acceptere de ændringer af indholdet i den af advokat K udarbejdede samejekontrakt, som D havde påstået. Boets og de to medarvingers påstand om afvisning toges derfor til følge.

• **TFA 2003.340V** (B-0663-03, 25/4-2003)
Bobestyrers afslag på at medvirke til nedsættelse af voldgiftsret mere en 4 uger efter afvisning af civilt søgsmål stadfæstet.
Der blev anmeldt et lønkrav i et dødsbo under henvisning til en interessentskabskontrakt. Bobestyreren afviste kravet. Klagerens retssag mod boet blev afvist i september under henvisning til voldgiftsklausul. I november anmodede klageren bobestyreren om at bringe en voldgiftsmand i forslag, hvilket bobestyreren afviste. Bobestyrerens afgørelse blev stadfæstet, da anmodningen var fremsat mere end 4 uger efter afvisningsdommen, jf. § 56, stk. 4, og § 89, stk. 4.

§ 90 *Sagerne behandles ved den skifteret, hvorunder boet hører.*

Kapitel 24
Skifterettens vejledningspligt

§ 91 *Skifteretten bistår med udfærdigelse af anmodninger og opgørelser m.v. og vejleder ægtefælle, arvinger, legatarer og andre berettigede om deres retsstilling, herunder om deres klagemuligheder, medmindre bistanden på grund af boets størrelse eller andre forhold vil være særlig tidkrævende eller vil kræve særlige undersøgelser*

• **FM 1997.26Ø** (B-2996-96, 16/12-1996)
Aftale mellem arvinger, der indebar et arveafkald.
En mand, der havde været gift 3 gange, døde. Han efterlod sig 4 børn fra det første ægteskab. Hans 2. ægtefælle havde oprettet testamente til fordel for disse 4 børn og en plejedatter. Dette testamente skulle træde i kraft ved mandens død. Den sidste ægtefælle havde efterladt sig 3 børn, med hvem manden ved sin død sad i uskiftet bo. Disse 8 arvinger indgik ved begravelsen aftale om at dele boet lige mellem sig. På 1. skiftesamling mødte en af arvingerne ved fuldmagt til en medarving. På skiftesamlingen blev de mødte vejledt om arveforholdene og enedes om at opretholde aftalen om ligedeling. Den fraværende arving gjorde nu gældende, at fuldmagten ikke gav adgang til at give arveafkald, hvilket aftalen var udtryk for, idet hun skulle have arvet 1/6. Fuldmagtshaveren oplyste, at han ikke havde forstået, hvad der skete på skiftesamlingen. Skifteretten afsagde kendelse om, at delingsaftalen skulle opretholdes, idet arvingerne var tilstrækkeligt vejledt, og aftalen faldt inden for skiftefuldmagten. Landsretten stadfæstede afgørelsen med bemærkning, at afgørelsen burde være truffet ved dom. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

17277-SystematiskOversigt.book Page 91 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2002.1673Ø** (B-0926-01, 12/4-2002)
Skiftesag hjemvist, da skifteret ikke havde opfyldt sin vejledningspligt.
Skifteret afsagde dom, hvorefter A ikke var testamentsarving efter afdøde B. Anført at den omhandlede tvist skulle have været behandlet i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige bestemmelser om civile sager, herunder med sædvanlig skriftveksling, jf. dødsboskiftelovens § 98. Under henvisning hertil, og til at det ikke kunne lægges til grund, at A havde modtaget den i dødsboskiftelovens § 7, stk. 3, og § 91 nævnte vejledning, ophævedes skifterettens dom.

• **TFA 2002.270Ø**
Der blev ikke beskikket ny advokat for arving. Skifteretten havde opfyldt vejledningspligten.
Se under § 100.

• **TFA 2002.295Ø** (B-0503-02, 8/3-2002)
Skifteretten havde ikke tilsidesat sin vejledningspligt. Bobestyrersalær ikke nedsat.
En arving klagede over bobestyrersalæret, men fik ikke medhold. Skifteretten vejledte hende forinden om, at yderligere indlæg ikke skønnedes påkrævet, og om at andre klagepunkter skulle konkretiseres og begrundes. Der var ikke kommet yderligere henvendelser inden fristen. Senere ønskede arvingen at uddybe sine argumenter og anmodede om mere vejledning. Skifteretten anførte, at yderligere vejledning ville være så tidskrævende, at der ikke efter § 91 var pligt hertil, ligesom der var risiko for udsættelse af udlodningen. Landsretten fandt ligesom skifteretten ikke, at salæret var urimeligt. Landsretten tiltrådte, at skifteretten ikke havde tilsidesat sin vejledningspligt.

Om anmodninger om genoptagelse på grund af mangelfuld vejledning se § 103.

Kapitel 25
Oplysningspligt overfor skifteretten

§ 92 *Skifteretten kan på ethvert tidspunkt forlange at få oplysninger vedrørende et bos forhold og kan i den forbindelse kræve boets dokumenter udleveret.*

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge enhver at give møde, afgive forklaring og fremlægge dokumenter efter retsplejelovens regler om vidnepligt og editionspligt for tredjemand.

• **TFA 2000.372V – FM 2000.99V** (B-2789-99, 16/6-2000)
Arvinger skulle under vidneansvar forklare om ejerskab til selskab m.v.
Landsretten fandt, at det – inden der toges stilling til en arvingstvist – skulle pålægges 2 af dem under vidneansvar at forklare om ejerskabet til et selskab. De skulle tillige forklare om den kurs, afdødes aktier i et andet selskab var

17277-SystematiskOversigt.book Page 92 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

solgt til 2 måneder før dødsfaldet. Alle arvinger skulle belyse, om der forelå en dødslejegave i forbindelse med nævnte overdragelse, jf. i det hele dødsboskiftelovens § 92.

• **TFA 2002.284Ø**
Ikke boudlæg til datter, der ikke havde afgivet forklaring i skifteretten om afdødes dispositioner.
Se under § 18.

Kapitel 26
Sagkyndig vurdering

§ 93 *Skifteretten kan efter anmodning bestemme, at handelsværdien af boets aktiver eller passiver skal fastsættes ved sagkyndig vurdering.*

Stk. 2. Skifteretten udmelder efter anmodning en eller flere sagkyndige til at foretage vurderingen.

• **TFA 2000.177Ø**
Ejendomsvurdering i dødsbo svarende til ejendomsmæglers under salgsovervejelser.
Se under boafgiftslovens § 12.

• **TFA 2002.250V – FM 2002.28V** (B-2685-01, 17/12-2001)
Sag hjemvist til skifteretten, da der var tvivl om vurderingen af boets faste ejendom.
Under bobestyrerbo var der ifølge skifteretten ved vurderingen af boets faste ejendom, et hotel, ikke taget hensyn til et krav om lovliggørelse af et køkken. Skifteretten bestemte, at der ved a conto udlæg af ejendommen til en arving skulle tages højde for den værdistigning, der var sket i forbindelse med lovliggørelsen, såfremt dødsboet afholdt udgifterne herved. Landsretten fandt, at da der var uenighed mellem arvingerne om, hvilke forudsætninger vurderingsmanden havde lagt til grund, og da dette mest hensigtsmæssigt kunne afklares ved henvendelse til vurderingsmanden, skulle sagen hjemvises til skifteretten.

§ 94 *Skifteretten træffer efter anmodning bestemmelse om omvurdering, såfremt*

1) *der er begået fejl ved vurderingens udførelse, som kan have påvirket vurderingsresultatet,*
2) *vurderingen ikke i øvrigt er foretaget på betryggende måde eller*
3) *det pågældende aktivs eller passivs handelsværdi må antages at afvige væsentligt fra vurderingsresultatet.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 93 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Omvurdering tilladt

• **TFA 2003.96Ø** (B-2999-02, 25/10-2002)
Omvurdering efter værdiansættelse i juli 2002, idet det ikke kunne udelukkes, at handelsværdien afveg væsentligt.
Et dødsbos ejerlejlighed i Charlottenlund var i juli 2002 værdiansat til 2,9 mio. kr. Afdødes 2 særbørn ønskede omvurdering, hvilket ægtefællen også som værge for et umyndigt fællesbarn protesterede mod. Skifteretten ville ikke afvise, at ejendomme i det pågældende område generelt handledes væsentligt over ejendomsværdien, der for lejligheden var 3,1 mio. kr. Der for kunne det ikke udelukkes, at handelsværdien afveg væsentligt fra vurderingsresultatet, hvorfor betingelserne for en omvurdering efter dødsboskiftelovens § 94, nr. 3, fandtes at være til stede. Anmodningen om omvurdering toges til følge.

• **FM 2003.220V** (24/7-2003)
Omvurdering af ejendom, da der forelå meget afvigende vurderinger.
Arvingerne ansatte i opgørelsen ejendommen til 293.000 kr. Skattevæsenet forhøjede til den offentlige vurdering på 400.000 kr. En udmeldt vurderingsmand ansatte ejendommen til 650.000 kr. En anden mægler satte ejendommen til 105.000 kr. Landsretten tillod omvurdering.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.221.

Omvurdering nægtet

• **FM 1997.65Ø** (B-2763-96, 2/12-1996)
Omvurdering af gevær nægtet.
Geværet var af skifterettens vurderingsmand vurderet til 35.000 kr. Vurderingsmanden var våbenhandler. Geværet var søgt solgt på auktion, men blev trukket tilbage efter et for lavt bud på 20.000 kr. Auktionsfirmaet havde vurderet geværet til ca. 75.000 kr., og et andet firma havde vurderet det til 80 – 100.000 kr. Efter auktionsforsøget blev geværet udlagt enken for 35.000 kr., men bortkom, inden hun fik det udleveret. Enken og nogle af arvingerne begærede til brug for boopgørelsen omvurdering. Da ingen havde rejst indsigelse mod vurderingen ved arveudlægget, da der ikke var påvist fejl eller mangler ved vurderingen, og da geværet ikke længere kunne besigtiges, toges begæringen ikke til følge. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **FM 1997.65Ø** (B-2511-96, 9/12-1996)
Omvurdering af indbo nægtet.
Skifteretten udpegede en overvagtmester som vurderingsmand. Efter vurderingen indhentede nogle af arvingerne udtalelser fra et auktionsfirma, hvorefter værdien var væsentligt højere. 2 af arvingerne krævede omvurdering. Skifteretten afslog omvurdering under henvisning til, at vurderingsmanden var udmeldt efter aftale med arvingerne, at det var en af skifterettens kyndige

17277-SystematiskOversigt.book Page 94 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

taksatorer, og at der ikke var påvist fejl eller mangler ved vurderingen. Landsretten stadfæstede afgørelsen. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)
Afgørelsen er kommenteret i FM 1997.65.

• **U 1999.1915Ø – FM 1999.133Ø** (B-2141-99, 20/8-1999)
Anmodning i dødsbo om omvurdering af ejendom.
Ved arveudlægsskøde af 10. januar 1999 tinglyst den 22. januar 1999 blev ejendom udlagt pr. dødsdagen den 9. september 1998 til den efterlevende ægtefælle H til vurderingssummen 2 mio. kr. Arvingen A rejste ikke indsigelse mod vurderingen, eller at ejendommen blev udlagt til H. H solgte den 29. marts 1999 ejendommen for 2,975 mio. kr. A afviste at godkende boopgørelsen fremsendt 20. april 1999 og begærede omvurdering af ejendommen i medfør af dødsboskiftelovens § 94, nr. 3. Begæringen blev ikke taget til følge, da der ikke længere kunne foretages omvurdering af ejendommen.

• **TFA 1999.144V – FM 1999.10V** (B-2655-98, 30/11-1998)
Ejendom, der skulle arves, blev ikke omvurderet.
I et testamente var bestemt, at en datter skulle arve en fast ejendom. Efter anmodning fra skifteretten vurderede en ejendomsmægler handelsværdien til 1.097.000 kr. Vurderingsmanden meddelte senere, at en efterfølgende tilstandsrapport ikke ændrede herpå. En ingeniør anslog udbedringsomkostninger til 237.000 kr. + moms. På foranledning af arvingens advokat anslog en anden mægler værdien til 900.000 kr. Skifteretten fandt ikke, at der var begået fejl ved vurderingen, eller at den ikke var foregået betryggende, jf. dødsboskiftelovens § 94. Anmodningen om omvurdering blev afslået.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.10.

• **TFA 2001.174 – FM 2000.138V** (B-1684-00, 29/8-2000)
Ikke omvurdering af fast ejendom ved ægtefælleudlæg. Efterlevendes moder kunne ikke gøre ejendomsret til indbo gældende.
3 særbørn påstod omvurdering af fast ejendom i et dødsbo, den efterlevende ægtefælle ønskede at udtage som ægtefælleudlæg. Landsretten fandt ikke betingelserne herfor opfyldt, jf. dødsboskiftelovens § 94. Der henvistes til oplysningerne fra en ejendomsmægler om grundlaget for hans vurdering, der ikke var imødegået. Det måtte antages, at vurderingen var udført korrekt og betryggende. Den efterlevende ægtefælle gjorde gældende, at indboet tilhørte hendes moder. Heri fik hun ikke medhold. Landsretten tiltrådte efter det oplyste om købesummens erlæggelse og det i øvrigt fremkomne, at det ikke ved en erklæring fra 1994 fra moderen var godtgjort, at ejendomsretten kunne gøres gældende overfor de øvrige arvinger.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.138.

• **TFA 2001.10Ø** (B-3609-98, 1/9-2000)
Ikke omvurdering af maleri i dødsbo.
Skifterettens autoriserede vurderingsmand vurderede i 1994 et maleri til 20.000 kr. I 1998 anmodede en arving i forbindelse med behandling af boop-

17277-SystematiskOversigt.book Page 95 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

gørelsen om omvurdering, idet hun anførte, at malerier af samme kunstner var solgt på auktion for 60.000 kr. og 65.000 kr. Landsretten henviste til, at arvingen undlod at rejse indsigelse mod vurderingen gennem 4½ år. Hun havde ikke godtgjort, at vurderingen var et sådant fejlskøn eller led af sådanne mangler, at den skulle tilsidesættes. (Dissens) (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 2002.121Ø** (B-3135-01, 15/11-2001)
Ikke omvurdering på grundlag af ensidigt indhentet vurderingsrapport.
En arving anmodede om omvurdering af et sommerhus, idet en ejendomsmægler havde vurderet det til 865.000 kr. Den af skifteretten udmeldte vurderingsmand, der også var ejendomsmægler, fremkom med en begrundet redegørelse for sin vurdering på 765.000 kr. Skifteretten anså ikke efter det fremkomne, herunder i den ensidigt indhentede rapport samt det i øvrigt oplyste, at der var tale om nogen væsentlig fejl eller afvigelse, som nødvendiggjorde omvurdering.

• **TFA 2002.150V** (B-2385-01, 18/12-2001)
Vurdering af landbrug var ikke behæftet med fejl og var betryggende foretaget. Ikke omvurdering.
Byretten tillod omvurdering af landbrug, selv om der ikke var belæg for at antage, at betingelserne i dødsboskiftelovens § 94, nr. 1 eller 2, var opfyldt, idet værdien i et ikke ubetydeligt omfang var afhængig af "herlighedsværdi" og liebhaveri. Landsretten fandt ikke grundlag for at antage, at vurderingen var behæftet med fejl, eller at den ikke var foretaget på betryggende måde, jf. § 94, nr. 1 eller 2. Uanset at vurderingen lød på 3,2 mio. kr., mens en vurdering, en arving havde indhentet, lød på 3,74 mio. kr., var der ikke påvist sådanne omstændigheder, at ejendommens handelsværdi måtte antages at afvige væsentligt fra vurderingen. Betingelserne i § 94, nr. 3, var derfor heller ikke opfyldt.

§ 95 *Skifteretten kan betinge en udmeldelse af, at der stilles sikkerhed for omkostningerne.*

Stk. 2. Vederlag til de sagkyndige fastsættes om fornødent af skifteretten under hensyn til arbejdets omfang og boets beskaffenhed.

Stk. 3. Vurderingsudgifter afholdes af boet, medmindre skifteretten undtagelsesvis bestemmer andet.

• **TFA 1999.331Ø – FM 1999.94Ø** (B-1364-99, 7/6-1999)
Omkostninger ved omvurdering skulle betales af arvingerne.
Skifteretten besluttede i medfør af dødsboskiftelovens § 94 efter oplysninger fra arvingerne, at et dødsbos fast ejendom skulle omvurderes. Da det nye vurderingsresultat ikke afveg væsentligt fra det oprindelige, skulle vurderingsomkostningen afholdes af arvingerne, jf. § 95, stk. 3.

17277-SystematiskOversigt.book Page 96 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2003.460V – FM 2003.186V** (B-0724-03, 26/6-2003)
Vurderingsomkostninger i dødsbo skulle betales af boet.
Ejendommen var af en mægler vurderet til 325.000 kr. En anden mægler, som en af arvingerne havde kontaktet, havde anslået værdien til ca. 400.000 kr. Skifteretten bestemte, at ejendommen skulle omvurderes. Den nye vurdering var på 325.000 kr. Skifteretten bestemte herefter, at arvingen skulle betale omvurderingen. Landsretten lagde vægt på, at bobestyreren havde anbefalet omvurderingen, og at bobestyreren selv havde været i tvivl om vurderingen. Der var herefter ikke grundlag for at fravige udgangspunktet i § 95, stk. 3.

Kapitel 27
Klage over bobestyrere

Artikler

FM 2003.32
Flemming Sorth: Er den, der klager over en bobestyrer, retsløs?

FM 2003.171
Flemming Sorth: Er den, der klager over en bobestyrer, retsløs, modløs eller blot forvirret?

§ 96 *Klage over en bobestyrer, herunder klage over, at en bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet uden unødigt ophold, samt klage over afgørelser truffet af en bobestyrer indgives skriftligt til skifteretten.*

Stk. 2. Fristen for klage over afgørelser er 2 uger og regnes fra det tidspunkt, hvor klageren fik kendskab til afgørelsen. Skifteretten kan undtagelsesvis tillade, at klagen tages under behandling indtil 6 måneder efter afgørelsen.

Stk. 3. Klage over bobestyrerens afgørelser har ikke opsættende virkning. Bobestyreren eller skifteretten kan dog tillægge en klage opsættende virkning.

• **TFA 2001.237V – FM 2001.77V** (B-0178-01, 22/2-2001)
Klagefristen i dødsboskiftelovens § 96 blev ikke tilladt fraveget.
En arving og hendes advokat modtog kopi af bobestyrerens afgørelse, der indeholdt behørigt klagevejledning, jf. dødsboskiftelovens § 53, stk. 4. Landsretten tiltrådte, at der ikke var grundlag for undtagelsesvis at fravige klagefristen i § 96, stk. 2, 1. pkt. Klagen blev afvist.

• **TFA 2001.356Ø – FM 2001.79Ø** (B-0793-01, 19/4-2001)
Klage over bobestyrers accept af købstilbud om fast ejendom hjemvist. Skifteretten ikke inhabil.
Under behandlingen af et dødsbo klagede en tilbudsgiver vedrørende boets faste ejendom over, at bobestyreren havde tilladt en femte at afgive bud, og at bobestyreren ikke havde sat ejendommen på tvangsauktion trods erklæring herom. Klageren gjorde gældende, at skifteretten var inhabil, hvilket blev afvist. Skifteretten fandt ikke, at der var anført omstændigheder, der kunne med-

17277-SystematiskOversigt.book Page 97 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

føre, at klagen over salgsbeslutningen, der var for sent indgivet, undtagelsesvis toges under behandling, jf. dødsboskiftelovens § 96, stk. 2, 2. pkt. Tilbudsgiveren fandtes ikke klageberettiget over beslutningen om ikke at sætte ejendommen på tvangsauktion, jf. § 96. Landsretten tiltrådte, at skifteretten ikke var inhabil. Landsretten tog klagen over tilbudsforløbet under behandling, jf. § 96, stk. 2, 2. pkt., og hjemviste dette spørgsmål til behandling i skifteretten. Det tiltrådtes, at tilbudsgiveren ikke var klageberettiget vedrørende tvangsauktionsspørgsmålet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.79.

• **TFA 2003.17V – FM 2002.161V** (B-2052-02, 9/11-2002)
Klage over bobestyrer skulle indgives skriftligt til skifteretten. Kære kunne ikke ske direkte til landsretten.
Landsretten sendte et kæreskrift til skifteretten under henvisning til, at klage over en bobestyrers afgørelse skal indgives til skifteretten. Skifteretten returnerede kæreskriftet til landsretten efter kærendes anmodning. Landsretten afviste kæremålet, idet det af dødsboskiftelovens § 96, stk. 1, fremgår, at klagen skal indgives skriftligt til skifteretten. Heraf fulgte, at sådanne afgørelser ikke kan kæres direkte til landsretten.

• **TFA 2003.113V** (B-2229-02, 20/11-2002)
Retlig interesse i bobestyrerafgørelse. Klagen indgivet for sent. Ikke vejledning om kærefrist.
En arving i et insolvent dødsbo havde retlig interesse i bobestyrerens afgørelse, da han havde købt boeffekter og var interesseret i en campingvogn. Det kunne ikke udelukkes, at ændringer i boopgørelsen havde betydning for arven. Skifteretten afviste klagen som for sent indkommet, da 2-ugers-fristen fra kendskabet til afgørelsen var overskredet, hvilket landsretten stadfæstede. Kærefristen var overholdt, da kærende ikke var vejledt om kærefristen.

• **FM 2003.219** (Lyngby skifteret, sks 598/02, 4/8-2003)
Skifteret indgav klage over bobestyrer til advokatnævnet.
En arving klagede til skifteretten over, at bobestyreren havde videregivet en beskyttet adresse. Skifteretten henviste arvingen til at klage til advokatmyndighederne, som afviste klagen. Skifteretten indbragte herefter selv sagen for advokatmyndighederne.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.220.

Om processuelle spørgsmål i øvrigt, se under § 98.

§ 97 *Skifteretten forelægger snarest muligt klagen for bobestyreren. Snarest muligt og senest 2 uger efter klagens modtagelse skal bobestyreren besvare klagen. Vedrører klagen en afgørelse, skal bobestyreren meddele skifteretten og klageren, om den påklagede afgørelse ophæves, omgøres eller fastholdes.*

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge bobestyreren at fremkomme med en supplerende redegørelse inden for en fastsat frist. Samtidig med at den supple-

17277-SystematiskOversigt.book Page 98 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

rende redegørelse indleveres til skifteretten, sender bobestyreren en genpart af redegørelsen til klageren.

Stk. 3. Skifteretten kan forlænge fristerne i stk. 1 og 2. Klageren underrettes herom.

Stk. 4. Skifteretten kan, hvor forholdene taler derfor, give klageren eller bobestyreren lejlighed til inden for en fastsat frist at indgive yderligere skriftlige indlæg. Skifteretten kan endvidere indkalde klageren og bobestyreren til et retsmøde i skifteretten. Efterkommer klageren eller bobestyreren ikke rettidigt skifterettens opfordring eller indkaldelse, kan klagen afgøres på det foreliggende grundlag.

Stk. 5. Skifteretten træffer afgørelse i klagesagen, jf. dog § 89, stk. 1, nr. 1-5, og § 106, stk. 1. Afgørelser vedrørende en bobestyrers salær træffes ved kendelse.

Bobestyrerens undersøgelsespligt

• **TFA 1999.104V – FM 1999.22V** (B-2408-98, 27/11-1998)
Yderligere undersøgelse af, om der var flere aktiver i dødsbo.
En arving i et dødsbo ønskede yderligere undersøgelser af, om der var yderligere aktiver i boet. Skifteretten stadfæstede bobestyrerens afvisning heraf, idet bobestyreren havde indhentet R75-blanket for afdøde og den efterlevende ægtefælle for 3 år forud for dødsfaldet. Landsretten hjemviste sagen, da spørgsmålet kunne belyses uden mere omfattende undersøgelser, og da det fandtes at høre under bobestyrerens opgaver at vurdere og begrunde ud fra foreliggende eller let tilgængelige oplysninger, om et salgsprovenu var uretmæssigt bortkommet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.22

• **TFA 1999.223V** (B-0256-99, 4/3-1999)
Ikke pålagt bobestyrer at foretage yderligere undersøgelser i anledning af klage.
Skifteretten havde pålagt bobestyrer at foretage yderligere undersøgelser om købesummen ved afdødes salg af fast ejendom i 1989, og der forelå nye oplysninger herom. Landsretten tiltrådte, at der ikke skulle foretages yderligere som følge af en klage fra et par af arvingerne, heller ikke vedrørende bilsalg til en tredje arving.

• **TFA 2001.38Ø** (B-1860-00, 2/10-2000)
Bobestyrer ikke pålagt at undersøge afdødes broders bo.
Landsretten tiltrådte, at det var omfattet af bobestyrerens pligter at overveje, om nærmere undersøgelser af, hvorledes der var forholdt med afdødes broders bo, kunne medføre, at der tilførtes afdødes bo yderligere aktiver gennem en genoptagelse efter dødsboskiftelovens § 103. Da det efter de foreliggende oplysninger ikke var sandsynliggjort, at der ville fremkomme yderligere aktiver

17277-SystematiskOversigt.book Page 99 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

ved en genoptagelse, blev det ikke pålagt bobestyreren at foretage sig yderligere.

Klage over bobestyrerens konkrete afgørelser

• **TFA 1999.12Ø – FM 1998.178Ø**
Der var med rette lyst meddelelse på fast ejendom om bobestyrerbehandling.
Se under § 44.

• **FM 1999.12Ø** (B-2429-98, 27/10-1998)
Bobestyreren berettiget til at rydde lejligheden, selv om alle arvinger ikke var fundet.
En arving, der først var fundet et stykke tid efter, at bobehandlingen var påbegyndt, klagede over, at bobestyreren havde fordelt indboet mellem de øvrige arvinger. Bobestyreren fandtes at være berettiget til at rydde lejligheden og opsige den af tabsbegrænsende grunde, og fremgangsmåden blev derfor godkendt.

• **TFA 1999.72V – FM 1999.11V** (B-2613-98, 6/11-1998)
Udbudspris ved dødsbosalg af ejendom.
Bobestyrer ville udbyde fast ejendom til salg for mindst 650.000 kr. (der var kontantprisen i forhold til en prioriteret købesum på 700.000kr.) og ikke til den offentlige ejendomsværdi på 760.000 kr. En arving klagede herover. Der forelå aktuelle ejendomsmæglervurderinger til grund for bobestyrerens beslutning. Skifteretten afsagde kendelse om, at udbudsprisen skulle være 700.000 kr., hvilket landsretten stadfæstede.

• **TFA 1999.294V – FM 1999.96V**
Bobestyrer kunne sælge ejendom til vurderingsprisen uden bomøde.
Se under § 53.

• **TFA 1999.420V**
Klage over bobestyrers inhabilitet og indbofordeling.
Se under § 115.

• **FM 1999.153Ø** (B-2185-99, 2/9-1999)
Kritik af bobestyrers indstilling om insolvens afvist.
Bobestyreren indstillede til skifteretten, at der blev truffet afgørelse om insolvensbehandling. Grundlaget herfor var blandt andet bobestyrerens indstilling om godkendelse af et krav fra et leasingselskab. Skifteretten traf afgørelse om insolvensbehandling. En arving klagede over bobestyreren ca. ½ år senere. Skifteretten afviste klagen med den begrundelse, at klage over insolvensafgørelsen skulle ske ved kære straks efter skifterettens afgørelse herom. Prøvelse af bobestyrerens indstilling vedrørende fordringen kunne ikke ske ved klage

17277-SystematiskOversigt.book Page 100 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

til skifteretten, men krævede sagsanlæg. Landsretten stadfæstede afgørelserne.

• **TFA 2000.26V – FM 1999.154Ø**
Klage over dødsbos salg af forretning til medarvinger og over bobestyreren ikke taget til følge.
Se under § 53.

• **TFA 2000.122V – FM 2000.7V** (B-1579-99, 23/11-1999)
Bobestyrer burde have holdt bomøde om ejendomssalg. Ikke omgørelse.
Under et dødsboskifte var der uenighed om værdien af en fast ejendom, og om der kunne ske udlæg til efter dødsboskiftelovens § 22. Landsretten stadfæstede i juni 1999 en kendelse om boets udlevering til den efterlevende ægtefælle. Senere klagede en arving over bobestyrerens beslutning om salg af ejendommen. Landsretten fastslog, at det efter boets slutning ikke var muligt at omgøre beslutningen. Landsretten tiltrådte, at salgsbeslutningen burde være truffet i overensstemmelse med § 53, og at bobestyreren burde have indkaldt arvingerne til et bomøde. Dette påtaltes overfor bobestyreren.

• **TFA 2000.133Ø** (B-3172-99, 3/12-1999)
Købstilbud accepteret af bobestyrer tiltrådtes.
Afdødes samlever og en arving klagede over, at bobestyrer havde accepteret et tilbud om køb af boets faste ejendom for 1,8 mio. kr. Det anførtes, at der ikke var rådgivet i boets indledende faser, hvilket medførte, at boet gav underskud. Der forelå et par ejendomsmæglervurderinger, indhentet af samleveren om lavere beløb. Skifteretten tiltrådte det accepterede købstilbud.

• **TFA 2000.398V** (B-1160-00, 26/6-2000)
Ikke gravstedsvedligeholdelse. Ikke indbovurdering.
Sidstafdøde ægtefælles urne hensattes i de ukendtes grav. Der var ikke grundlag for i dødsboet at medtage udgifter til vedligeholdelse af et familiegravsted, hvor førstafdøde og familien var begravet. Skifteretten tiltrådte ligeledes bobestyrerens indstilling om, at der ikke 2 år efter dødsfaldet var grund til at belaste boet med udgifter til vurdering af indbo af mindre værdi.

• **FM 2001.10V** (B-1886-00, 6/11-2000)
Klage over bobestyrers opmagasinering af indbo og over salær afvist.
En arving, der alene skulle udtage indboeffekter, klagede over, at bobestyreren havde ladet indboet opmagasinere gratis i plejehjemmets kælder. Endvidere klagede han over bobestyrerens salær. Opmagasineringen, der var sket for at spare husleje, blev godkendt. Klagen over salæret blev afvist, da salæret ikke påvirkede arvingens arvelod.

17277-SystematiskOversigt.book Page 101 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.199Ø** (B-0092-01, 18/1-2001)
Bobestyrers beslutning om ikke at forfølge et eventuelt krav mod arving ikke ændret.
I et dødsbo var 2 sønner arvinger. Den ene gjorde gældende, at den anden uretmæssigt havde hævet knap 20.000 kr. på afdødes konto før dødsfaldet. Bobestyreren fandt ikke grundlag for at forfølge et eventuelt krav og henviste til sagsanlæg, jf. dødsboskiftelovens § 109. Sønnen klagede. Skifteretten fandt det ikke sandsynliggjort, at boet ville få medhold under en eventuel retssag og fandt ikke grundlag for at ændre bobestyrerens afgørelse. Skifteretten fandt ikke, at bobestyreren havde haft anledning til at foretage yderligere undersøgelser inden afgørelsen.

• **TFA 2001.382V** (B-0642-01, 16/5-2001)
Indbofordeling, hvortil arving var indkaldt, ikke omgjort. Indkaldelse til bomøder sædvanligvis med 14 dages varsel.
Arving var behørigt indkaldt til bomøde om indboets fordeling. Hun var således bekendt med, at indboet ville blive fordelt på mødet, eventuelt ed lodtrækning. Arvingen fik af skifteretten medhold i, at der sædvanligvis bør ske indkaldelse til bomøder med 14 dages varsel. Landsretten tiltrådte, at der ikke var grundlag for at omgøre beslutningen om indbofordelingen.

• **TFA 2002.18V – FM 2001.126V** (B-1231-01, 18/6-2001)
Afsætning af beløb til pyntning og vedligeholdelse af gravsted godkendt.
Arvingerne i et dødsbo var ægtefællen, 2 døtre og et umyndigt barnebarn. Under bobehandlingen klagede ægtefællen over, at bobestyreren havde afsat ca. 33.000 kr. til en gravstedsvedligeholdelseskontrakt med kirkemyndigheden i en fredningsperiode. Den ene datter anførte, at arvingerne, bortset fra ægtefællen, boede meget langt fra graven. Skifteretten henviste til de betydelige uoverensstemmelser mellem ægtefællen og de øvrige arvinger og fandt ikke grundlag for at tilsidesætte bobestyrerens afgørelse.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.126.

• **TFA 2002.189V** (B-3013-01, 9/1-2002)
Afdødes salg af en fast ejendom uden ægtefællesamtykke ikke anfægtet under et dødsboskifte.
En mand havde i oktober 1999 solgt en fast ejendom til en arving. Hustruen havde samtykket i salget, men hun var i september 1998 sat under et fuldstændigt økonomisk værgemål, og værgen havde ikke tiltrådt salget. Bobestyreren tilkendegav, at salget ikke kunne anfægtes. Skifteretten henviste til 1-års-fristen i lov om ægteskabets retsvirkninger § 18, stk. 2, og til, at omstødelse ikke kan kræves af arvingerne. Landsretten tiltrådte at bobestyrerens afgørelse var stadfæstet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 102 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.437V – FM 2002.104V** (B-1208-02, 26/6-2002)
Vurdering af indbo ikke tilsidesat. Bobestyrerens beslutning om indbofordeling ophævet.
Skifteretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte en indbovurdering, selv om bobestyreren ikke havde givet en arving mulighed for at være til stede. De 2 arvinger havde afgivet tilkendegivelser vedrørende indbofordelingen, men den ene havde ikke som ønsket foretaget afkrydsning på indbolisterne inden en angivet rist. Bobestyreren havde ikke oplyst, at manglende overholdelse af fristen ville medføre, at der ikke toges hensyn til ønsker. Arvingerne havde ikke været indkaldt til bomøde, hvor udlæg blev foretaget. Under disse omstændigheder fandtes det betænkeligt at lægge bobestyrerens afgørelse til grund. Indbofordelingen blev ophævet, idet den skulle ske ved lodtrækning.

• **TFA 2003.101Ø** (B-3063-02, 6/11-2002)
Indbo fordelt ved lodtrækning. Ikke yderligere indbo at fordele.
Efter vurdering fordeltes indboet i et dødsbo ved lodtrækning. En klage over bobestyrerens beslutninger herom med påstand om en ny fordeling var indgivet for sent, og den var i øvrigt tidligere frafaldet efter skifterettens tilkendegivelse. Skifteretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte fordelingen, herunder beslutningen om, at der ikke var yderligere at dele. Bobestyreren skulle ikke foretage yderligere undersøgelser, herunder ikke i anledning af en intern udveksling af tøj, sko m.v. uden værdi og ikke omfattet af vurderingen. Den omstændighed, at bobestyreren ikke havde kunnet få udleveret 2 urtepotteskjulere, kunne ikke føre til et andet resultat. Der var ikke grundlag for at meddele bobestyreren pålæg efter dødsboskiftelovens § 54, stk. 2. Klagen toges ikke til følge.

• **TFA 2003.193V – FM 2003.89V** (B-3081-02, 17/1-2003)
Bobestyrer pålagt at opretholde klage over ejendomsvurdering.
Afdøde havde klaget over den offentlige ejendomsvurdering. Ejendommen var under bobehandlingen vurderet til 3,1 mio. kr. Bobestyreren ønskede at frafalde klagen, men arvingerne modsatte sig dette. Landsretten pålagde bobestyreren at opretholde klagen, da ejendomsvurderingen ikke var uden betydning for ejendommens handelsværdi, da salg ikke var nært forestående, og da opretholdelsen kunne ske uden yderligere omkostninger eller besvær for boet.

• **FM 2003.275V** (B-2351-03, 24/10-2003)
Skifteretten kan ikke tage stilling til, om bobestyreren kan kræve gebyr for at notere udlæg.
En kreditor havde fået udlæg i en arvings arvelod og anmeldte udlægget overfor bobestyreren. Denne opkrævede et gebyr for at notere udlægget, hvilket kreditor klagede over. Skifteretten tog stilling til klagen. Landsretten fandt ikke, at gebyropkrævningen var en afgørelse, som bobestyreren havde truffet i sin egenskab af bobestyrer, ligesom den heller ikke vedrørte hans pligter efter dødsboskifteloven. Klagen burde derfor være afvist.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.276.

17277-SystematiskOversigt.book Page 103 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Klage over bobestyrerens generelle sagsbehandling

• **TFA 1999.48Ø** (B2429-98, 27/10-1998)
Klagepunkter vedrørende bobestyrer gav ikke anledning til at foretage videre.
En senere tilkommen arving klagede over en række beslutninger, bobestyreren havde truffet under dødsbobehandlingen. Indsigelserne gik på, at der manglede dokumentation for medarvingernes arveret, at et notartestamente var lagt til grund, samt at indboet var delt med henblik på afvikling af lejligheden. Efter en redegørelse i retsbogen besluttede skifteretten, at der efter det foreliggende ikke skulle foretages yderligere, hvilket landsretten stadfæstede.

• **TFA 1999.257V** (B-0333-99, 16/4-1999)
En række klagepunkter over bobestyrer afvist.
Dødsbo blev i februar 1997 udleveret til bobestyrerbehandling på grund af ukendskab til arveforholdene. En arving klagede godt et år senere over bobestyreren. Skifteretten afsagde kendelse, hvorefter der blandt andet ikke var grundlag for at nedsætte salæret til bobestyreren. Retten bemærkede, at andre klager vedrørende provenu ved afdødes salg af en ejendom og om et anmeldt krav i givet fald skulle afgøres ved dom. Der fandtes ikke grundlag for at fastslå, at bobehandlingen ikke var fremmet uden unødigt ophold.

• **TFA 2000.414V – FM 2000.99V** (B-1119-00, 23/6-2000)
Ikke hjemmel til at meddele bobestyrer en "påtale" som påstået.
Arvinger klagede over bobestyrer. Skifteretten fandt ikke anledning til at kritisere dennes dispositioner og ikke grundlag for påtale. Landsretten stadfæstede med bemærkning, at der hverken efter dødsboskifteloven eller forarbejderne er hjemmel til at meddele en "påtale" som påstået.

• **TFA 2001.316V – FM 2001.77V** (B-2866-00, 4/4-2001)
Klage over bobestyrer, indgivet efter boafslutningen, afvist.
Der blev afholdt afsluttende møde i et dødsbo den 28. juni. Den 27. juli klagede en arving over bobehandlingen samt forholdene omkring salg af værdipapirer, den faste ejendom m.v. Skifteretten afviste klagen, idet pålæg til bobestyreren var uden relevans. Landsretten anførte, at klager over en bobestyrer, der indgives efter boets afslutning, i almindelighed må kunne afvises. Landsretten fandt ikke, at der i denne sag var oplyst omstændigheder, der gav grundlag for at fravige dette udgangspunkt.

• **U 2002.167V** (1633-01, 2/10-2001)
Fratrådt bobestyrers salær nedsat, da advokaten havde undladt at gøre skifteretten opmærksom på inhabilitet.
På begæring af en arving A traf skifteretten bestemmelse om, at en bobestyrer B skulle fratræde på grund af inhabilitet, fordi hans advokatkontor under bobehandlingen var fusioneret med et advokatkontor, hvis medindehaver repræsenterede arvinger, som havde rejst indsigelser mod bobehandlingen. A protesterede mod B's timeopgørelse og gjorde gældende, at B's salær skulle redu-

17277-SystematiskOversigt.book Page 104 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

ceres, fordi der ikke skulle betales "for kontakt med kolleger, da der foreligger inhabilitet". Skifteretten godkendte B's forslag til salær på 18.000 kr. + moms. Salæret blev af landsretten nedsat til det halve. Landsretten udtalte, at advokaterne i forbindelse med fusionen af de advokatfirmaer, hvori de var medejere, selv burde have forelagt spørgsmålet om deres fortsatte habilitet for skifteretten.

• **TFA 2002.183V – FM 2002.28V** (B-2171-01, 20/12-2001)
Ikke hjemmel for skifteretten til at påtale bobestyrerens generelle sagsbehandling.
En revisorregning var betalt, mens boet var under privat skifte, hvorfor dødsboskiftelovens § 56 om bobestyrers prøvelse ikke fandt anvendelse. Skifteretten fandt, at honoraret med rette var afholdt som boudgift, hvilket landsretten stadfæstede. Det stadfæstedes ligeledes, at klager over bobestyreren ikke var taget til følge. Landsretten henviste til, at der hverken efter formuleringen af dødsboskiftelovens §§ 96 – 97 eller forarbejderne var hjemmel for skifteretten til at påtale bobestyrerens generelle sagsbehandling. Der var ikke nedlagt påstand om afsættelse af bobestyreren eller om meddelelse af pålæg, hvilket på nuværende heller ikke var relevant.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.28.

• **FM 2002.60Ø** (B-0127-02, 26/2-2002)
Klage afvist, da boet var sluttet.
Et halvt år efter boets slutning fremsatte en arving en række klagepunkter over bobestyreren. Skifteretten realitetsbehandlede klagen, men gav ikke klageren medhold. Landsretten afviste klagen, da der ikke længere var mulighed for at give bobestyreren pålæg, afsætte ham eller sætte en frist for boets slutning.

• **TFA 2002.396V** (B-0976-02, 7/6-2002)
Klage over bobestyrer ikke taget til følge. Skiftedommeren var ikke inhabil.
Et dødsbo blev udleveret til bobestyrer, idet der blev anlagt genoptagelsessag vedrørende afdødes faderskab. Da genoptagelse blev nægtet, udleveredes boet til privat skifte. Bobestyreren, der havde anvendt 13 timer, krævede et salær på 15.600 kr. med tillæg af moms. Skifteretten, der også henviste til, at bobestyreren havde anvendt tid til at repræsentere boet under faderskabssagen, fandt ikke salæret urimeligt. Landsretten tiltrådte, at klagen over salæret ikke var taget til følge. Det tilføjedes, at det forhold, at den samme dommer dels havde udpeget bobestyreren, dels havde behandlet salærklagen, ikke medførte inhabilitet.

• **TFA 2003.377Ø** (B-1164-03, 9/3-2003)
Ikke grundlag for at afsætte bobestyreren i medfør af § 41.
Der blev klaget over, at bobestyreren ikke havde ydet en professionel indsats med henblik på at få en maksimal pris for ejendommen, at han ikke havde fremmet sagen uden unødigt ophold, og at han ikke havde svaret på, hvad han havde gjort for at afhænde ejendommen. Bobestyreren havde indgået en bin-

17277-SystematiskOversigt.book Page 105 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

dende aftale med tredjemand om slag af ejendommen, og hans beslutning om salget kunne derfor ikke omgøres. Der var ikke grundlag for at meddele påbud, og da der ikke var anlagt sag mod bobestyreren, var der heller ikke grundlag for at afsætte ham.

Klager over forhold, der skal afgøres ved dom

• **TFA 2000.455V – FM 2000.117V**
Ikke kritik af bobestyrers valg af betalingsmiddel vedrørende arvings tilgodehavende. Indsigelse krævede sagsanlæg.
Se under § 56.

• **TFA 2001.225V – FM 2001.54V** (B-2186-00, 5/2-2001)
Bobestyrersalær stadfæstet. Andre skifteretsafgørelser om klager blev ophævet.
Landsretten ophævede skifterettens afgørelser i anledning af 2 klager, hvorefter der ikke var grundlag for påtale over for bobestyrer. Den ene klage vedrørte ikke dispositioner som led i bobestyrerhvervet, med rådgivning forinden ,og var derfor ikke omfattet af dødsboskiftelovens kap. 27 om klage. En stillingtagen til den anden klage ville foregribe en retssag, kærende allerede havde anlagt i anledning af salg af afdødes lægepraksis, hvorfor der ikke burde træffes afgørelse efter kap. 27. Landsretten stadfæstede et bobestyrersalær på 49.500 kr. + moms.

• **TFA 2003.110V – FM 2003.44V** (B-2349-02, 15/11-2002)
Udgifter til mindesamvær og begravelsesannoncer var boudgifter. Arvingsberettigelse ved dom.
Landsretten tiltrådte, at spørgsmålet om arveberettigelse skulle afgøres ved dom. Skifteretten tiltrådte, at 2.665 kr. til mindesammenkomst var en boudgift, ligesom 1.600 kr. til annoncering, der fandtes rimelig.

• **TFA 2003.284Ø** (B-0528-03, 11/3-2003)
Klage over bobestyrers beslutning om salg af ejendom og om henvendelse til bank afvist.
Bobestyreren havde tilkendegivet, at det testamente, hvorefter arvingen skulle overtage et sommerhus, var anfægteligt, Arvingen havde trods vejleding ikke forfulgt sine ret ved sagsanlæg. Skifteretten kunne ikke træffe afgørelse herom under en klagesag. Bobestyreren var herefter forpligtet til at udbyde ejendommen til salg for at fremme bobehandlingen. Henvendelsen til banken var sket efter aftale med arvingen. Klagen blev afvist.

Se endvidere afgørelser refereret under § 89.

17277-SystematiskOversigt.book Page 106 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 28
Skifterettens behandling af tvister

§ 98 *Retsplejelovens regler om borgerlige sager finder anvendelse med de ændringer, som angives i denne lov, eller som følger af forholdets natur.*

Skifterettens sagsbehandling og afgørelsesform

• **FM 1997.26Ø**
Aftale mellem arvinger, der indebar et arveafkald – Afgørelse skulle træffes ved dom, ikke kendelse.
Se under § 91.

• **FM 1997.64Ø** (B-2997-96, 27/11-1996)
Skifterettens beslutning om skifte af uskiftet bo ophævet, da enken ikke var hørt.
En enke, der sad i uskiftet bo med et fællesbarn, var blevet tiltagende senil. Hun havde solgt sin ejendom og foræret et barnebarn godt 250.000 kr. Fællesbarnet begærede skifte, og skifteretten tog begæringen til følge uden indkaldelse af parterne. Enken kærede. Landsretten ophævede beslutningen under henvisning til, at enken ikke havde haft mulighed for at udtale sig, inden afgørelsen blev truffet. Sagen blev hjemvist til fornyet behandling. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 1998.343V** (B-1096-98, 4/6-1998)
Kendelse om klager over bobestyrer ophævet, og sagen hjemvist.
Efterlevende ægtefælle klagede over bobestyrers adfærd, sagsbehandlingen og boopgørelsen samt salæret, ligesom bobestyreren angiveligt skulle være erstatningsansvarlig. Skifteretten afsagde kendelse om, at klagerne ikke toges til følge. Under kæremålet anførte landsretten, at det ikke af sagen fremgik, om klagerne var indbragt rettidigt, jf. dødsboskiftelovens § 68, stk. 2, og § 96, stk. 2. Kærendes påstande fremgik ikke af retsbogen, jf. retsplejelovens § 35, stk. 2, jf. dødsboskiftelovens § 98. Under en sag efter dødsboskiftelovens kap. 27 kan skifteretten ikke efterprøve spørgsmål, som skal afgøres ved dom, jf. § 97, stk. 5, jf. § 89, stk. 1, nr. 1–5, jf. § 106, stk. 1. Erstatningskrav mod bobestyreren i medfør af § 89, stk. 1, nr. 2, burde være afgjort ved dom, jf. § 101, stk. 1. Skifterettens kendelse ophævedes, og sagen hjemvistes.

• **TFA 1999.8Ø** (B-2498-98, 3/9-1998)
Afslag på advokatbeskikkelse under dødsboskifte krævede kendelse.
Skifteret havde ved skrivelse nægtet at beskikke advokat for en efterlevende ægtefælle under dødsboskifte. Afgørelsen skulle være truffet ved kendelse, jf. dødsboskiftelovens § 98 og § 102, stk. 1.

17277-SystematiskOversigt.book Page 107 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.314Ø – FM 2000.90Ø** (B-0925-00, 12/4-2000)
Skiftesamling burde være udsat grundet arvings forfald. Advokatbeskikkelse ikke tilbagekaldt.
En advokat, der var beskikket for en arving, bad om fritagelse for beskikkelsen og om, at en skiftesamling blev udsat på grund af arvingens sygdom. Skifteretten imødekom ikke begæringerne og gennemførte skiftesamlingen. Sygdommen blev senere dokumenteret ved lægeerklæring. Landsretten tiltrådte, at advokaten ikke skulle fritages for beskikkelsen, men fandt, at skifteretten burde have udsat skiftesamlingen, da arvingen havde lovligt forfald og havde krav på at være til stede, selv om han var repræsenteret ved advokat. (Sagen vedrører den gamle skiftelov).

• **U 2001.2551V – FM 2001.148V** (B-1718-01, 18/9-2001)
Part, der havde fri proces, pålagt at lade sagen føre gennem sin beskikkede advokat.
Under et dødsboskifte havde A fri proces og havde fået advokat beskikket. A indsendte på egen hånd til skifteretten omfattende skrivelser og materiale med procedureindlæg m.v., og skifteretten besluttede i medfør af dødsboskiftelovens § 98, jf. retsplejelovens § 259, stk. 2, at pålægge A at lade sagen føre gennem sin advokat. Skifteretten anførte i forbindelse hermed, at de senest indkomne indlæg fra A og fremtidige indlæg fra A ville blive videresendt til A's beskikkede advokat til behandling. Landsretten, der tog kæremålet under behandling, stadfæstede afgørelsen og anførte herved, at efter retsplejelovens § 263, stk. 2, og § 267, udelukker en advokatbeskikkelse ikke, at parten selv kan ytre sig, men at det imidlertid må antages, at retten i medfør af en analogisk anvendelse af bestemmelsen i retsplejelovens § 259, stk. 2, kan pålægge parten at lade sagen føre gennem den beskikkede advokat som sket.

• **TFA 2002.435V – FM 2002.103V** (B-1044-02, 26/6-2002)
Skiftesag hjemvist, da skifterettens afgørelse vedrørende klagepunkter ikke kunne udledes af gennemgangen.
Skifteretten havde modtaget en klage opdelt i 13 punkter. I retsbogen behandledes under overskriften skifterettens afgørelse hvert punkt for sig. Skifteretten afgørelse var ikke anført i nogen samlet konklusion, og konklusionen kunne ikke udledes i forbindelse med skifteretten gennemgang af hvert klagepunkt, men kun nogle af disse. Sagen blev hjemvist til fortsat behandling ved skifteretten.

• **TFA 2003.309Ø**
Skifteretten burde under omgørelsessag have afventet oplysning om medarvings holdning og have afsagt kendelse.
Se under § 103.

Dødsboskifteloven

Processkrifter

• **U 1999.1266/2V** (B-2536-98, 16/4-1999)
Behandling af tvist i bobestyrerbo om efterlevende ægtefælles krav på forsikringsudbetaling krævede ikke anlæg af sag ved skifteretten.
I et dødsbo efter M, der blev behandlet ved bobestyrer, gjorde afdødes hustru H gældende, at en forsikring, M havde tegnet i PFA med H som begunstiget, og som af M var pantsat til en bank, skulle tilfalde hende uden om boet. Bobestyreren havde i boopgørelsen inddraget forsikringsudbetalingen i boet til delvis dækning af M's gæld til banken. Efter at bobestyreren havde indbragt H's klage for skifteretten, meddelte skifteretten i et retsmøde den 17. august 1998 H, der skriftligt havde protesteret mod boopgørelsen, en frist til den 28. september 1998 til anlæg af sag ved skifteretten. Inden udløbet af fristen meddelte H, at hun fandt det urimeligt, at hun skulle udtage stævning, og hun meddelte senere, at der ikke ville fremkomme stævning mod boet. Skifteretten afviste herefter kravet ved kendelse, som H påkærede. Landsrettens flertal fandt ikke, at dødsboskiftelovens § 56, stk. 4, om anlæg af sag ved skifteretten også kan finde anvendelse ved andre af de tvister, som det efter skiftelovens § 89, stk. 1, påhviler skifteretten at afgøre. Skifteretten burde have anset H's skriftlige udtalelse vedrørende indsigelsen som tilstrækkelig til at påbegynde behandlingen af tvisten eller i hvert fald indrømmet kærende en frist til at afhjælpe de mangler, der måtte være ved udtalelsen. Skifterettens kendelse blev derfor ophævet og sagen hjemvist (dissens for at stadfæste kendelsen).
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.77.

• **U 2000.1843V** (B-2149-99, 2/5-2000)
For sen indgivelse af svarskrift til skifteretten i sag om testamentes gyldighed burde ikke være tillagt udeblivelsesvirkning.
I et bobestyrerbo opstod der tvist om, hvorvidt arven efter A skulle fordeles efter en kodicil af 28. marts 1979 eller et testamente af 17. april 1991. B, der var arveberettiget i henhold til kodicillen af 28. marts 1979, fremsendte til skifteretten et processkrift med påstand om, at C og D, der var arveberettigede efter testamentet af 17. april 1991, skulle anerkende, at dette testamente var ugyldigt for så vidt angik fordelingen af arven efter A, og at arven skulle fordeles efter kodicillen. Processkriftet forkyndtes for C og D, idet skifteretten samtidig tilkendegav, at "bemærkninger fremkommet efter en frist på 4 uger ikke ville blive taget i betragtning, og at skifteretten da ville træffe afgørelse på det allerede foreliggende grundlag". C reagerede i modsætning til D ikke på processkriftet inden fristens udløb, og skifteretten afsagde herefter udeblivelsesdom over C, medens sagen udsattes for så vidt angik D. Dommen påankedes af C, der gjorde gældende, at manglende rettidig afgivelse af processkrift ikke skulle tillægges udeblivelsesvirkning, jf. retsplejelovens § 354, stk. 7. Heri fik C medhold, idet landsretten udtalte, at dette forhold kunne påberåbes i medfør af retsplejelovens § 369, stk. 4. Landsretten ophævede dommen og hjemviste sagen. Ankesagen pådømtes af landsretten, selvom skifteretten i

17277-SystematiskOversigt.book Page 109 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

mellemtiden havde genoptaget sagen i forhold til C, idet denne i forbindelse med genoptagelsen havde stillet sikkerhed for sagsomkostningerne.

• **TFA 2000.379Ø – FM 2000.98Ø** (B-1359-00, 19/6-2000)
Skifteretssag ikke afvist på grund af manglende påstandsdokument.
En bank anlagde sag ved skifteretten mod et dødsbo. I en berammelsesskrivelse fastsattes frist for påstandsdokument med tilkendegivelse af udeblivelsesvirkninger. Dokumentet kom 10 dage efter fristen. Skifteretten fandt, at sagen undtagelsesvis ikke skulle afvises og henviste til det retstab, dette ville medføre, samt at dokumentet ikke indeholdt nye påstand eller anbringender. Landsretten stadfæstede afgørelsen med bemærkning, at skifterettens skrivelse om påstandsdokument havde hjemmel i dødsboskiftelovens § 98, jf. retsplejelovens § 356a.

Bevismidler

• **TFA 2000.313V – FM 2000.90V** (B-0819-00, 12/4-2000)
Udpegning af sagkyndig vedrørende testamentshabilitet.
Under et dødsboskifte afsagde skifteretten kendelse om, at Foreningen af Yngre Læger skulle foreslå en sagkyndig til at besvare spørgsmål om testationshabilitet. En arving kærede med påstand om, at Retslægerådet skulle foreslå en sagkyndig. Landsretten stadfæstede skifterettens afgørelse.

• **TFA 2001.376Ø**
Bobestyrer skulle ikke skaffe oplysninger under verserende testamentssag ved skifteretten.
Se under § 48.

• **U 2001.2253V – FM 2001.105V** (B-1712-01, 18/7-2001)
Tilladelse til udtagelse af vævsprøve og hårprøve af afdød til sikring af bevis under faderskabssag.
3 dage efter A's død anlagde B faderskabssag og anmodede om, at der blev udtaget vævsprøve og hårprøve af A. Ud over B's mors forklaring ville en prøve fra A være det eneste væsentlige bevismiddel under faderskabssagen, og beviset for A's genmateriale fandtes undtagelsesvis at skulle sikres inden domsforhandlingen i faderskabssagen, jf. retsplejelovens § 340, jf. § 456 k.

• **TFA 2002.112Ø**
Bobestyrer skulle efter arvings anmodning fremlægge sin korrespondance med arvingerne.
Se under § 114.

17277-SystematiskOversigt.book Page 110 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2002.7**
Bobestyrer skulle ikke skaffe oplysninger til brug for evt. genoptagelse af faderskabssag.
Se under § 48.

• **TFA 2002.359V – FM 2002.78** (nr. 5)
Hospitalsafdeling skulle udlevere journal under sag om anfægtelse af testamente.
Se under arvelovens § 51.

• **U 2002.2619H** (175/2002, 4/9-2002)
I faderskabssag truffet beslutning om udtagelse af vævsprøve fra afdød og begravet mulig fader.
A og B var født henholdsvis i 1957 og 1956 som sønner af moderen C, som på daværende tidspunkt var gift med D. C og D blev separeret i 1965 og skilt i 1972. Siden 1963 og indtil sin død i 1994 havde C boet sammen med E. Efter at denne var død i 1999, påstod A og B dødsboet tilpligtet at anerkende, at de som børn af E var arvinger i boet, ligesom de rejste faderskabssag med henblik på, at E's faderskab blev fastslået. Boet efter E blev inddraget som part i faderskabssagen. Under denne blev der foretaget retsgenetiske undersøgelser af A, B, D, to søstre til C og en søster til E. Dennes søn F, der var født i 1951 under E's ægteskab med en anden kvinde, ønskede ikke at medvirke til en retsgenetisk undersøgelse. Retsgenetisk Institut udtalte, at D med en sikkerhed, der oversteg 99,99 %, ikke var far til A og B, og at resultaterne af de foretagne undersøgelser talte for, at A og B var sønner af E frem for en tilfældig person med en vægt af henholdsvis 3:1 og 9:1. Byretten besluttede herefter i december 2001, at der skulle udtages vævsprøve fra E, der var kistebegravet. Denne afgørelse blev ændret af landsretten, men stadfæstet af Højesteret (under sagen for Højesteret var alene A part). At der i retsplejelovens regler om gennemførelse af retsgenetiske undersøgelser henvistes til lovens regler om tvangsmidler over for vidner, fandtes at være uden betydning, hvor undersøgelsen rettede sig mod en afdød part. Lovens regler om gennemførelse af retsgenetiske undersøgelser fandtes ikke at skulle fortolkes indskrænkende, således at hjemlen ikke omfattede undersøgelser af afdøde personer. Heller ikke § 16 i lov om ligsyn m.m. fandtes at være til hinder for, at der i faderskabssager blev truffet beslutning om gennemførelse af retsgenetiske undersøgelser af en afdød part, såfremt retten fandt dette fornødent. Ved den proportionalitetsafvejning, som herefter skulle foretages, lagde Højesteret bl.a. vægt på, at F havde nægtet at medvirke til en retsgenetisk undersøgelse, og at de hidtidige undersøgelser havde bestyrket A's påstand om, at E var hans far. (Dissens for at stadfæste landsrettens afgørelse). Landsrettens afgørelse er offentliggjort i FM 2002.61.

17277-SystematiskOversigt.book Page 111 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Sagsomkostninger

• **FM 1997.64Ø** (B-2665-96, 27/11-1996)
Bo tillagt omkostninger i sag om testamentsfortolkning.
Sagen drejede sig om hvorvidt 11 legatarer havde indtrædelsesret. 2 af legatarerne og boet var repræsenteret ved advokat, mens resten var selvmødere. Ved skifterettens dom fik legatarerne medhold, men skifteretten traf ingen bestemmelse om sagsomkostninger, idet der ikke var nedlagt påstand herom. De 2 legatarers advokat kærede og fik ved landsretten medhold i, at boet skulle betale omkostninger.

• **FM 1998.179V** (B-1787-98, 28/7-1998)
I en sag om gyldigheden af et bortkommet et vidnetestemente blev den tabende pålagt at betale omkostninger.
Boets aktivmasse var på ca. 2,5 mio. kr. Sagsomkostningerne blev fastsat til 30.000 kr.

• **FM 2000.8V** (B-2021-99, 11/11-1999)
Arving pålagt sagsomkostninger i sag om uretmæssige dispositioner.
I et dødsbo sagsøgte en datter sin søster i anledning af, at søsteren havde tilegnet sig midler fra moderen, mens denne endnu var i live. Søsteren blev dømt til at anerkende, at hun uretmæssigt havde hævet 50.000 kr. af moderens midler. Hun blev pålagt at betale 15.000 kr. i sagsomkostninger.

• **FM 2000.9Ø** (B-3301-99, 30/11-1999)
Særbørn pålagt omkostninger i sag om testamente.
Et ægtepar oprettede et uigenkaldeligt fællestestamente, der hvilede på den forudsætning, at længstlevende skulle sidde i uskiftet bo. Ved mandens død viste hans bo sig insolvent. Enken oprettede et nyt testamente. Ved hendes død krævede mandens særbørn det første testamente lagt til grund. Heri fik ikke medhold, og de blev pålagt at betale 13.000 kr. i sagsomkostninger.

• **U 2001.228V – FM 2000.140V** (B-1677-00, 31/10-2000)
Ikke hjemmel til at pålægge arvinger at betale sagsomkostninger til bobestyrer i forbindelse med klagesag.
Udtalt, at der i dødsboskiftelovens kapitel 27 om klage over bobestyrere ikke er hjemmel for skifteretten til at pålægge en klager at betale sagsomkostninger til bobestyreren i forbindelse med behandlingen af en klagesag.

• **FM 2001.122** (B-1516-01, 26/7-2001)
Sagsomkostninger til forbigået arving.
En arving fik i 1997 i god tro et bo udleveret i henhold til et testamente. Arven var på 150.000 kr. Det viste sig, at der tidligere var oprettet et uigenkaldeligt testamente, hvori en anden var arving. Skifteretten nedsatte efter dødsboskiftelovens § 104, stk. 4, det beløb, der skulle tilbagebetales til boet, til 75.000 kr. og tilkendte de forbigåede arvinger omkostninger i forhold hertil.

17277-SystematiskOversigt.book Page 112 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.56Ø**
Bobestyrer fik ikke sagsomkostninger for fremmøde på en skiftesamling om genoptagelse af et dødsbo.
Se under § 103.

• **TFA 2002.185Ø** (B-3591-01, 21/12-2001)
Dødsbo skulle betale sagsomkostninger i sag anlagt af ejer af effekter.
Der blev anlagt sag mod et dødsbo med påstand om udlevering af effekter. Sagsøgeren fik medhold, idet boet skulle udlevere en række effekter og betale 12.300 kr. Skifteretten ophævede sagens omkostninger med henvisning til sagens omstændigheder. Omkostningsafgørelsen blev kæret, idet det blandt andet anførtes, at sagsgenstanden havde været godt 260.000 kr., at der var betalt knap 7.000 kr. i retsafgifter, og at sagsøger var almindelig kreditor. Landsretten fandt, at boet efter sagens forløb og udfald skulle betale13.000 kr. i sagsomkostninger.

• **TFA 2002.344V** (B-0610-02, 15/4-2002)
Broder skulle betale sagsomkostninger til dødsbo i sag om udbetaling af forsikringssum.
Et dødsbo blev frifundet under en sag anlagt af afdødes broder om udbetaling af en forsikringssum. Han blev pålagt at betale 15.000 kr. i sagsomkostninger til dødsboet. Landsretten henviste til, at bobestyreren under et møde havde tilkendegivet broderen, at invalidesummen efter hans opfattelse skulle indgå i dødsboet, og at skifteretten opfordrede broderen til at søge advokat. Kærende havde haft advokat, men havde det ikke under domsforhandlingen. Omkostningsafgørelsen blev stadfæstet.

Andre spørgsmål

• **U 2003.505Ø** (B-0327-02, 22/11-2002)
Om lov og ærbarhed.
I boet efter B indgik blandt andet 6 faste ejendomme, som B stod som tinglyst ejer af. B's samlever gennem de sidste ca. 1½ år, A, påstod boet tilpligtet at udlevere de 6 ejendomme. A gjorde gældende, at han havde erhvervet ejendommene, og at bekendte, senere B, proforma blev indsat som adkomsthavere for at sikre ejendommene mod kreditorforfølgning, indtil han var i stand til at fyldestgøre sine kreditorer. Skifteretten fandt. at sagen stred mod lov og ærbarhed, jf. DL 5-1-2, og tog boets afvisningspåstand til følge. A indgik herefter aftale med en af kreditorerne, et pengeinstitut P, om, at A overdrog samtlige rettigheder og krav mod boet til P, sekundært A's øvrige kreditorer. Landsretten udtalte, at som sagen nu forelå, ville det ikke stride mod lov og ærbarhed at realitetsbehandle sagen, der herefter hjemvistes til fornyet behandling ved skifteretten.

17277-SystematiskOversigt.book Page 113 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 99 *Som parter anses boet, såfremt sagen vedrører dets interesser, og enhver lodtager, hvis ret vil kunne påvirkes af søgsmålet.*

Stk. 2. I boer, der skiftes privat, kan forkyndelse over for boet og arvingerne ske for den i § 25, stk. 6, angivne person eller for alle arvingerne.

• **U 2000.2540Ø – FM 2000.118Ø** (B-2467-00, 25/9-2000)
Arving var part og kunne ikke udelukkes fra at overvære retsmøde i skifteret.
Skifteret havde ikke hjemmel til at udelukke arving, der var indkaldt til at afgive forklaring i medfør af dødsboskiftelovens § 92, fra at overvære, at medarving afgav forklaring, før han selv afgav forklaring.

§ 100 *Skifteretten kan beskikke en advokat for en part, når det skønnes nødvendigt, at parten har advokatbistand, og parten opfylder den økonomiske betingelse i retsplejelovens § 330, stk. 1, nr. 2. Om salær og godtgørelse for udlæg til den beskikkede advokat gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31.*

• **TFA 1999.17Ø – FM 1998.178Ø** (B-2729-98, 28/9-1998)
Ikke beskikkelse af advokat for efterlevende ægtefælle.
Et dødsbo skulle efter anmodning fra en efterlevende ægtefælle behandles ved autoriseret bobestyrer. Der var ikke nogen aktuel tvist i boet. Der fandtes ikke grundlag for at beskikke advokat for ægtefællen i medfør af dødsboskiftelovens § 100. Den nødvendige bistand og vejledning kunne ydes af bobestyreren og skifteretten.

• **TFA 2000.211Ø** (B-0314-00, 8/2-2000)
Salær til arvings beskikkede advokat forhøjet, blandt andet for forudgående arbejde.
Under en sag om en arvings klager over bobestyreren beskikkede skifteretten en advokat for arvingen. Skifteretten bestemte, at statskasse skulle betale hans salær på 15.000 kr. + moms. Landsretten henviste til, at der ved salærfastsættelsen også skal tages hensyn til de foranstaltninger, som med føje er foretaget inden beskikkelsen, jf. dødsboskiftelovens § 100, jf. retsplejelovens § 332, stk. 3. Landsretten forhøjede salæret med 7.000 kr. + moms.

• **TFA 2000.314Ø – FM 2000.90Ø**
Skiftesamling burde være udsat grundet arvings forfald. Advokatbeskikkelse ikke tilbagekaldt.
Se under § 98.

• **TFA 2001.367V – FM 2001.76V** (B-0864-01, 1/5-2001)
Ikke grundlag for advokatbeskikkelse for arving i dødsbo.
Der blev afholdt skifteretsmøde i henhold til dødsboskiftelovens § 97, stk. 4, 2. pkt. i anledning af en arvings klage over bobestyreren med en anmodning om, at han blev afsat, jf. § 41. Arvingen fandt, at bobestyreren ikke i tilstrækkelig grad havde tilgodeset hans interesser under skiftet. Han anmodede om at

17277-SystematiskOversigt.book Page 114 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

få beskikket en advokat, idet han ikke på egen hånd kunne udforme en stævning, som opfyldte retsplejelovens og dødsboskiftelovens krav. Skifteretten henviste til, at det af åbningsstatus fremgik, at der var en nettoformue på knap 600.000 kr. Når dette sammenholdtes blandt andet med arvingens oplysninger i breve, fandt skifteretten ikke, at beskikkelse af en advokat ville føre til andet resultat end de beslutninger, kendelser og eventuelle domme, som skifteretten senere skulle træffe. Der var derfor ikke grundlag for advokatbeskikkelse, jf. § 100.

• **TFA 2002.270Ø** (B-0301-02, 12/2-2002)
Der blev ikke beskikket ny advokat for arving. Skifteretten havde opfyldt vejledningspligten.
En arving havde haft 2 advokater beskikket. Den sidste beskikkelse blev tilbagekaldt, idet det skønnedes formålsløst at opretholde den. Skifteretten havde givet arvingen adgang til at indgive et yderligere indlæg og afslog at beskikke en ny advokat, hvilket landsretten tiltrådte. Landsretten fandt, at skifteretten havde opfyldt sin vejledningspligt efter dødsboskiftelovens § 91, idet pligten ikke omfattede udformningen af processkrifter.

§ 101 *Afgørelse om de i § 89, stk. 1, nr. 1-5, nævnte tvister træffes ved dom.*

Stk. 2. Boets modkrav, der henhører under de almindelige domstole, kan efter skifterettens bestemmelse påkendes ved skifteretten. Retsplejelovens § 249, stk. 2 og 3, finder i øvrigt anvendelse.

§ 102 *Andre afgørelser end de i § 101 nævnte træffes ved kendelse eller beslutning. Kendelsesformen anvendes ved afgørelse af en tvist, eller hvor denne form særlig er foreskrevet.*

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge sagsomkostninger, hvis tvistens omfang og det med sagen forbundne arbejde gør det rimeligt. Retsplejelovens regler om sagsomkostninger finder da tilsvarende anvendelse. Hvis ikke andet bestemmes, er fuldbyrdelsesfristen 14 dage.

Stk. 3. Skifterettens beslutninger om fastsættelse af vederlag og andre omkostninger kan fuldbyrdes efter almindelige regler.

• **U 1998.373Ø – TFA 1998.93Ø – FM 1998.14**
Boafgiftssag hjemvist til fornyet behandling i skifteretten.
Se under § 80.

• **TFA 1999.8Ø**
Afslag på advokatbeskikkelse under dødsboskifte krævede kendelse.
Se under § 98.

17277-SystematiskOversigt.book Page 115 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 29
Retsmidler mod trufne afgørelser

Omgørelse og genoptagelse

§ 103 *Skifteretten kan genoptage et bo eller omgøre en beslutning eller kendelse, når det findes påkrævet, navnlig fordi*
1) der er fremkommet yderligere aktiver eller passiver,
2) arven er fordelt forkert eller udlodningen er foretaget forkert,
3) der er begået væsentlige fejl i forbindelse med boets behandling,
4) boafgiften eller tillægsboafgiften er beregnet forkert og en arving eller legatar anmoder derom,
5) boet skal udleveres til anden behandlingsmåde eller
6) der i øvrigt foreligger nye oplysninger af væsentlig betydning for boets behandling eller for tredjemands retsstilling.

Stk. 2. Skifteretten kan betinge genoptagelse eller omgørelse af, at der helt eller delvis stilles sikkerhed for de omkostninger, der er forbundet hermed.

Yderligere aktiver og passiver – genoptagelse tilladt

• **TFA 2000.361V – FM 2000.98V – FM 2000.142V** (B-0393-99, 13/6-2000)
Kreditor kunne kære, at boudlæg blev genoptaget efter arvings anmodning med henblik på sagsanlæg.
Arvinger fik i skifteretten medhold i, at et bo, der var berigtiget ved boudlæg, genoptoges og bobestyrerbehandledes, idet boet havde fået fri proces til sagsanlæg mod en sparekasse. Sparekassen havde fornøden retlig interesse i at kære genoptagelsen, som blev stadfæstet. Landsretten fandt betingelserne i dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, opfyldt. Arvingerne havde hverken opgivet kravet eller fortabt det ved passivitet.

• **TFA 2003.460Ø – FM 2003.188Ø** (B-1125-03, 9/5-2003)
Dødsbo genoptaget med henblik på anden skæringsdag for at få skat tilbagebetalt.
Et privatskiftet bo blev sluttet med dødsdagen som skæringsdag. Boet viste sig at være skattepligtigt og kunne, hvis skæringsdagen blev ændret, få udbetalt 40.000 kr. i overskydende skat. Under henvisning til, at boet således ville få tilført et nyt aktiv af ikke uvæsentligt størrelse, var betingelserne for genoptagelse opfyldt.

• **TFA 2003.500Ø – FM 2003.219Ø** (B-2241-03, 20/8-2003)
Køber af et dødsbos andelslejlighed fik boet genoptaget.
Boet solgte en andelslejlighed. Administrator skrev til boet om tilbagebetaling, da andelens værdi var sat for højt. Arvingerne sluttede boet uden stillingtagen hertil. Køberen havde sandsynliggjort, at hun kunne have et krav, og betingelserne for genoptagelse var til stede. Køberen kunne ikke med rimelighed

17277-SystematiskOversigt.book Page 116 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

henvises til at lægge sag an mod andelsboligforeningens rådgivere eller mod arvingerne personligt.

Yderligere aktiver og passiver – genoptagelse nægtet

• **TFA 1999.26V** (B-1939-98, 6/10-1998)
Dødsbo, afsluttet ved boudlæg, ikke genoptaget.
To døtre ønskede deres mors dødsbo, som var afsluttet ved boudlæg til en tredje person, genoptaget. De gjorde gældende, at indboet var for lavt værdiansat, og at afdøde havde en bankkonto. Det fandtes ikke godtgjort, at afdøde havde andel i et bankindestående, eller at hendes efterladte indbo havde en sådan værdi, at der var grundlag for at genoptage bobehandlingen, jf. dødsboskiftelovens § 103, stk. 1.

• **TFA 2000.245V – FM 2000.59** (B-2750-99, 23/2-2000)
Dødsbo ikke genoptaget efter dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 1 eller nr. 6.
Et bo blev i juli 1999 udleveret som boudlæg til afdødes søn. 3 år tidligere var der givet gaver til denne og en datter. En tredje søn ønskede nu boet genoptaget med henblik på at inddrage disse og mulige andre beløb i boet. Da det ikke var fremkommet yderligere aktiver, kunne der ikke ske genoptagelse efter dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 1. De nye oplysninger gjorde ikke en genoptagelse påkrævet, idet en sag om anfægtelse kunne anlægges mod gavemodtagerne. Landsretten tiltrådte, at det ikke var påkrævet at genoptage efter stk. 1, nr. 1, og at betingelserne for genoptagelse efter nr. 6 ikke var opfyldt på nuværende tidspunkt.

• **FM 2001.148** (Ballerup skifteret, sks 473/00, 19/10-2001)
Bo blev ikke genoptaget, selv om kommunen ønskede at rejse et skattekrav, der ikke var omfattet af proklama.
Afdøde havde gennem en årrække modtaget en rentenydelse, og kapitalen var faldet i arve ved hans død, hvilket fremgik af boopgørelsen. Skattemyndigheden godkendte opgørelsen uden forbehold, og boet blev sluttet. Herefter anmodede skattemyndigheden om genoptagelse af boet med henblik at rejse et skattekrav, idet afdøde ikke var blevet beskattet af rentenydelsen. Skifteretten fandt, at skattemyndighedens godkendelse af opgørelsen uden forbehold var bindende, idet skattemyndigheden på det tidspunkt kendte rentenydelsen.

• **FM 2003.275Ø** (B-2519-03, 20/10-2003)
Ikke genoptagelse for at undersøge 17 år gammel ejendomshandel.
Et bo efter en enke, der sad i uskiftet bo, blev i 2003 berigtiget som boudlæg. Nogle arvinger kærede, idet de mente, at købesummen vedrørende enkens salg af boets ejendom til et af børnene i 1976 ikke var betalt. Landsretten fandt det ikke sandsynliggjort, at der var flere aktive end de, der var boudlagt.

17277-SystematiskOversigt.book Page 117 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Arven fordelt forkert

• **TFA 2000.374Ø** (B-1511-00, 16/6-2000)
Genoptagelsessag hjemvist, da arvingerne ikke havde haft lejlighed til at ytre sig.
I 1987 blev en mands dødsbo udleveret til 3 børn til privat skifte. I 2000 anmodede et fjerde barn, der var født uden for ægteskab, om genoptagelse. Hun var efter sin stedfars død i 1988 begyndt at søge efter sin far. Det lykkedes først, da en fejl i en attest vedrørende faderens fødselsdag var rettet i 1999. Skifteretten afviste genoptagelsesanmodningen, jf. dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 2, sammenholdt med borteblevnelovens § 25, stk. 1 og 2. Landsretten hjemviste sagen, da arvingerne efter sagens omstændigheder burde have haft lejlighed til at ytre sig om søsterens anmodning.

Arven fordelt forkert – genoptagelse tilladt

• **TFA 2000.50V – FM 2000.81V** (B-1501-99, 30/9-1999)
Dødsbo genoptaget, da oplysninger om flere arvinger.
Et dødsbo blev afsluttet i juli 1997 ved udlodning af 130.000 kr. til 3 udarvinger. Der fremkom nu oplysning om, at en afdød bror til arveladeren efterlod 7 børn. Landsretten henviste til, at arven var fordelt forkert og tiltrådte, at betingelserne for at genoptage boet var til stede. Der fandtes ikke at være indtrådt passivitetsvirkninger i forhold til de forbigåede arvinger.

• **TFA 2000.321V – FM 2000.89V** (B-2905-99, 26/4-2000)
Bo genoptaget, da forgået arving meldte sig.
I 1995 blev et bo udleveret til sønnen som enearving. Skiftet sluttede ca. 1 år efter. I 1999 dukkede et arveberettiget, bortadopteret barn op og krævede sin arv. Boet blev genoptaget mod sønnens protest. Der var ikke grundlag for at statuere passivitet.

Arven fordelt forkert – genoptagelse nægtet

• **U 2001.2529V – FM 2001.145V** (B-0766-01, 3/9-2001)
Passivitet afskar barn af afdød fra at kræve boet genoptaget.
B, født i 1944 og bortadopteret i 1945, blev i 1994 bekendt med, at hans biologiske far, F, var død i 1988. I august 1999 blev B opmærksom på, at han var arveberettiget efter F, og i efteråret 2000 anmodede B om genoptagelse af boet. B fandtes at have udvist en sådan passivitet, at han allerede af denne grund ikke kunne kræve boet genoptaget.

• **TFA 2002.130Ø – FM 2002.7Ø** (B-3281-01, 28/11-2001)
Ikke påkrævet at genoptage et bo, efter at arvingen var vejledt om korrekt udlodning af 10.000 kr.
Landsretten var enig i, at et tilgodehavende på godt 10.500 kr. var dobbeltbogført. Beløbet skulle refunderes, idet kreditor havde betalt udgifter på boets vegne. Nettoformuen var den samme efter betaling af beløbet. Skifteretten havde vejledt arvingerne om den korrekte udlodning af arven. Landsretten fandt derfor ikke, at det på det foreliggende grundlag var påkrævet at genoptage boet, jf. dødsboskiftelovens § 103.

Væsentlige fejl i forbindelse med boets behandling – genoptagelse tilladt

• **TFA 1997.110Ø – FM 1997.139Ø** (B-0779-97, 28/4-1997)
Dødsbo genoptaget til afklaring af ejerforhold til fast ejendom.
Blandt et dødsbos aktiver var en andel af en fast ejendom i Spanien. Under bobehandlingen blev det besluttet at opgive ejendommen. Landsretten bestemte, at behandlingen skulle genoptages, da det formelle ejerforhold ikke var afklaret. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)
Afgørelsen er kommenteret i FM 1997.139f.

• **U 2001.1175Ø – FM 2001.27V** (B-3229-00, 5/2-2001)
Genoptagelse af bobehandling – overset kreditorkrav.
Som følge af væsentlige fejl i forbindelse med behandlingen af et dødsbo blev udlodningen af arven foretaget forkert, idet bobestyreren i forbindelse med udlodningen ikke tilbageholdt et beløb til dækning af et anmeldt og godkendt kreditorkrav. Under disse omstændigheder fandtes betingelserne for at genoptage boet i henhold til dødsboskiftelovens § 103 opfyldt. Genoptagelsen fandtes ikke afskåret som følge af bobestyrerens passivitet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.27.

• **U 2002.1114/1Ø – FM 2002.28Ø** (B-0068/02, 12/2-2002)
Genoptagelse af bo – manglende vejledning.
Begæring om genoptagelse af bo efter dødsboskiftelovens § 103 imødekommet, da det måtte anses for tvivlsomt, hvorvidt skifteretten havde opfyldt sin vejledningspligt efter § 91. Arvingerne havde optaget boets ejendom til den offentlige ejendomsværdi og ikke til værdi, ejendommen senere var solgt for. Skifteretten kunne ikke redegøre for, hvilken vejledning, arvingerne havde modtaget.

• **U 2003.1145Ø – FM 2003.115Ø** (B-0079-03, 26/2-2003)
Genoptagelse af dødsbo på grund af manglende vejledning.
Begæring om genoptagelse af bo efter dødsboskiftelovens § 103 imødekommet, da skifteretten ikke havde opfyldt sin vejledningspligt efter lovens § 91, og det var sandsynliggjort, at den manglende vejledning havde haft betydning

17277-SystematiskOversigt.book Page 119 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

for valg af skæringsdag og værdiansættelse med væsentlige skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser til følge.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.113.

Væsentlige fejl i forbindelse med boets behandling – genoptagelse nægtet

• **FM 1997.64Ø** (B-2913-96, 2/12-1996)
Genoptagelse af afgiftshensyn af privat skifte nægtet.
Arvinger havde i et privatskiftet bo optaget ejendommen til den offentlige vurdering minus 15 %. Efter skæringsdagen solgte de ejendommen med en fortjeneste på ca. 175.000 kr., hvilket udløste ejendomsavancebeskatning hos arvingerne. 2 år efter at boopgørelse var indleveret, værdiansættelserne godkendt og afgifterne opkrævet og betalt anmodede arvingerne om genoptagelse af boet med henblik på at flytte skæringsdagen til efter salget af ejendommen. De henviste til, at de ikke var tilstrækkeligt vejledt af skifteretten. Genoptagelse blev nægtet under henvisning til, at arvingerne var vejledt, samt at deres valg skæringsdag og værdiansættelse og skattevæsenets godkendelse heraf var endelig og bindende. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **FM 1997.158Ø** (B-2062-97, 14/8-1997)
Omgørelse af skifte af uskiftet bo nægtet.
En enkemand og et fællesbarn begærede et uskiftet bo skiftet. Ved boets slutning fandt enkemanden ud af, at skiftet havde en negativ pensionsmæssig betydning for ham, og arvingerne anmodede om omgørelse, således at boet på ny blev udleveret til uskiftet bo. Det blev gjort gældende, at skifteretten burde have vejledt om pensionsreglerne. Skifteretten nægtede at omgøre skiftet, da boet var sluttet, og da skifteretten ikke skulle vejlede om pensionsreglerne. Landsretten afviste et kæremål som for sent iværksat.

• **FM 1997.194Ø** (B-2502-97, 2/10-1997)
Omgørelse af skifte af uskiftet bo nægtet.
En ægtefælle og et fællesbarn henvendte sig i skifteretten 4 år efter dødsfaldet og anmodede om skifte af det uskiftede bo. De blev indkaldt til et møde, hvor en § 17-medarbejder vejledte dem og hjalp med at udfylde begæring om privat skifte. Da boopgørelse var indsendt og godkendt og bobehandlingen afsluttet med en afgiftsopkrævning, anmodede den efterlevende ægtefælle om omgørelse, idet skiftet havde pensionsmæssige konsekvenser for hende. Det blev anført, at skifteretten ikke havde vejledt om de pensionsmæssige konsekvenser. Skifteretten afviste, at vejledningspligten skulle omfatte dette, og nægtede af omgøre det privat skifte.

17277-SystematiskOversigt.book Page 120 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.247Ø – FM 1999.97Ø** (B-0805-99, 13/4-1999)
Privat skifte ikke genoptaget, blandt andet fordi boopgørelsen var tiltrådt af alle.
Privat skifte var afsluttet i juni 1998 med alle parters tiltræden af boopgørelsen. Afdødes 2 sønner ønskede boet genoptaget, idet afdødes lægepraksis efter deres opfattelse var særeje. De havde tillige klaget over advokaten, der havde haft fuldmagt fra samtlige arvinger. Landsretten tiltrådte, at behandlingen af boet var afsluttet med alle parters tiltræden af boopgørelsen, samt at afdødes praksis var fælleseje. Betingelserne for genoptagelse af boet var ikke til stede.

• **TFA 2000.269Ø** (B-0208-00, 14/3-2000)
Dødsbo, der overtoges til uskiftet bo i 1990, ikke genoptaget.
En efterlevende ægtefælle overtog i 1990 fællesboet til uskiftet bo uden at give møde i skifteretten. En fremsendt årsopgørelse for ægtefællen viste en negativ skattepligtig formue på ca. 300.000 kr. Ifølge fællesboopgørelsen var der en beholden formue på ca. 3,6 mio. kr. I forbindelse med et nyt ægteskab i 1999 ønskede manden genoptagelse af udleveringen af det uskiftede bo. Der var ikke grundlag herfor, idet der ikke forelå væsentlige fejl ved den tidligere bobehandling.

• **FM 2000.45** (Gladsaxe skifteret, sks 106/98, 10/2-2000)
Ikke genoptagelse med henblik på forhøjelse af ejendoms værdi for at undgå avancebeskatning.
Skifteretten udleverede boet til 2 arvinger til privat skifte og rådede dem til at søge advokatbistand. I boopgørelsen satte de ejendommens værdi til 600.000 kr., hvilket ikke udløste boafgift. Efter boets slutning blev ejendommen solgt for 800.000 kr., og arvingerne anmodede om genoptagelse for at forhøje ejendommens værdi for at undgå avancebeskatning. Arvingernes advokat anførte, at arvingerne – der selv havde udfærdiget opgørelsen – ikke havde forstået de økonomiske konsekvenser af værdierne i opgørelsen. Anmodningen blev ikke imødekommet, da boet var sluttet, og da genoptagelsen alene var begrundet i et ønske om ændret værdiansættelse.

• **U 2002.873V** (B-2671-01, 11/1-2002)
Dødsbo kunne ikke genoptages med henblik på at ændre værdiansættelsen af fast ejendom.
Enearvingen A i et privatskiftet dødsbo begærede boet genoptaget med henblik på at ændre værdiansættelsen af boets faste ejendom, idet A gjorde gældende, at skifteretten havde ydet mangelfuld rådgivning i forbindelse med værdiansættelsen, hvilket havde medført, at A var blevet ejendomsavancebeskattet. Skifteretten afslog at genoptage boet. Landsretten udtalte, at genoptagelse af et dødsbo, der er sluttet, og hvor værdiansættelserne er endelige, sædvanligvis ikke kan ske med det formål at ændre værdiansættelserne. Skifteretten havde af egen drift foreslået A en værdiansættelse af ejendommen, under forudsætning af at A ønskede at beholde denne. Selv om det havde været rigtigst, at skifteretten under disse omstændigheder havde gjort A opmærksom på

17277-SystematiskOversigt.book Page 121 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

spørgsmålet om ejendomsavancebeskatning ved salg, tiltrådte landsretten, at boet ikke kunne genoptages, idet en ændring af værdiansættelsen af boets ejendom ikke ville have medført en ændring af fordelingen af arv eller udlodning.

• **U 2002.2573Ø – FM 2002.133Ø** (B-1670-02, 20/8-2002)
Angivelse i åbningsstatus om at være endelig boopgørelse med skæringsdag på dødsdagen kunne ikke omgøres.
A, der var arving i boet efter B, fik under et møde i skifteretten den 2. maj 2002 boet udleveret til privat skifte. Den 2. november 2001 modtog skifteretten åbningsstatus i boet underskrevet af A. I forbindelse hermed var det angivet, at opgørelsen samtidig var endelig boopgørelse med skæringsdag på dødsdagen. A gjorde gældende, at denne angivelse beroede på en fejl, og at åbningsstatus derfor ikke skulle anses som endelig boopgørelse. Da A i skifteretten var blevet behørigt vejledt om, at valget af skæringsdato kunne have skatteretlig betydning, da A, fordi boet var skattepligtigt og af betydelig størrelse, blev henvist til at søge advokatbistand, og da der i øvrigt ikke var grundlag for at imødekomme A's begæring, toges denne ikke til følge. Bobeholdningen var på ca. 7 mio. kr.

• **TFA 2002.388Ø** (B-1369-02, 30/5-2002)
Deling af særbo skulle ikke genoptages, da der ikke var godtgjort fejl ved bobehandlingen.
Et fællesbo blev i 1998 udleveret til den efterlevende ægtefælle til uskiftet bo med samtykke fra mandens 2 særbørn. De underskrev samtidig en erklæring om, at de accepterede, at en fast ejendom, der var mandens særeje, blev værdiansat til knap 2,2 mio. kr., svarende til pantegælden. Der forelå nu en ejendomsmæglervurdering, hvorefter værdien i 1998 var 2.850.000 kr. Skifteretten besluttede at genoptage særboet, jf. dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 3. Landsretten henviste til forklaringerne om baggrunden for, at særbørnene underskrev erklæringerne, sammenholdt med, at ingen nu havde nogen nærmere erindring om indholdet af skifterettens vejledning i forbindelse med boets udlevering. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at der var begået fejl i forbindelse med bobehandlingen og fandt ikke betingelserne i § 103, stk. 1, nr. 3, opfyldt. Boet blev ikke genoptaget.

• **TFA 2002.441V – FM 2002.103V** (B-0960-02, 27/6-2002)
Ikke genoptagelse af dødsbo- og fællesbo vedrørende ejendomssalg efter udlevering til uskiftet bo.
En hustru var død i 1995, og hendes dødsbo samt fællesboet blev taget under offentlig skiftebehandling, da der var anlagt umyndiggørelsessag mod manden, og der var uenighed mellem arvingerne om slægtsgården. Skifteretten besluttede i 1996, at ejendommen skulle sælges. Umyndiggørelsen af manden blev ophævet i 1997, og han overtog fællesboet til hensidden i uskiftet bo. I 2000 kom manden under værgemål. En søn påstod nu dødsbo- og fællesboet genoptaget, da der var sket fejl, som havde indflydelse på størrelsen af hans arv

17277-SystematiskOversigt.book Page 122 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

og hans mulighed for at overtage gården. Skifteretten afviste anmodningen under hensyn til, at sønnen ikke havde retlig interesse i en genoptagelse vedrørende salget, da en sådan anmodning alene kunne fremsættes af faderen ved dennes værge, men genoptog boet med henblik på fjernelse af effekter fra gården og eventuel realisering. Landsretten stadfæstede, at boet ikke kunne genoptages vedrørende slaget. Beslutningen vedrørende effekterne blev ophævet, da de efter det oplyste tilhørte sønnen, og derfor var boerne uvedkommende.

• **U 2002.2734Ø** (B-2359-02, 2/9-2002)
Genoptagelse af bo efter dødsboskiftelovens § 103 nægtet.
Begæring om genoptagelse af bo efter dødsboskiftelovens § 103 nægtet, da der ikke var grundlag for at antage, at skifterettens faste vejledningspraksis i henhold til dødsboskiftelovens § 91 var fraveget i det konkrete tilfælde.

Boafgift eller tillægsboafgift forkert beregnet – genoptagelse tilladt

• **U 2003.471Ø – FM 2003.44Ø – TfS 2003.36Ø – TSH 2003Ø** (B-3109-02, 6/11-2002)
Genoptagelse af dødsbo tilladt i medfør af dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 4.
I boet efter B havde skifteretten som følge af mangelfuld boopgørelse foretaget en skønsmæssig opgørelse af bobeholdningen. I denne opgørelse var medtaget et beløb på 200.000 kr. svarende til stævningsbeløbet i en retssag, som boet havde anlagt, samt en værdinedsættelse på 205.000 kr. vedrørende boets faste ejendom. Skifteretten havde ved opgørelsen ladet disse beløb udligne hinanden. En arving A begærede boet genoptaget, idet retssagen var blevet hævet, og boets værdi dermed viste sig at være 205.000 kr. lavere end ifølge boopgørelsen. Udtalt, at det fremgår af forarbejderne til dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 4, at arvinger, som kunne dokumentere, at de havde betalt for meget i boafgifter, burde have mulighed for tilbagebetaling, selv om afgiftsberegningen i øvrigt var blevet endelig. A's begæring om genoptagelse blev herefter imødekommet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.45.

Boafgift eller tillægsboafgift forkert beregnet – genoptagelse nægtet

• **TFA 1998.335Ø** (B-1227-98, 25/5-1998)
Ikke beregning af arveafgift efter forlig mellem tidligere arvinger.
Efter en mands død i 1985 fik enken boet udleveret som eneste arving. I 1997 meldte en adoptivsøn sig om arving og begærede boet genoptaget, hvilket skifteretten afslog. Enken og adoptivbarnet indgik forlig, hvorefter adoptivbarnet fik udbetalt 50.000 kr. Adoptivbarnet anmodede skifteretten om at omberegne arveafgiften, hvilket blev afslået, da bobehandlingen ikke havde været genoptaget.

17277-SystematiskOversigt.book Page 123 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.152Ø – FM 1999.49Ø – TfS 1999.305Ø** (B-3008-98, 11/1-1999)
Værdiændring af aktiv ikke tilstrækkeligt grundlag til genoptagelse af dødsbo.
Privatskiftende enearving indgav åbningsstatus, der samtidig var endelig boopgørelse med dødsdagen som skæringsdag. Arvingen fik tilsendt boafgiftsberegning den 17. august. Den 15. september anmodedes om ændring af værdiansættelsen den faste ejendom. En sådan ændring var ikke tilstrækkeligt grundlag for genoptagelse af boet, jf. dødsboskiftelovens § 103. Der var indleveret endelig boopgørelse, og værdiansættelsen var godkendt af skattevæsenet, hvorfor der ikke var hjemmel til at omberegne boafgiften.

• **TFA 2000.134V – FM 2000.10V** (B-1698-98, 8/12-1999)
Ikke genoptagelse af dødsbo for at få ejendomsværdinedsættelse.
Værdiansættelse i endelig boopgørelse var godkendt af skatteforvaltningen. Bobehandlingen kunne ikke genoptages, jf. dødsboskifteloven, for at få nedsat værdien af en fast ejendom, der ikke kunne sælges til den satte værdi.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.10.

• **TFA 2000.449 – FM 2000.105Ø** (B-1943-00, 19/7-2000)
Boopgørelse ikke ændret ved genoptagelse på grund af for høj værdi af fast ejendom.
Skattevæsenet havde i november 1999 godkendt en boopgørelse i form af åbningsstatus, og skifteretten havde den 7. januar 2000 beregnet boafgiften. Arvingens rådgiver anmodede den 7. februar 2000 om at tilbagekalde opgørelsen, idet en ejendom var værdiansat for højt. Skifteretten afviste og henviste til, at der ikke forelå en åbenbar fejl, misforståelse eller undladelse af at opfylde vejledningspligten. Landsretten stadfæstede og tilføjede, at der ikke i dødsboskiftelovens § 103 ses art være hjemmel til at genoptage med den begrundelse, at et aktiv har en anden værdi end i boopgørelsen.

• **TFA 2001.18Ø**
Afgiftsberegning stadfæstet. Åbningsstatus var endelig opgørelse.
Se under boafgiftslovens § 12.

• **TFA 2001.65Ø** (B-2586-00, 13/10-2000)
Ændring af et aktivs værdi gav ikke grundlag for genoptagelse af et dødsbo.
I et privat skifte indsendte arvingen åbningsstatus med angivelse af, at den samtidig skulle være endelig boopgørelse med dødsdagen som skæringsdag. Kommunen godkendte værdiansættelserne, og skifteretten beregnede boafgift. Da et sommerhus blev solgt til en lavere pris end værdiansættelsen, anmodede arvingen om en omberegning af boafgiften. Skifteretten fastholdt beregningen. Landsretten stadfæstede dette, idet der ikke var grundlag for genoptagelse af boet.

• **TFA 2001.111Ø – FM 2001.10Ø**
Værdiansættelsen i et privatskiftet bo var endelig.
Se under boafgiftslovens § 12.

17277-SystematiskOversigt.book Page 124 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2003. 177V – FM 2003.90V** (B-2850-02, 6/1-2003)
Genoptagelse af skønsmæssig ansættelse nægtet.
I et bo blev åbningsstatus ikke indleveret rettidigt. Da boopgørelsen heller ikke var indleveret efter 15 måneder, ansatte skifteretten bobeholdningen skønsmæssigt, jf. boafgiftslovens § 17, stk. 3. Skifteretten sendte udkast til boopgørelse til arvingerne, senere skattevæsenets godkendelse med korrektioner og en vejledning om adgang til at komme med indsigelser. Efter lang tid modtog skifteretten en anmodning om genoptagelse af boet med henblik på korrektioner. Under hensyn til den tid, der var gået, at der ikke tidligere var kommet indsigelser, og at den skønsmæssige ansættelse ikke kunne ases at hvile på forkert grundlag, blev anmodningen om genoptagelse afvist.

• **U 2003.2194V – FM 2003.187V** (B-0478-03, 25/6-2003)
Boopgørelse kunne ikke tilbagekaldes med henblik på ændring af skæringsdato af skattemæssige årsager.
Efter indgivelse af boopgørelse den 20. december 2002 med skæringsdag 16. januar 2003 anmodede boet af skattemæssige årsager om tilladelse til at ændre skæringsdagen til 23. august 2003. Boopgørelsen var endelig og bindende for boet, når den var indleveret til den kommunale skattemyndighed og til skifteretten. En begæring om ændring af skattemæssige årsager – en ændring, der ikke vedrørte berigtigelse af fejl eller mangler i boopgørelsen, jf. dødsboskiftelovens § 79, stk. 4 – måtte betragtes som en begæring om genoptagelse af boet i medfør af lovens § 103 med henblik på ændring af skæringsdagen. Da dødsboskifteloven ikke indeholdt hjemmel til at genoptage boet, med den begrundelse at skæringsdagen ønskedes ændret af skattemæssige årsager, tiltrådte landsretten, at skifteretten havde afslået begæringen om tilbagekaldelse.

Boet skal udleveres til anden behandlingsmåde – genoptagelse tilladt

• **TFA 2001.361Ø**
Udlevering til privat skifte blev ophævet, blandt andet fordi der var usikkerhed om arveforholdene.
Se under § 25.

• **TFA 2002.209Ø**
Boudlæg til stedsøn og ikke til søstre.
Se under § 19.

• **TFA 2002.279Ø**
Udlevering til uskiftet bo, selv om ægtefællen havde haft en skifteværge beskikket. Ikke grundlag for omgørelse.
Se under arvelovens § 11.

17277-SystematiskOversigt.book Page 125 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2003.203Ø** (B-3556-02 & 3653-02, 28/1-2003)
Skifteretten skulle afgøre, om boet skulle genoptages, da der var anlagt boligretssag mod boet.
Sagen var anlagt mod Boet efter H v/ A. Det er en forudsætning for, at sagen kan anlægges mod boet, at boet genoptages. Sagen blev derfor henvist til skifteretten til stillingtagen til, om boet skulle genoptages.

Boet skal udleveres til anden behandlingsmåde – genoptagelse nægtet

• **U 2002.1158Ø – FM 2002.46Ø** (B-0325-01, 27/2-2002)
Adgang til genoptagelse af bo bortfaldet ved passivitet.
Bo udlagt den 8. august 1997 til efterlevende ægtefælle H i medfør af dødsboskiftelovens § 22. H anmodede den 18. august 1998 om genoptagelse af boet, men foretog sig efter møde i skifteretten ikke yderligere. H anmodede på ny den 12. juli 2001 om genoptagelse med henblik på udbakning, jf. § 23. Anført, at H i hvert fald fra den 21. juni 1998 havde været bekendt med, at der var ukendte gældsposter af betydelig størrelse og siden september 1998 været bekendt med mulighederne for og retsvirkningerne af genoptagelse af boet. H fandtes henset hertil at have udvist sådan passivitet, at hensynet til kreditorerne talte imod at imødekomme begæringen om genoptagelse.

• **FM 2002.29**
Boudlæg er obligatorisk.
Se under § 18.

• **TFA 2003.486V** (B-1370-03, 18/7-2003)
Udlæg i 1974 efter skiftelovens § 62B, stk. 2, jf. § 57, ikke genoptaget.
Efter at en enke var død ønskede hendes søskende, at boet efter den tidligere afdøde ægtefælle blev genoptaget. Han var død i 1974, og hans bo var udlagt efter skiftelovens § 57. Aktiverne var på 5.200 kr. De ønskede mandens bo udlagt for begravelsesomkostningerne, idet kun de og ikke tillige mandens søskende derved ville arve enken. Det fandtes ikke sandsynliggjort, at boets aktiver ikke i 1974 havde oversteget begravelsesudgifterne, jf. den dagældende skiftelovs § 10, stk. 1. Der var derfor ikke grundlag for at antage, at der var begået fejl ved boets behandling i 1974, ligesom der ikke forelå væsentlige nye oplysninger.

• **TFA 2003.500V – FM 2003.220V**
Dødsbo ikke genoptaget for at ændre skifteformen fra boudlæg til uskiftet bo af skattemæssige grunde.
Se under § 18.

Nye oplysninger

• **TFA 1998.396V – FM 1999.7V**
Ikke overgang til bobestyrerbehandling af hensyn til samlever som kreditor.
Se under § 30.

• **TFA 2000.245V – FM 2000.59**
Dødsbo ikke genoptaget efter dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 1 eller nr. 6.
Se under *Yderligere aktiver og passiver.*

• **TFA 2002.465V – FM 2002.161V** (B-1543-02, 23/7-2002)
Privat skifte ikke genoptaget. Anmodningen skyldtes skattemæssige forhold.
En enke havde som enearving med advokatbistand anmodet om privat skifte. Skifteretten havde ikke rådgivet. Advokatens uvidenhed om eller misforståelse af dødsboskatteloven var ikke sådanne omstændigheder, at boet der var sluttet, kunne genoptages efter dødsboskiftelovens § 103, stk. 1, nr. 2 eller 6.

• **TFA 2003.309Ø** (B-3863-02, 4/4-2003)
Skifteretten burde under omgørelsessag have afventet oplysning om medarvings holdning og have afsagt kendelse.
I forbindelse med revision af et bo meddelte skifteretten bobestyreren, at omkostninger ved salg af en ejendom ikke kunne fratrækkes. Bobestyreren anmodede skifteretten om at genoverveje standpunktet. Skifteretten førte herefter til retsbogen, at afgørelsen var judiciel og ikke var kæret, hvorfor den var endelig. Landsretten forstod skifterettens retsbogstilførsel som en afvisning af en anmodning om at omgøre den tidligere beslutning. Der var ikke oplyst omstændigheder, der nødvendiggjorde, at skifteretten afgjorde spørgsmålet om omgørelse af den tidligere afgørelse uden at afvente arvingerne stilling. Afgørelsen brude været truffet ved kendelse. Sagen blev hjemvist til fornyet behandling.

• **FM 2003.275Ø** (B-3042-03, 30/10-2003)
Boudlæg til flere kunne ikke genoptages efter uenighed.
Boet var udlagt til 2 søstre i forening. Under delingen af de udlagte effekter blev de uenige og begærede boet genoptaget for at få skifteretten til at tage stilling til uenigheden. Der fandtes ikke angivet grunde, der gjorde en genoptagelse påkrævet.

Sikkerhedsstillelse og omkostninger

• **TFA 2000.126V – FM 1999.9V** (B-2206-99, 29/11-1999)
Ikke sikkerhedsstillelse ved genoptagelse af dødsbo.
En kreditor, der havde anmeldt sit krav i dødsboet, anmodede om genoptagelse af boet, der var udlagt efter dødsboskiftelovens § 18. Kreditor var ikke orienteret om, at afdøde havde givet betydelige gaver kort før dødsfaldet. Det kunne

17277-SystematiskOversigt.book Page 127 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

ikke på forhånd afvises, at kreditor havde et krav mod boet, og at gaverne kunne omstødes. Landsretten fandt efter forarbejderne til § 103 ikke grundlag for at betinge en genoptagelse af boet af, at kreditoren stillede sikkerhed for omkostningerne.

• **TFA 2001.228Ø – FM 2001.27Ø** (B-3549-00, 7/2-2001)
Genoptagelsesudgifter som følge af restskattekrav skulle afholdes af dødsboet.
Skattemyndighederne anmodede om genoptagelse af dødsbo, da afdøde ikke havde betalt aktieavance ved salg af bankaktier. Skifteretten fandt, at dødsboet skulle betale omkostningerne ved genoptagelsen, da det ikke skyldtes fejl eller forsømmelse, at restskattekravet ikke blev gjort gældende under den oprindelige bobehandling.

• **TFA 2002.56Ø** (B-2090-01, 5/10-2001)
Bobestyrer fik ikke sagsomkostninger for fremmøde på en skiftesamling om genoptagelse af et dødsbo.
En advokat ønskede sig tillagt sagsomkostninger i forbindelse med, at han, efter at han var fratrådt som bobestyrer og boet var sluttet, mødte til en skiftesamling med henblik på boets eventuelle genoptagelse. Landsretten tiltrådte, at der ikke var hjemmel til under disse omstændigheder at tilkende sagsomkostninger.

§ 104 *Træffes afgørelse om omgørelse eller genoptagelse, skal enhver arving, legatar eller kreditor om nødvendigt fralægge sig den berigelse, vedkommende har opnået, dog ikke ud over boets tab. Er penge modtaget, eller er andre formuegoder senere omsat i penge, påvirkes kravet mod modtageren ikke af den måde, hvorpå pengene er anvendt. Udbytte, som oppebæres, efter at krav om tilbageførsel af berigelsen er rejst, skal tilsvares.*

Stk. 2. Modtageren er i øvrigt erstatningsansvarlig for boets tab efter almindelige regler.

Stk. 3. Hvis boet eller modtageren forlanger det, skal det modtagne tilbageleveres, for så vidt det er i behold og tilbagelevering kan ske uden urimeligt værdispild. Den nødvendige udligning sker ved betaling fra en af siderne.

Stk. 4. I særlige tilfælde kan kravet mod modtageren nedsættes eller helt bortfalde, hvis gennemførelsen af kravet ville være urimeligt byrdefuld og omstændighederne i øvrigt taler derfor.

Stk. 5. Har modtageren overdraget det modtagne til tredjemand, har boet krav mod tredjemand efter reglerne i stk. 1-4, hvis denne kendte eller burde kende de omstændigheder, som begrunder krav om omgørelse eller genoptagelse.

Stk. 6. Er en af tredjemand stillet sikkerhed eller kaution for boets gæld blevet frigivet, eller er tredjemands medhæftelse bortfaldet som følge af en betaling eller retsforfølgning, der skal gå tilbage, har boet krav mod tredjemand efter reglerne i stk. 1 og 2, jf. stk. 4, hvis tredjemand ved frigivelsen eller bortfaldet kendte eller burde kende de omstændigheder, som begrunder omgørelse

eller genoptagelse. Boet kan da forlange, at tredjemand på ny stiller et frigivet pant som sikkerhed, hvis dette er muligt.

• **TFA 2000.208Ø** (B-0398-00, 8/2-2000)
Tilbagebetalingskrav efter § 104, stk. 1, mod efterlevende ægtefælle ikke nedsat.
En efterlevende ægtefælle fik i marts 1998 sin mands bo udleveret efter skiftelovens § 22, jf. arvelovens § 7b, stk. 2. I boet indgik en andel af en ejendom, som ægtefællen kort efter solgte for en noget højere pris, end det, der var oplyst ved § 22-udlægget. Et særbarn fik boet genoptaget, og ægtefællen blev dømt til at tilbagebetale de midler, hvormed boet oversteg 160.000 kr.

• **FM 2002.6** (Holsted skifteret, sks 221/00, 31/8-2001)
Bank kunne ikke modregne hen over dødsdagen – tilbagebetaling efter § 104.
A, hvis bo var insolvent, havde nogle konti i en bank, hvorpå der efter dødsdagen blev indsat en månedsløn. Banken modregnede med bankens tilgodehavende. Skifteretten sidestillede modregningen med betaling af gæld efter fristdagen og bestemte, at beløbet skulle betales tilbage til boet efter skiftelovens § 69, stk. 3, jf. § 104.

Anke og kære

Artikler

U 2003B.161
Jørgen Jochimsen: Nye påstande for landsretten under appel af foged- og skifteretsafgørelser.

§ 105 *Reglerne i retsplejeloven om anke og kære finder tilsvarende anvendelse på skifterettens afgørelser.*

Stk. 2. Skifterettens afgørelser efter § 2, stk. 3, § 7, stk. 3, § 12, stk. 1, § 55, stk. 1, 2. pkt., og § 81, stk. 6, kan dog ikke indbringes for højere ret. Tilsvarende gælder for afgørelser i medfør af § 80, stk. 1, efter udløbet af fristen i § 80, stk. 3.

• **TFA 1998.355Ø** (B-3069-97, 23/6-1998)
Efterlevende ægtefælle kunne kære som debitor i spørgsmål om medhjælpersalær.
Den efterlevende ægtefælle påstod medhjælpersalæret i hendes og den afdøde mands insolvente bo nedsat. Hustruen havde retlig interesse i kæremålet, da det ikke kunne udelukkes, at en nedsættelse ville få indflydelse på hendes gæld. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

17277-SystematiskOversigt.book Page 129 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.323V – FM 1999.95V** (B-0702-99, 26/5-1999)
Beslutning om, at salærkrav skulle anmeldes til bobestyrer, kunne ikke kæres.
Privatskiftende arvingers anmodning om overgang til bobestyrerbehandling blev imødekommet. Skifteretten bemærkede, at den tidligere advokat henvistes til at anmelde sit salærkrav overfor bobestyreren. Denne bemærkning kunne ikke betegnes som en beslutning, der kunne kæres, jf. dødsboskiftelovens § 105, stk. 1, jf. retsplejelovens § 389, stk. 1.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.95.

• **TFA 2000.361V – FM 2000.98V**
Kreditor kunne kære, at boudlæg blev genoptaget efter arvings anmodning med henblik på sagsanlæg.
Se under § 103.

• **TFA 2001.107Ø**
Ikke tilladelse til særskilt kære af skifteretsbeslutning om fremme af fordringsprøvelse.
Se under § 70.

• **TFA 2002.272V – FM 2002.61V**
Bobestyrerbehandling og ikke boudlæg, da enearving gjorde gældende, at der forelå en dødsgave. Retligt interesse i kæremål.
Se under § 36.

• **TfA 2003.17V – FM 2002.161V**
Klage over bobestyrer skulle indgives skriftligt til skifteretten. Kære kunne ikke ske direkte til landsretten.
Se under § 96.

• **TFA 2003.113V**
Retlig interesse i bobestyrerafgørelse. Klagen indgivet for sent. Ikke vejledning om kærefrist.
Se under § 96.

• **TFA 2003.274V** (B-0326-03, 27/2-2003)
Ikke hjemmel til at meddele kæretilladelse mere end 6 måneder efter skifteretten afgørelse.
Skifteretten havde i januar 2003 afvist en klage, blandt andet med henvisning til, at den vedrørte spørgsmål, der skulle afgøres ved dom. Arvingen anmodede om kæretilladelse i februar 2003. Hertil var der ikke hjemmel, jf. skiftelovens § 105, stk. 1, jf. retsplejelovens § 394, stk. 2. Anmodningen blev afvist.

17277-SystematiskOversigt.book Page 130 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 30
Sager ved de almindelige domstole

§ 106 *Retssager om krav, som rejses af et dødsbo, anlægges ved de almindelige domstole, medmindre sagen vedrører en tvist, der i medfør af § 89, stk. 1, nr. 1-5, eller stk. 4, hører under skifterettens kompetence eller under en særlig domstol.*

Stk. 2. Modkrav mod boet, der henhører under skifterettens kompetence, kan efter rettens bestemmelse påkendes under sagen. Retsplejelovens § 249, stk. 2 og 3, finder i øvrigt anvendelse.

• **U 1999.1431V** (B-0803-99, 6/5-1999)
Sag om omstødelse af gave, jf. arvelovens § 22, skal anlægges ved de almindelige domstole.
Efter M's død anlagde en af arvingerne A retssag ved mod en medarving B med påstand om omstødelse af gave, jf. arvelovens § 22. B påstod sagen afvist og behandlet ved skifteretten, der havde udleveret boet til behandling ved bobestyrer. Der var ikke i forarbejderne til lov om skifte af dødsboer § 89 holdepunkter for at antage, at det med bestemmelsen havde været hensigten at ændre den hidtidige retstilstand, hvorefter sådanne sager skulle anlægges ved de almindelige domstole. Landsretten tiltrådte herefter, at sagen ikke var afvist af byretten.

• **TFA 2001.63Ø – FM 2000.119Ø** (B-2526-00, 12/10-2000)
Dødsbos sag mod kommune om gravsted skulle anlægges ved byretten.
Et dødsbo havde med rette, jf. dødsboskiftelovens § 106, stk. 1, anlagt sag om et gravsted mod kommunen ved byretten. Kommunen havde modsat sig behandling ved skifteretten, jf. § 89, stk. 1, nr. 5. Det forhold, at en arving intervenerede, kunne ikke bevirke, at sagen på begæring skulle henvises til skifteretten.

• **TFA 2001.101V** (B-2026-00, 16/11-2000)
Dødsbos vindikationskrav om udlevering af bil fremmet i fogedretten.
Dødsbo kunne vindicere bil, da besiddelsen måtte anses som betroelse. Da parterne ikke havde vedtaget, at skifteretten kunne påkende kravet, jf. dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 5, kunne fogedretten behandle kravet efter retsplejelovens kap. 55.

• **FM 2002.8** (Københavns skifteret, sks 3319/01)
Inddrivelse hos arving af tilbagebetalingskrav hos arving efter dødsboskiftelovens § 20.
En søn fik et bo udlagt som boudlæg. Herefter fremkom flere aktiver, ligesom der dukkede yderligere arvinger op. Boet overgik til bobestyrerbehandling. Skifteretten lagde til grund, at sønnen ved boudlægget var klar over, at der var yderligere aktiver, og bestemte at han skulle betale det modtagne tilbage. Da han ikke betalte, blev kravet sendt til inddrivelse i fogedretten.

17277-SystematiskOversigt.book Page 131 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2003.218Ø** (B-2579-02, 3/10-2002)
Dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 3, omfatter ikke krav mod legatar om tilbagelevering og tilbagebetaling.
En arving A anmodede skifteretten om på boets vegne at rejse krav mod en legatar om tilbagelevering og tilbagebetaling af aktiver, der efter A's opfattelse skulle inddrages under bobehandlingen. Udtalt at skifteretten ikke i dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 3, har hjemmel til at tage stilling til et sådant krav, og at kravet i overensstemmelse med lovens § 106 måtte rejses af boet ved de almindelige domstole.

• **TFA 2003.340Ø** (B-1033-03, 24/4-2003)
Syn og skøn vedrørende værdi af aktiver nægtet, da de ikke var i boets besiddelse.
I et privatskiftet bo ønskedes 2 år efter dødsfaldet syn og skøn vedrørende værdien af en dragkiste og en frimærkesamling, der ikke var i boets besiddelse. Det var uafklaret, om effekterne tilhørte dødsboet. Dette måtte afklares under et almindeligt søgsmål mod de, der gjorde gældende at have fået effekterne overdraget i afdødes levende live. Sagen skulle anlægges ved de almindelige domstole, og syn og skøn burde afholdes under denne sag.

§ 107 *Havde afdøde anlagt retssag om krav, som nu tilkommer boet, kan boet ved en erklæring til retten indtræde i afdødes sted.*

Stk. 2. Oplyses det under sagen, at sagsøgeren er død, og har boet ikke givet møde, udsættes sagen, og boet underrettes. Er der ikke truffet beslutning om boets behandlingsmåde, underrettes skifteretten.

Artikler

U 2000B.611
Kim Sommer Jensen: Sagsøgers processuelle stilling, når sagsøgte går konkurs eller dør.

U 2002B.96
Ulla Otken: "Udskiftning" af sagens parter undervejs i processen.

§ 108 *Er en sag inden dødsfaldet anlagt af afdøde ved de almindelige domstole, kan modkrav fremsat af sagsøgte i et retsmøde, hvor afdøde var til stede eller repræsenteret, eller i et processkrift, der var forkyndt for afdøde inden dødsfaldet, påkendes.*

§ 109 *Opgiver boet et muligt krav, uden at der er sluttet forlig, kan enhver lodtager i boet inden for en af skifteretten fastsat frist på egen hånd anlægge sag eller indtræde i en verserende sag. Anmodning om fastsættelse af frist skal fremsættes over for skifteretten uden ugrundet ophold efter boets beslutning om opgivelsen.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 132 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Boet skal, i det omfang dets masse forøges, erstatte lodtageren rimelige omkostninger.

Stk. 3. Enhver lodtager kan anke en dom, boet ikke ønsker at indbringe for højere ret. Bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse.

• **TFA 2001.199Ø**
Bobestyrers beslutning om ikke at forfølge et eventuelt krav mod arving ikke ændret.
Se under § 97.

§ 110 *Var retssag inden dødsfaldet anlagt mod afdøde, indtræder boet i afdødes sted, medmindre sagen ikke vedrører boet. Ønsker sagsøgeren dom over boet, drager sagsøgeren omsorg for, at boet underrettes.*

§ 111 *Retten kan efter anmodning fra en part henvise en sag, hvori boet er indtrådt i medfør af § 107, stk. 1, eller § 110, til behandling ved den skifteret, hvorunder boet hører.*

Kapitel 31
Forskellige bestemmelser

§ 112 *Justitsministeren fastsætter regler om de erklæringer, som arvinger eller ægtefælle skal afgive for at få et bo udleveret. I reglerne kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i reglerne.*

§ 113 *Skifteretten udsteder efter anmodning fra boets arvinger, afdødes ægtefælle eller den, der har fået boet udlagt, skifteretsattest om boets berigtigelse.*

• **TFA 1999.72V – FM 1999.11V** (B-2291-98, 6/11-1998)
Skifteretsattest til eneste arving og efterlevende ægtefælle i forening.
Efter mands død havde en søn som eneste arving fået udstedt skifteretsattest. Den efterlevende ægtefælle og arvingen kærede. Landsretten fastslog, at der var formuefællesskab og derfor tale om et døds- og fællesbo. Da efterlevende havde krav på boslod, skulle der udstedes skifteretsattest til ægtefællen og arvingen i forening.

• **TFA 2002.188V – FM 2002.24Ø**
Efterlevende ægtefælle kunne ikke få udleveret særejeobligationer, før dødsboet var berigtiget.
Se under § 9.

§ 114 *Retsmøder ved skifteretten, i hvilke der ikke behandles tvister, og bomøder, der afholdes af en bobestyrer, er ikke offentlige.*

Stk. 2. Enhver, der har retlig interesse deri, kan hos skifteretten eller bobestyreren få oplysning om boets behandlingsmåde.

17277-SystematiskOversigt.book Page 133 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 3. Enhver, der har retlig interesse deri, kan mod vederlag forlange udskrift af boets dokumenter. Bestemmelserne i retsplejelovens § 41 finder tilsvarende anvendelse, dog træffes afgørelsen af skifteretten.

• **TFA 1999.148V – FM 1999.48V** (B-3146-98, 4/1-1999)
Arving fik udskrift af fællestestamente, stedmoderen sad i uskiftet bo.
Et særbarn ønskede udskrift af sin afdøde fars og stedmoderens fælles testamente. Stedmoderen havde siddet i uskiftet bo i 13 år. Særbarnet anførte, at han overvejede at kræve skifte. Han ville derfor sikre, at der ikke var testeret til skade for ham og uigenkaldeligt til fordel for førstafdødes arvinger.

• **U 1999.1638V – FM 1999.115V** (B-1108-99, 22/6-1999)
Legal arving havde krav på udskrift af testamente.
A havde i sit testamente bestemt bl.a., at det var hendes udtrykkelige ønske, at testamentet ikke oplæstes eller udleveredes i kopi til andre end de i testamentet nævnte universalarvinger. En af afdødes legale arvinger N – en søsterdatter til afdøde – ønskede at se testamentet, men blev af bobestyreren nægtet adgang hertil. Skifteretten fandt, at N havde krav på at blive gjort bekendt med de bestemmelser i testamentet, der direkte påvirkede N's arveret. Da N som legal arving havde retlig interesse i at modtage udskrift af testamentet, jf. lov om skifte af dødsboer § 114, stk. 3, og da der – uanset A's tilkendegivelse – ikke var grundlag for at begrænse retten som bestemt af skifteretten, pålagde landsretten bobestyreren at give N udskrift af testamentet i sin helhed.

• **TFA 2001.487Ø**
Ikke kritik af, at bobestyreren ikke havde indbragt klage for skifteretten. Arving skulle mod vederlag have kontoudtog.
Se under § 68.

• **U 2002.179/1V – FM 2001.171V**
Arving har retlig interesse i udskrift af testamente, selv om boet er afsluttet som boudlæg til anden arving.
Se under § 18.

• **TFA 2002.112Ø** (B-2981-01, 12/11-2001)
Bobestyrer skulle efter arvings anmodning fremlægge sin korrespondance med arvingerne.
Bobestyrer tilkendegav overfor arving, at hans indstilling var, at samtlige begravelsesudgifter m.v. skulle anerkendes. Bobestyreren blev efterfølgende opmærksom på, at der ikke var enighed mellem arvingerne herom. Derefter indstillede han, at boet kun delvis skulle dække udgifterne. Landsretten fandt ikke på forhånd at kunne udelukke, at en eventuel korrespondance mellem bobestyreren og arvingerne kunne være af betydning for sagen, jf. retsplejelovens § 298. Arvingens editionsbegæring blev imødekommet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 134 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2002.8Ø** (B-3120-01, 30/11-2001)
Ikke retlig interesse i udskrift.
Et dødsbo efter en sølvsmed blev genoptaget for at overveje en sag om misbrug af personlig kunstnersignatur. Modparten anmodede om aktindsigt i genoptagelsessagen. Da han ikke var part i dødsboet, blev aktindsigt afslået.

• **TFA 2002.487Ø**
Arvingers udtagelsesret og krav mod boet skulle afgøres under en selvstændig sag. Arvings aktindsigt.
Se under § 89.

• **TFA 2003.499Ø – FM 2003.219Ø** (B-2207-03, 19/8-2003)
Arving skulle have dokumenter fra et sluttet dødsbo og fra et ægtefælleskifte udleveret.
En arving havde fået flere udskrifter i dødsboet og i et ægtefælleskifte, hvori hun havde været part, og hun havde haft lejlighed til at gennemgå akterne på dommerkontoret. Boerne var sluttet for mere end 5 år siden, og appelmulighederne var udtømte. Skifteretten nægtede arvingen udskrifter. Landsretten fandt, at kærende måtte betragtes som part i de 2 boer i retsplejelovens § 41's forstand. Hun havde derfor krav på de udskrifter af sagens dokumenter, som hun ikke tidligere havde fået udskrift af.

§ 115 *Ingen må handle som bobestyrer, midlertidig bobestyrer, forretningskyndig medhjælp, revisor eller vurderingsmand, hvis den pågældende er nærstående til nogen af arvingerne, disses værge eller skifteværge eller afhængig af disse, eller hvis der som følge af den pågældendes interesse i sagens udfald eller af andre grunde er tvivl om den pågældendes upartiskhed i det foreliggende spørgsmål.*

Stk. 2. Revisor eller vurderingsmand må heller ikke på nogen af de i stk. 1 nævnte måder være knyttet til bobestyreren eller til kasserer eller bogholder i afdødes erhvervsvirksomhed.

Stk. 3. En vurderingsmand må ikke have økonomisk interesse hos aftager og må ikke medvirke ved afhændelse af boets aktiver, medmindre vurderingen alene foretages i egenskab af auktionsholder og til brug for bortsalg på offentlig auktion.

Stk. 4. Bobestyrer, midlertidig bobestyrer, forretningskyndig medhjælp, revisor eller vurderingsmand må ikke erhverve nogen del af boets aktiver. Det samme gælder nærstående til disse personer eller ansatte i disse personers virksomheder.

17277-SystematiskOversigt.book Page 135 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Bobestyrer anset for inhabil

• **TFA 2000.249Ø – FM 2000.59Ø**
Bobestyrer, som havde bistået med gaveoverdragelse til arving og ikke havde sikret sig boks, blev afsat.
Se under § 41.

• **U 2003.2229Ø – FM 2003.190Ø** (B-0837-03, 10/6-2003)
Ikke grundlag for at afsætte bobestyrer, der i en periode tillige havde været fast værge for en arving.
M afgik ved døden den 9. februar 2001 efterladende sig ægtefællen H og 2 voksne særbørn, A og B. M og H havde i ægteskabet delvist fælleseje, delvist særeje. Boet udleveredes til advokat UBJ til bobestyrerbehandling den 14. marts 2001. Da H var dement, blev advokat HK udpeget som skifteværge for hende den 20. april 2001. Den 25. november 2001 blev advokat UBJ tillige udpeget som fast værge for H i medfør af værgemålslovens § 5. Hendes interesser under bobehandlingen blev fortsat varetaget af skifteværgen, advokat HK. Efter at A havde rejst indsigelse mod UBJ's habilitet efter dødsboskiftelovens § 115, stk. 1, frasagde denne sig hvervet som fast værge for H, og en ny fast værge blev udpeget i august 2002. Udtalt, at det følger af ordlyden af dødsboskiftelovens § 115, stk. 1, sammenholdt med forarbejderne til denne bestemmelse, at en værge for en arving er generelt inhabil som bobestyrer. Det følger endvidere af forarbejderne, at det har været hensigten at foretage en stramning i habilitetskravene i forhold til den tidligere retstilstand. Det var derfor i strid med denne bestemmelse, at advokat UBJ i perioden fra november 2001 til august 2002 varetog begge funktioner. Det medførte efter bestemmelsens karakter ingen ændring heri, at der i hele perioden var beskikket en skifteværge for H. Da den retsstridige tilstand ophørte i august 2002, og idet der ikke var påvist omstændigheder, der kunne give anledning til at rejse tvivl om advokat UBJ's upartiskhed i dennes varetagelse af hvervet som bobestyrer, fandtes der ikke grundlag for nu at afsætte advokaten som bobestyrer. I kendelsen udtales endvidere, at skifteretten i overensstemmelse med U 2003.218 Ø ikke i dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 3, har hjemmel til at tage stilling til et spørgsmål om tilbagebetaling af påståede dødsgaver. Endelig udtales, at den i retsplejelovens § 396, stk. 1, indeholdte frist, hvorefter den ret, hvis afgørelse kæres, skal fremsende sagen inden en uge, må betragtes som en ordensforskrift, og landsretten fandt ikke anledning til at bortse fra skifterettens skrivelse på grund af en stedfunden fristoverskridelse.

• **TFA 2003.236Ø – FM 2003.88Ø** (B-0354-02, 19/2-2003)
Testamentarisk bobestyrer havde ikke redegjort for venskab med en arving. Han ansås for inhabil.
3 arvinger anmodede om udlevering af boet til autoriseret bobestyrer, idet de anførte, at den indsatte bobestyrer var inhabil på grund af venskab med testamentsarvingen. Advokaten svarede ikke på en forespørgsel fra skifteretten om

17277-SystematiskOversigt.book Page 136 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

venskabet. Under disse omstændigheder var der tvivl om hans upartiskhed, og han var afskåret fra at virke som bobestyrer.

Bobestyrer ikke inhabil

• **TFA 1999.109Ø** (B-3136-98, 1/12-1998)
Autoriseret bobestyrer ikke inhabil.
Arving ønskede en bestemt advokat som bobestyrer i forældrenes dødsbo. En anden arving kunne ikke godkende denne. Skifteretten udpegede en autoriseret bobestyrer, og denne fremkom den første arving med indsigelser mod. Han anførte, at advokaten førte en byretssag mod ham, og at forældrene ophørte at bruge advokatens fader som juridisk rådgiver. Efter at have indhentet en udtalelse fra advokaten fandt skifteretten ikke anledning til at omgøre beslutningen om udpegningen.

• **TFA 1999.292V**
Advokat, der havde udfærdiget testamentet, ikke afsat som bobestyrer.
Se under § 41.

• **TFA 1999.420V** (B-1264-99, 4/8-1999)
Klage over bobestyrers inhabilitet og indbofordeling.
Bobestyrer var ikke advokat for en af arvingerne, og hans udfærdigelse af testamente for afdøde kunne ikke medføre inhabilitet. Han fratoges ikke hvervet. Klage over indbofordeling var indgivet for sent.

• **TFA 2000.454V**
Ikke indbovurdering. Bobestyrer ikke inhabil.
Se under § 44.

• **TFA 2001.56Ø**
Bobestyrer ikke afsat, selv om kompagnon repræsenterede køber af boets ejendom.
Se under § 41.

• **TFA 2002.53Ø – FM 2001.148Ø**
Testamentarisk bobestyrer var ikke inhabil. Han pålagdes ikke at anlægge omstødelsessag.
Se under § 54.

• **TFA 2002.96Ø**
Advokat blev ikke bobestyrer mod arvings protest, selv om der ikke var inhabilitet.
Se under § 37.

17277-SystematiskOversigt.book Page 137 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.344Ø** (B-0931-02, 12/4-2002)
Testamentarisk bobestyrer var uvildig, da han tidligere kun havde bistået afdøde og fjernere familie.
Arving gjorde indsigelse mod testamentarisk bobestyrer, idet det anførtes, at han havde været advokat for de 2 andre arvinger. Advokaten oplyste, at han ikke var en nær ven af familien, idet han alene havde bistået afdøde og fjernere familie som advokat. Skifteretten fandt ikke, at der var påvist konkret tvivl om advokatens upartiskhed, eller at der var afgørende grunde, der talte mod at udpege ham.

• **TFA 2003.89V – FM 2002.190V** (B-1845-02, 9/9-2002)
Bobestyrer, der havde repræsenteret køber af boets ejendom, var ikke inhabil.
En bobestyrer bortsolgte jorden til boets landbrugsejendom og ekspederede udstykningssagen uden at forelægge dette for arvingerne. En arving klagede herover og over en række andre forhold. Bobestyreren oplyste, at hendes kontor havde repræsenteret køberen, men at arbejdet udelukkende havde været af ekspeditionsmæssig karakter, og at kontoret ikke længere repræsenterede køberen. Skifteretten fandt, at dispositionerne var et normalt led i berigtigelsen af en ejendomshandel og fandt ikke grundlag for at standse ekspeditionen af skødet og udstykningssagen. Der var ikke grundlag for at fastslå, at bobestyreren var inhabil, eller at denne ikke behandlede boet forsvarligt, jf. dødsboskiftelovens § 115, stk. 1, og § 41. Der var ikke grundlag for at afsætte bobestyreren eller at udpege en ny, jf. § 37, stk. 4.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.190.

• **U 2003.2558V – FM 2003.274V** (B-1167-03, 10/9-2003)
Bobestyrer ikke inhabil, selv om han var medlem af bestyrelsen i den fond, der var enearving.
I dødsboet efter A var en familiefond F indsat som universalarving. Boet udleveredes til advokat B som bobestyrer. En legatar, L, protesterede herimod, bl.a. under henvisning til at B var bestyrelsesmedlem i F og derfor inhabil. Skifteretten, der udtalte, at B efter dødsboskiftelovens § 115 måtte anses for nærtstående til A, gav L medhold i protesten og afsatte B. Landsretten udtalte, at forarbejderne til dødsboskiftelovens § 115, stk. 1, om begrebet nærtstående henviser til konkurslovens § 2. B kunne herefter ikke ved sit medlemskab af bestyrelsen anses som nærtstående i forhold til F, ligesom bestyrelseshvervet efter det oplyste om arveforholdene ikke alene kunne begrunde en tvivl om B's upartiskhed ved boets behandling. Skifterettens afgørelse ophævedes derfor.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.274

Se endvidere afgørelser refereret under § 38.

17277-SystematiskOversigt.book Page 138 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 32
Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 116 *Loven træder i kraft den 1. januar 1997.*

Stk. 2. Samtidig ophæves:

1) *Lov om tilsyn med de af eksekutorer behandlede dødsboer, jf. lovbekendtgørelse nr. 601 af 9. september 1986.*
2) *§ 8 i forordning af 2. april 1817.*
3) *Forordning af 8. april 1768.*
4) *Plakat af 21. april 1824.*
5) *Danske Lov 5-2-1 til 5-2-10, 5-2-14 til 5-2-21, 5-2-23, 5-2-25, 5-2-27, 5-2-54 til 5-2-57, 5-2-63 til 5-2-64, 5-2-68, 5-2-83, 5-2-84, 5-2-86, 5-14-29 til 5-14-33, 5-14-37 til 5-14-39.*

Stk. 3. I lov om skifte af dødsbo og fællesbo m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 725 af 23. oktober 1986, som senest ændret ved § 125 i lov nr. 1072 af 20. december 1995, ændres titlen til: ***"Lov om skifte af fællesbo m.v.".***

§ 117 *Har dødsfaldet fundet sted inden lovens ikrafttræden, anvendes de hidtil gældende regler for skifte af dødsboer. Reglerne i denne lov finder dog også anvendelse på skifte af uskiftet bo, når den længstlevende ægtefælle dør efter lovens ikrafttræden eller der anmodes om skifte i den længstlevendes levende live efter dette tidspunkt.*

§ 118 *Bestemmelser i testamenter om, at en eller flere personer skal behandle et bo som eksekutor, anses som indeholdende bestemmelse om, at den eller de pågældende skal behandle boet som bobestyrer.*

§ 119 *Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.*

Konkursloven

Kapitel 8
Omstødelse

……

§ 65. *Har skyldneren senere end seks måneder før fristdagen givet afkald på arv, som er tilfaldet ham, kan afkaldet fordres omstødt. Er arv udloddet, rettes kravet mod den, der som følge af afkaldet har modtaget arv, eller hvis arvelod derved er blevet forøget.*

Stk. 2. Afkald, som er givet tidligere, men senere end to år før fristdagen, kan fordres omstødt, medmindre det godtgøres, at skyldneren hverken var eller ved afkaldet blev insolvent.

• **U 1998.269H – TFA 1998.146H** (414/1997, 16/12-1997)
En arvings konkursbo havde ikke mulighed for at anfægte værdiansættelserne i et afsluttet dødsbo.
Efter at A i juli 1995 var afgået ved døden, gav datteren D – sammen med sin bror – afkald på arv efter sin far A til fordel for sin mor. De eneste aktiver i boet var A's faste ejendom og indbo. I juni 1996 blev D erklæret konkurs, og konkursboet anlagde sag mod moderen, jf. konkurslovens § 65, stk. 1, 2. pkt., med påstand om betaling af den arveandel, D havde givet afkald på. I forbindelse hermed gjorde K gældende, at værdiansættelserne i dødsboet, der var afsluttet, var lavere end handelsværdien af ejendommen og indboet. K ønskede derfor syn og skøn. Formålet med, at et krav efter afslutning af et dødsbo skal rettes mod en arving, er at undgå de komplicerede virkninger, som omstødelse af et arveafkald ville have for et afsluttet dødsboskifte. Værdiansættelserne i det afsluttede dødsbo kunne derfor ikke anfægtes, og landsretten og Højesteret stadfæstede byrettens afvisning af begæringen om syn og skøn.

17277-SystematiskOversigt.book Page 140 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Arveloven

Bøger

Svend Danielsen, Arveloven med kommentarer, 4. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1997.

Irene Nørgaard, Jørgen Nørgaard og Peter Vesterdorf, Arveret, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 3. udg., 1998.

Finn Taksøe-Jensen: Lærebog i arveret, 2. udg., Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000.

Finn Taksøe-Jensen: Hvem arver mig, Greens § Jura forlag, 2000.

Finn Taksøe-Jensen: Redegørelse om behovet for ændringer af arveloven, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000.

Rasmus Kristian Feldthausen: Succession, Jurist og Økonomforbundets forlag, 2000.

Helene Bendtsen, Sisse Kvistgaard og Finn Taksøe-Jensen: Testamenter, Nye konciperingsmåder og deres betydning ved Generationsskifte. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2002.

Henrik Dam og Finn Taksøe-Jensen: Dit testamente, Nyt Juridisk Forlag, 2003.

Artikler

U 1999B.65
Linda Nielsen: Omtale af Svend Danielsen: Arveloven med kommentarer, 4. udgave.

U 2000B.270
Lennart Lynge Andersen: Omtale af Irene Nørgaard*,* Jørgen Nørgaard *og* Peter Vesterdorf*:* Arveret**,** 3. udgave og
Finn Taksøe-Jensen: Lærebog i Arveret.

U 2001B.165
Helene Bendtsen: Ugifte samlevende. Skal de nu have indbyrdes arveret?

U 2001B.351
Henrik Dam: Omtale af Rasmus Kristian Feldthusen: Succession.

U 2001B. 435
Henrik Dam m.fl.: Successionsrækkefølger i praksis.

17277-SystematiskOversigt.book Page 142 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

U 2002B.518
Svend Danielsen: Anmeldelse af Finn Taksøe-Jensen: Testamenter – Nye konciperingsmåder og deres betydning ved generationsskifte.

JUR 2003.78
Nicolai Symes: Anmeldelse af Bjarne E. Pedersen: Grønlandsk person-, familie- og arveret, Forlaget Atuagkat, 2002.

TFA 2003.159
Sys Rovsing Koch: Anmeldelse af Finn Taksøe-Jensen: Testamenter – Nye konciperingsmåder og deres betydning ved generationsskifte.

FM 2003.30
Henning Broman: Godt nyt til testatorer. Anmeldelse af Henrik Dam og Finn Taksøe-Jensen: Dit testamente.

FM 2003.206
Lisbeth Rønn Christensen: Anmeldelse af Finn Taksøe-Jensen: Testamenter – Nye konciperingsmåder og deres betydning ved generationsskifte.

Kapitel 1
Slægtens arveret

§ 1 *En arveladers nærmeste slægtsarvinger er hans børn. Børnene arver lige. Stk. 2. Er et barn død, træder dets børn i dets sted og arver indbyrdes lige. På tilsvarende måde arver fjernere livsarvinger.*

• **U 2001.2529V – FM 2001.145V**
Passivitet afskar barn af afdød fra at kræve boet genoptaget.
Se under dødsboskifteloven § 103.

• **U 2003.142H/2** (121/2001, 28/10-2002)
Medarvinger havde krav på andel af værdi af malerier, som en gavemodtager havde givet afkald på over for én af arvingerne.
A, der var en ivrig samler af moderne kunst, skænkede i 1984 sin samling til Ny Carlsberg Glyptotek G. Malerierne forblev på A's bopæl indtil hans død i 1992. I de mellemliggende år var der foretaget visse ændringer i samlingen efter aftale med G, ligesom A havde udlånt malerier fra samlingen til sine fire børn, herunder B. I forbindelse med A's død førtes der – uden at A's ægtefælle og de tre øvrige børn var bekendt hermed – forhandlinger mellem G og B dels vedrørende nogle malerier, som befandt sig hos B, dels vedrørende nogle malerier, som var blevet udleveret til G, idet G mente, at alle de omhandlede malerier var omfattet af gaven, medens B gjorde gældende, at de fleste tilhørte hende, idet hun havde købt eller fået dem af faderen. I februar 1994 blev mellem G og B indgået en overenskomst, hvorefter G anerkendte B's ejendomsret til 6 af malerierne. I september 1996 blev A's tre øvrige børn opmærksomme på, at et af disse malerier var sat til salg på en auktion, hvor det blev solgt med

17277-SystematiskOversigt.book Page 143 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

et nettoprovenu til B på 252.000 kr. Ægtefællen og de tre øvrige børn påstod herefter B tilpligtet at anerkende, at de havde medejendomsret til de 6 malerier eller disses provenu, alternativt at betale en andel af maleriernes værdi. Ægtefællen, som ifølge A's testamente skulle arve alt løsøre, udtrådte af sagen "for familiefredens skyld" og afgav senere en erklæring om, at hendes krav mod B var overdraget til de tre øvrige børn. Det måtte lægges til grund, at de 6 malerier alene var udlånt til B. Ved forliget af februar 1994 måtte G anses at have givet endeligt afkald på at gøre krav på malerierne, men forliget afskar ikke de øvrige arvinger efter A fra at anfægte B's ejendomsret til dem. Malerierne eller disses værdi måtte herefter i den opståede særlige situation anses at tilhøre arvingerne efter A. Erklæringen fra dennes ægtefælle måtte på baggrund af sagens øvrige oplysninger mest naturligt forstås således, at hun havde givet afkald på sine rettigheder til fordel for alle fire børn på den måde, at disse skulle ligestilles. De tre øvrige børns samejepåstand kunne ikke tages til følge, allerede fordi et sameje om malerierne ikke ville indebære en generel dispositionsret for flertallet som påstået. Derimod blev betalingspåstanden taget til følge med 337.500 kr. svarende til ¾ af maleriernes værdi, som skønsmæssigt ansattes til 450.000 kr.

Genoptagelse af faderskabssager

• **U 2000.2190V** (B-1237-00, 3/7-2000)
Genoptagelse af faderskabssag fra 1945, der afsluttes med idømmelse af bidragspligt i DNA-test af spytprøver fra 1944-1945.
B blev ved dom af 31. december 1945 dømt som bidragspligtig til barnet A, der i 1944 var født af M uden for ægteskab. B og M var nu afgået ved døden. A begærede faderskabssagen genoptaget og henviste bl.a. til, at han var i besiddelse af 7 kuverter med breve, som B havde skrevet i 1944-45. Retsmedicinsk Institut havde på forespørgsel oplyst bl.a., at såfremt der var dna i spyttet på kuverterne i tilstrækkelig kvalitet til, at dna-profil kunne opnås, samt hvis dna'et stammede fra den angivne fadermulighed, ville det formentlig være muligt at opnå en vægt for eller imod B's faderskabssag på større end 10.000:1. Landsretten tiltrådte, at faderskabssagen var genoptaget, selv om det var uafklaret, om det var muligt at foretage en dna-undersøgelse. Landsretten lagde herved vægt på, at B ved dommen blev idømt bidragspligt i en sag, hvor der ikke var oplysninger om andre faderskabsmuligheder, og at der heller ikke på noget senere tidspunkt havde været oplysninger om andre faderskabsmuligheder.

• **U 2003.385/2H** (268/2002, 26/11-2002)
Begæring fra barnet om genoptagelse af faderskabssag fra 1959 med dom til bidragspligt med henblik på at fastslå faderskab ved hjælp af DNA-analyser ikke taget til følge.
A var født i februar 1959 som datter af M uden for ægteskab. Ved byretsdom af 30. november 1959 blev B i medfør af § 14, stk. 2, i den dagældende lov fra

17277-SystematiskOversigt.book Page 144 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

1937 om børn uden for ægteskab anset som bidragspligtig til A. Efter at B var afgået ved døden, fremsatte A i november 2001 begæring om genoptagelse af faderskabssagen fra 1959 med henblik på at fastslå B's faderskab ved hjælp af DNA-analyser. Det var oplyst, at Rigshospitalet opbevarede vævsprøver fra B. Dennes ægtefælle protesterede mod genoptagelse. Spørgsmålet om genoptagelse måtte afgøres efter retsplejelovens § 456 r, stk. 1 (som affattet forud for ændringen af retsplejelovens kap. 42 a i 2001), medens faderskabssagen efter en eventuel genoptagelse skulle bedømmes efter 1937-loven. Der var ikke grundlag for at fastslå, at der var begået fejl ved behandlingen af faderskabssagen i 1959. Den omstændighed, at den videnskabelige udvikling havde medført, at der nu – mange år efter sagens afgørelse – var skabt mulighed for med meget stor sikkerhed at fastslå eller afkræfte faderskab ved foretagelse af DNA-analyser, kunne ikke i sig selv begrunde, at A's begæring om genoptagelse burde tages til følge. Da der heller ikke forelå andre forhold, som kunne begrunde dette, blev begæringen ikke taget til følge.

• **TFA 2003.343V** (B-0945-03, 25/4-2003)
Søsters begæring om genoptagelse af faderskabssag ikke taget til følge.
En mand havde anerkendt faderskabet til en datter i 1954. Da han døde, ønskede hans søster faderskabssagen genoptaget for at få fastslået, om datteren virkelig var hans biologiske barn. Søsterens begæring blev afvist, da hun ikke var part i faderskabssagen.

Om sikring af beviser til brug for genoptagelse, se skiftelovens § 98.

§ 2 *Har arveladeren ikke efterladt sig børn eller andre livsarvinger, arver hans forældre. Forældrene arver lige.*

Stk. 2. Er en af forældrene død, træder hans livsarvinger i hans sted på samme måde som bestemt i § 1, stk. 2. Er der ingen livsarvinger efter ham, arver den anden af forældrene eller dennes livsarvinger alene.

§ 3 *Er der ingen arvinger efter § 1 eller § 2, arver afdødes bedsteforældre. Halvdelen af arven tilfalder bedsteforældrene på fædrene og halvdelen bedsteforældrene på mødrene side.*

Stk. 2. Er en af bedsteforældrene død, træder hans børn, men ikke fjernere livsarvinger, i hans sted.

Stk. 3. Mellem fædrene eller mødrene arvinger indbyrdes deles arven som fastsat i § 2. Er der kun arvinger på fædrene eller mødrene side, arver disse alene.

§ 4 *Adoption begrunder samme arveretlige stilling som virkeligt slægtskab, medmindre andet følger af reglerne i adoptionslovgivningen.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 145 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.65Ø – FM 1999.8Ø** (B-2372-97, 1/9-1998)
Adoptivbarns arveret bortfaldet ved testamente uanset manglende omtale.
En mand havde sammen med sin daværende hustru adopteret et barn i henhold til 1923-loven. Adoptionen medførte ikke indskrænkninger i mandens testationsret. Efter en skilsmisse giftede han sig igen og oprettede testamente til fordel for den nye ægtefælles særbørn. Han døde uden at have haft forbindelse med adoptivbarnet i mere end 20 år. Landsretten fandt det ubetænkeligt at antage, at testamentet var udtryk for, at alene hustruen skulle arve ham, og adoptivbarnet arvede derfor intet.

• **TFA 2000.38V – FM 2000.82V** (B-1326-97, 20/9-1999)
Efter bevisførelse lagt til grund, at der var sket bortadoption uden arveretsforbehold.
En datter påstod sin arveret efter faderen anerkendt. Hendes søster hævdede, at hun var bortadopteret. Den originale adoptionsbevilling forelå ikke og kunne ikke skaffes hverken fra landsarkivet eller civilretsdirektoratet. Efter en udskrift af ministerialbogen var hun i 1959 blevet adopteret af sin mors nye mand. På grundlag af udkast og forundersøgelser til adoptionen lagde landsretten til grund, at der havde fundet en adoption sted, og at adoptionen var sket uden forbehold af arveretten efter den biologiske slægt.

§ 5 *Arveret tilkommer den, som lever ved arveladerens død, eller som er avlet forinden og senere bliver levende født.*

Stk. 2. Er to, som havde arveret efter hinanden, døde, uden at det vides, hvem der er død først, anses den ene ikke for at have overlevet den anden.

Kapitel 2
Ægtefællens arveret

§ 6 *Arveladerens ægtefælle arver en tredjedel af hans ejendele, når han har efterladt sig livsarvinger, jf. dog § 19, stk. 1, 2. punktum.*

Gyldig vielse

• **TFA 1999.439CIV** (j.nr. 1998-510-22, 14/1-1999)
Vielse godkendt, selv om brudgommen besvimede inden afslutningen af vielseshandlingen og senere afgik ved døden.
Inden afslutningen af en vielse besvimede brudgommen, og han døde uden at være kommet til bevidsthed. Begge parter havde sagt ja til at ville indgå ægteskab. De manglede kun at blive forkyndt at være ægtefolk. Vielsen var derfor ugyldig, men civilretsdirektoratet godkendte vielsen efter ægteskabslovens § 21, stk. 2.

17277-SystematiskOversigt.book Page 146 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.440CIV** (j.nr. 1998-513-8. 2/6-1999)
Afslag på godkendelse af vielse, hvor brudgommen var bevidstløs under ceremonien.
Kort før et gennem længere tid planlagt bryllup blev brudgommen udsat for en alvorlig ulykke. Han blev bevidstløs og døende indlagt på hospitalet, hvor vielsen blev gennemført, uden at han kom til bevidsthed. Han døde dagen efter. Skifteretten fastslog i en dom, at vielsen var ugyldig. Civilretsdirektoratet afslog at godkende vielsen efter ægteskabslovens § 21, stk. 2.

• **TFA 2000.227CIV** (j.nr. 1999-510-62, 5/4-2000)
Vielse med kønsskiftet mand, der havde anvendt falsk navn, anset for gyldig.
En thailandsk mand, der havde gennemgået en kønsskifteoperation til kvinde, giftede sig i Danmark med en tysk mand. Den thailandske mand anvendte falsk navn. Civilretsdirektoratet udtalte, at vielsen var gyldig efter danske ret.

• **TFA 2002.312CIV** (j.nr. 2001-2-510-124, 11/9-2001)
Dobbeltvielse ugyldig.
Et par havde indgået ægteskab i USA i 1990. De blev gift igen i Danmark i 2001. Den sidste vielse var en nullitet og kunne ikke tillægges retsvirkning efter dansk ret.

Afgørelser om, hvorvidt separation er bortfaldet, se § 38.

§ 7 *Efterlader arveladeren sig ikke livsarvinger, arver ægtefællen alene.*

Stk. 2. Dør den længstlevende ægtefælle uden at have indgået nyt ægteskab og uden at efterlade sig livsarvinger, deles boet efter ham med halvdelen til hver ægtefælles arvinger. Er der ved den længstlevende ægtefælles død kun arvinger efter en af ægtefællerne, arver de det hele.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 er ikke til hinder for, at den længstlevende ægtefælle ved testamente kan råde over hele boet.

§ 7 a *Den efterlevende ægtefælle har ret til forlods at udtage genstande, som udelukkende tjener til den pågældendes personlige brug, for så vidt deres værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes formueforhold.*

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har endvidere ret til forlods at udtage genstande, der er erhvervet til børnenes brug.

§ 7 b *Er boet af ringe værdi, kan den efterlevende ægtefælle udtage bohave, arbejdsredskaber og andet løsøre, i det omfang det skønnes nødvendigt, for at den efterlevende kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, selv om der derved vil tilfalde den efterlevende mere end dennes bos- og arvelod.*

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle har altid ret til af boet at udtage så meget, at værdien heraf sammenlagt med den efterlevendes bos- og arvelod samt fuldstændige særeje udgør indtil 150.000 kr. Reglerne i § 7, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

17277-SystematiskOversigt.book Page 147 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 3. Den i stk. 2 nævnte beløbsgrænse reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. loven om en satsreguleringsprocent. Det regulerede beløb afrundes opad til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 10.000. Reguleringen sker på grundlag af den på reguleringstidspunktet gældende beløbsgrænse før afrunding.

Stk. 4. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

Artikler

FM 1997.7
Claes Hersland: Om arvelovens § 7 b.

FM 1997.22
Hans Engberg: Arvelovens § 7 b, stk. 2.

FM 1997.37
Jørgen U. Grønborg: Mere om arvelovens § 7 b, stk. 2, 2. pkt.

FM 1997.86
Hans Engberg: Replik om arvelovens § 7 b, stk. 2, 2. pkt.

Afgørelser

Betingelserne for udlæg

• **FM 1997.27Ø** (B-3227-96, 19/12-1996)
Værdiansættelsen på udlægstidspunktet afgørende.
Et bo var udlagt til privat skifte. Efter mere end 1 år anmodede ægtefællen om ægtefælleudlæg, idet boets formue på et tidspunkt havde været under 150.000 kr. Skifteretten nægtede udlæg, idet det var værdien på udlægstidspunktet, som var afgørende, og da ægtefællen havde fratrukket et passiv, som ikke vedrørte boet. (Sagen vedrører den gamle skiftelov)

• **TFA 1999.259V**
Udlæg til efterlevende blev betinget af værdiansættelse af ejendom.
Se under dødsboskiftelovens § 22.

• **TFA 1999.331V**
Klage over ejendomsvurdering ved ægtefælleudlæg ikke taget til følge.
Se under dødsboskiftelovens § 22.

17277-SystematiskOversigt.book Page 148 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Arveretten ved længstlevendes død

• **FM 1998.134** (Roskilde skifteret, sks 1099/97, 2/12-1997)
Arv tilfaldt førstafdødes arvinger i 2. arveklasse, efter at enkemand var død uden legale arvinger.
Manden fik i 1995 hustruens bo udlagt efter skiftelovens § 57, jf. § 62 B, stk. 2. Han døde barnløs og uden slægtninge. Justitsministeriet erklærede sig enig i, at arven måtte tilfalde hustruens slægtninge og ikke statskassen.

• **U 2000.734Ø** (B-1970-98, 9/12-1999)
Bo overtaget af længstlevende uden skiftebehandling i 1993 ligedelt mellem ægtefællernes slægtsarvinger ved længstlevendes død.
M afgik ved døden den 6. januar 1993, og H fik den 26. januar 1993 udleveret boet efter M i medfør af den dagældende skiftelovs § 57, jf. § 62 b, stk. 2. Boets aktiver udgjorde ca. 68.000 kr. H afgik ved døden den 18. januar 1997, og boet, hvis aktiver udgjorde ca. 282.000 kr., blev udleveret til bobestyrer. Ingen af ægtefællerne havde oprettet testamente. Begge ægtefæller efterlod sig slægtsarvinger. Anført, at bestemmelsen i arvelovens § 7 b, stk. 2, 2. pkt., sammenholdt med § 2, stk. 2, i lov nr. 384 af 22. maj 1996 må forstås således, at bestemmelsen også er anvendelig, hvor den førstafdøde ægtefælle er afgået ved døden før 1. januar 1997, og længstlevende ægtefælle har overtaget boet uden skiftebehandling efter den dagældende regel i skiftelovens § 62 b, stk. 2. Arven efter H fordeltes herefter således, at halvdelen faldt i arv til H's slægtsarvinger, medens den anden halvdel faldt i arv til M's slægtsarvinger.

• **U 2001.55H** (1/2000, 16/10-2000)
Arveretten til bo, hvor længstlevende havde fået udlagt boet efter førstafdøde i medfør af dagældende skiftelovs § 57, jf. § 62 b, stk. 2.
I 1981 døde M, hvorefter boet i medfør af dagældende skiftelovs § 57, jf. § 62 b, stk. 2, blev udlagt til den længstlevende ægtefælle H. I 1998 afgik H ved døden, uden at hverken hun eller M havde oprettet testamente. To nu afdøde sønner efter M havde efterladt sig i alt fire livsarvinger, mens H ikke efterlod sig livsarvinger, men alene tre brødre. Bestemmelsen i arvelovens § 7 b, stk. 2, 2. pkt., fandtes anvendelig også i et tilfælde som det foreliggende, hvor M var afgået ved døden før den 1. januar 1997, og H havde overtaget boet uden skiftebehandling efter den dagældende regel i skiftelovens § 57, stk. 1, jf. § 62 b, stk. 2. Højesteret fandt som landsretten, at henvisningsbestemmelsen i § 7 b, stk. 2, til § 7, stk. 2, ikke omfattede tilfælde, hvor der var livsarvinger efter førstafdøde. Arvingerne efter H og ikke livsarvingerne efter M var derfor berettiget til arven. (Dissens for at dele boet med halvdelen til hver ægtefælles arvinger). Landsrettens dom er offentliggjort og kommenteret i FM 2000.57.

17277-SystematiskOversigt.book Page 149 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2003.45** (Københavns skifteret, 02 15/02, 24/9-2002)
Testamente til fordel for begges livsarvinger bortfaldet ved ægtefælleudlæg efter førstafdøde.
Et ægtepar havde begunstiget hinanden mest muligt og havde bestemt, at boet ved længstlevendes død skulle deles mellem begges livsarvinger. Manden døde i 1997, og enken fik boet udlagt som ægtefælleudlæg. Enken døde i 2001. Købehavns skifteret fandt, at ægtefælleudlægget var en skiftefordel, ikke en arveregel. Testamentet, som forudsatte at længstlevende havde taget arv, var derfor bortfaldet, og længstlevendes barn var eneste arving.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.45.

Kapitel 3
Uskiftet bo

Artikler

U 2001B.462
Charlotte Bruun Jensen: Indefrysning af livsarvingers arv – et supplement til uskiftet bo.

§ 8 *Efter en ægtefælles død er den efterlevende ægtefælle berettiget til at overtage ægtefællernes fælleseje uden at skifte med deres fælles livsarvinger.*

• **TFA 1999.65V – FM 1999.9V**
Ikke fornyet uskiftet bo, efter at anmodning om skifte af det var imødekommet.
Se under dødsboskiftelovens § 78.

§ 9 *Har afdøde efterladt sig særlige livsarvinger, kan boet kun udleveres til uskiftet bo med deres samtykke.*

Stk. 2. Er de særlige livsarvinger umyndige, eller er der beskikket skifteværge for disse, kan skifteretten tillade udlevering til uskiftet bo, såfremt værgen eller skifteværgen samtykker deri og det findes forsvarligt under hensyn til arvingernes interesser og ægtefællens forhold. Det samme gælder, såfremt arvingen er under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7, hvis værgemålet angår dette spørgsmål. Er arvingen under samværgemål, kræves tillige samtykke fra arvingen.

Stk. 3. Udleveres boet til uskiftet bo med afdødes mindreårige særbørn, overtager ægtefællen afdødes forsørgelsespligt over for dem.

• **TFA 1999.424Ø**
Bobestyrerbehandling af bo, der fejlagtigt var udleveret til uskiftet bo.
Se under dødsboskiftelovens § 36.

§ 10 *Et bo kan ikke udleveres til uskiftet bo, såfremt ægtefællen er under konkurs eller ikke har tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 150 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.784Ø – TFA 1998.229Ø – FM 1998.117Ø** (B-0444-98, 24/2-1998)
Udlevering af bo til hensidden i uskiftet bo nægtet. Bobestyrerbehandling.
M begærede boet efter H udleveret til hensidden i uskiftet bo. Lagt til grund, at M's bodel alene var positiv som følge af, at boets faste ejendom havde en betydelig friværdi, samt at M ikke havde planer om at sælge ejendommen og øjensynligt heller ikke havde mulighed for at tilbagebetale eventuel yderligere pantsætning af ejendommen. Herefter lagt til grund, at M ikke havde tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser, hvorfor boet ikke kunne udleveres til hensidden i uskiftet bo. Boet blev taget under bobestyrerbehandling og M frataget rådigheden over den faste ejendom i medfør af dødsboskiftelovens § 75, stk. 2.

• **TFA 2001.267V – FM 2001.77V** (B-0342-01, 7/3-2001)
Undersøgelse om efterlevendes solvens inden afgørelse om udlevering til uskiftet bo.
Skifteretten fandt ikke solvensbetingelsen i arvelovens § 10 for udlevering til uskiftet bo opfyldt. Efterlevende oplyste i kæreskriftet om værdien af veteranbiler og en frimærkesamling. Landsretten ophævede skifterettens afgørelse, idet der burde indhentes en vurdering af disse aktiver, og idet det burde oplyses, hvilken bodel de enkelte aktiver vedrørte.

§ 11 *Er ægtefællen umyndig, under værgemål efter værgemålslovens § 5, under samværgemål efter værgemålslovens § 7, eller er der beskikket skifteværge for ægtefællen, kan boet kun udleveres til uskiftet bo, såfremt skifteretten finder dette bedst for ægtefællen.*

• **FM 1999.117Ø** (B-1453-99, 17/6-1999)
Ægtefællen havde ret til uskiftet bo, efter at hun var frifundet i umyndiggørelsessag.
Der blev under skiftet beskikket en ad hoc værge, der på ægtefællens vegne begærede uskiftet bo. Skifteretten på Færøerne imødekom begæringen, hvilket blev stadfæstet af landsretten. (Sagen vedrører den gamle skiftelov).
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.117.

• **TFA 2002.279Ø** (B-0489-02, 20/2-2002)
Udlevering til uskiftet bo, selv om ægtefællen havde haft en skifteværge beskikket.
En søn klagede over, at hans moder havde fået fællesboet udleveret til uskiftet bo. Skifteretten havde under bobehandlingen indhentet en erklæring fra enkens læge og havde beskikket en advokat som skifteværge for hende. Advokaten fandt, at intet afgørende talte imod, at enken sad i uskiftet bo, der var den mest enkel og billigste løsning, hvorfor han anmodede herom. Spørgsmålet havde tillige været drøftet med en datter. Landsretten fandt ikke, at betingelserne for at omgøre beslutningen var til stede, og stadfæstede skifterettens beslutning.

17277-SystematiskOversigt.book Page 151 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 12 *Anmodning om boets udlevering til uskiftet bo fremsættes af ægtefællen eller af dennes værge eller skifteværge. Reglerne i § 9, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.*

§ 13 *Inden 6 måneder efter dødsfaldet skal ægtefællen til skifteretten indlevere en opgørelse over aktiver og passiver, der hører til fællesejet, og over sit fuldstændige særeje. Nærmere regler om opgørelsens indhold kan fastsættes af justitsministeren.*

Stk. 2. Indgives opgørelsen ikke inden udløbet af den i stk. 1 angivne frist, der om fornødent kan forlænges af skifteretten, kan denne pålægge ægtefællen daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil opgørelsen indgives.

Stk. 3. Arvingerne har ret til at gøre sig bekendt med opgørelsen.

Stk. 4. Den efterlevende ægtefælle har pligt til efter skifterettens bestemmelse at meddele oplysninger om dispositioner over det uskiftede bos formue.

• **TFA 2003.212 – FM 2003.119V** (B-0181-03, 4/2-2003)

Enke pålagt at fremlægge oplysninger om boets formue.

En enke var efter mandens død kommet på plejehjem og havde ingen indsigt i sin økonomiske situation. Formuen blev administreret af en datter og svigersøn. Nogle andre arvinger var kommet under vejr med, at der var forsvundet ca. 400.000kr. Skifteretten pålagde hende at fremlægge en engagementsoversigt, idet dette var et forholdsvis begrænset indgreb.

§ 14 *I det uskiftede bo indgår alt, hvad den efterlevende ægtefælle erhverver, for så vidt det ikke er gjort til fuldstændigt særeje.*

Stk. 2. På rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, finder reglerne om uskiftet bo kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særligt gældende regler.

Stk. 3. Arv eller gave, som tilfalder ægtefællen, indgår dog ikke i det uskiftede bo, såfremt ægtefællen anmoder om skifte inden 3 måneder efter arvens eller gavens modtagelse.

• **U 1998.1777Ø** (B-0135-97, 25/9-1998)

Efterlevendes indekskontrakter holdt uden for delingen af uskiftet bo. Arvekrav ikke forrentet.

Et uskiftet bo skulle skiftes, fordi efterlevende havde giftet sig. Han, der var født i 1928, havde i 1967 tegnet seks indekskontrakter. Landsretten fandt ikke, at der var tilbagebetalingsmæssige muligheder, som i væsentlig grad adskilte kontrakterne fra andre pensionsopsparinger. Indekskontrakterne havde en sådan personlig pensionsmæssig karakter, at de kunne holdes uden for delingen, jf. arvelovens § 14, stk. 2. Der forelå ikke sådanne særlige omstændigheder omkring skiftet, at arvingerne kunne kræve forrentning af arvekravene under skiftet, jf. grundsætningen, der var kommet til udtryk i dødsboskiftelovens § 88, stk. 2.

Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.50.

17277-SystematiskOversigt.book Page 152 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 15 *Den efterlevende ægtefælle udøver i levende live en ejers rådighed over boet.*

Stk. 2. Ved testamente kan ægtefællen kun råde over så stor en del af det uskiftede bo, som ved ægtefællens død falder i arv efter denne. Inden for denne grænse kan ægtefællen også råde over boets enkelte genstande, for så vidt det ikke strider mod den afdøde ægtefælles bestemmelse i medfør af § 66.

• **FM 1999.94** (Sønderborg skifteret, sks 548/97, 2/12-1998)
Brugsret tilsidesat, da den greb ind i tvangsarveretten.
En mand sad i uskiftet bo og samlevede med en kvinde. De havde ved testamente bestemt, at længstlevende skulle have livsvarig brugsret over den ejendom, de ejede i fællesskab. Ved mandens død krævede livsarvingerne brugsretten tilsidesat, idet den sammen med en anden disposition overskred den fjerdel, som manden kunne disponere over ved testamente. Heri fik de medhold.

• **TFA 2001.189Ø** (B-2564-99, 4/1-2001)
Efterlevende ægtefælle havde ikke overskredet sin testationskompetence.
Ægtefæller med børn oprettede gensidigt testamente om, at et barns arv skulle båndlægges, og at de 3 børns arv skulle være særeje. Efter mandes død bestemte enken, at de 2 døtre kun skulle have tvangsarv efter hende, mens sønnen skulle arve 2/3 af hendes boslod. Landsretten fastslog, at testationskompetencen ikke var overskredet, idet det oprindelige testamente navnlig bestemte båndlæggelse af den ene datters arv og ikke var uigenkaldeligt. Arvelovens § 48 fandt anvendelse ved gensidige testamenter mellem ægtefæller med børn.

§ 16 *Den efterlevende ægtefælle bliver personlig ansvarlig for den afdødes forpligtelser.*

Stk. 2. Må det antages, at den afdødes bo var insolvent, kan den efterlevende ægtefælle eller en kreditor anmode skifteretten om, at boet tages under behandling ved bobestyrer. Imødekommes anmodningen, og opfylder ægtefællen sine forpligtelser efter lov om skifte af dødsboer § 104, hæfter ægtefællen uanset reglen i stk. 1 ikke for den afdødes forpligtelser.

• **U 1997.1118Ø – TFA 1997.123Ø – FM 1997.140** (B-0953-97, 20/5-1997)
Udbakningsreglen i arvelovens § 16, stk. 2, uanvendelig i ældre uskiftede boer.
Uskiftet bo fra 1989 ønskedes taget under skiftebehandling ved bobestyrer, jf. arvelovens § 16, stk. 2, da det havde vist sig, at boet var insolvent. Landsretten henviste til, at ændringen af arveloven, hvorved § 16, stk. 2, blev indsat, trådte i kraft 1. januar 1997, og fandt, at reglen kun havde virkning for tilfælde, hvor førstafdøde var død efter lovens ikrafttræden.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1997.140.

17277-SystematiskOversigt.book Page 153 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.1667H** (541/1997, 17/9-1998)
Udbakningsreglen i arvelovens § 16, stk. 2, finder ikke anvendelse på uskiftede boer etableret før 1. januar 1997.
Efter M's død den 23. januar 1993 blev boet udlagt til hans ægtefælle H til hensidden i uskiftet bo. I maj 1993 blev der indrykket præklusivt proklama i Statstidende, hvorefter en bank B anmeldte et tilgodehavende i boet på ca. 2,1 mio. kr. Den 2. august 1995 anlagde B sag mod H med påstand om betaling af i alt ca. 2,8 mio. kr., der skyldtes i henhold til M's kautionsforpligtelse. Den 1. januar 1997 trådte en ændring af arveloven og skiftelovgivningen i kraft, og efter anmodning fra H afsagde skifteretten den 24. april 1997 kendelse om, at boet efter M skulle udleveres til behandling ved bobestyrer, jf. den nugældende lov om skifte af dødsboer § 36, nr. 6. Da der ikke i forarbejderne til loven om ændring af arveloven og de øvrige love, der indgik i det samlede lovkompleks – skiftereformen – var noget grundlag for at lade udbakningsreglen i arvelovens § 16, stk. 2, finde anvendelse i tilfælde, hvor det uskiftede bo er etableret før den 1. januar 1997, stadfæstede Højesteret landsrettens kendelse, hvorefter H's anmodning om, at det uskiftede bo efter M skulle tages under behandling ved bobestyrer, ikke blev taget til følge.

• **U 2003.926Ø** (B-3548-02, 7/1-2003)
Forligs forfald i tilfælde af debitors død omfattede ikke tilfælde, hvor den ene af to debitorer døde.
Ægtefællerne D og E havde i 1993 indgået et frivilligt forlig med K. Ifølge forliget var restgælden forfalden til betaling, hvis debitor afgik ved døden. I 2002 døde E. D overtog fællesboet til uskiftet bo. K gjorde gældende, at restgælden ifølge forliget var forfalden til betaling, og begærede udlæg for beløbet, uagtet D havde overholdt forliget efter E's død. Da det var K, der havde skrevet forliget, måtte K bære risikoen for, at det ikke regulerede den situation, hvor der var to debitorer, og kun den ene afgik ved døden. Gælden var iflg. forliget derfor ikke forfalden til betaling, og K's begæring afvistes.

§ 17 *Den efterlevende ægtefælle er berettiget til at skifte når som helst.*
Stk. 2. Ved indgåelse af nyt ægteskab eller ved registrering af partnerskab er han forpligtet til at skifte.

• **TFA 2002.76.CIV** (j.nr.2001-500-8, 14/12-2001)
Civilretsdirektoratets cirkulæreskrivelse om skiftefritagelse ved indgåelse af nyt ægteskab.
Af pkt. 2.2 og 3.2 fremgår, at der altid meddeles skiftefritagelse, hvis den anden ægtefælle er død i udlandet, og boet er skiftet der.

§ 18 *En efterlevende ægtefælle, der i henhold til § 9, stk. 2, sidder i uskiftet bo med umyndige særlige livsarvinger, har på anmodning pligt til at skifte med dem, efterhånden som de bliver myndige. Det samme gælder, såfremt en arvings skifteværge på egen hånd har givet samtykke til uskiftet bo og arvingen selv senere fremsætter anmodning om skifte.*

Stk. 2. Dør en særlig livsarving, der er umyndig, eller for hvem en værge eller skifteværge efter § 9, stk. 2, har meddelt samtykke til uskiftet bo, har ægtefællen pligt til at skifte med den pågældendes livsarvinger, medmindre disse samtykker i, at skifte undlades. For mindreårige livsarvinger og livsarvinger, for hvem der er beskikket værge, meddeles samtykke af værgen med skifterettens godkendelse, idet reglerne i § 9, stk. 2, herved finder tilsvarende anvendelse.

Artikler

FM 1998.128
Ellen Marie Sørensen: Partielt skifte.

FM 1998.130
Henning Broman: Man kan ikke både blæse og have mel i munden.

Afgørelser

- **FM 1999.97Ø**
  Arveafkald sidestillet med partielt skifte.
  Ved ægtefællens død overtog den længstlevende boet til hensidden i uskiftet bo med 2 fællesbørn, mens et særbarn gav arveafkald. Ægtefællen skiftede senere det uskiftede bo. I boopgørelsen var arven fordelt som i et successivt skifte. Dette blev ikke godkendt af skifteretten. Landsretten fandt, at arvekaldet burde sidestilles med et successivt skifte og godkendte opgørelsen.

§ 19 *Har en ægtefælle siddet i uskiftet bo, arver livsarvingerne efter den førstafdøde kun denne, såfremt de overlever den længstlevende ægtefælle eller lever på det tidspunkt, da anmodning om skifte fremsættes. Ved skifte efter den længstlevende ægtefælles død beregnes der ikke arv efter den førstafdøde til den længstlevende ægtefælle.*

Stk. 2. Mellem den førstafdødes arvinger deles arven efter arveforholdene ved den længstlevende ægtefælles død eller på det tidspunkt, da anmodning om skifte fremsættes. Er der ved den længstlevende ægtefælles død ingen arvinger efter denne, tilfalder hele boet den førstafdødes livsarvinger.

§ 20 *Såfremt en arving godtgør, at ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentligt har formindsket dette eller har fremkaldt nærliggende fare for en sådan formindskelse, eller at ægtefællen har forsømt sin forsørgelsespligt over for arvingen, er ægtefællen pligtig at skifte med denne.*

Stk. 2. Som misbrug af rådighed over boet betragtes navnlig urimeligt forbrug, tegning af en uforholdsmæssig høj livrente samt ydelse af gaver eller andre begunstigelser, der står i misforhold til det uskiftede bos formue.

17277-SystematiskOversigt.book Page 155 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 1997.64Ø**
Skifterettens beslutning om skifte af uskiftet bo ophævet, da enken ikke var hørt.
Se under dødsboskiftelovens § 98.

• **FM 1998.117Ø** (B-1264-98, 11/5-1998)
Begæring om skifte af uskiftet bo på grund af misbrug afvist. Arvingen blev pålagt sagsomkostninger.
En arving begærede skifte af det uskiftede bo efter faderen på grund af moderens påståede misbrug. Et barnebarn, der var nabo til mormoderen, forklarede, at hendes livsførelse havde været stort set uændret i mange år, og at hun havde afholdt nogle udgifter vedrørende huset og møblerne. Boets formue var stort set uændret. Skiftebegæringen blev afvist, og arvingen pålagt sagsomkostninger.

• **TFA 2000.277Ø** (B-0476-99, 16/3-2000)
Ikke misbrug af uskiftet bo ved ejendomsoverdragelse. Skifte nægtet efter § 20.
En enke, der sad i uskiftet bo, havde overdraget en landbrugsejendom til et barnebarn. 2 børn krævede skifte efter arvelovens § 20. Efter forklaringerne blandt andet om baggrunden for prisen, ejendomsvurderingen og barnebarnets bistand til driften, var det ikke godtgjort, at der forelå misbrug. Hertil kom, at fællesboets formue var større end ved det uskiftede bos etablering i 1991. Skifteanmodningen blev ikke taget til følge.

• **TFA 2001.218Ø – FM 2001.54Ø** (B-2271-00, 31/1-2001)
Væsentlig formindskelse af uskiftet bo var ikke misbrug, der kunne begrunde skifte.
En søn anmodede om skifte efter § 20. Moderen havde siden mandens død i 1992 siddet i uskiftet bo med ham og en søster. Ifølge fællesboopgørelsen var formuen i 1992 600.000 kr. Nu (i 2000) var den på 120.000 kr. Der var ikke oplysninger om formueudviklingen før 1995. I 1998 havde enken en månedsindtægt på 5.800 kr. efter skat. Børnene havde fået gaver på i alt 127.000 kr. Der forelå ikke misbrug trods den væsentlige formindskelse af formuen. De 64.000 kr., som datteren havde fået mere end sønnen, kunne ikke isoleret set føre til, at skifteanmodningen skulle tages til følge.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.54.

• **FM 2001.123V** (B-0926-01, 1/6-2001)
Skiftebegæring afvist, da fællesboet ikke var formindsket.
Da en enkemand i 1994 fik boet udleveret, var det på ca. 100.000 kr. Han gav sine egne børn 3 x 5.000 kr. i julegave, brugte 20.000 kr. på rejser og 16.000 kr. på reparation af en bil, som han forærede en søn. Et særbarn forlangte skifte. Begæringen blev afvist, da aktiverne var mindst lige så store som ved boets udlevering.

§ 21 *Har ægtefællen ved misbrug af sin rådighed over boet væsentligt formindsket dette, kan arvingerne, når boet skiftes, kræve vederlag derfor af det be-*

17277-SystematiskOversigt.book Page 156 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

holdne bo eller om fornødent for halvdelen af det manglende beløb af ægtefællens fuldstændige særeje.

• TFA 1999.254V – FM 1999.95V
Skifteretssag om vederlagskrav efter arvelovens § 21 ikke afvist. Det var omfattet af dødsboskiftelovens § 56.
Se under dødsboskiftelovens § 56.

§ 22 *Hvis ægtefællen af boet har givet en gave, der står i misforhold til dets formue, kan en arving kræve gaven omstødt, såfremt gavemodtageren vidste eller burde vide, at giveren sad i uskiftet bo, og at gaven stod i misforhold til boets formue.*

Stk. 2. Sag til gavens omstødelse kan kun anlægges, såfremt boet skiftes eller den arving, som vil anlægge sagen, har indgivet anmodning om skifte. Sagen skal anlægges inden 1 år efter, at arvingen er blevet vidende om gaven, og inden 5 år efter gavens fuldbyrdelse.

Betingelserne for omstødelse opfyldt

• **TFA 1998.236V** (B-2455-96, 10/3-1998)
Gaver til samlever, medens mand sad i uskiftet bo, omstødt.
En enkemand overtog i 1992 et bo til hensidden i uskiftet bo. Kort efter fik han gennem en kontaktannonce en samlever. Han købte samme år en ejendom, som han forærede kvinden, og senere forærede han hende en bil. I 1994 solgte samleveren ejendommen for 750.000 kr. Samlivsforholdet ophørte omkring årsskiftet 1994/95. I november 1995 krævede enkemandens eneste barn, en søn, boet skiftet og anlagde omstødelsessag mod samleveren. Sagen var rettidigt anlagt, idet sønnen ikke havde fået kendskab til gaverne før i 1995. Det uskiftede bo havde været på ca. 1 mio. kr. Samleveren var opmærksom på, at manden sad i uskiftet bo og på problemerne med de store gaver. Hun burde have foretaget nærmere undersøgelser, og da hun ikke havde gjort det, var hun ikke i god tro. Gaverne blev omstødt. Udgangspunktet var nettoprovenuet ved ejendommens salg, men beviste forbedringer blev fratrukket. Kvinden blev dømt til at betale 650.000 kr. til boet efter hustruen.

• **TFA 1999.404Ø** (B3196-98, 2/7-1999)
Salg af sommerhus til søn og plejesøn omstødt efter arvelovens § 22.
En mand havde siddet i uskiftet bo siden 1984 med 3 særbørn. Han solgte et sommerhus, der var boets væsentligste aktiv, til det ene særbarn og en plejesøn. Ejendommen var vurderet til 220.000 kr. Købesummen var aftalt til 161.800 kr., hvoraf 25.000 kr. blev betalt kontant. Resten blev berigtiget ved en livsvarig opholds- og brugsret for enkemanden. Der var givet en gave, der stod i misforhold til boets forhold. Brugsretten kunne ikke fastsættes til nogen særlig værdi under hensyn til enkemandens alder og uhelbredelige kræftsygdom. Køberne, der var i ond tro, blev dømt til at betale 103.000 kr. til boet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 157 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2001.170Ø** (B-1348-97, 11/3-1999)
Sommerhus og 500.000 kr. til datter som gave omstødt.
En enke havde siddet i uskiftet bo siden 1990 med datteren og 3 børnebørn. Fællesboet var i 1990 på ca. 5 mio. kr. Enken overdrog i 1992 et sommerhus og en grund til datteren, hvilket ifølge skødet indebar en gave på 360.000 kr. I 1994 gav hun datteren sølvtøj for 35.000 kr. og i 1995 500.000 kr. Efter enkens død i 1996 anlagde børnebørnene omstødelsessag efter arvelovens § 22. Landsretten fandt ikke, at sølvtøjsgaven indebar et misforhold. Landsrettens flertal fandt, at de øvrige gaver enkeltvis og tilsammen var af meget betydelig størrelse og udgjorde en forholdsmæssig stor del af nettoformuen. Gavemotiverne var ikke sikkert oplyst. Børnebørnene var ikke blevet inddraget i gaveovervejelserne. Gaverne blev omstødt.

• **U 2002.1968Ø** (B-1884-01, 23/5-2002)
Ejendomsoverdragelse fra uskiftet bo indeholdt gave, der blev omstødt, jf. arvelovens § 22.
A, der hensad i uskiftet bo med 3 fællesbørn, datteren B, og sønnerne C og D, overdrog ved skøde underskrevet den 21. april 1999 boets ejendom til B for kontant 459.000 kr. svarende til den offentlige ejendomsvurdering fratrukket 15 %. A skulle fortsat have ret til at bebo ejendommen, ligesom sønnen D, der boede på 1.-salen, skulle kunne forblive boende der, hver mod betaling af 2.000 kr. pr. måned. A var den 7. april 1999 blevet hospitalsindlagt på grund af alvorligt åndedrætsbesvær. Tilstanden forværredes den 20. april 2000, og de pårørende underrettedes. A afgik ved døden den 30. maj 1999. B fandtes på overdragelsestidspunktet at have indset eller burde have indset, at A højst kunne forventes at ville komme til at bo på ejendommen i en kortere periode. Lagt til grund at B i forbindelse med købet af ejendommen, hvis handelsværdi var på mellem 525.000 og 625.000 kr., fik en gave, der skønsmæssigt blev ansat til 100.000 kr. Gaven fandtes at stå i misforhold til det uskiftede bos størrelse, der på dødsdagen udgjorde 340.000 kr. Gaven omstødtes derfor i medfør af arvelovens § 22.

• **U 2003.1138Ø** (B-2240-00 & 2893-00, 26/2-2003)
Ejendomsoverdragelse fra uskiftet bo omstødelig, jf. arvelovens § 22. Overdragelsesaftalen tilsidesat som ugyldig, jf. aftalelovens § 36.
Den 85-årige A hensad i uskiftet bo med 2 fællesbørn, sønnen B og datteren C. A overdrog ved skøde underskrevet den 9. maj 2000 boets ejendom til B for 816.000 kr. svarende til den offentlige ejendomsvurdering fratrukket 15%. Købesummen skulle berigtiges ved, at B betalte indefrosne ejendomsskatter med 168.992,02 kr. og for restkøbesummen udstedte gældsbrev på 647.007,98 kr. til A. A fik ret til vederlagsfrit at bebo 1.-salen. Skødet blev tinglyst den 24. maj 2000. A havde forinden søgt overdragelsen annulleret. A og C anlagde sager mod B med påstande henholdsvis om, at ejendomsoverdragelsen var ugyldig, og at ejendommen skulle tilbageskødes. Ifølge syns- og skønserklæring udgjorde ejendommens kontante handelsværdi på overdragelsestidspunktet skønsmæssigt kr. 1.650.000. Fratrukket de indefrosne ejendomsskatter og til-

17277-SystematiskOversigt.book Page 158 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

lagt en kontant formue på 100.000 kr. havde det uskiftede bos formue andraget ca. 1.580.000 kr. Anført, at uanset om det af B udstedte gældsbrev overhovedet kunne kursfastsættes, var der i kraft af friværdien i den overdragne ejendom ydet en gave af en betydelig størrelsesorden, der stod i et åbenbart misforhold til nettoværdien af det uskiftede bo. Den livsvarige bopælsret, hvormed den på overdragelsestidspunktet 85-årige A blev begunstiget i forbindelse med ejendomsoverdragelsen, kunne ikke bevirke, at gaven fik frataget karakteren af en disposition, der stod i misforhold til boets størrelse. Det fandtes godtgjort, at B vidste eller burde have indset dette. Ejendomsoverdragelsen var derfor omstødelig efter arvelovens § 22. Videre anført, at det på baggrund af lægeerklæring om A samt A's egen forklaring måtte lægges til grund, at A på tidspunktet for ejendomsoverdragelsen havde haft vanskeligt ved at overskue konsekvenserne af at overdrage ejendommen til B, samt at A allerede kort tid efter sin underskrift på skødet søgte at få overdragelsen annulleret og rettede henvendelse til advokaten herom. Til brug for prisfastsættelsen af ejendommen blev der ikke indhentet blot nogenlunde sikre oplysninger om dennes handelsværdi. Der forelå et åbenbart misforhold mellem ejendommens handelspris og den af skønsmanden vurderede kontante handelsværdi. Ud fra en samlet bedømmelse af aftalens indhold og omstændighederne ved dens tilblivelse fandtes det herefter urimeligt at opretholde aftalen over for A, hvorfor aftalen i det hele blev tilsidesat som ugyldig, jf. aftalelovens § 36.

Betingelserne for omstødelse ikke opfyldt

• **FM 2000.57V** (B-2685-96, 15/12-1999)
Salg af landbrugsejendom til søn, der havde deltaget i driften, ikke omstødt.
En enke sad i uskiftet bo med 5 børn. Formuen var ca. 1,25 mio. kr., incl. en landsbrugsejendom. En søn arbejdede i 14 år på gården, hvorefter han overtog den for 2,7 mio. kr., heraf var 100.000 kr. gave. Ejendommen blev af en mægler vurderet til 3,5 mio. kr. En anden søn anlagde omstødelsessag, men fik ikke medhold. Landsretten lagde vægt på, at sønnen havde arbejdet på gården hele sit voksne liv og siden faderens død havde stået for driften for en løn, der var væsentlig lavere end den, en bestyrer skulle have haft. Han havde herefter haft en væsentlig andel i gårdens værditilvækst, og prisen var derfor ikke urimelig.

• **U 2001.1918V** (B-2626-99, 29/5-2001)
Gave til barnebarn stod ikke i misforhold til et uskiftede bos formue.
M, der siden hustruens død i februar 1987 havde siddet i uskiftet bo, overdrog med overtagelsesdag den 15. september 1987 sin landbrugsejendom til barnebarnet B, for 778.000 kr. Heraf blev 138.000 berigtiget som lån. Overdragelsen fandt sted efter reglerne om familieoverdragelser. Efter at M var afgået ved døden, opstod der spørgsmål om, hvorvidt den ydede gave stod i misforhold til det uskiftede bos størrelse. En af arvingerne, C anlagde sag mod B med påstand om betaling af 138.000 kr. til dødsboet. Landsretten lagde til grund, at bygningerne var i meget dårlig stand, at det var M's og H's ønske, at B skulle

17277-SystematiskOversigt.book Page 159 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

overtage ejendommen, og at der ikke var grundlag for at fastslå, at handlens parter anså ejendommens værdi for væsentlig større end den offentlige ejendomsværdi på 900.000 kr. Under hensyn til boets nettoformue på 400.000 kr. og til motivationen for at give gaven fandt landsretten ikke grundlag for at omstøde dispositionen. B blev frifundet.

• **TFA 2002.215V** (B-0689-99, 8/2-2002)
Enkes salg af landbrugsejendomme til den ene søn, medens hun sad i uskiftet bo, ikke omstødt.
En enke sad i uskiftet bo med 3 sønner efter mandens død i 1986. I 1996 solgte hun sin halvdel af en landbrugsejendom og en anden landbrugsejendom til den ene søn, og året efter et jordstykke. Sønnen, der havde forpagtet ejendommen, ejede den anden halvdel af den ene ejendom. Ifølge sit årsregnskab for 1996 ejede enken da 3,5 mio. kr. Bobeholdningen var godt 2,5 mio. kr. En anden søn påstod salgene omstødt i medfør af arvelovens § 22. Det måtte lægges til grund, at sagsøgeren ikke før i marts 1998 var bekendt med salgene af ejendommene, selv om der forelå tinglyste skøder. Omstødelsessagen var derfor anlagt inden for 1-års-fristen i § 22, stk. 2. Landsrettens flertal henviste til, at der ikke på salgstidspunktet umiddelbart var en ledig bolig for en tredjemand som køber, hvilket måtte før til en reduktion af værdien på 10 %. Der måtte yderligere fradrages 1 mio. kr. for forbedringer, som sønnen havde betalt, medens han forpagtede gårdene og efter, at han havde købt dem. Handelsværdien af det overdragne måtte herefter ansættes til godt 4 mio. kr. Ifølge skønsmændene var priserne på landbrug i familiehandler ca. 25 % under priserne i fri handel. Forskellen mellem den reducerede handelspris på 3.010.000 kr. og den faktiske samlede pris på 2.658.000 kr. var 11,7 % af den reducerede pris i familiehandler. Ved vurderingen af gaven af denne størrelsesorden lagdes vægt på, at overdragelsen var andet led i et generationsskifte, der var baseret på, at sønnen havde forestået driften siden 1972 og havde fået halvdelen af ejendommen overdraget i 1984. Moderen havde en klar og naturlig interesse i at overdrage ejendommene til sønnen, der havde drevet dem i en lang årrække også i forældrenes interesse, og derved bevaret gården i familiens eje. Endelig toges hensyn til, at det ville være vanskeligt at overdrage en halvpart af en landbrugsejendom. Efter en samlet vurdering fandt flertallet ikke, at der var ydet en gave, der udgjorde en så væsentlig del af fællesboet, at der var grundlag for omstødelse efter arvelovens § 22, stk. 1. (Dissens)

Tidsfristen

• TFA 1998.236V
Gaver til samlever, medens mand sad i uskiftet bo, omstødt.
Se under *Betingelserne for omstødelse opfyldt.*

• **TFA 2000.240Ø** (B-3696-98, 21/10-1999)
Frist for omstødelse af gårdsalg i uskiftet bo ikke iagttaget.
En enke, der sad i uskiftet bo, solgte i oktober 1997 en gård til et barnebarn. 2 børn anlagde den 22. december 1998 sag om omstødelse af handelen i medfør af arvelovens § 22. Børnene var i september 1997 gjort bekendt med formueforholdene i det uskiftede bo. De blev i november 1997 orienteret om salget og om, at møblerne på gården skulle deles. Delingen fandt sted den 7. december 1997. I oktober 1998 anmodede børnene om skifte efter § 20. De burde senest i begyndelsen af december 1997 have indhentet nærmere oplysninger om vilkårene for handelen. Fristen i § 22, stk. 2, var derfor ikke iagttaget, og barnebarnet blev frifundet.

• TFA 2002.215V
Enkes salg af landbrugsejendomme til den ene søn, medens hun sad i uskiftet bo, ikke omstødt.
Se under *Betingelserne for omstødelse ikke opfyldt.*

Sagsanlæg

• U 1999.1431V
Sag om omstødelse af gave, jf. arvelovens § 22, skal anlægges ved de almindelige domstole.
Se under dødsboskiftelovens § 106.

• **U 2001.2272H** (260/2000, 7/8-2001)
Erstatningskrav i anledning af ejendomshandel i 1972 forældet.
Ved endeligt skøde af 14. januar 1972 overdrog en enke E, der sad i uskiftet bo, en landbrugsejendom til sin søn S på nærmere angivne vilkår. E's andet barn, datteren D, blev umiddelbart efter overdragelsen orienteret herom, herunder om overdragelsesprisen og størrelsen af den gave, overdragelsen indebar. I december 1984 modtog D fra en statsautoriseret revisor en gennemgang af formuedispositionerne i det uskiftede bo. Den 13. december 1993 anlagde D erstatningssag mod S, idet hun gjorde gældende, at denne var erstatningsansvarlig som følge af sine handlinger i forbindelse med overdragelsesdispositionerne. Da D straks var blevet underrettet om den bindende aftale af 14. januar 1972 og i 1984 havde fået de nødvendige oplysninger til bedømmelse af det erstatningskrav, som hun gjorde gældende, var kravet forældet i medfør af såvel 1908-loven som Danske Lov 5-14-4.

§ 23 *Ved skifte formodes alt, hvad ægtefællen ejer, at høre til det uskiftede bo.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 161 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.1485H – TFA 1998.405H – TfS 1998.584H** (II 347/1996, 6/8-1998)
Spørgsmål om, hvorvidt et dødsbo alene omfattede særejemidler eller tillige fællesejemidler. Gaveafgifter ikke forældede.
A, der var født i 1900, afgik ved døden i januar 1988, og boet blev udleveret til datteren D til privat skifte. A havde i 1927 som særeje modtaget en arv fra sin far, og ved hendes indgåelse af ægteskab i 1929 med B bestemtes, at alt, hvad hun indbragte eller senere erhvervede, skulle være hendes særeje. Ved B's død i 1943 overtog A fællesboet, der var opgjort til ca. 300.000 kr., og som bl.a. bestod af en ejendom i København, til uskiftet bo. I 1942 var A's særeje blevet opgjort til ca. 70 % af ægteparrets samlede formue. I årene fra 1971 havde A til D og dennes 4 børn givet en række gaver, hvoraf nogle ikke var blevet afgiftsberigtiget. I 1984 havde A oprettet en kodicil, i hvilken det var anført, at boet så godt som udelukkende bestod af særeje, og det samme var angivet i § 14-opgørelse og boopgørelse underskrevet af D i 1988 og 1989. I slutningen af 1991 gjorde D og dennes børn gældende, at en væsentlig del af aktiverne havde været fællesejemidler, og at boopgørelsen samt arve- og gaveafgiftsberegningerne derfor var forkerte. Det fandtes sandsynliggjort, at en værdi svarende til provenuet af et ejerskiftelån på ca. 400.000 kr. optaget ved salg i 1971 af ejendommen i København fortsat var i behold ved A's død, og at der således tillige forelå et fællesbo, jf. formodningsreglen i arvelovens § 23. Under henvisning bl.a. til, at en række gaver givet af A i 1971, 1978, 1979 og 1985 fremgik af deres og A's selvangivelser, gjorde D og dennes børn endvidere gældende, at gaveafgifterne var forældede. Heri fik de ikke medhold, idet forældelsesfristen fandtes at have været suspenderet efter forældelseslovens § 3. Landsretten tog tillige stilling til, hvorvidt gaverne måtte anses for givet af fælleseje- eller særejemidler.

§ 24 *Dør alle livsarvingerne efter den afdøde ægtefælle, overtager den efterlevende ægtefælle uden skifte det uskiftede bo til fri rådighed. Reglerne i § 7, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.*

Kapitel 3a
Overtagelse efter vurdering

§ 24 a *Arvingerne er berettigede til for deres arvelod at overtage boets aktiver til vurderingsbeløbet. Ønsker flere arvinger at overtage det samme aktiv, afgøres det ved lodtrækning, hvem der skal have dette. En arving, fra hvis slægt eller slægtsgren et aktiv stammer, har dog fortrinsret til at overtage dette, såfremt det har særlig erindringsværdi for arvingen.*

• **U 2002.1610V** (B-0534-02, 16/4-2002)
Afgørelse om, hvem blandt slægtninge fra samme slægtsgren der skal have udlagt aktiv, må ske ved lodtrækning.
I et dødsbo, der behandledes som bobestyrerbo, opstod der tvist mellem afdødes tre børn om, hvem der skulle have udlagt en personbil. Antaget at arvelo-

17277-SystematiskOversigt.book Page 162 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

vens § 24 a, 3. pkt., ikke finder anvendelse direkte eller analogt. Bobestyrerens afgørelse, hvorefter der skulle ske lodtrækning, blev tiltrådt af både skifteretten og landsretten. Skifterettens afgørelse er offentliggjort i FM 2002.62.

• TFA 2002.437V – FM 2002.104V
Vurdering af indbo ikke tilsidesat. Bobestyrerens beslutning om indbofordeling ophævet.
Se under dødsboskiftelovens § 97.

• TFA 2002.487Ø
Arvingers udtagelsesret og krav mod boet skulle afgøres under en selvstændig sag. Arvings aktindsigt.
Se under dødsboskiftelovens § 89.

§ 24 b *Den efterlevende ægtefælle er berettiget til for sin bos- og arvelod at overtage aktiver, der er fælleseje, til vurderingsbeløbet. Ønsker ægtefællen og en arving at overtage det samme aktiv, har ægtefællen fortrinsret.*

Stk. 2. Overstiger værdien af de aktiver, som den efterlevende ægtefælle ønsker at overtage, den efterlevendes bos- og arvelod, skal den efterlevende desuagtet være berettiget til at overtage aktiverne mod at udbetale det overskydende beløb kontant til de øvrige arvinger.

§ 24 c *Af den afdødes fuldstændige særeje kan den efterlevende ægtefælle inden for sin arvelod af særejet overtage aktiver til vurderingsbeløbet. Ønsker ægtefællen og en anden arving at overtage det samme aktiv, har ægtefællen fortrinsret.*

§ 24 d *Bestemmelserne i §§ 24 b og 24 c finder ikke anvendelse på aktiver, hvorover den førstafdøde ægtefælle har rådet ved testamente i medfør af § 66.*

§ 24 e *I det omfang arven til afdødes umyndige livsarvinger ikke kan udredes uden afhændelse af fast ejendom eller løsøre, som er nødvendige, for at den efterlevende ægtefælle kan opretholde hjemmet eller sit erhverv, eller uden at ægtefællen berøves andre midler, som er nødvendige herfor, kan skifteretten mod en efter forholdene passende sikkerhed give ægtefællen henstand med udbetalingen af arven, indtil børnene bliver myndige. Nærmere regler herom fastsættes af justitsministeren.*

• **TFA 2002.38Ø – FM 2001.149V** (B-1958-01, 19/9-2001)
Anmodning om henstand med udbetaling af arv ikke imødekommet.
En efterlevende ægtefælle anmodede om, at der blev ydet henstand med udbetaling af arven til en umyndig arving. Skifteværgen for arvingen modsatte sig dette. Der var en bobeholdning på knap 1,5 mio. kr., hvoraf den umyndiges arvelod udgjorde knap 500.000 kr. Boets aktiver bestod af en ejendom til 1,2 mio. kr., en bil til godt 200.000 kr. samt bankindestående og en værdipapirbeholdning, herunder investeringsbeviser til en kursværdi af knap 500.000 kr.

17277-SystematiskOversigt.book Page 163 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Skifteretten anførte, at sammensætningen af aktiverne muliggjorde, at arven blev udredt uden afhændelse af fast ejendom eller løsøre, som var nødvendig til opretholdelse af ægtefællens hjem eller erhverv. Uanset de manglende renteindtægter af værdipapirerne fandtes der ikke grundlag for henstand.

Kapitel 4
Tvangsarv

§ 25 *Halvdelen af den arvelod, som tilkommer arveladerens livsarvinger og ægtefælle, er tvangsarv.*

§ 26 *Over tvangsarv kan arveladeren ikke råde ved testamente, medmindre undtagelse har særlig lovhjemmel.*

Stk. 2. En arvelader kan ved testamente give en livsarving fortrinsret til at modtage sin arv i bestemte ejendele. Ægtefællens ret til at overtage aktiver til vurderingsbeløbet berøres ikke heraf.

• **FM 1998.11** (Esbjerg skifteret, sks 1348/96, 10/10-1997)
Boets betaling af boafgift kunne ikke gøre indgreb i tvangsarveretten.
I et testamente var bestemt, at en søn alene skulle have tvangsarv, og at resten skulle tilfalde andre arvinger og et antal legater fri for boafgift. Sønnen fik medhold i, at han ikke skulle tåle, at hans tvangsarv blev reduceret som følge af bestemmelsen om, at boet skulle betale boafgift og tillægsboafgift.

• **FM 1999.94**
Brugsret tilsidesat, da den greb ind i tvangsarveretten.
Se under § 15.

• **TFA 2001.189Ø**
Efterlevende ægtefælle havde ikke overskredet sin testationskompetence.
Se under § 15.

Kapitel 5
Forlodsret

§ 27 *Arveladerens barn har ret til, såfremt det er nødvendigt for at sikre det passende underhold og uddannelse til dets 21. år, forlods at få udlagt et efter forholdene afpasset beløb. Ved fastsættelsen af beløbet kan der tages hensyn til, hvilke udgifter arveladeren har afholdt til andre børns uddannelse.*

Stk. 2. Forlodsretten kan ikke indskrænkes ved testamente. Den går forud for anden arv, men fyldestgøres kun af tvangsarv, såfremt boets midler ikke i øvrigt strækker til.

§ 28 *Har flere børn forlodsret, og kan boet ikke udrede det samlede beløb, bestemmer skifteretten under hensyn til børnenes behov og forholdene i øvrigt, hvor meget der forlods skal tillægges ét eller flere af børnene.*

§ 29 *Skifteretten eller bobestyreren skal påse, at forlodsret gøres gældende i boet.*

Kapitel 6
Aftaler vedrørende arv samt arveforskud

§ 30 *En arving kan ikke sælge, pantsætte eller på anden måde overdrage den arv, han har i vente. I denne arv kan der heller ikke søges fyldestgørelse af arvingens kreditorer.*

• **U 2000.814H** (437/1998, 14/1-2000)
Aftale mellem arvinger anset som aftale om arveforskud og ikke som en disposition over forventet arv.
Efter at A var død, blev boet udleveret til hans enke E til uskiftet bo. Forinden var E flyttet fra sin og A's villa til et plejehjem, og i forbindelse hermed havde hun meddelt 2 af sine 4 fællesbørn B og C en generalfuldmagt. Efter salg af villaen og indgåelse af en aftale om, at et sommerhus skulle arveudlægges til B, indgik de 4 børn en aftale om fordeling af indboet. Efter E's død opstod der tvist mellem børnene om, hvorvidt boet kunne anses for delt, idet B gjorde gældende, at der havde været tale om en disposition over forventet arv, der var ugyldig efter arvelovens § 30. Desuden bestred B, at der efter E's død var indgået en aftale om fordeling af hendes indbogenstande på plejehjemmet. Skifteretten gav B's søskende medhold i, at indboet var delt. Landsretten gav derimod B medhold i, at indboet ikke var delt, idet den for så vidt angår aftalen inden E's død fandt, at den var i strid med arvelovens § 30. Højesteret udtalte, at aftalen, der var indgået inden E's død, måtte anses som en aftale om arveforskud og ikke en aftale, der var omfattet af arvelovens § 30. Da det i øvrigt måtte lægges til grund, at B havde tiltrådt denne aftale, fik B's søskende medhold for denne dels vedkommende. For så vidt angår den efterfølgende aftale om fordeling af indboet på plejehjemmet, fik B derimod medhold i, at dette ikke var delt.

§ 31 *En arving kan over for arveladeren mod eller uden vederlag give afkald på sin arveret. Afkaldet har også virkning for udstederens livsarvinger, medmindre disses arveret er forbeholdt.*

Stk. 2. Afkald kan på samme måde gives over for arveladerens ægtefælle, når denne hensidder i uskiftet bo.

17277-SystematiskOversigt.book Page 165 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.415Ø** (B-3390-01, 11/11-2001)
Afkald på arv efter moderen afskar gældssanering.
Der søgtes gældssanering for en gæld på ca. 1,5 mio. kr., hvoraf ca. 500.000 kr. var renter. Skyldneren havde i 1997 i forbindelse med det økonomiske sammenbrud givet afkald på arven efter forældrene til fordel for sine livsarvinger. Moderen sad nu i uskiftet bo, og det var nu på ca. 1,75 mio. kr. Hun havde indfriet ca. 50.000 kr. af skyldnerens samlede gæld til en bank på ca. 160.000 kr. og havde i den forbindelse forlangt, at sønnen gav afkald på sin tvangsarv. Hun havde ved testamente afskåret ham fra friarven. Afkaldet var ikke gjort uigenkaldeligt. Skifteretten fandt, at forholdene omkring afkaldet ud fra en samlet vurdering medførte, at der ikke var rimelig udsigt til, at der kunne afsiges kendelse om gældssanering, jf. konkurslovens § 212, stk. 1, nr. 1, jf. § 197, stk. 1, nr. 1 og 2. Gældssanering nægtedes.

• **TfA 2003.8Ø** (B1208-02, 6/6-2002)
Arveafkald efter 86-årig mor afskar gældssanering.
En 57-årig kvinde søgte gældssanering. I 1989 havde hun fået gældssanering, idet hun havde kautioneret for sin mands firma. Nu var det selskab, hun havde drevet sammen med en søn og dennes ven, gået konkurs, og hun havde kautioneret for en del af selskabets gæld. Hun havde fået et sparekasselån til istandsættelse af et hus, og moderen havde kautioneret for lånet med 60.000 kr. Hun havde efterfølgende afdraget på lånet, men ikke på den øvrige gæld, og hun havde betalt moderen restgælden på lånet med 40.000 kr. I efteråret 2001 havde hun givet afkald på arv efter sin 86 år gamle mor til fordel for sine børn. Henset til omstændighederne omkring den seneste låneoptagelse samt til kærendes arveafkald tiltrådte landsretten, at en gældssaneringssag var nægtet indledt.

§ 32 *Har ægtefællers fælles livsarving erkendt at have modtaget et arveforskud, skal dette, når det er ydet af fælleseje og der skiftes i den længstlevende ægtefælles levende live, så vidt muligt afkortes i arven efter den førstafdøde, medmindre andet er aftalt. Et af førstafdøde oprettet testamente må vige, for så vidt dette er nødvendigt, for at afkortning kan finde sted. Den del af forskuddet, som ikke er afkortet i arven efter den førstafdøde, skal afkortes i arven efter den længstlevende.*

Stk. 2. Foranstående regler gælder også for forskud, som ydes af en ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo.

§ 33 *Hvad en ægtefælle af fælleseje har givet et stedbarn eller dets livsarvinger, afkortes i arven efter den anden ægtefælle, såfremt det er aftalt, at ydelsen skal være forskud på arven efter denne.*

§ 34 *Ved afkortning lægges arveforskuddets værdi ved modtagelsen til grund. Under særlige omstændigheder kan der dog afviges herfra.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 166 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Såfremt et modtaget forskud overstiger arvelodden, skal arvingen ikke betale det overskydende til boet, medmindre han særligt har forpligtet sig hertil.

Stk. 3. Hvis modtageren af et arveforskud dør før arveladeren, afkortes forskuddet i den arv, som tilkommer arvingens livsarvinger.

§ 35. *Arveforskud lægges til boet ved beregningen af arvelodder og tvangsarv. Kan forskuddet ikke fuldt ud afkortes i modtagerens arv, tillægges der kun et beløb svarende til hans arvelod.*

Stk. 2. Når et fællesbo skiftes i den længstlevende ægtefælles levende live, lægges forskuddet også til boet ved beregningen af boslodderne. Overstiger forskuddet modtagerens arv efter den afdøde ægtefælle samt et til hans arv efter den længstlevende svarende beløb, tillægges kun værdien af disse arvelodder.

Kapitel 7
Udelukkelse og bortfald af arveret

§ 36 *Når en person har begået en forsætlig overtrædelse af straffeloven, som har medført en andens død, kan det ved dom bestemmes, at han fortaber retten til at få arv, der var afhængig af den dræbtes død, og at hans arv efter en anden person ikke må forøges som følge af lovovertrædelsen.*

Stk. 2. Den, der har forsøgt at dræbe en slægtning i opstigende linje, øvet vold mod eller groft fornærmet ham eller truet ham på strafbar måde, kan efter den forurettedes begæring fradømmes retten til arv efter ham.

Stk. 3. Afgørelse i henhold til stk. 1 og 2 kan træffes ved straffedommen eller under en særlig sag.

Stk. 4. Den fradømte arveret kan helt eller delvis tilbagegives den dømte ved testamente.

• **U 1998.169Ø – TFA 1998.49Ø**
Gruppelivsforsikringssum tilfaldt forsikringstagers dødsbo ved særligt begunstigets bortfald. Beregning af boafgift.
Se under forsikringsaftalelovens § 104.

• **U 1997.1686/3H** (I 135/1997, 22/10-1997)
10 års fængsel og udvisning for drab på hustru. Fortabelse af arveret.
45-årig irakisk mand T, der i 1985 fik asyl her i landet, blev idømt 10 års fængsel for drab på hustru begået på åben gade med 14 stik- og knivlæsioner. T blev desuden udvist for bestandig og dømt til fortabelse af arveret.

• **TFA 1998.269Ø** (NS-0309-98, 27/3-1998)
Arveret fradømt sindssyg, der dræbte forældre og bror.
25-årig blev dømt for drab på forældre og lillebror. Han blev dømt til anbringelse på hospital for sindslidende. Under nævningesagen frakendtes han i

17277-SystematiskOversigt.book Page 167 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

medfør af arvelovens § 36, stk. 1, retten til arv, der var afhængig af de dræbtes død. Der var i medfør af en analogi fra § 36 taget forbehold om rettighedsfrakendelse til eventuelle pensioner, ATP, livsforsikringer og lignende.

• **FM 2000.19Ø** (NS-3709-99, 20/12-1999)
Søn, der havde dræbt moderen, frakendt arveret.
En søn dræbte den 15. juni sin mor. Der blev rejst straffesag. Moderens død udløste en livsforsikringen. Faderen døde den 16. juli. Livsforsikringen blev herefter udbetalt til hans bo, hvor sønnen var eneste arving. Under straffesagen blev sønnen frakendt arveretten efter moderen, og det blev bestemt, at arven til sønnen efter en anden person ikke måtte forøges som følge af hendes død.

• **U 2001.508Ø** (NS-2403-00, 9/11-2000)
Vold med døden til følge, frakendelse af retten til ægtefælleydelse i henhold til ATP-loven.
T blev fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 246, jf. § 245, stk. 1, ved med skud med et haglgevær at have påført sin ægtefælle M sådanne skader, at M umiddelbart efter afgik ved døden. T blev idømt fængsel i 5 år. T blev i medfør af arvelovens § 36, stk. 1, frakendt arveretten efter M, samt i medfør af en analogi af § 36 retten til ægtefælleydelse i henhold til ATP-lovens § 11. Spørgsmålet om frakendelse af retten til livsforsikringssum i medfør af forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5, eller til kapitalpension blev, da der ikke forelå tilstrækkelige oplysninger, udskudt til eventuelt selvstændigt søgsmål.

• **TFA 2001.204Ø** (NS-3948-00, 19/1-2001)
Drabsmand frakendt arveretten, såfremt hans ægteskab med afdøde var gyldigt.
En drabsmand blev straffet med fængsel i 14 år. I nævningedommen bestemtes, at såfremt hans ægteskab med den dræbte, indgået i Venezuela, kunne tilkendes gyldighed i Danmark, frakendtes han retten til arv, der var afhængig af hendes død. Han frakendtes ligeledes retten til som ægtefælle eller begunstiget at oppebære eventuelle bank- og forsikringsydelser.

• **U 2002.2434H** (29/2002, 12/8-2002)
10 års fængsel for drab af ægtefælle. Udvisning. Arveretsfortabelse.
Den på gerningstidspunktet 35-årige T var fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 237 ved en formiddag i december 2000 i en lejlighed i Brønshøj ved stump vold og kværkning at have dræbt sin ægtefælle. Han var endvidere fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 244 ved i oktober 2000 at have udøvet vold mod ægtefællen. Højesteret fandt den af landsretten fastsatte straf af fængsel i 10 år passende bestemt. T, der var thailandsk statsborger, blev udvist for bestandig. Det tiltrådtes endvidere, at T var frakendt retten til arv og pensionsydelser efter ægtefællen.

§ 37 *Faderen og hans slægt tager ikke arv efter barn uden for ægteskab, såfremt faderen ved avlingen af barnet har begået et forhold, for hvilket han ved dom er kendt skyldig efter borgerlig straffelov §§ 216-223.*

§ 38 *Ægtefællers indbyrdes arveret bortfalder ved separation og skilsmisse.*

Stk. 2. Dør en af parterne i et omstødeligt ægteskab, arver den anden part ikke, hvis reglerne i § 27, stk. 1 eller 2, i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning efter hans begæring bringes til anvendelse, eller dersom sag til ægteskabets omstødelse af det offentlige var anlagt eller ifølge den lov, der var gældende ved ægteskabets indgåelse, skulle have været anlagt.

Bortfald af arveret

• **TFA 1997.105V** (B-0945-95, 24/4-1997)
Separation var ikke bortfaldet ved mandens død.
Efter en mands død opstod der strid mellem den fraseparerede hustru og afdødes særbørn om, hvorvidt separationen var bortfaldet. Hustruen havde ønsket separationen, og parret havde hver sin lejlighed, som begge var brugt efter separationen. De havde ikke boet sammen i de 3 sidste uger inden dødsfaldet, og hustruen havde indledt bodelingssag. Det fandtes ikke bevist, at samlivet var genoptaget, eller at der var indgået aftale om, at separationen skulle bortfalde.

• **TFA 1998.176 Ø** (B-1417-97, 30/1-1998)
Ægtefællen var ikke arving, da separation ikke var bortfaldet.
Ægtefællerne blev separeret i april 1994. Manden døde i december 1996. Hustruen mente, at separationen var bortfaldet. Landsretten lagde vægt på, at hustruen hele tiden havde været tilmeldt folkeregisteret på en anden adresse end mandens. Der var ikke fremlagt nogen dokumenter om ægtefællernes økonomi. Hun havde ikke ved sin egen og enkelte vidners forklaring godtgjort, at samlivet var genoptaget.

• **TFA 2002.119Ø – FM 2001.172Ø** (B-3095-01, 13/11-2001)
Separation meddelt 3 måneder tidligere var ikke bortfaldet, og der kunne ikke siddes i uskiftet bo.
Efter 57 års ægteskab blev ægtefæller separeret 3 måneder før hustruens død. Hun havde skaffet sig en ny bolig og skulle være flyttet 14 dage efter, at hun døde. Separationen kunne ikke anses for bortfaldet. Betingelserne for, at den efterlevende ægtefælle kunne sidde i uskiftet bo var ikke opfyldt, uanset børnenes accept.

17277-SystematiskOversigt.book Page 169 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Bortfald af forsikringsbegunstigelse

• **TFA 1998.446Ø** (B-1005-98, 28/8-1998)
Partner i separationsforhandlinger berettiget til livsforsikringer trods testamenter.
Livsforsikringer tilfaldt efter dødsfald en registreret partner, selv om der var indgivet separationsbegæring og havde været vilkårsforhandling. Trods dette og et testamente kunne forsikringsbetingelserne ikke fortolkes anderledes, end efter forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5. Der forelå ikke sådanne særlige omstændigheder, at testamentet kunne anses som en gyldig meddelelse om, at andre var begunstigede.

• **TFA 2001.205V – FM 2001.55V** (B-0984-00, 22/1-2001)
Indsættelse i gruppelivsforsikring under ugift samliv ikke opretholdt efter separation.
Efter etablering af samliv i 1984 indsatte en mand i 1985 samleversken som begunstiget i en gruppelivsforsikring. Parret blev gift i 1994, og i 1995 fik de en søn. Manden havde et voksent særbarn. I 1997 blev de separeret. Manden døde i 1998. Efter samlivsophævelsen vedrørte kontakten i det væsentlige samværet med fællesbarnet. Der var uoverensstemmelser om en forretningsgæld, og manden havde rekvireret en skilsmisseblanket. Skifteretten fandt det ikke godtgjort, at det havde været afdødes ønske, at begunstigelsen skulle opretholdes trods separationen, jf. princippet i arvelovens § 49, jf. § 38.

• **TFA 2001.274V** (B-0785-00, 16/3-2001)
Livsforsikringsdækning til ægtefælle efter dødsfald, da separationen var bortfaldet.
Efter en kvindes død i september 1998 opstod der tvist mellem hendes mand og hendes 3 særbørn om 2 gruppelivsforsikringer, der skulle udbetales til nærmeste pårørende, jf. forsikringsaftalelovens § 105. Efter 10 års ægteskab var parret blevet separeret ved bevilling i december 1997. Skifteretten anså ikke separationen for bortfaldet. Landsretten lagde til grund, at begge ægtefæller fortsat var tilmeldt den hidtidige folkeregisteradresse ved hustruens død, og at der ikke var grundlag for at antage, at hun havde haft bopæl andetsteds. Det var ikke bevist, at hun var forhindret i at flytte som følge af manglende mulighed for at få anden bolig, eller at hun på grund af helbredsproblemer ikke havde mulighed for at flytte inden for en rimelig tid efter separationen. Herefter og efter det oplyste om den fortsatte fælles økonomi, måtte separationen anses for bortfaldet allerede i foråret 1998. På denne baggrund var det uden betydning, hvordan samlivet havde været i den sidste tid før kvindens død, eller at hun ønskede skilsmisse. Forsikringerne udbetales til manden.

17277-SystematiskOversigt.book Page 170 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.287Ø** (B-2384-01, 5/3-2002)
Separation var ikke bortfaldet ved dødsfald. Efterlevende fik ikke forsikringssum.
Et ægtepar blev separeret i september 1997. Manden døde i januar 1998. Den fraseparerede hustru påstod sig tillagt forsikringssummen som den nærmeste pårørende i stedet for afdødes mindreårige søn, idet hun gjorde gældende, at separationen var bortfaldet. Hun fik medhold i skifteretten. Landsretten henviste til, at manden umiddelbart før separationen meldte flytning, og at ægteparret herefter ikke havde haft fælles folkeregisteradresse. Manden lånte 12.000 kr. af sin mor til en campingvogn, som han i et vist omfang benyttede som bolig. Ifølge et misbrugscenters journal boede manden i september 1997 ikke sammen med hustruen, og ifølge en politirapport, optaget umiddelbart efter at manden var fundet død, havde hustruen forklaret, at de var flyttet fra hinanden for ca. 1 år siden. Under disse omstændigheder, og idet der under sagen var afgivet modstridende forklaringer om samlivsforholdet, havde hustruen ikke godtgjort, at samlivet ikke var blevet ophævet ved separationen, at samlivet senere var genoptaget, eller at der var aftalt en genoptagelse. Forsikringssummen tilkom derfor sønnen.

Kapitel 8
Oprettelse af testamente

§ 39 *Den, der er fyldt 18 år eller har indgået ægteskab, kan ved testamente råde over sine ejendele, jf. dog § 26.*

§ 40 *Testamente skal oprettes skriftligt og underskrives eller vedkendes for en notar eller for to vidner.*

§ 41 *Notaren bør i sin påtegning på testamentet afgive erklæring om, hvorvidt testator var i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente, samt anføre andre omstændigheder, som kan være af betydning for testamentets gyldighed.*

Stk. 2. Nærmere regler om notarernes virksomhed fastsættes af justitsministeren.

Artikler

FM 2002.89
Ellen Marie Sørensen: Er notaren aldrig i tvivl?

FM 2002.145
Henning Broman: Hvorfor er notaren dommer?

§ 42 *Ved oprettelse af testamente for vidner skal testators underskrift eller vedkendelse ske i samtidig nærværelse af vidnerne, som straks skal skrive deres navne på testamentet.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 171 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Vidnerne skal være til stede som testamentsvidner efter testators ønske, og de skal have kendskab til, at det er oprettelsen af et testamente, de bevidner.

• **FM 1998.179** (Randers skifteret, sks 687/97, 14/4-1998)
Bortkommet vidnetestamente opretholdt.
Testamentet blev oprettet i 1989. Ægtefællerne bestemte, at et plejebarn skulle være enearving. Ved mandens død i 1989 blev testamentet forevist i skifteretten og lagt til grund. Da hustruen døde i 1997, var originalen bortkommet. Længstlevende havde flere gange omtalt testamentet, herunder at det lå i banken. Skifteretten opretholdt testamentet, da der ikke forelå oplysninger om, at det skulle være tilbagekaldt. Testamentsarvingerne blev tilkendt 6.000 kr. i sagsomkostninger. Landsretten forhøjede omkostningerne til 30.000 kr. Der var 2,5 mio. kr. i boet. (VL B-1787-98)

• **TFA 2002.146Ø**
Testamente oprettet i overensstemmelse med § 42 opretholdt uanset vidnernes tilknytning til begunstigede.
Se under § 43.

• **TFA 2003.46V – FM 2002.190V**
Vidnetestamente opretholdt. Efter begravelsesudlæg hindrede gensidigt testamente ikke testamentsoprettelse.
Se under § 51.

• **FM 2003.276** (Københavns skifteret, sks 02 08/2001, 25/7-2003)
Vidnetestemente oprettet i Tyskland gyldigt.
En mand, der var indlagt på en klinik i Tyskland, oprettede testamente til fordel for en samlever. Testamentet blev bevidnet af 2 tyske vidner, der var ansat på klinikken. Efter testamentsvidnernes forklaringer havde de været til stede samtidig, afdøde var klar, han havde underskrevet dokumentet, som de opfattede som et testamente. Han var ikke påvirket af medicin og forstod dokumentets indhold og rækkevidde. Testamentet var herefter gyldigt oprettet.

§ 43 *Vidnerne skal være fyldt 18 år. De må ikke på grund af sindssygdom, åndssvaghed, forbigående sindsforvirring eller lignende tilstand mangle forståelse af vidnebekræftelsens betydning.*

Stk. 2. En person kan ikke være testamentsvidne, såfremt testamentet indeholder bestemmelser til fordel for ham, hans ægtefælle, forlovede, beslægtede eller besvogrede i op- eller nedstigende linje eller hans søskende eller for personer eller institutioner, til hvilke han ved testamentets oprettelse har en sådan tilknytning, at han har haft særlig interesse i begunstigelsen. Dette gælder dog ikke, hvis begunstigelsen er ringe og har rimelig grund.

Stk. 3. At en person er indsat som bobestyrer, udelukker ham ikke fra at være vidne.

17277-SystematiskOversigt.book Page 172 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.355Ø – TFA 1998.84Ø** (B-2201-97, 7/11-1997)
Vidnetestamente ugyldigt som følge af vidnernes særlige interesse i begunstigelsen.
Vidnetestamente, hvorefter arven skulle tilfalde Det danske Baptistforbund, måtte forstås således, at det var hensigten, at arven skulle anvendes til fordel for Midtsjællands Baptistmenighed, hvori det ene testamentsvidne var præst og det andet var kasserer. Vidnerne fandtes derfor at have haft en sådan særlig interesse i den ved testamentet skete begunstigelse, at de i medfør af arvelovens § 43, stk. 2, ikke havde kunnet virke som testamentsvidner. Dokumentet kunne derfor ikke lægges til grund for skiftet.

• **U 2001.1902/2V – FM 2001.76V** (B-1865-00, 8/5-2001)
Vidnetestamente ugyldigt, da et af vidnerne på grund af særlig interesse i begunstigelsen var inhabil.
A havde oprettet vidnetestamente til fordel for en forening X. A's legale arving I påstod testamentet kendt ugyldigt. Lagt til grund, at A med testamentsoprettelsen ville, at hans formue skulle tilfalde en bevægelse Q, og at det skyldtes en tilfældighed, at X blev indsat som arving. Spørgsmålet om testamentsvidnernes habilitet måtte under hensyn til den nære forbindelse mellem X, hvis medlemskreds, midler og aktiviteter efter det foreliggende havde været af særdeles begrænset omfang, og Q bero på testamentsvidnernes tilknytning til Q. Q havde i alt ca. 100 medlemmer, hvoraf ca. 1/3 kunne betegnes som aktive medlemmer. E havde i en længere årrække været aktivt medlem af Q og måtte, da testamentet blev oprettet, anses for at have været et fremtrædende medlem af Q. E havde under de anførte omstændigheder ved testamentets oprettelse haft en sådan særlig interesse i begunstigelsen, at han efter arvelovens § 43, stk. 2, ikke havde kunnet virke som testamentsvidne. Testamentet var derfor ugyldigt.

• **U 2002.2538V – FM 2002.160V** (B-2260-01, 26/8-2002)
Testamentsvidne, der var betænkt i testamentet, ikke inhabil, da begunstigelsen var ringe og havde rimelig grund.
Ægtefællerne H og M var barnløse, og efter M's død arvede H ægtefællen som eneste arving. H oprettede cirka et halvt år efter M's død med bistand af en konsulent et vidnetestamente, hvorefter der for størstedelen af arven skulle oprettes et legat på 400.000 kr. i M's og H's navn, og hvis formål skulle være at give tilskud til projekter af almennyttig, kulturel og social karakter til foreninger og institutioner i lokalområdet, fortrinsvis til glæde for børn og gamle mennesker. H's indbo skulle tilfalde V og dennes ægtefælle Æ, og resten af arven skulle tilfalde en datter D af H's niece N. Som testamentsvidner medvirkede bl.a. V, som var en nær personlig bekendt af H og M, og som sammen med Æ havde taget sig af H efter M's død. Kort før testamentsoprettelsen var H flyttet i beskyttet bolig og havde i den forbindelse bortgivet en del af sit indbo, bl.a. til N. Senere flyttede H på plejehjem på grund af senil demens. Efter H's død blev boets formue opgjort til ca. 534.000 kr. Den autoriserede bobestyrer anslog indboet som værende uden reel salgsværdi. N, der var eneste

17277-SystematiskOversigt.book Page 173 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

legale arving, anfægtede testamentet, idet hun gjorde gældende, at H ved testamentets oprettelse ikke var i stand til fornuftsmæssigt at råde over sine ejendele, og at V som begunstiget i testamentet var inhabil. Det oplystes for landsretten, at H kort tid før testamentsoprettelsen havde købt et tv til en værdi af 5-7.000 kr. Landsretten fandt ligesom skifteretten, at H havde været i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente, og at V ikke var inhabil som testamentsvidne, da begunstigelsen af ham var beskeden og havde rimelig grund, jf. arvelovens § 43, stk. 2, 2. pkt. Det indstævnte mindelegat frifandtes derfor. Sagen var for skifteretten tillige anlagt mod V, der af omkostningsmæssige grunde havde taget bekræftende til genmæle over for N's ugyldighedspåstand. Denne omstændighed kunne imidlertid ikke føre til, at mindelegatet var afskåret fra at få prøvet spørgsmålet om, hvorvidt testamentet var ugyldigt på grund af inhabilitet hos V.

• **TFA 2002.146Ø** (B-3605-01, 17/12-2001, 17/12-2001)
Testamente oprettet i overensstemmelse med § 42 opretholdt uanset vidnernes tilknytning til begunstigede.
En 65-årig oprettede vidnetestamente til fordel for sin samlever og dennes søn. 4 børn ønskede det tilsidesat, idet de gjorde gældende, at det ikke var godtgjort, at det var testator, der havde underskrevet, og fordi vidnerne begge kun havde et perifert kendskab til testator, medens de havde et nært venskab gennem flere år til de begunstigede. Skifteretten tilsidesatte testamentet, idet de begunstigede ikke havde løftes bevisbyrden efter arvelovens § 57, stk. 1, og da vidnerne ikke kunne anses for habile, jf. arvelovens § 43, stk. 2. Landsretten fandt det efter bevisførelsen godtgjort, at oprettelsen var sket i overensstemmelse med § 42. Det lagdes efter forklaringerne til grund, at vidnerne ikke havde en sådan tilknytning til de begunstigede, at de ikke kunne fungere som testamentsvidner, jf. § 43, stk. 2. Testamentet skulle derfor lægges til grund for skiftet.

§ 44 *Den, der på grund af sygdom eller andet nødstilfælde er forhindret i at oprette testamente i overensstemmelse med foranstående regler, kan mundtligt meddele sit testamente i samtidig nærværelse af to vidner eller oprette testamente uden vidner ved et egenhændigt skrevet og underskrevet dokument.*

Stk. 2. Ved oprettelse af et mundtligt testamente finder bestemmelserne i § 42, stk. 2, og § 43, stk. 1, 2. punktum, og stk. 2 og 3, anvendelse. Vidnerne skal snarest muligt nedskrive testamentet og underskrive det således oprettede dokument.

Stk. 3. Et i medfør af stk. 1 oprettet testamente bortfalder, når der i 3 måneder ikke har været nogen hindring for at oprette testamente i overensstemmelse med § 40.

17277-SystematiskOversigt.book Page 174 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.744V – TFA 1998.225V – FM 1998.80V** (B-2290-96, 19/2-1998)
Advokatudfærdiget testamente, som testator ikke nåede at underskrive eller vedkende sig, ej anset som nødtestamente.
Den 76- årige T, der var ugift, og som ikke efterlod sig livsarvinger, blev den 22. marts 1996 om formiddagen indlagt på sygehus, og samme dag blev advokat W tilkaldt med henblik på udfærdigelse af testamente. W ankom til sygehuset ca. kl. 14.10 og havde en samtale med T om indholdet af testamente. Derefter forlod W sygehuset og udfærdigede et testamente, hvoraf fremgik, at T's tre søskende intet skulle arve, og at H og K skulle være hans universalarvinger. W vendte kl. 15.10 tilbage til sygehuset med notaren, men T var da så svækket, at han ikke var i stand til at oprette testamente. T døde samme aften, uden at der i mellemtiden var indtrådt nogen bedring af hans tilstand. W afgav sammen med sygeplejerske S, der havde været til stede under W's samtale med T om testamentet kl. 14.10, en erklæring om, at testamentet havde været i overensstemmelse med T's sidste vilje, og at T den 22. marts 1996 kl. 14.10 fuldt ud var i stand til at oprette og forstå konsekvenserne af testamentet. De legale arvinger påstod testamentet tilsidesat som ugyldigt. H og K påstod testamentet anerkendt som et gyldigt oprettet nødtestamente. Landsretten udtalte, at T's tilkendegivelser om, hvordan der efter hans død skulle forholdes med hans ejendele, fremkom som svar på spørgsmål fra W til brug for dennes udfærdigelse af et udkast til testamente, som T senere på dagen skulle underskrive eller vedtage for notar. Hverken W eller T havde på dette tidspunkt grund til at antage, at der med disse tilkendegivelser blev oprettet et nødtestamente. Heller ikke S havde anledning til at anse T's i øvrigt klare tilkendegivelse som et mundtligt meddelt testamente, og hun var hverken af T eller W opfordret til at virke som testamentsvidne efter arvelovens § 44, stk. 1 og 2, jf. § 42, stk. 2. Under disse omstændigheder tiltrådte landsretten skifterettens afgørelse om, at T's tilkendegivelser ikke var anset som en testamentarisk disposition efter arveloven, og landsretten stadfæstede allerede som følge heraf dommen.

• **TFA 1998.101 – FM 1998.31V** (B-2546-96, 24/11-1997)
Skrivelse 1½ måned før selvmord ikke holografisk testamente.
En mand skrev nytårsaften et afskedsbrev, hvor han ligestillede 5 børn, herunder en bortadopteret datter, der ikke var legal arving. 3 dage senere skrev han en påtegning. Manden begik selvmord midt i februar. Afskedsbrevet lå på skrivebordet. Landsretten fandt det ikke bevist, at manden den 31. december havde besluttet at begå selvmord og dermed på det tidspunkt befandt sig i en nødsituation. Det var heller ikke bevist, at manden i forbindelse med selvmordet 1½ måned senere havde ratihaberet afskedsbrevet.

• **U 2000.1340H**
Holografisk testamente anerkendt, da opretteren ikke var ude af stand til at råde fornuftsmæssigt.
Se under § 51.

17277-SystematiskOversigt.book Page 175 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2000.1989H – FM 2000.105H** (I 331/1998, 22/6-2000)
Arveladers mundtlige tilkendegivelse om arveforholdene umiddelbart før hans dødsfald ikke et gyldigt nødtestamente.
En 77-årig mand T, der var ugift og ikke havde livsarvinger, blev den 22. marts 1996 om formiddagen indlagt på hospital. Samme morgen havde han bedt sin udlejer U om at rekvirere en advokat, der skulle udarbejde et testamente. Klokken 14.10 indfandt advokat A sig på hospitalet, hvor T over for ham og en sygeplejerske S tilkendegav, at U og dennes hustru H skulle arve alt efter ham, således at hans tre søskende B, C og D ikke skulle arve noget. A forlod derpå hospitalet, men da han ca. en time senere vendte tilbage sammen med en notar og med et skriftligt udarbejdet testamente, var T ikke i stand til at underskrive dette på grund af bevidstløshed. Samme dags aften døde T. Den følgende dag forsynede A og S testamentet med en påtegning om hændelsesforløbet, idet A anså testamentet for et nødtestamente. Da S ikke havde været til stede som testamentsvidne efter arvelovens § 44, stk. 1 og 2, jf. § 42, stk. 2, fik B, C og D medhold i, at der ikke forelå et gyldigt nødtestamente efter arvelovens § 44.

§ 45 *Vidnerne bør i deres påtegning på testamentet angive*
1) *deres stilling og bopæl,*
2) *tid og sted for underskriften,*
3) *om de ved testators underskrift eller vedkendelse af testamentet har været samtidigt til stede efter testators ønske,*
4) *om testator var i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente, samt*
5) *andre omstændigheder, som kan være af betydning for testamentets gyldighed.*

Kapitel 9
Genkaldelse af testamente

§ 46 *En testamentarisk bestemmelse kan genkaldes i testamentsform eller ved, at testator på anden måde utvetydigt tilkendegiver, at den ikke længere skal være gældende.*

Stk. 2. Vil testator i øvrigt gøre forandringer i testamentet, skal det ske i overensstemmelse med reglerne om oprettelse af testamente.

• **FM 1998.65** (Ballerup skifteret, sks 561/1997, 20/1-1998)
Formløs tilbagekaldelse af testamente.
En mand havde oprettet testamente, hvori var indsat 2 velgørende foreninger. Han tilbagekaldte indsættelsen af den ene forening ved en dateret, håndskrevet og underskrevet erklæring. Heri begrundede han tilbagekaldelsen med, at foreningen havde rod i regnskaberne, og bemærkede, at denne del af arven i stedet skulle tilfalde hans legale arvinger. Foreningen søgte at få tilsidesat tilbagekaldelsen under henvisning til, at den hvilede på et urigtigt grundlag, og til, at der ikke var gyldigt disponeret over den ledigblevne lod. Den anden forening ville ikke anfægte hverken familiens eller den første forenings arveret.

17277-SystematiskOversigt.book Page 176 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Skifteretten fandt, at tilbagekaldelsen, der var klar og utvetydig, var gyldig selv om den måtte hvile på et urigtigt grundlag.

• **U 1999.1298Ø** (B-2613-98, 27/4-1999)
Testamente anset tilbagekaldt ved brev til advokat.
Ægtefællerne M og H havde oprettet fælles testamente, hvorefter arven efter længstlevendes død skulle deles mellem 2 slægtninge. Såfremt længstlevende overlevede førstafdøde med mere end 5 år, var længstlevende berettiget til at tilbagekalde testamentet. H afgik ved døden i 1985, og M indgik nyt ægteskab den 2. december 1993 med H2. M og H2 havde forinden i skrivelse af 27. november 1993 til advokat X anmodet om, at denne kontaktede dem, hvis de skulle foretage yderligere med hensyn til en tilbagekaldelse af testamentet. Antaget, at M med skrivelsen utvetydigt og endeligt havde tilbagekaldt testamentet. Der blev herved bl.a. lagt vægt på, at den ændring i forholdet mellem M og dennes familie, der var sket efter H's død.

• **U 2001.924V** (B-2436-00, 19/1-2001)
Bestemmelse om bopælsret i genkaldeligt testamente kunne ikke tinglyses.
M havde over for sin kommende ægtefælle H givet fuldstændigt afkald på al arv og boslod efter H. M og H oprettede efter ægteskabets indgåelse et genkaldeligt testamente, hvori der indeholdtes bl.a. bestemmelse om, at M, hvis H døde før ham, og arveafkaldet fortsat var i kraft, skulle have livsvarig ret til at bebo deres fælles bolig på nærmere anførte vilkår. Bestemmelsen om bopælsretten blev afvist fra tingbogen, da der ikke ved det genkaldelige testamente var stiftet en ret over ejendommen, der kunne tinglyses, jf. tinglysningslovens § 10, stk. 1.

• **U 2002.451V – FM 2002.6V** (B-0131-01, 26/11-2001)
Gensidigt notartestamente ikke tilbagekaldt på utvetydig måde.
Ægtefællerne M og H, der var barnløse, oprettede i 1983 et gensidigt testamente for notar, hvorefter den længstlevende skulle være førstafdødes universalarving. Endvidere var uigenkaldeligt for begge indsat to legatarer, A og B, der hver skulle arve et kontantbeløb. M afgik ved døden i 1985 under en rejse i udlandet, og nogle måneder senere oprettede H en kodicil, hvori det bestemtes, at B, der ikke var underrettet om indsættelsen som legatar, skulle udgå af testamentet, idet H anførte, at denne beslutning havde hun og M truffet allerede i slutningen af 1984. En ven af M og H, som senere var afgået ved døden, havde med sin underskrift på kodicillen tiltrådt, at såvel M som H havde besluttet sig for at foretage den nu gennemførte ændring af testamentet. Under en sag mellem B og dødsboet efter H ansås det ikke for bevist, at indsættelsen af B som legatar var tilbage kaldt på utvetydig måde. Da testamentet endvidere var uigenkaldeligt, havde H ikke været berettiget til at lade bestemmelsen om legatet til B bortfalde. Boet blev derfor dømt til at udrede legatet.

§ 47 *Ensidig genkaldelse af et gensidigt testamente skal for at være gyldig meddeles den anden part, medmindre dette af særlige grunde er udelukket.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 177 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2002.2730V** (B-1452-02, 30/9-2002)
Gensidigt testamente var uigenkaldeligt.
I forbindelse med deres forestående separation oprettede A og B i 1989 et gensidigt notartestamente og en overenskomst. Det fremgik ikke udtrykkeligt af notartestamentet, at det var uigenkaldeligt, men i overenskomsten var det anført blandt andet, at der samtidig var oprettet "uigenkaldeligt testamente". A oprettede senere – i 1999 – et vidnetestamente, hvori han bl.a. tilbagekaldte notartestamentet. Efter A's død i 1999 påstod A's samlever C, der i henhold til vidnetestamentet "skal arve mest muligt", B tilpligtet at anerkende, at notartestamentet ikke var uigenkaldeligt. Lagt til grund, at overenskomsten blev oprettet samtidig med oprettelsen af notartestamentet. Efter indholdet af overenskomsten sammenholdt med indholdet af notartestamentet havde B ført bevis for, at A og B havde oprettet et uigenkaldeligt testamente, og B blev frifundet for C's påstand.

• **TFA 2002.345V** (B-1059-01, 15/4-2001)
Efterlevende broder kunne ændre gensidigt testamente.
Brødre oprettede i 1983 et gensidigt testamente, der ikke var gjort uigenkaldeligt. Som udgangspunkt kunne den efterlevende af brødrene ændre testamentet, for så vidt angik den del, han ikke havde arvet efter broderen. Testamentet indeholdt intet om baggrunden for arven, og der var efter bevisførelsen ikke grundlag for at fravige udgangspunktet. Efterlevende havde derfor været berettiget til at ændre testamentet.

§ 48 *Indeholder et gensidigt testamente mellem ægtefæller bestemmelser om senere fordeling af arven, kan den længstlevende ægtefælle ændre testamentets bestemmelser herom, for så vidt angår sit særeje og halvdelen af det tidligere fællesbo. Dette gælder dog ikke, såfremt andet er bestemt i testamentet eller klart fremgår af dette.*

• **TFA 1999.133Ø** (B-2239-97, 18/12-1998)
Ved gensidigt testamente var delingsforholdet mellem slægterne fastsat til 1/3-2/3.
Ægtefæller oprettede gensidigt testamente, hvori de bestemte, at formuen ved længstlevendes død skule deles med 1/3 til hustruens særbarn og 2/3 til nogle af mandens slægtninge. Efter mandens død overtog hustruen hele boet som eneste arving og oprettede nyt testamente, hvori mandens slægtninge ikke var tillagt arv. Mandens slægtninge fik medhold i, at hustruen ikke var berettiget til at ændre på det delingsforhold, der var fastlagt i fællestestamentet, som herefter skulle danne grundlag for skiftet.

• **TFA 2000.139Ø** (B-1592-99, 17/12-1999)
Ægtefællers vilje antoges at være, at et testamente skulle være gensidigt.
Ægtefæller, der ikke havde livsarvinger, oprettede i 1974 og 1985 et fælles testamente, hvor de traf bestemmelse om fordelingen af arven ved længstlevendes død. Efter mandens død oprettede enken i 1992 en kodicil, hvori hun til-

17277-SystematiskOversigt.book Page 178 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

godeså sin egen familie. Landsretten fandt, at det havde været ægtefællerne vilje, at testamentet skulle være gensidigt, og at det havde været deres ønske, at arven skulle deles med 4/7 til mandens familie og 3/7 til hustruens. Enken kunne derfor kun ændre testamentet for det 3/7's vedkommende, som faldt i arv efter hende.

• **U 2000.2378Ø** (B-0259-00, 18/8-2000)
Gensidigt testamente bortfaldet, da førstafdødes særbo var udlagt til sidstafdøde som begravelsesudlæg.
M og H havde i 1950 oprettet gensidigt testamente, hvori bl.a. var bestemt, at formuen ved længstlevendes død skulle tilfalde M og H's slægtsarvinger med halvdelen til hver. M afgik ved døden i 1959, og H fik udlagt M's særbo som et begravelsesudlæg. H afgik ved døden i 1999. Arving efter M gjorde gældende, at han i henhold til testamentet var arving til halvdelen af, hvad H efterlod sig. Anført, at H ved M's død fik M's særbo udlagt som et begravelsesudlæg og således ikke tog arv efter M. Under disse omstændigheder måtte det gensidige testamente anses for bortfaldet. Arven efter H skulle herefter fordeles blandt hendes arvinger efter loven, idet arvelovens § 7, stk. 2, ikke fandt anvendelse.

• **TFA 2001.189Ø**
Efterlevende ægtefælle havde ikke overskredet sin testationskompetence.
Se under § 15.

• **TFA 2001.288Ø** (B-0864-00, 16/3-2001)
Gensidigt ægtefælletestamente hindrede ikke efterlevende i at testere over halvdelen.
Ifølge et gensidigt testamente skulle hustruens datter arve længstlevende i videst muligt omfang. Efter hustruens død samtykkede datteren i, at stedfaderen sad i uskiftet bo. Enkemanden oprettede et testamente til fordel for steddatterens børn. Fællestestamentet indeholdt ikke bestemmelser om længstlevendes testationsret, og det fremgik ikke i øvrigt af testamentet, at der var disponeret endeligt med hensyn til arven efter manden. Han havde derfor et til at ændre testamentet for så vidt angår halvdelen af det hidtidige fællesbo, jf. arvelovens § 48.

• **U 2001.2113/2V – FM 2001.125V** (B-1944-00, 12/6-2001)
Gensidigt testamente bortfaldet pga. bristende forudsætninger.
M og H, der indgik ægteskab i november 1991, og som begge havde børn fra tidligere ægteskaber, oprettede i juli 1992 et gensidigt testamente, hvorefter den længstlevende skulle arve mest muligt. Samlivet ophævedes i juli 1998, og i august 1998 indgav M ansøgning om separation. Efter forgæves vilkårsforhandling fik M i december 1998 fri proces, men døde den 5. januar 1999. Et af M's særbørn påstod herefter testamentet anset for bortfaldet. Efter bevisførelsen lagt til grund, at det var M's ønske, at testamentet skulle bortfalde, og

17277-SystematiskOversigt.book Page 179 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

at H var bekendt hermed. Testamentet ansås herefter bortfaldet pga. bristende forudsætninger.

• **TFA 2001.406Ø** (B-2993-00, 22/6-2001)
Efterlevende havde ikke ved gensidigt testamente givet afkald på sin testationskompetence efter § 48.
Ægtefæller bestemte ved et gensidigt testamente i 1972, at den ene skulle være den andens universalarving. Ved længstlevendes død skulle arven tilfalde 2 af mandens slægtninge til lige deling. Testamentet indeholdt en klausul om, at det kun kunne ændres eller tilbagekaldes af dem begge i fællesskab. Dette afskar ikke den efterlevende hustru fra at testere over halvdelen af formuen.

• **U 2001.2129V** (B-2034-00, 25/6-2001)
Fortolkning af testamente, hvor testator fejlagtigt havde troet, at han kunne disponere over hele arven.
M og H, der ikke havde livsarvinger, havde i 1984 oprettet testamente og i 1985 kodicil hertil med bl.a. bestemmelse om, at arven ved længstlevendes død skulle tilfalde H's 5 søskendebørn A, B, C, D og E eller disses livsarvinger. Hverken testamente eller kodicil indeholdt bestemmelse om længstlevendes testationsret. H døde i 1985, og i 1993 oprettede M en kodicil, hvorefter N skulle arve halvdelen af M's formue. I oktober 1999 oprettede M et testamente, hvorved han tilbagekaldte alle tidligere testamentariske bestemmelser og nu bestemte, at hans efterladte formue skulle deles med halvdelen til N og den anden halvdel til D. M døde i november 1999, hvorefter D påstod sig tillagt en arvelod på 7/20, A, B, C og E hver en arvelod på 2/20 og N en arvelod på 5/20. M havde fejlagtigt troet, at han kunne disponere over hele formuen, og udgangspunktet var derfor, at testamentet var ugyldigt, jf. arvelovens § 53, stk. 1, men bestemmelsen i stk. 2 anvendtes. Testamentet af 1999 blev herefter anvendt for så vidt angik den halvdel af formuen, som M kunne testere over, mens kodicillen af 1985 anvendtes for så vidt angik den anden halvdel, og arven fordeltes i overensstemmelse med D's påstand.

• **U 2003.2461Ø** (B-1177-03, 20/8-2003)
Arvelovens § 48 og § 53, stk. 2, anvendt i et tilfælde, hvor testator fejlagtigt havde troet at kunne disponere over hele arven.
Ægtefællerne M og H, der havde fuldstændigt formuefællesskab, oprettede i 1991 et fælles gensidigt testamente, hvori den længstlevende blev indsat som begunstiget. Der blev endvidere truffet bestemmelse om den senere fordeling af arven. Testamentet indeholdt intet om længstlevendes testationsret. M afgik ved døden senere samme år, og boet blev skiftet i henhold til testamentet. I 1994 oprettede H et nyt testamente, hvorefter hun tilbagekaldte det tidligere testamente i sin helhed, og traf dispositioner, hvis indhold var uforeneligt med det gensidige testamente. H afgik ved døden i 2002. Udtalt, at det er uden betydning for anvendelsen af udfyldningsreglen i arvelovens § 48, at boet efter førstafdøde i sin helhed blev skiftet ved dennes død. H's testamente fra 1994 kunne ikke anses for ugyldigt i sin helhed. Halvdelen af det beholdne fællesbo

17277-SystematiskOversigt.book Page 180 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

skulle deles i overensstemmelse med testamentet fra 1991, medens den anden halvdel skulle deles i overensstemmelse med testamentet fra 1994, jf. arvelovens § 53, stk. 2.

§ 49 *I de i § 38 omhandlede tilfælde skal et testamente, som den ene ægtefælle har oprettet til fordel for den anden ægtefælle, anses for genkaldt, medmindre særlige omstændigheder taler herimod.*

Stk. 2. Det samme gælder, såfremt nogen har oprettet testamente til fordel for sin forlovede og forlovelsen hæves.

• **TFA 2001.205V – FM 2001.55V**
Indsættelse i gruppelivsforsikring under ugift samliv ikke opretholdt efter separation.
Se under § 38.

• **TFA 2002.192V – FM 2002.24Ø**
Uigenkaldelig begunstigelse til fordel for tidligere samlever ikke uvirksom.
Se under forsikringsaftalelovens § 102.

• **TFA 2002.480Ø** (B-3783-01, 22/8-2002)
Begunstigelse af samlever bortfaldet, jf. arvelovens § 49, stk. 2.
Tidligere samlever påstod en begunstigelseserklæring i en livsforsikring fra 1996 opretholdt, selv om samlivet var endeligt ophørt i januar 2000, da manden flyttede til en anden lejlighed, hvor han boede, indtil han døde den 28. oktober 2000. Skifteretten fandt, selv om kvinden ikke i erklæringen var betegnet som samlever, at samlivet havde været en forudsætning for indsættelsen. Herefter ansås begunstigelsen at være bortfladet efter almindelige grundsætninger om bristende forudsætninger, jf. arvelovens § 49, stk. 2, eller dennes analogi. Forsikringssummen tilfaldt herefter livsarvingerne. Landsretten tiltrådte, at samlivet havde været en forudsætning for begunstigelsen, idet det ikke var godtgjort, at den var oprettet som f.eks. økonomisk kompensation, og stadfæstede, at begunstigelsen var bortfaldet efter en analogi fra § 49.

• **U 2003.2626Ø** (B-1436-02, 15/9-2003)
Gensidigt testamente oprettet af ugift par opretholdt efter analogi af arvelovens § 49, stk. 2.
Et ugift par, M og K, levede sammen fra 1973 til 1987. K afgik ved døden i 2001. De havde i 1977 oprettet et gensidigt testamente, hvori de indsatte hinanden som universalarving. I 1991 genoptog de et nært og venskabeligt forhold, der dog ikke kunne karakteriseres som et samliv, og i 1993 underskrev de begge en erklæring, hvorefter testamentet fortsat var udtryk for deres vilje. Under hensyn hertil fandtes der, uanset samlivsophævelsen i 1987, at foreligge sådanne særlige omstændigheder, der talte imod at anse testamentet for genkaldt, jf. arvelovens § 49, stk. 2, analogt, at de legale arvinger efter K ikke fik medhold i deres påstand om, at testamentet måtte anses for genkaldt. (Dissens)

17277-SystematiskOversigt.book Page 181 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 10
Om testamenters ugyldighed og anfægtelse

§ 50 *Et testamente er ugyldigt, hvis testator ikke ved oprettelsen opfylder betingelsen i § 39, eller hvis testamentet ikke opfylder formforskrifterne i § 40, jf. §§ 42 og 43, eller § 44.*

• **FM 1999.68** (Ålborg skifteret, sks 1290/97, 4/1-1999)
Mundtligt testamente tilsidesat.
En samlever påstod, at afdøde mundtligt havde testeret hende hele sin formue på ca. 1,3 mio. kr. Efter den legale arving påstand tilsidesatte skifteretten testamentet og tilkendte arvingen 20.000 kr. i sagsomkostninger.

§ 51 *En testamentarisk bestemmelse er ugyldig, såfremt testator ved dens oprettelse på grund af sindssygdom, åndssvaghed, forbigående sindsforvirring eller lignende tilstand manglede evnen til fornuftmæssigt at råde over sine ejendele.*

• **U 2000.1340H** (B-II 44/1999, 20/3-2000)
Holografisk testamente anerkendt, da opretteren ikke var ude af stand til at råde fornuftsmæssigt.
T, der var født i 1930, blev i 1985 skilt fra sin ægtefælle, med hvem han havde en datter B. I 1988 flyttede han sammen med A, og efter at han havde været indlagt på hospital, psykiatrisk afdeling, oprettede han i 1990 et notartestamente, hvorefter A forlods skulle arve 10 % af hans likvide formue, mens B skulle være hans hovedarving. Ved et notartestamente i 1994 bestemte T, hvordan nærmere bestemte genstande skulle fordeles, mens B skulle arve resten. Den 5. september 1994 opregnede T en række genstandslegater, og den 26. november 1995 begik T selvmord. I et brev til en bekendt, dateret samme dag, udtalte T, at A uanset hans testamente skulle arve alt, hvad hun ønskede, før B. Der var ikke grundlag for at antage, at T, der havde skrevet brevet efter sin beslutning om at begå selvmord, i almindelighed eller ved den testamentariske disposition til fordel for A havde manglet evnen til at handle fornuftsmæssigt. A fik derfor medhold i, at hun skulle arve mest muligt (dissens).

• **U 2000.1913Ø – FM 2000.89Ø** (B-0582-99, 31/5-2000)
Fællestestamente oprettet for notar ikke ugyldigt efter arvelovens §§ 51, 52 eller 53.
T oprettede med sin samlever M fællestestamente for notar den 8. september 1997. Notaren attesterede, at T var i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente, og godkendte indholdet. Ifølge testamentet bestemtes bl.a., at M skulle være T's universalarving, dog at T's nevø N skulle arve brutto 700.000 kr., ligesom M, for det tilfælde at han blev længstlevende, forpligtede sig til at indsætte N i et testamente som universalarving. T, der havde et mangeårigt alkoholmisbrug med hospitalsindlæggelser, afgik ved døden den 17. september 1998. N gjorde gældende, at testamentet på grund af T's svækkede tilstand

17277-SystematiskOversigt.book Page 182 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

som følge af alkoholmisbrug var ugyldigt i medfør af arvelovens §§ 51, 52 eller 53. N fik ikke medhold heri.

• **U 2000.2365Ø** (B-1965-99, 18/8-2000)
Notartestamente erklæret ugyldigt på grund af testators fornuftsmangel, jf. arvelovens § 51.
Den 87-årige testator T oprettede den 12. maj 1997 testamente for notar, hvorved T tilbagekaldte tidligere oprettede testamenter og bestemte, at hele arven skulle tilfalde et vennepars 4 børnebørn A. I de tidligere testamenter havde A været indsat til mindre sumlegater, medens resten af formuen skulle tilfalde en almennyttig studiefond for fysioterapeuter. A's far F, der var advokat, havde den 1. maj forgæves søgt at få T's advokat til at forestå oprettelsen af testamentet, ligesom plejepersonalet på det plejecenter, T boede på, den 11. maj havde afvist F's anmodning om at underskrive som vidner på et vidnetestamente. Notaren bevidnede den 12. maj under en udkørende notarialforretning til plejecentret, at T havde godkendt indholdet af testamentet og var i stand til fornuftsmæssigt at oprette testamente. T afgik ved døden den 27. maj 1997. Uanset notarpåtegningen og notarens forklaring fandtes det ved bevisførelsen, der blandt andet omfattede forklaringer fra de læger og det plejepersonale, der havde været tæt på T, godtgjort, at T ved testamentsoprettelsen på grund af demens manglede evnen til fornuftsmæssigt at råde over sine ejendele. Testamentet blev som følge heraf tilsidesat som ugyldigt, jf. arvelovens § 51.

• **TFA 2002.89V – FM 2001.172V** (B-0249-99, 26/10-2001)
Testamentsarving havde ikke godtgjort, at senils vidnetestamente var gyldigt.
Ældre mand på plejehjem oprettede i oktober 1996 et vidnetestamente til fordel for en ven, som havde hjulpet ham meget, og som havde fuldmagt fra ham. Testator kom i juni 1997 under værgemål på grund af en demenssygdom, og vennen blev værge. Retslægerådet fandt det ikke muligt at tage stilling til, om testator ved oprettelsen havde været i stand til at forstå betydningen af testamentet. Det blev oprettet, uden at plejehjemmets personale eller testators læge var til stede, og uden at vidnerne forinden havde talt med personalet eller lægen den pågældende dag. Der forelå ikke andre oplysninger om tilstanden end vidnernes, og testamentsarvingen havde ikke alene ved disse forklaringer godtgjort, at manden var testamentshabil. Landsretten tiltrådte allerede herefter, at testamentet var ugyldigt.

• **TFA 2002.359V – FM 2002.78(nr. 5)V** (B-0654-02, 19/4-2002)
Hospitalsafdeling skulle udlevere journal under sag om anfægtelse af testamente.
Under dødsbobehandling anfægtede et barnebarn et notartestamente, jf. arvelovens § 51. Ifølge en lægeerklæring havde afdøde gennem en årrække været under behandling for en stemningssindssygdom. Sagen blev forelagt Retslægerådet, der oplyste, at det ville forbedre mulighederne for at besvare de stillede spørgsmål, hvis rådet fik adgang til hele journalen fra et gerontopsykiatrisk sygehusambulatorium. Testamentsarvingen protesterede herimod. Ho-

17277-SystematiskOversigt.book Page 183 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

spitalet henviste til, at der ikke skønnedes at foreligge sådanne omstændigheder, at den lægelige tavshedspligt burde tilsidesættes. Skifteretten pålagde hospitalet at udlevere journalen i sin helhed, jf. retsplejelovens § 299, stk. 1, og lov om patienters retsstilling § 28, stk. 1, idet det ikke på forhånd kunne udelukkes, at journalen indeholdt oplysninger, der kunne influere på Retslægerådets besvarelse, der kunne være af afgørende betydning for sagens udfald, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2, 1. pkt.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.79 (nr. 5).

• **TFA 2003.46V – FM 2002.190V** (B-2471-01, 7/10-2002)
Vidnetestamente opretholdt. Efter begravelsesudlæg hindrede gensidigt testamente ikke testamentsoprettelse.
Ægtefæller oprettede i 1958 et gensidigt testamente. Efter manden død i 1962 fik hustruen boet udlagt for begravelsesomkostningerne. I 2000 oprettede hun, der var 89 år gammel, på et hospital, 26 dage inden hun døde, et testamente til fordel for en række kirkelige organisationer. En advokat og dennes ægtefælle var vidner. De fandtes at have været til stede efter testators ønske, jf. arvelovens § 42, stk. 2. Uanset testators svækkede tilstand havde hun gode perioder. Vidnernes forklaringer om, art hun fuldt ud forstod dispositionen støttedes af andre forklaringer. Under disse omstændigheder fandtes de legale arvinger ikke at have løftet bevisbyrden for, at testator ikke kunne råde fornuftsmæssigt. Indholdet var fornuftigt og i overensstemmelse med et flerårigt ønske. Skifteretten opretholdt testamentet. Landsretten stadfæstede dommen med en henvisning til begravelsesudlægget og med en bemærkning om, at der ikke var grundlag for at fastslå, at testator på grund af testamentet fra 1958 eller af andre grunde var afskåret fra at oprette testamente.

§ 52 *En testamentarisk bestemmelse er ugyldig, hvis den er fremkaldt ved tvang, svig eller anden utilbørlig påvirkning eller ved misbrug af testators enfoldighed, svaghedstilstand eller afhængighed.*

§ 53 *Befandt testator sig ved oprettelsen i en vildfarelse, der var afgørende for hans testamentariske bestemmelse, er denne ugyldig.*

Stk. 2. Har en testamentarisk bestemmelse ved fejlskrift eller anden fejltagelse fået et andet indhold end tilsigtet, skal den dog gennemføres efter sin rette mening, hvis denne kan udfindes.

Testamentsfortolkning

• **TFA 1997.189V – FM 1997.157V** (B-1287-96, 8/7-1997)
Testamentsfortolkning efter det tilsigtede indhold, jf. arvelovens § 53, stk. 2.
En enkemand bestemte i en kodicil, at alt hvad "mine livsarvinger" måtte skylde i lån skulle bortfalde. Ægteparret havde lånt hustruens særbarn og 2 særbørnebørn penge. Mandens børnebørn skyldte ham ikke penge, og det var uafklaret om fællesbarnet havde lånt noget. Manden havde overladt til en ad-

17277-SystematiskOversigt.book Page 184 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

vokat at skrive testamentet. Det blev anset for mest sandsynligt, at manden havde troet, at ordet livsarvinger dækkede over både hans og hustruens børn og børnebørn. Meningen havde derfor været, at også særbarnets og særbørnebørnenes gæld skulle eftergives.

• **FM 1997.194** (Struer skifteret, sks 393/96, 13/8-1997, VL B-2011-97, 10/9-1997)
Testamente fortolket, så særbørn kun skulle have tvangsarv.
En gift kvinde oprettede i 1972 alene et testamente, hvori hun bestemte, at såfremt hun døde før manden, skulle manden, subsidiært et fællesbarn arve mest muligt. Kvinden havde derudover 2 særbørn. Manden døde i 1996, og kvinden overtog boet til uskiftet bo. Hun døde ca. ½ år senere. Testamentet måtte forstås sådan, at særbørnene også i denne situation skulle arve mindst muligt. Sagsomkostningerne blev ophævet, hvilket landsretten stadfæstede.

• **TFA 1998.59Ø** (B-0426-97, 28/10-1997)
Livsarvinger ikke indtrådt som testamentsarvinger.
Ægtefæller indsatte i testamente, oprettet i 1979, mandens søn og datter som universalarvinger. Sønnen døde i 1985 og efterlod 1 livsarving, manden døde i 1989. Boet blev skiftet, og mandens 2 livsarvinger modtog deres tvangsarv, mens hustruen arvede resten i henhold til testamentet. Hustruens oprettede i 1991 nyt testamente, hvor hun indsatte en forskningsklinik. I 1995 døde først datteren, efterladende 3 børn, og derefter hustruen. Mandens børnebørn gjorde nu krav på arven efter hustruen. Da børnene var indsat med navns nævnelse og med substitutionsret for hinanden, var der intet, der tydede på, at ægtefællerne havde ønsket at give børnebørnene indtrædelsesret. Forudsætningen for fællestestamentet – at et af mandens børn overlevede hustruen – var derfor bortfaldet, og forskningsklinikken ansås som eneste arving.

• **TFA 1998.204Ø** (B-1734-95, 27/2-1998)
Yngre notartestamente gik forud for ældre.
En enke, der sad i uskiftet bo, oprettede et nyt testamente inden for rammerne af arvelovens § 48. Det gik forud for et ældre testamente, selv om det ældre testamente ikke var omtalt i det nye.

• **TFA 1998.233V** (B-2440-96, 6/3-1998)
Tilbagebetaling efter gældssanering til dødsbo, da lån og ikke arveforskud.
Moder kautionerede i 1987 for et lån på 75.000 kr. til en søn og måtte i 1991 indfri forpligtelsen. 3 måneder senere oprettede hun et testamentstillæg, hvori det anførtes, at hvad sønnen måtte skylde på grundlag af kautionen, skulle han først have udlagt som arv. Byretten fandt, at ifølge denne formulering var der tale om et lån og ikke et arveforskud. Sønnen havde fået gældssanering i 1995, hvorved moderens krav var nedsat til ca. 4.000 kr. Moderens dødsbo blev dømt til at anerkende, at sønnens gæld udgjorde dette beløb.

17277-SystematiskOversigt.book Page 185 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.20V** (B-2852-96, 1/10-1998)
Notartestamente opretholdt trods usikkerhed om arvings identitet og substitutionsret.
En ugift mand havde i sit testamente indsat 2 sygeplejersker som universalarvinger uden angivelse af adresse eller anden nærmere identifikation. Det lykkedes at finde den ene arving. Testamentet blev opretholdt, og det blev fortolket sådan, at den fundne arving skulle arve det hele.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1998.117.

• **TFA 1999.193Ø** (B1339-98, 22/2-1999)
Fortolkning af fællestestamente om fond som arving.
2 søstre havde i 1977 oprettet et fælles testamente, hvori blandt et refugium var betænkt. Driften af refugiet ophørte i 1996, men den fond, der havde ejet refugiet eksisterede stadig og varetog de samme formål. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at søstrene havde forudsat, at fonden kun skulle arve, hvis den fortsat drev refugium inden for bestemte bygningsmæssige rammer. Fonden var derfor arving i boet.

• **TFA 2000.21V – FM 2000.82V** (B-2694-98, 14/9-1999)
Fællestestamente fortolket, så førstafdødes særbørn var enearvinger.
Ved oprettelsen af testamentet var det afgørende, at hustruen kunne sidde i uskiftet bo, og særbørnene fik stillet i udsigt, at de som vederlag for deres samtykke blev enearvinger. Længstlevendes søskende fik således ikke medhold i, at de skulle arve hende.

• **TFA 2000.139Ø**
Ægtefællers vilje antoges at være, at et testamente skulle være gensidigt.
Se ovenfor under § 48.

• **TFA 2000.324V – FM 2000.89V** (B-1130-99, 27/4-2000)
Enkes testamente til fordel for søskendebørn omfattede hele boet.
Barnløse ægtefæller oprettede fællestestamente, hvorefter længstlevende skulle være universalarving og være berettiget til at disponere over hele boet. Enken oprettede testamente til fordel for sine søskendebørn. Det skulle forstås således, at enken disponerede over den samlede formue.

• **TFA 2000.368V – FM 2000.99V** (B-0995-99, 15/6-2000)
Lystbådanpart omfattet af testamentsbestemmelse om "øvrige ejendele".
I testamente var bestemt, at moderen skulle arve en forsikringssum, indbo og "mine øvrige ejendele". Hvad der i øvrigt blev efterladt skule indgå i en fond. Efter oplysningerne om, at afdøde var stærkt knyttet til båden, at han ikke havde indbo af værdi, at de øvrige aktiver var likvider, og at båden ikke var solgt, samt forklaringerne fandtes det mest naturligt at forstå ordene "øvrige ejendele" som omfattende anparten i båden, som moderen derfor arvede.

17277-SystematiskOversigt.book Page 186 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2001.2129V**
Fortolkning af testamente, hvor testator fejlagtigt havde troet, at han kunne disponere over hele arven.
Se under § 48.

• **TFA 2001.301Ø** (B-0816-00, 23/3-2001)
Testamentsarv til hel- og halvsøskende skulle fordeles efter arvelovens § 2.
En mand bestemte i sit testamente fra 1956, at han formue – efter udredelse af et legat – skulle tilfalde hans arvinger efter lovens til lige deling. Manden havde 5 hel- og 3 halvsøskende. Det fandtes ikke bevist, at manden dermed havde ment, at hans hel- og halvsøskende arvemæssigt skulle behandles ens, og testamentsbestemmelsen måtte anses som en henvisning til arvelovens almindelige regler.

• **U 2001.2543V – FM 2001.146V** (B-0163-01, 12/9-2001)
Ægtefællers fælles testamente skulle forstås således, at hver slægtsgruppe skulle tillægges halvdelen af arvebeholdningen til indbyrdes fordeling.
Ægtefællerne M og H havde i 1954 oprettet et fælles testamente, der bl.a. indeholdt bestemmelse om arvens fordeling ved længstlevendes død. M, der havde haft 2 søskende, døde i 1971, og H overtog boet som eneste arving. H, der havde haft 11 søskende, døde i 2000, og der opstod herefter mellem M's og H's respektive arvinger – M's 2 søskendebørn og H's 18 søskende/søskendebørn – tvist om forståelsen af testamentet. H havde ved Kodicil af 1992 ændret delingsforholdet i henhold til testamentet, men der var mellem parterne enighed om, at H ikke havde haft kompetence hertil. Skifteretten fandt, at testamentet skulle forstås således, at ægtefællernes søskende ved længstlevendes død hver skulle arve 1/13 del af arvebeholdningen, og at delingsforholdet 2/13 og 11/13 skulle fastholdes ved subsidiære indsættelser. Landsretten fandt efter en samlet vurdering af omstændighederne, at det måtte antages at have været M's og H's hensigt at tillægge hver slægtsgruppe halvdelen af arvebeholdningen til indbyrdes fordeling. M's 2 søskendebørn skulle herefter tilsammen arve halvdelen af arvebeholdningen, mens H's 18 søskende/søskendebørn tilsammen skulle arve den anden halvdel.

Testamentets bestemmelse om arvens fordeling ved længstlevendes død lød således:

"Ved den længstlevendes død skal ... boet, deles saaledes, at mine M's to søstre og mine H's elleve søskende hver faar en lige stor andel af boet. Skulle nogen af vore søskende være afgaaet ved døden, men efterlader sig livsarvinger, skal disse træde i den afdødes sted.

Skulle en af mine, M's, søstre være afgaaet ved døden før den længstlevende, uden at efterlade sig livsarvinger, skal den andel vedkommende ville have arvet, hvis hun havde været i live ved den længstlevendes død, tilfalde den anden, eventuelt dennes livsarvinger.

Skulle nogen af mine H's søskende være afgået ved døden før den længstlevende uden at efterlade sig livsarvinger, skal den andel vedkommende ville

17277-SystematiskOversigt.book Page 187 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

have arvet, hvis han eller hun havde været i live ved den længstlevendes død, tilfalde de øvrige søskende eventuelt disses livsarvinger … "

§ 54 *En testamentarisk bestemmelse, der går ud på en anvendelse eller tilintetgørelse af efterladenskaberne, som åbenbart savner fornuftig mening, er ugyldig.*

§ 55 *Indsigelse mod et testamentes gyldighed kan rejses af enhver, som vil arve, hvis testamentet erklæres ugyldigt.*

§ 56 *Er testamentet oprettet for en notar, skal hans attestation på testamentet anses som bevis for de af denne omfattede forhold, medmindre særlige omstændigheder giver grund til at betvivle påtegningens rigtighed.*

• **U 2000.2365Ø**
Notartestamente erklæret ugyldigt på grund af testators fornuftsmangel, jf. arvelovens § 51.
Se under § 51.

§ 57 *Hvis der rejses indsigelse mod gyldigheden af et for vidner oprettet testamente, skal den, der vil påberåbe sig testamentet, ved førelse af testamentsvidnerne eller på anden måde godtgøre, at testamentet er gyldigt oprettet.*

Stk. 2. Har vidnerne i påtegningen attesteret, at der ved oprettelsen er forholdt i overensstemmelse med § 42, skal dette anses for godtgjort, medmindre særlige omstændigheder giver grund til at betvivle påtegningens rigtighed.

• **TFA 2002.89V**
Testamentsarving havde ikke godtgjort, at senils vidnetestamente var gyldigt.
Se under § 51.

Kapitel 11
Båndlæggelse ved testamente

§ 58 *En arvelader kan ved testamente bestemme, at den tvangsarv, som tilfalder en livsarving efter ham, helt eller delvis skal båndlægges, når han finder dette stemmende med arvingens tarv.*

Stk. 2. Er arven af ringe værdi, kan justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil, dog fritage for opfyldelse af den af arveladeren trufne bestemmelse om båndlæggelse.

§ 59 *Arvingen kan forlange bestemmelsen om båndlæggelse tilsidesat, såfremt han godtgør, at han er i stand til på forsvarlig måde at råde over arven på egen hånd.*

Stk. 2. Båndlæggelsen kan dog ikke ophæves for tiden før arvingens fyldte 25. år.

17277-SystematiskOversigt.book Page 188 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 1997.17Ø** (B-2019-96, 8/11-1996)
Båndlæggelse ikke ophævet.
Et ægtepar havde i deres fælles testamente bestemt, at deres søn skulle arve mest muligt, mens 2 børn efter en afdød datter skulle arve mindst muligt. Arven til børnebørnene skulle båndlægges til børnenes 30. år. Testamentet var uigenkaldeligt efter den første død. Manden døde før sønnen. Børnebørnene genoptog forbindelsen med bedstemoderen, der herefter i et nyt testamente ophævede båndlæggelsen. Da børnebørnene var 23 og 28 år, døde bedstemoderen. De 2 børnebørn var eneste arvinger. De anmodede om at få båndlæggelsen helt eller delvist ophævet. Der var ikke grundlag for at tilsidesætte bestemmelsen om uigenkaldelighed i testamentet, og der var ikke grundlag for at fastslå at båndlæggelsen alene gjaldt tvangsarven. Båndlæggelsesbestemmelsen blev opretholdt, idet man dog for den 28-åriges vedkommende tilsidesatte den for tvangsarvens vedkommende efter arvelovens § 59.

• **TFA 1997.24Ø – FM 1997.119Ø** (B-3275-96, 22/1-1997)
Tilsidesættelse af båndlæggelse ikke mulig, da arving have givet arveafkald.
Datter meddelte på moders testamente det nødvendige arveafkald til opfyldelse af en båndlæggelse. Allerede af den grund tiltrådte landsretten, at skifteretten havde afvist datterens begæring om tilsidesættelse af båndlæggelsen efter arvelovens § 59.

§ 60 *Begæring om tilsidesættelse af en bestemmelse om båndlæggelse skal snarest muligt fremsættes over for skifteretten. Er arvingen ikke fyldt 25 år, skal begæringen fremsættes snarest muligt, efter at han har opnået denne alder.*

Stk. 2. I boer, der behandles ved bobestyrer, skal erklæring fra bobestyreren så vidt muligt indhentes, inden afgørelsen træffes.

Stk. 3. Skifterettens afgørelse træffes ved kendelse. Afgørelsen kan foruden af arvingen og bobestyreren indbringes for højere ret af justitsministeren.

§ 61 *Tvangsarv kan kun båndlægges i en forvaltningsafdeling, der er knyttet til et pengeinstitut, og som justitsministeren har godkendt dertil.*

Stk. 2. Såfremt arvingen samtykker heri, kan arven med justitsministerens tilladelse båndlægges på anden måde, navnlig i fast ejendom.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om anbringelse af myndiges båndlagte midler.

§ 62 *Når arven er båndlagt, kan arvingen ikke råde over kapitalen i levende live, men alene hæve renten.*

Stk. 2. I den båndlagte kapital kan der ikke, så længe arvingen lever, søges fyldestgørelse af hans kreditorer. Det samme gælder uhævede renter indtil 6 måneder efter forfaldsdagen.

Stk. 3. Båndlagt arv er fuldstændigt særeje, medmindre andet er bestemt ved testamente. Dette gælder, selv om bestemmelsen om båndlæggelse tilsidesættes i medfør af § 59.

17277-SystematiskOversigt.book Page 189 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 4. Skal arvingen yde erstatning eller godtgørelse i anledning af en af ham forsætligt eller uagtsomt forvoldt skade på person eller gods, kan det ved dom bestemmes, at båndlæggelsen ikke skal være til hinder for, at beløbet udredes af de båndlagte midler.

§ 63 *Justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil, kan tillade, at der sker frigivelse af båndlagt arv, når det er en velfærdssag for arvingen.*

§ 64 *Indeholder testamentet bestemmelser om udbetaling af den båndlagte arv til fastsat tidspunkt eller ved bestemte begivenheders indtræden, foretages udbetalingen af vedkommende forvaltningsafdeling. Afhænger det derimod af et skøn, om de i testamentet fastsatte betingelser er opfyldt, kan udbetaling kun ske efter bestemmelse af justitsministeren eller den, han bemyndiger dertil.*

§ 65 *Arv, som ikke er tvangsarv, kan båndlægges ved testamente. Bestemmelserne i § 58, stk. 2, og §§ 61-64 finder tilsvarende anvendelse. Bestemmelserne i § 61, § 62, stk. 1-3, og § 64 kan dog fraviges ved testamente.*

Kapitel 12
Andre bestemmelser om testamente

§ 66 *En ægtefælle kan ved testamente råde over enkelte genstande inden for sit særeje.*

Stk. 2. Inden for sin boslod kan en ægtefælle testere over ting, som hører til hans bodel. Han kan dog kun med den anden ægtefælles samtykke testere over

1) fast ejendom, der tjener til familiens bolig, eller hvortil ægtefællernes eller den anden ægtefælles erhvervsvirksomhed er knyttet,
2) indbo i det fælles hjem,
3) den anden ægtefælles arbejdsredskaber.

§ 67 *En arvelader kan forpligte sig til ikke at oprette eller genkalde testamente.*

Stk. 2. Erklæringen skal afgives under iagttagelse af reglerne i kapitel 8 om oprettelse af testamente. Er arveladeren umyndig, kræves værgens og statsamtets samtykke.

• **TFA 1998.39Ø** (B-0305-96, 10/10-1997)
Aftaler med datter og hustru afskar ikke testamentsoprettelse.
En mand, der sad i uskiftet bo, havde testamenteret sine stemmeberettigede A-aktier til sin datter. I forbindelse med en skifteanmodning med henblik på nyt ægteskab indgik han en aftale med datteren om, at hun skulle have aktierne tilbudt, hvis han ønskede at afhænde porteføljen. Efterfølgende gav datteren afkald på, at det uskiftede bo blev skiftet. Manden testamenterede mest muligt til ægtefællen og lovede hende, at han ikke ville sælge eller afhænde aktierne uden hendes samtykke. Manden drøftede forskellige generationsskiftemodel-

17277-SystematiskOversigt.book Page 190 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

ler med sine rådgivere. Hustruen deltog i nogle af drøftelserne, og datteren underskrev en grundskitse til en fond. I en kodicil oprettede manden fonden, der skulle arve aktierne. Landsretten fandt, at afdødes aftaler med datteren og ægtefællen var begrænset til dispositioner i levende live. De indskrænkede derfor ikke mandens testationskompetence i relation til aktierne og hindrede ikke testamentskodicil om fonden.

• **TFA 2000.437Ø – FM 2000.101Ø** (B-3556-99, 30/6-2000)
Samboendes kodiciller til fordel for mandens søster ikke uigenkaldelige.
Samboende oprettede i 1990 notarkociller, hvorefter mandens søster skulle arve længstlevende. To måneder senere døde kvinden, og samleveren fik hendes bo udlagt for begravelsesomkostningerne. I 1996 indsatte han sin nabo som universalarving. Landsretten henviste til, at kodicillerne efter deres indhold ikke var gjort uigenkaldelige. Det fulgte derfor af arvelovens § 67, stk. 2, at manden efter samleverskens død havde været berettiget til at oprette testamente i 1996 som sket.

§ 68 *Ved testamente kan ejendele ikke tillægges flere ved testators død ufødte personer efter hinanden.*

§ 69 *Har testator pålagt en arving en bestemt anvendelse af arven eller indskrænkninger i rådigheden over denne, kan justitsministeren, når hensynet til arvingens tarv taler derfor – navnlig hvis forholdene har forandret sig – tillade sådanne afvigelser fra testamentet, som ikke væsentlig fraviger testationens formål og karakter.*

Stk. 2. Har testator indsat nogen til at påse overholdelsen af sådan forskrift, kan afvigelsen ikke ske uden dennes samtykke, medmindre særlige omstændigheder taler derfor.

Kapitel 13
Dødsgaver

§ 70 *Lovens regler om testamenter finder tilsvarende anvendelse på gaveløfter, der ikke kan gøres gældende, så længe giveren lever, og gaver, der gives på hans dødsleje.*

• **TFA 1998.338V** (B-1685-97, 27/5-1998)
Omstændighederne ved vederlagt kaution medførte ikke, at det var en dødsgave.
Søn benyttede kautionsdokumenter, som mor havde udstedt, til at opnå banklån. Banken havde derfor ydet vederlag for kautionerne. Moderen havde ikke afskrevet dødsboets regresret overfor sønnen. Som sagen var forelagt og oplyst, var der ikke grundlag for at antage, at der i relation til sønnen forelå en gave. Der var tale om et sådant tilfælde af vederlagt kaution, at arvelovens §

17277-SystematiskOversigt.book Page 191 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

70 ikke kunne anvendes. Bankens og sønnens ægtefælles fordring i moderens dødsbo anerkendtes.

• **U 1998.1586V** (B-2182-96, 14/8-1998)
Ægtepagt oprettet af uhelbredeligt syg ej anset som dødslejegave eller ugyldigt dødsfaldssæreje.
Den 50-årige M fik den 4. maj 1995 konstateret lungekræft, og den 9. maj 1995 fik han underretning om, at sygdommen var uhelbredelig. Han havde cirka 4 år tidligere oprettet testamente, hvori han havde begrænset sin uden for ægteskab fødte datter D's arveret mest muligt til fordel for ægtefællen H. Den 1. juni 1995 underskrev ægtefællerne en ægtepagt, hvorved M overdrog aktierne i sin virksomhed, en bil og andele af to faste ejendomme til H som dennes særeje. Det bestemtes samtidig, at alt, hvad H fremtidigt erhvervede, skulle være fuldstændigt særeje for hende. Samme dag blev M indlagt på sygehus på grund af væskeansamling i bughulen og efter udtømning udskrevet den 3. juni. Ægtepagten blev tinglyst den 6. juni, og M døde den 7. juni. D påstod ægtepagten tilsidesat som ugyldig i medfør af arvelovens § 70 som dødslejegave, subsidiært i medfør af retsvirkningslovens § 28 eller dennes analogi, som et ugyldigt dødsfaldssæreje. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at M den 1. juni 1995 forudså sin død som nært forestående, og allerede som følge heraf frifandtes H.

• **TFA 1999.259 Ø**
Aftale om udbetaling af opsparet plejetilgodehavende ved død tilsidesat efter aftalelovens § 31. Livsgave om antikt ur.
Se under aftalelovens § 31.

• **TFA 2001.183V – FM 2000.29V** (B-1264-98, 14/12-2000)
Søns lån, ændret ved dødsgave, var ikke bortfaldet ved faderens død.
Fader lånte i 1986 en søn 200.000 kr., og der udstedtes gældsbrev. I 1989 underskrev faderen en aftale, hvorefter lånet skulle bortfalde i form af en gave ved hans død. Endvidere skulle gælden bortfalde, hvis sønnen ønskede det. Faderen beregnede renter indtil 1992. I 1995 anså skattemyndighederne lånet for en gave, ydet i 1986. Faderen døde i 1997. Han efterlod et formløst testamente, hvorefter de 2 andre børn forlods skulle have hver 200.000 kr. Mellemværendet med sønnen blev ikke nævnt. Landsretten tiltrådte, at bestemmelsen om, at gælden skulle bortfalde ved faderen død, havde karakter af en dødsgave, som ikke var gyldig, da testamentsbetingelserne ikke var opfyldt, og der var gjort indsigelse. Det fandtes ikke godtgjort, at sønnen havde meddelt faderen, at han ønskede, at mellemværendet skulle bortfalde. Sønnen blev dømt til at anerkende, at de 200.000 kr. ikke var indfriet som gave. (Dissens)

• **TFA 2002.302V** (B-1437-01, 22/3-2002)
Beløb, døtre havde modtaget, var lån, ikke gaver.
Efter faderens død påstod 2 sønner, at deres søstre hver skyldte boet 100.000 kr. Landsretten henviste til bankbogsudskrifter og til søstrenes forklaringer

17277-SystematiskOversigt.book Page 192 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

om, at de ad flere gange havde modtaget henholdsvis over 80.000 og 120.000 kr., samt til, at der kunne være overført yderligere beløb. Den ene broder forklarede, at faderen havde tilbudt ham et lån på 100.000 kr. for at stille ham lige med søstrene. Der var ubestridt, at beløbene ikke skulle tilbagebetales, mens faderen levede. Faderen havde betinget sig modydelser, og den ene søster havde set opgørelse over gældsposter og disses forrentning. De omstridte beløb på 100.000 kr. var opført i statusopgørelserne. Over for disse oplysninger fandtes det hverken godtgjort, at udbetalingerne skulle betragtes som gaver, eller at lånene ikke udgjorde 100.000 kr. Søstrene blev dømt til at anerkende, at de skyldte boet hver 100.000 kr.

• **U 2002.2762/2Ø** (B-2246-00, 12/9-2002)
Gavebreve anset som dødsgaver.
A havde den 8. maj 1998 overdraget sine børnebørn E, F og G et gavebrev, hvorefter disse hver modtog en livsgave på 1 mio. kr. Ifølge gavebrevene blev gaven givet i form af udlæg i A's landejendom. Gavebrevene blev herefter lagt i A's skrivebordsskuffe. A afgik ved døden den 27. august 1998. Der var ikke i tiden mellem overdragelsen og dødsfaldet taget faktiske eller retlige skridt til sikring af børnebørnenes rettigheder i henhold til gavebrevene. Under disse omstændigheder havde A ikke undergivet sig en sådan begrænsning i adgangen til at råde over gården, at gaverne kunne anses for opfyldt. Det var ikke godtgjort, at gaverne var bestemt til opfyldelse i levende live, og da gaverne ikke var givet i testamentsform, jf. arvelovens § 70, kunne gavebrevene ikke gøres gældende i A's dødsbo.

Kapitel 14
Arv, som tilfalder staten

§ 71 *Er der ingen arvinger efter loven eller testamente, tilfalder afdødes ejendele staten.*

Stk. 2. Justitsministeren kan bestemme, at der ikke skal rejses indsigelse mod et testamente, der ville kunne anfægtes efter de herom gældende regler, men må antages at være udtryk for afdødes sidste vilje. Justitsministeren kan endvidere under særlige omstændigheder afstå arven til afdødes slægtninge eller til andre, der har stået ham nær, navnlig når han ikke har kunnet oprette testamente, eller formuen hidrører fra en fælles slægtning.

Artikler

FM 2000.85
Flemming Sorth: Arvingsløse kapitaler.

17277-SystematiskOversigt.book Page 193 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Afgørelser

• **FM 2000.97JM** (j.nr. 2000-420-0033, 31/5-2000)
Afståelse af arv til fætter.
Justitsministeriet afstod en arv på 215.000 kr. til en fætter. Afdøde havde flere gange over en årrække klart tilkendegivet, at fætteren skulle være eneste arving, men testamente var ikke oprettet. Fætteren havde på dødsdagen hævet 100.000 kr. på afdødes bankbog, idet han hævdede, det var en gave.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.98.

• **FM 2001.171JM** (j.nr. 2001-420-0082)
Arv ikke afstået til fætre og kusiner.
En mand døde uden at efterlade arveberettiget slægt. Statskassen var derfor arving til formuen på 2,5 mio. kr. Nærmeste slægt var fætre og kusiner, som forklarede, at afdøde havde troet, at de skulle arve. Han havde ikke forestillet sig, at formuen tilfaldt staten. Justitsministeriet afslog at afstå arven under henvisning til, at der ikke forelå skriftlige optegnelser fra afdøde eller sikre udsagn fra uvildige vidner om afdødes sidste vilje.

Kapitel 15
Ikrafttrædelsesbestemmelser

§ 72 *Denne lov træder i kraft den 1. april 1964.*

§ 73 *Tidspunktet for arveladerens død er, medmindre andet følger af §§ 75-78, bestemmende for, om loven eller hidtil gældende ret skal anvendes.*

§ 74 *Såfremt et barn uden for ægteskab er født før 1. januar 1938, bestemmes dets adkomst til arv efter faderen og hans slægt og disses ret til arv efter barnet efter den før det nævnte tidspunkt gældende ret.*

§ 75 *Reglerne i kapitel 3 anvendes også på uskiftet bo med livsarvinger, selv om den afdøde ægtefælle er død før lovens ikrafttræden. Dette gælder dog ikke § 9, stk. 2, og § 19.*

Stk. 2. Arv eller gave, som er tilfaldet ægtefællen og ved lovens ikrafttræden er indgået i det uskiftede bo, fordi han ikke har begæret skifte inden for den i § 5, stk. 2, i lov nr. 120 af 20. april 1926 om ægtefællers arveret og uskiftet bo fastsatte frist, kan ikke holdes uden for boet, selv om ægtefællen begærer skifte inden udløbet af fristen i nærværende lovs § 14, stk. 3.

Stk. 3. Sag til omstødelse af gave i medfør af § 22 kan ikke anlægges, hvis den i loven af 20. april 1926 § 6, stk. 2, omhandlede frist er overskredet ved lovens ikrafttræden.

17277-SystematiskOversigt.book Page 194 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 76 *Arveretlige retshandler som ikke opfylder lovens krav med hensyn til habilitet og form, er gyldige, hvis de er oprettet før lovens ikrafttræden og er i overensstemmelse med hidtil gældende ret.*

Stk. 2. Bestemmelser om arveafkortning, truffet i overensstemmelse med §§ 10-13 i arveforordning af 21. maj 1845, bevarer deres retsvirkning, selv om arveladeren er død efter lovens ikrafttræden.

§ 77 *Testamente, som før lovens ikrafttræden er konfirmeret efter arveforordning af 21. maj 1845 § 27, 1. punktum, bevarer retsvirkning i henhold til denne bestemmelse, selv om arveladeren er død efter lovens ikrafttræden.*

§ 78 *Reglerne i kapitel 11 om retsvirkningerne af båndlæggelse anvendes også, når arveladeren er død før lovens ikrafttræden. Dette gælder dog ikke § 62, stk. 3. Bestemmelsen i § 62, stk. 4, gælder kun krav, som er opstået efter dette tidspunkt.*

Stk. 2. Bestemmelse om båndlæggelse, som før lovens ikrafttræden er konfirmeret efter arveforordning af 21. maj 1845 § 28, kan ikke tilsidesættes efter denne lovs § 59, selv om arveladeren er død efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Bestemmelse om båndlæggelse for arveladerens enke bevarer sin gyldighed, hvis den er konfirmeret før lovens ikrafttræden, selv om arveladeren er død efter dette tidspunkt.

§ 79 *Med hensyn til oprettelse af testamente vedrørende landejendomme har det sit forblivende ved reglerne i forordning af 13. maj 1769 om selveier-bønder og de dem forundte fordele § 5, 1. punktum, forordning af 22. november 1837 angående den selveier-bønder hjemlede testationsfrihed §§ 1-10 og § 12, plakat af 17. marts 1847 samt de senere ændringer i disse bestemmelser og forordning af 21. maj 1845 indeholdende nogle forandringer i lovgivningen om arv §§ 26 og 27, 2. punktum, jf. lov nr. 563 af 4. oktober 1919 om lens, stamhuses og fideikommisgodsers samt de herhen hørende fideikommiskapitalers overgang til fri ejendom § 5, næstsidste stykke.*

§ 80 *Fra lovens ikrafttræden ophæves: Krigsretsinstruks af 9. marts 1683 § 36, Danske Lov 5-2-12, 5-2-30 og 5-2-53, forordning af 5. december 1749 ang. arv, der tilfalder personer, som er optaget i et hospital, Kong Frederik V's søekrigsartikelsbrev af 8. januar 1752 § 977, for så vidt angår testamenter, forordning af 13. maj 1769 om selveier-bønder og de dem forundte fordele § 5, 2. og 3. punktum, forordning af 18. juni 1777, jf. lov nr. 258 af 28. juni 1920 § 62, forordning af 22. november 1837 angående den selveier-bønder hjemlede testationsfrihed § 11, forordning af 21. maj 1845 indeholdende nogle forandringer i lovgivningen om arv – dog undtaget §§ 26 og 27, 2. punktum – med senere ændringer, lov nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning § 51, lov nr. 120 af 20. april 1926 om ægtefællers arveret og uskiftet bo med senere ændring og lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af borgerlig straffelov § 14.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 195 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 80 a *Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om testamenters gyldighed. Med de øvrige nordiske lande kan regeringen tillige indgå overenskomst om andre spørgsmål vedrørende forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om arv. De i 1. og 2. punktum nævnte overenskomster finder anvendelse her i riget efter bekendtgørelse i overensstemmelse med de gældende regler.*

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om arv.

§ 81 *Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 196 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Forsikringsaftaleloven

Bøger

C.C. Munksgaard Nielsen: Personforsikringsjura, 5. udgave, Forsikringsakademiets Forlag, 1998.

Ivan Sørensen: Forsikringsaftaleloven med kommentarer, Forlaget Thomson, 2000.

C.C. Munksgaard Nielsen: Begunstigelsesinstituttet, Forsikringshøjskolens Forlag, 2002.

Ivan Sørensen: Forsikringsret, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 2002.

Artikler

U 1998B.419
Lennart Lynge Andersen: En højesteretsdom om begrebet "nærmeste pårørende" i forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5.

U 1999B.433
Camilla Neuenschwander: Mere om "nærmeste pårørende" i forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5.

TfS 1999.356
Merete Helle Hansen: Pensionsordninger til fordel for samlevere og andre pårørende.

FM 2003.11
Henning Broman: Begunstiget. Anmeldelse af C.C. Munksgaard Nielsen: Begunstigelsesinstituttet.

III. Livsforsikring

……..

Kapitalforsikring

§ 102 *Forsikringstageren kan såvel ved forsikringens tegning som senere indsætte en anden som begunstiget. I så tilfælde bliver forsikringssummen at udbetale umiddelbart til denne.*

Stk. 2. Indsættelsen kan forsikringstageren tilbagekalde, for så vidt han ikke overfor den begunstigede har givet afkald derpå. Forsikringstagerens ret til at tilbagekalde begunstigelsen går ikke over på hans arvinger eller dødsbo.

17277-SystematiskOversigt.book Page 198 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.192Ø – FM 2002.24Ø** (B-2301-0117/1-2002, 17/1-2002)
Uigenkaldelig begunstigelse til fordel for tidligere samlever ikke uvirksom.
En nu tidligere samlever var i 1994 indsat som uigenkaldeligt begunstiget til en livsforsikring. Begunstigelseserklæringen var afgivet og et fællestestamente var oprettet på et tidspunkt, hvor de efter folkeregisteroplysningerne ikke var samboende. Den indsatte forklarede, at indsættelsen begrundet i et ønske om at kompensere hende for forskellige ulemper og udgifter. Manden giftede sig i 1998 og tilbagekaldte fællestestamentet. Byretten fandt ikke grundlag for at tilsidesætte afdødes ønsker på grund af bristende forudsætninger. Landsretten bemærkede, at afgørelsen burde være truffet af skifteretten, jf. dødsboskiftelovens § 89, stk. 1, nr. 4. Landsretten fandt ikke grundlag for at fastslå, at begunstigelsen var uvirksom, og stadfæstede dommen. Byrettens afgørelse er refereret i FM 2001.106.

• **U 2003.1407Ø – FM 2003.115Ø**
Førstafdødes indekskontrakter skulle indgå i fællesboskiftet.
Se under retsvirkningslovens § 15.

§ 103 *Indsættelse af en begunstiget og tilbagekaldelse af sådan indsættelse er kun gyldig, såfremt den skriftlig meddeles selskabet eller optages i eller påtegnes policen af selskabet.*

• **U 2002.1849H** (II 128/2001, 30/5-2002)
Om længstlevendes indekskontrakter og kapitalpensioner.
For skifteretten var tvist om, hvorvidt afdødes søn i overensstemmelse med et testamente skulle have afdødes kapitalpension udbetalt. Da bestemmelsen herom ikke var meddelt selskabet, tilfaldt pensionen ægtefællen, der var indsat som begunstiget. Ballerup skifterets afgørelse er offentliggjort i FM 2000.7 (sks 642/98) Se i øvrigt under retsvirkningslovens § 15.

§ 104 *Når ingen begunstiget er indsat, og forsikringssummen skal udbetales ved forsikringstagerens død, tilfalder den hans dødsbo.*

Stk. 2. Har forsikringstageren indsat en begunstiget, som ikke er hans tvangsarving, og efterlader han sig ægtefælle, livsarvinger eller arveberettigede adoptivbørn eller disses livsarvinger, skal forsikringssummen, for så vidt angår de nævnte personers ret til boslod og tvangsarvelod, behandles som tilhørende dødsboet og som tillagt den begunstigede ved testamente. Dette gælder dog ikke, såfremt forsikringstageren har givet afkald på sin ret til at tilbagekalde indsættelsen af den begunstigede.

Stk. 3. Har nogen, forinden forsikringssummen i medfør af § 102 er udbetalt til den begunstigede, overfor selskabet ved forevisning af vielsesattest, skifteudskrift eller lignende behørigt godtgjort at høre til forsikringstagerens i 2det stykke nævnte efterladte og i denne egenskab gjort indsigelse mod, at sådan udbetaling sker, må selskabet ikke udbetale forsikringssummen, forinden det ved forlig eller retslig afgørelse mellem den begunstigede og de efterladte er bragt på det rene, hvem der har ret til forsikringssummen. Dog har selskabet

17277-SystematiskOversigt.book Page 199 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

altid ret til at udbetale til den begunstigede indtil en tredjedel af forsikringssummen eller, såfremt han besørger forsikringstagerens begravelse, et passende beløb til bestridelse af udgifterne til denne.

• **U 1998.169Ø – TFA 1998.49Ø – FM 1998.12Ø – TfS 1998.278Ø** (B-2327-97, 20/10-1997)
Gruppelivsforsikringssum tilfaldt forsikringstagers dødsbo ved særligt begunstigets bortfald. Beregning af boafgift.
I gruppelivsforsikring, der var oprettet med standardvilkår om, at forsikringssummen ved død skulle tilfalde nærmeste pårørende, indsatte forsikringstager F sin samlever S som særligt begunstiget. F afgik ved døden, som følge af vold udøvet af S, og S begik selvmord. S's dødsbo frafaldt krav på forsikringssummen, der herefter blev udbetalt til F's arvinger efter loven som nærmeste pårørende i henhold til forsikringsvilkårene, og boafgift blev indbetalt til skifteretten. Arvingerne gjorde gældende, at forsikringssummen skulle have været udbetalt til boet, jf. forsikringsaftalelovens § 104, stk. 1, således at arvingerne kunne udnytte bundfradraget inden boafgift skulle betales af beløbet. Landsretten fastslog, at der efter S's død og hans dødsbos frafald på forsikringssummen ikke længere var indsat nogen begunstiget til summen. I hvert fald under de foreliggende omstændigheder måtte bestemmelsen i § 104, stk. 1, herefter finde anvendelse, således at forsikringssummen tilfaldt F's dødsbo i hvilken forbindelse, der måtte foretages ny beregning af boafgift.

• **TFA 2002.480 Ø**
Begunstigelse af samlever bortfaldet, jf. arvelovens § 49, stk. 2.
Se under arvelovens § 49.

§ 105 *Ved fortolkningen af de bestemmelser, hvorved en begunstiget indsættes, kommer, hvis ikke andet fremgår af omstændighederne, følgende regler til anvendelse, når forsikringssummen skal betales ved forsikringstagerens død.*

Stk. 2. Er forsikringstagerens ægtefælle indsat som begunstiget, er det den ægtefælle, med hvem han ved sin død levede i ægteskab, der anses som begunstiget.

Stk. 3. Har forsikringstageren indsat sine børn som begunstigede, anses hans livsarvinger, derunder hans adoptivbørn og disses livsarvinger, som begunstigede, hver for den andel, arveloven tildeler ham.

Stk. 4. Er forsikringstagerens arvinger indsat som begunstigede tager enhver af dem del i forsikringssummen efter det forhold, hvori han i henhold til testamente eller loven er arveberettiget efter forsikringstageren.

Stk. 5. Har forsikringstageren indsat sine "nærmeste pårørende" som begunstigede anses hans ægtefælle som indsat, eller hvis sådan ikke efterlades, hans børn, eller hvis ej heller sådanne forefindes, hans arvinger, alt overensstemmende med de forudnævnte regler.

17277-SystematiskOversigt.book Page 200 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.799H** (II 455/1996, 3/4-1998)
Nærmeste pårørende, jf. forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5, jf. stk. 1.
Den 26-årige ugifte F anerkendte den 22. juni 1993 i retten faderskabet til barnet B født i december 1991. Den 24. juli 1993 begik F selvmord. Som led i sit ansættelsesforhold og fagforeningsmedlemskab havde F to gruppelivsforsikringer, som begge var på ca. 100.000 kr., og begge indeholdt bestemmelse om, at forsikringssummen skulle tilfalde F's "nærmeste pårørende som defineret i forsikringsaftalelovens § 105". F havde efter det oplyste haft et nært forhold til sine forældre. Han havde ingen forbindelse haft med B og havde i en skrivelse til amtet vedrørende børnebidrag anført, at han heller ikke forventede fremover at have kontakt med B. F's forældre gjorde gældende, at de uanset fortolkningsreglen i forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5, måtte anses for nærmeste pårørende, jf. ordene "hvis ikke andet fremgår af omstændighederne" i stk. 1. Der forelå imidlertid ikke tilstrækkeligt sikre holdepunkter for at fravige den forståelse af begunstigelsesklausulen, som fulgte af § 105, stk. 5. Forsikringssummerne tilkom derfor B.
Dommen er kommenteret i U 1998B.419.

• **U 1998.1715V – FM 1998.7V** (B-0516-98, 11/9-1998)
Nærmeste pårørende, jf. forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5, jf. stk. 1.
Ved A's død i 1997 kom der 4 forsikringer med et samlet beløb på 545.000 kr. til udbetaling. Alle forsikringer indeholdt bestemmelse om, at forsikringssummen skulle tilfalde "nærmeste pårørende". A havde siden 1989 levet sammen med S, med hvem han havde 2 børn, B og C, født i 1993 og 1996. S gjorde gældende, at hun måtte anses som "nærmeste pårørende". Et samlivsforhold kunne ikke i sig selv medføre, at der i henhold til forsikringsaftalelovens § 105, stk. 1, skete en fravigelse af forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5, og da der ikke forelå omstændigheder, der kunne begrunde, at S ansås for A's nærmeste pårørende, tilkom forsikringssummerne herefter B og C. (Dissens mht. begrundelsen).

• **U 2000.709Ø** (B-2401-98, 1/12-1999)
"Nærmeste pårørende" var børn og ikke samlever, der ikke var indsat i pensionsordninger.
Ugifte havde samboet siden 1995. I 1998, hvor manden var syg af kræft, drøftede de ægteskab, men oprettede i stedet et fællestestamente i marts 1999. Kvinden slettede ved et brev fra parternes advokat til PFA klausulen "nærmeste pårørende" i sin kapitalpension. Da advokaten sendte testamentet til parterne den 3. april, anførte han, at han forstod, at manden selv ville indsætte samleveren i sin pensionsordning. Den 8. april skrev manden til advokaten og bad ham ordne det praktiske med pensionen. Manden døde den 14. april. Brevet til advokaten kunne ikke anses som en gyldig meddelelse efter forsikringsaftalelovens § 103 om tilbagekaldelse af klausulen "nærmeste pårørende" i mandens pensions- og forsikringsordninger. De foreliggende oplysninger, herunder om samlivsforholdet og testamentet, afgav ikke tilstrækkeligt sikre hol-

17277-SystematiskOversigt.book Page 201 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

depunkter for at fravige fortolkningen i § 105, stk. 5, hvorefter "nærmeste pårørende" var afdødes børn.

• **U 2000.959V – FM 2000.42V** (B-1980-99, 27/1-2000)
Livsarvingers erklæringer vedrørende afdødes forsikringer m.v. tilsidesat som uforbindende, og beløbene tilfaldt livsarvingerne.
A havde oprettet et testamente, hvorefter hans 3 livsarvinger B's arv skulle begrænses til tvangsarv, og hvorefter hans samleverske C skulle arve resten. På foranledning af advokat T, der havde udfærdiget testamentet, underskrev B efter A's død en erklæring, hvorefter testamentet skulle forstås således, at det også omfattede samtlige A's forsikringsordninger. B var gennem advokat T's brev til dem blevet bibragt den opfattelse, at forsikringerne og en kapitalpension skulle indgå i boet, og der var således intet nævnt om, at beløbene ifølge begunstigelsesklausulerne skulle tilfalde B og udbetales til de begunstigede uden om boet. Da B herefter havde underskrevet erklæringerne ud fra den væsentlige og urigtige forudsætning, at beløbene indgik i boet, og denne forudsætning havde været kendelig for advokat T, som repræsenterede boet som skifterettens medhjælper, var B ikke bundet af erklæringerne. Da der ikke i øvrigt var tilstrækkeligt sikre holdepunkter for at fravige den forståelse af klausulerne, som følger af forsikringsaftalelovens § 105, stk. 5, tilfaldt beløbene B til lige deling.

• **FM 2003.247** (Odense skifteret, sks 773/02, 10/11-2003)
Samlever nærmeste pårørende frem for forældre.
Parret have levet sammen i ca. 10 år, da manden døde. Et fællesbarn var tidligere afgået ved døden. Parret havde fælles økonomi og var forlovet. Der var lavet et formløst notat om, at de skulle arve hinanden. Samleveren blev i relation til en forsikring på 300.000 kr. ansat som nærmeste pårørende.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.247.

§ 106 *Er en bestemt person indsat som begunstiget, bortfalder begunstigelsen, hvis forsikringssummen skal udbetales ved eller efter forsikringstagerens død, og den begunstigede ikke overlever denne.*

• **TFA 1999.56SKM– FM 1998.154SKM** (j.nr. 11.98-537-26, 14/8-1999)
Afkald på begunstigelsesindsættelse.
Skatteministeriet udtalte, at der kan gives afkald på en begunstigelsesindsættelse i en livsforsikring, indtil forsikringssummen er modtaget.

§ 107 *Skal efter aftalen forsikringssummen udbetales, når forsikringstageren enten dør eller opnår en bestemt alder, anses indsættelse af en begunstiget som kun gældende for dødsfaldet.*

…….

§ 112 *Pantsætter forsikringstageren sit krav, bortfalder ikke derved sket indsættelse af en begunstiget. Er der ikke givet afkald på retten til at tilbagekalde, står den begunstigede tilbage for panthaverens ret.*

Stk. 2. Panthaveren kan, når hans fordring er forfalden, gøre kravet på forsikringens tilbagekøbsværdi gældende efter forud med 2 måneders varsel at have opfordret forsikringstageren til at løse pantet mod betaling af nævnte værdi. Er forsikringsbegivenheden indtrådt, kan han søge fyldestgørelse i forsikringssummen.

Stk. 3. Pantet anses ikke at omfatte krav på bonus, der forfalder forinden panthaveren har søgt fyldestgørelse.

• **TFA 2001.9V – FM 2000.117V**
Gældspost indløst af pantsat forsikringssum kunne ikke fradrages i den afgiftspligtige bobeholdning.
Se under boafgiftslovens § 13.

……..

§ 116 *Hverken forsikringstagerens eller den begunstigedes ret overfor selskabet kan gøres til genstand for retsforfølgning fra deres kreditorers side, jfr. dog § 117.*

Stk. 2. Er en livsforsikringspolice overdraget, kan erhververens ret gøres til genstand for retsforfølgning fra hans kreditorers side, medmindre erhververen er forsikringstagerens ægtefælle, eller erhvervelsen har fundet sted uden vederlag. Bestemmelserne i § 117 finder i så tilfælde tilsvarende anvendelse med hensyn til de af erhververen betalte præmier eller – for ægtefællens vedkommende – med hensyn til det vederlag, denne måtte have erlagt for overdragelsen.

• **U 2001.2372H** (300/2001, 27/8-2001)
Livsforsikringssummer modtaget ved ægtefælles død ikke udlægsfritaget efter retsplejelovens § 513, stk. 1, analogt.
D, som havde en større gæld til sin ægtefælle K, modtog ved dennes død en række livsforsikringssummer, som blev indsat på særskilte konti. Boet efter K begærede udlæg foretaget i disse indeståender. Bestemmelsen i retsplejelovens § 513, stk. 1, om udlægsfritagelse for beløb modtaget i erstatning for invaliditet eller tab af forsørger kunne ikke udstrækkes til også generelt at omfatte forsikringssummer udbetalt i anledning af en ægtefælles død, og der var ikke oplyst konkrete omstændigheder, som kunne begrunde beskyttelse mod udlæg i det foreliggende tilfælde. Sagen blev herefter hjemvist til fogedretten med henblik på foretagelse af udlæg.

……

17277-SystematiskOversigt.book Page 203 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

IV. Ulykkesforsikring og sygeforsikring

Artikler

U 2002B.310
Ivan Sørensen: Overførsel af ulykkesforsikringens ydelser ved arv.

§ 119 *Forsikring kan tegnes mod ulykke eller sygdom, der rammer forsikringstageren selv eller trediemand.*

……

§ 122 *Reglerne i §§ 102-106 finder tilsvarende anvendelse ved ulykkesforsikring og sygeforsikring.*

§ 123 *Hverken forsikringstagerens eller den sikredes ret overfor selskabet kan gøres til genstand for retsforfølgning fra deres kreditorers side.*

• **FM 2002.100** (Varde skifteret, BS 610/01, 20/2-2002)
Invalidesum indgik i boet.
En mand havde tegnet en invalideforsikring, som han anmodede om at få udbetalt, idet han opfyldte betingelserne herfor. Inden udbetalingen døde han. Broderen, der var enearving, krævede forsikringen udbetalt til sig uden om boet under henvisning til forbuddet mod kreditorforfølgning. Skifteretten fandt, at forsikringen skulle indgå i boet, da der ikke kunne indsættes en begunstiget, og da kreditorbeskyttelsen bortfaldt ved død.

17277-SystematiskOversigt.book Page 204 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Retsvirkningsloven

Kapitel 2
Om formuen

§ 15 *Alt, hvad ægtefællerne ejer ved ægteskabets indgåelse eller senere erhverver, indgår i almindeligt formuefællesskab mellem dem, for så vidt det ikke er gjort til særeje, jfr. § 28.*

Stk. 2. På rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, får reglerne om formuefællesskab dog kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særlig gældende regler.

• **U 2002.1849H** (II 128/2001, 30/5-2002)
Længstlevendes kapitalpensioner og indekskontrakter skulle holdes uden for fællesboskifte ved førstafdødes dødsboskifte.
H, der havde et særbarn S fra et tidligere ægteskab, og M blev gift i 1961. I 1979 ophævedes samlivet, om end der i en kort periode skete en genoptagelse heraf. I 1998 døde H. Hun havde i 1987 tegnet en kapitalpension, der ifølge policen skulle udbetales til ægtefællen i tilfælde af død, men ved et testamente havde hun i 1998 bestemt, at M alene skulle have sin tvangsarv, og at S skulle modtage, hvad der tilfaldt hendes nærmeste i form af kapital- og ratepension. Hun havde foruden kapitalpensionen tegnet 2 indekskonti. M havde selv tegnet 2 kapitalpensioner og 2 indekskonti. Under skiftet af boet efter H opstod der tvist mellem M og S om, hvem der havde ret til udbetalingerne af kapitalpensionerne og indekskontrakterne. Indekskontiene efter H blev inddraget under bobehandlingen, men under henvisning til at der ikke var blevet givet meddelelse til den bank, hvori H havde tegnet sin kapitalpension, om ændringen af begunstigelsen, gav skifteretten M medhold i, at denne kapitalpension tilfaldt ham uden om boet. Omvendt gav skifteretten S medhold i, at M's kapitalpensioner og indekskonti skulle indgå med tilbagekøbsværdien ved delingen af fællesboet. Landsretten og Højesteret gav M medhold i, at ingen af ordningerne efter ham skulle inddrages i fællesboskiftet. Højesteret udtalte herved bl.a., at spørgsmålet om, hvorvidt en ægtefælles rettigheder kan holdes uden for fællesboskifte i medfør af retsvirkningslovens § 15, stk. 2, ikke nødvendigvis skal afgøres på samme måde ved dødsboskifte som ved skifte i anledning af separation eller skilsmisse, og at alle de omtvistede ordninger var af pensionsmæssig art og var af rimelig størrelse. Landsretten dom er offentliggjort i TFA 2001.58Ø (B-3569-99) Ballerup skifterets dom vedrørende afdødes kapitalpension er offentliggjort i FM 2000.7 (sks 642/98).
Afgørelsen er kommenteret i FM 2002.71 (nr. 6).

17277-SystematiskOversigt.book Page 206 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2003.1407Ø – FM 2003.115Ø** (B-3504-02, 10/3-2003)
Førstafdødes indekskontrakter skulle indgå i fællesboskiftet.
Sagen er en fortsættelse af U 2002.1849 H, hvortil indledningsvis henvises. Efter at M var afgået ved døden, påstod boet efter ham, at afdøde H's særbarn S skulle anerkende, at H's to indekskonti skulle indgå i fællesboet mellem H og M. Skifteretten frifandt S for kravet. Landsretten udtalte blandt andet, at længstlevendes adgang til i forbindelse med ægtefællens død at holde egne indekskontrakter uden for delingen af fællesboet er begrundet i, at en indekskontrakt, der skal sikre vedkommendes forsørgelse i pensionsalderen, er af personlig karakter for længstlevende. Tilsvarende gør sig ikke gældende for så vidt angår førstafdøde ægtefælles indekskontrakter. Når indehaveren af en indekskontrakt afgår ved døden, mister kontrakten sin betydning som pensionsordning for vedkommende. Indekskontrakten ophæves, og indekskontoens indestående tilfalder dødsboet. Navnlig på denne baggrund fandt landsretten, at H's indekskontrakter skulle inddrages i fællesboskiftet.

…….

§ 23 *Såfremt en ægtefælle ved vanrøgt af sine økonomiske anliggender, ved misbrug af sin rådighed over fælleseje eller på anden uforsvarlig måde i væsentlig grad har formindsket den del af fællesboet, hvorover den pågældende råder, kan den anden ægtefælle forlange vederlag herfor af det beholdne fællesbo eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, af den førstnævnte ægtefælles særeje for halvdelen af det manglende beløb. Den anden ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag af det beholdne fælleseje eller, hvis dette ikke er tilstrækkeligt, af den førstnævnte ægtefælles fuldstændige særeje for halvdelen af det manglende beløb.*

Stk. 2. En ægtefælle har ligeledes ret til sådant vederlag, såfremt den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit særeje eller af sådanne rettigheder som nævnt i § 15, stk. 2. En ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag, hvis den anden ægtefælle har anvendt midler af sit fælleseje eller af sit skilsmissesæreje til erhvervelse eller forbedring af sit fuldstændige særeje.

Stk. 3. Har en ægtefælle anvendt midler af sit særeje til bedste for sin bodel, har ægtefællen ret til vederlag herfor af bodelen. En ægtefælles arvinger har ret til sådant vederlag, hvis ægtefællen har anvendt midler af sit fuldstændige særeje til forbedring af sin bodel eller af sit skilsmissesæreje.

Artikler

FM 1997.4
Irene Nørgaard: De nye vederlagskravsregler i retsvirkningsloven.

17277-SystematiskOversigt.book Page 207 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Afgørelser

• **U 1998.505V – TFA 1998.147V** (B-2189-96, 16/12-1997)
Vederlagskrav fra døds- og fællesbo mod afdødes særbo.
Fællesejemidler anvendt af M til betaling af særejegæld og nedbringelse af pantegæld i særejeejendom udløste et vederlagskrav i henhold til retsvirkningslovens § 23, stk. 2. Vedligeholdelse og forbedring af særejeejendommen udløste ligeledes et vederlagskrav, der i mangel af fuld dokumentation fastsattes skønsmæssigt og reduceredes under hensyn til prisen ved salg af ejendommen, der havde tjent til fælles bolig. Under hensyn til ægteskabets forholdsvis korte varighed og til, at forbruget af fællesejemidler til forbedring af særejet var jævnt fordelt gennem perioden, fandtes der ikke grundlag for en forhøjelse af vederlagskravet som følge af prisudviklingen. At H var vidende om dispositionerne, og at hun havde modtaget betydelige beløb fra M's kapitalpension, førte ikke til bortfald eller reduktion af vederlagskravet.

Kapitel 4
Om ægtepagter og andre retshandler mellem ægtefæller

Bøger

Irene Nørgaard: Formueordninger mellem ægtefæller efter gennemførelsen af særejereformen i 1990 – særligt om ægtefællers indbyrdes aftalemuligheder, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2001.

Artikler

U 1997B.297
Irene Nørgaard: Særejereformen fra 1990 – særligt med henblik på det såkaldte anpartsæreje.

U 2002B.421
Torsten Iversen: Formueordninger mellem ægtefæller. Anmeldelse af Irene Nørgaard: Formueordninger mellem ægtefæller efter gennemførelsen af særejereformen i 1990 – særligt om ægtefællers indbyrdes aftalemuligheder.

§ 28 *Ved ægtepagt kan ægtefæller aftale:*
1) at hver ægtefælle ved bodeling efter separation eller skilsmisse beholder, hvad denne ejer, men at der er formuefællesskab ved dødsboskifte (skilsmissesæreje), og
2) i forbindelse med en aftale om skilsmissesæreje, at ejendelene ved dødsboskifte skal forbeholdes en ægtefælle eller dennes arvinger (fuldstændigt særeje).

Stk. 2. En aftale efter stk. 1 kan angå en del af ægtefællernes ejendele, kan tidsbegrænses og kan træffes alene med henblik på en af ægtefællernes død.

17277-SystematiskOversigt.book Page 208 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 3. En aftale efter stk. 1 omfatter, hvad der træder i stedet for de ejendele, aftalen vedrører, og indtægter af disse ejendele, medmindre andet er bestemt i aftalen.

• **U 1998.176Ø – TFA 1998.61Ø** (B-2081-96, 28/10-1997)
Fuldstændigt særeje trods noget uklar begrebsanvendelse i ægtepagt.
I ægtepagt anvendtes to gange begrebet "fuldstændigt særeje" og to gange "særeje". Trods den noget uklare begrebsanvendelse fandtes en samlet vurdering af ordlyden med fornøden sikkerhed at føre til at ægtepagten også omfattede dødssituationen, og at der var aftalt fuldstændigt særeje. Det svarede til, hvad der efter forklaringerne m.v. havde været ægtefællernes og koncipistens mening.

• **TFA 1998.194Ø** (B-0186-97, 19/2-1998)
Der var ikke ført midler ud af afdød faders særeje.
Ved indgåelse af ægteskab i 1974 oprettede ægtefæller ægtepagt om, at hvad der ejedes ved ægteskabets indgåelse skulle være særeje. Ægtepagten kunne kun ændres med mandens datters samtykke. I 1993 døde manden, og datteren arvede provenuets fra et sommerhus, som var eneste aktiv i mandens særeje. Der var ingen midler i fællesboet. Datteren anlagde sag mod enken med krav om betaling af et større beløb vedrørende aktiver, som angiveligt skulle være ført ud af mandens særeje. Heri fik hun ikke medhold. De aktiver, som manden havde erhvervet under ægteskabet, var indgået i fællesboet. Ægtepagten kunne ikke forstås som et forbud mod, at manden i et vist omfang disponerede over særejet i levende live. Han havde givet lejlighedsgaver til et samlet beløb på 31.000 over 6 år. Det var heller ikke i strid med ægtepagten, at manden havde ladet ejendomsskatterne indefryse på særejeejendommen.

• **U 2000.424V** (B-2987-98, 8/11-1999)
Erstatningsansvar for mangelfuld rådgivning ved oprettelse af ægtepagt.
M og H, der agtede at indgå ægteskab, rettede i 1991 henvendelse til advokat A med henblik på oprettelse af ægtepagt om særeje. Sagen behandledes af A's autoriserede fuldmægtig P. M, der havde et særbarn, var insolvent med en større gæld. H, der tidligere havde været gift, ejede nogle faste ejendomme og drev i øvrigt en bodega. P udfærdigede efter en samtale med M og H en ægtepagt om skilsmissesæreje, der blev underskrevet og tinglyst, efter at M og H var blevet gift. 1½ år senere døde M, og boet udleveredes til privat skifte. Det viste sig, at M's bodel var negativ med ca. 411.000 kr., og H's bodel var positiv med ca. 845.000 kr. H anlagde sag mod A og dennes kompagnon, advokat B, med påstand om erstatning for mangelfuld rådgivning, idet P hævdedes ikke at have redegjort for forskellen mellem fuldstændigt særeje og skilsmissesæreje og ikke oplyst om muligheden for at aftale skilsmissesæreje med fuldstændigt særeje for den længstlevende. Byretten fastslog, at P ikke havde ydet kvalificeret rådgivning om, hvilke konsekvenser den valgte form med skilsmissesæreje ville få, såfremt M døde før H, og at rådgivningen i hvert fald burde have omfattet muligheden for oprettelse af ægtepagt med fuldstændigt

17277-SystematiskOversigt.book Page 209 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

særeje også i tilfælde af død. Da der ikke forelå egen skyld, og kravet ikke var forældet, dømtes A og B til at betale erstatning. Landsretten stadfæstede dommen i henhold til grundene.

• **TFA 2001.443V** (B-2043-00, 28/6-2001)
Fortolkning af gaveægtepagt og ægtepagt om delvist særeje.
Ved en gaveægtepagt overdrog manden en ejendom og noget indbo til hustruen. 14 dage senere oprettede ægtefællerne ægtepagt, hvorefter det, som ægtefællerne under ægteskabet erhvervede som arv eller gave skulle være særeje. Manden døde i 1998, og der opstod tvist mellem mandens særbarn og hustruen om afgrænsningen af hustruens særeje. Ægtepagten måtte forstås sådan, at ejendommen og indboet var særeje. Derimod var det ikke bevist, at der var givet andre gaver, som var blevet særeje.

§ 28 a *En gavegiver eller arvelader kan vedrørende gave eller arv, herunder tvangsarv, træffe tilsvarende bestemmelse som efter § 28. Bestemmelsen vedrørende arv skal træffes i et testamente.*

• **TFA 2000.428Ø** (B-3700-97, 30/6-2000)
Hustruens arvede særeje var delvist i behold ved mandens død.
I 1960 arvede hustruen efter sin far godt 300.000 kr. som særeje. Hun blev gift i 1992, og manden døde i 1995. Hendes formue var på 3,7 mio. kr. De arvede værdipapirer var solgt, indfriet eller udtrukket, og provenuet i alt væsentligt geninvesteret. Det fandtes godtgjort, at der var en sammenhæng mellem de arvede og de beholdne papirer. Indholdet af et depot og indeståendet på en konto ansås som særeje. En del af midlerne var anvendt til køb af en ejendom. Hustruen havde også anvendt fællesejemidler til renter, afdrag og drift på ejendommen. Der var derfor sket en sådan sammenblanding, at ejendommen ikke kunne anses for særeje.

§ 28 b *En ægtepagt kan ændres ved en senere ægtepagt.*
Stk. 2. Der kan ikke ved ægtepagt træffes nogen bestemmelse, der strider mod gavegivers eller arveladers bestemmelse om særeje.

• **TFA 2003.66V** (B-2175-02, 11/10-2002)
Gensidigt testamente kunne ikke tinglyses som ophævelse af ægtepagt.
Et testamente, der forudsatte, at der ikke i ægteskabet var fuldstændigt særeje, blev sendt til tinglysning som ophævelse af en særejeægtepagt. En ægtepagt kan kun ophæves ved en ny ægtepagt, jf. § 28b. Testamentet havde efter sit indhold ikke karakter af en ægtepagt. Testamentet blev derfor afvist fra tinglysning.

……

17277-SystematiskOversigt.book Page 210 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Aftaleloven

Afsnit II
Om fuldmagt

…….

§ 21 *Dør fuldmagtsgiveren, er fuldmagten alligevel gældende, forsåvidt det ikke følger af særlige omstændigheder, at den skal bortfalde. Selv om sådanne omstændigheder foreligger, er dog en på fuldmagten støttet retshandel gældende overfor dødsboet, såfremt tredjemand hverken havde eller burde have kundskab om dødsfaldet og dets betydning for fuldmægtigens beføjelse til at foretage retshandelen; er fuldmagten en sådan som omtalt i § 18, udkræves det til retshandelens gyldighed, at heller ikke fuldmægtigen havde eller burde have sådan kundskab, da han foretog retshandelen.*

Stk. 2. Fuldmagten ophører fra udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted. Betaler fuldmægtigen gæld efter dødsfaldet, og er boet insolvent, kan dette dog altid fordre, at den stedfundne betaling går tilbage.

• **U 2000.1229V** (B-1266-99, 10/2-2000)
Fuldmagt til advokat bortfaldt ved fuldmagtsgivers død. Honorarkrav for tiden fra dødsfaldet, til boet blev taget under offentligt skifte, godkendt delvist og anerkendt som massekrav.
A havde givet advokat J fuldmagt til at sælge A's virksomhed, og et salg forudsatte, at et revisionsfirma B accepterede lempelse af en samarbejdsaftale mellem A og B. J havde gennem længere tid forhandlet med B herom, men uden at det, da A døde den 16. september 1996, havde resulteret i en aftale. Boet efter A blev den 10. oktober 1996 taget under offentlig skiftebehandling som gældsfragåelsesbo, og J blev antaget som skifterettens medhjælper, men frasagde sig hvervet den 25. oktober 1996. J anmeldte i boet for arbejde udført i tiden 16. september til 10. oktober 1999 et honorarkrav på 25.200 kr. med tillæg af moms og påstod kravet godkendt som massekrav, subsidiært som simpelt krav. Landsretten fandt, at der forelå sådanne særlige omstændigheder, at J's fuldmagt måtte anses bortfaldet ved A's død, jf. aftalelovens § 21, stk. 1, l. pkt. J's dispositioner med hensyn til formidling af salg af A's virksomhed i tiden fra 16. september ti1 10. oktober skulle ikke honoreres, mens det øvrige arbejde, J havde udført, fandtes at være af en sådan karakter, at det burde godkendes og honoreres som massekrav i boet. Honoraret blev skønsmæssigt fastsat til 10.000 kr. inkl. moms.

……

17277-SystematiskOversigt.book Page 212 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Afsnit III
Om ugyldige viljeserklæringer

……

§ 31 *Har nogen udnyttet en andens betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold til at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen, eller som der ikke skal ydes vederlag for, er den, der således er udnyttet, ikke bundet ved den af ham afgivne viljeserklæring.*

Stk. 2. Det samme gælder, hvis tredjemand har gjort sig skyldig i et sådant forhold som omtalt i stk. 1 og den, til hvem viljeserklæringen er afgivet, indså eller burde indse dette.

• **TFA 1999.259Ø** (B-0435-98, 16/4-1999)
Aftale om udbetaling af opsparet plejetilgodehavende ved død tilsidesat efter aftalelovens § 31. Livsgave om antikt ur.
Der blev i september 1997 indgået en aftale om et opsparet løntilgodehavende for årene 1995-97 for pleje m.v. De ca. 700.000 kr. skulle først udbetales ved arbejdsgiverens død. Landsretten tilsidesatte under en retssag, som den pågældende anlagde mod dødsboet, aftalen som ugyldig efter aftalelovens § 31. En gave i form af et antikt ur, som ubestridt blev givet i 1978, var ikke omfattet af arvelovens § 70, selv om afdøde havde forbeholdt sig livsvarig brugsret.

……

§ 36 *En aftale kan ændres eller tilsidesættes helt eller delvis, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Det samme gælder andre retshandler.*

Stk. 2. Ved afgørelsen efter stk. 1 tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder.

• **TFA 2000.272V** (B-1512-99, 15/3-2000)
Afkald på falden testamentsarv tilsidesat efter aftalelovens § 36.
En nevø, der var testamentsarving efter en farbroder, gav i skifteretten afkald på sin arv. Dermed ville faderen være arving. Det fandtes bevist, at arveafkaldet var afgivet efter tilskyndelse fra faderen og under betydeligt pres. Afkaldet blev tilsidesat efter aftalelovens § 36.

• **U 2003.1138Ø**
Ejendomsoverdragelse fra uskiftet bo omstødelig, jf. arvelovens § 22. Overdragelsesaftalen tilsidesat som ugyldig, jf. aftalelovens § 36.
Se under arvelovens § 22.

Borteblevneloven

Kapitel 2
Dødsformodning

§ 5. *Det kan efter offentlig indkaldelse ved dom bestemmes, at en borteblevet skal anses for død.*

§ 6. *Begæring om offentlig indkaldelse kan indgives, når der er gået 10 år, siden den borteblevne sidst vides at have været i live.*

Stk. 2. Såfremt den borteblevne dengang var i livsfare, eller der af andre grunde er en til vished grænsende sandsynlighed for, at han er død – f.eks. fordi det skib eller luftfartøj, som han var om bord i, er forsvundet, – er fristen kun 1 år.

• **U 1998.1261Ø – TFA 1998-340Ø** (B-0505-98, 28/5-1998)
Indkaldelse efter den korte frist i lov om borteblevne nægtet.
B, der i 1991 to gange havde været indlagt på psykiatrisk hospital, senest udskrevet den 13. maj 1991, fløj den 13. december 1991 på enkeltbillet til Færøerne. B skrev samme dag afskedsbreve til sin familie og blev senest set i live på et hotel i Tórshavn den 14. december 1991. Henset hertil og til, at det ikke var bevist, at B var i livsfare, da B sidst blev set, eller der af anden grund var en til vished grænsende sandsynlighed for, at B var død, fandtes betingelserne for indkaldelse til at afsige dødsformodningsdom i medfør af lov om borteblevne § 6, stk. 2, med forkortet varsel ikke opfyldt.

……

17277-SystematiskOversigt.book Page 214 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Værgemålsloven

Bøger

Dorthe Vennemose Buss: Dementes retsstilling, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1999.

Dorthe Vennemose Buss: Værgemål – og andre former for repræsentation, 2. udg., Nyt Juridisk forlag, 2003.

Artikler

TFA 1997.44
Cirkulæreskrivelse om værgemålslovens ikrafttræden.

JUR 1998.286
Niels Kiil: Båndlagte midler under værgemål.

U 1999B.359
Linda Nielsen: Omtale af Dorthe Vennemose Buss: Dementes retsstilling.

TFA 1999.361
Svend Danielsen: Vedvarende fuldmagter i dag.

JUR 1999.1
Svend Danielsen: Vedvarende fuldmagter – en lovskitse.

FM 1999.108
Henning Broman: Lad os plyndre de gamle og svage – vi har fuldmagten i orden.

TFA 2000.83
Peter Garde: Ultra petita partium – kommentar til en dom i værgemålssag.

TFA 2000.155
Svend Danielsen: Værgemålsdomme.

Festskrift til Inger Dübeck, Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Finn Taksøe-Jensen: Arveudlæg af virksomheder og faste ejendomme til mindreårige og unge, 2003.

TFA 2003.366
Svend Danielsen: Anmeldelse af Dorthe Vennemose Buss: Værgemål og andre former for repræsentation, 2. udg.

TFA 2003.447
Sys Rovsing Koch og Ellen Marie Sørensen: Værger og skifteværger.

FM 2003.238
Henning Broman: Anmeldelse af Dorthe Vennemose Buss: Værgemål og andre former for repræsentation, 2. udg.

17277-SystematiskOversigt.book Page 216 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 2
Værgemål for voksne

Værgemålsformer

§ 5 *Der kan iværksættes værgemål for den, der på grund af sindssygdom, herunder svær demens, eller hæmmet psykisk udvikling eller anden form for alvorligt svækket helbred er ude af stand til at varetage sine anliggender, hvis der er behov for det.*

Stk. 2. Der kan iværksættes værgemål for den, der på grund af sygdom eller stærkt svækket tilstand er uegnet til at varetage sine økonomiske anliggender, og som selv anmoder herom, hvis der er behov for det i stedet for samværgemål efter § 7.

Stk. 3. Værgemålet kan begrænses til at angå økonomiske forhold, herunder bestemte aktiver eller anliggender. Det kan også begrænses til at angå personlige forhold, herunder bestemte personlige anliggender.

Stk. 4. For så vidt ikke andet særlig er bestemt, handler værgen på den pågældendes vegne i anliggender, der er omfattet af værgemålet.

Stk. 5. Personer, der er under værgemål efter denne bestemmelse, er myndige, medmindre de tillige er frataget handleevnen efter § 6.

Betingelserne for værgemål opfyldt

• **TFA 1997.125Ø** (B-0993-97,21/5-1997)
Værgemål begrænset til økonomiske forhold. Ikke fratagelse af handleevnen.
En 56-årig skizofren kvinde havde siden 1983 været under lavværgemål. I forbindelse med lavværgens fritagelse for hvervet ønskede kvinden værgemålet ophævet. Landsretten fandt betingelserne for værgemål opfyldt, men begrænsede værgemålet til økonomiske anliggender og fandt ikke betingelserne for at fratage kvinden handleevnen opfyldt.

• **TFA 1999.281Ø** (B-1709-97, 10/7-1997)
49-årig paranoid skizofren under formueretligt og personligt værgemål.
En 49-årig kvinde havde siden 1979 været psykisk syg. Der forelå erklæring fra psykiatrisk hospital, hvorefter hun var ude af stand til at varetage sine anliggender. Hun blev sat under økonomisk og personligt værgemål.

• **TFA 1998.154V** (B-1689-97, 22/12-1997)
46-årig kronisk sindssyg under begrænset værgemål.
En 46-årig kronisk sindssyg kvinde skulle arve 65.000 kr. efter sin mor. Hun blev efter anmodning fra en søster sat under værgemål, for så vidt angår den arv, der ventedes udbetalt, jf. værgemålslovens § 5, stk. 1 og 3.

17277-SystematiskOversigt.book Page 217 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1998.235Ø** (B-3261-97, 9/3-1998)
Værgemål begrænset til administration af pension og opsparing.
En 45-årig skizofren mand ønskede en umyndiggørelse fra 1995 ophævet. Betingelserne for værgemål til stede. Værgemålet blev begrænset til administration af løbende pensionsindtægter og opsparede midler.

• **TFA 1999.282Ø** (B-2311-98, 16/9-1998)
86-årig sindssyg kvinde kom under økonomisk og personligt værgemål.
En søn anmodede om, at hans 86-årige moder kom under værgemål. Byretten havde en samtale med hende på hospitalet. Ifølge en lægeerklæring var hun på grund af sindssygdom ude af stand til at varetage sine anliggender. Hun kom under økonomisk og personligt værgemål efter § 5. Derimod var betingelserne for handleevnefratagelse ikke til stede.

• **TFA 1999.283Ø** (B3618-99, 15/1-1999)
36-årig dement efter hjernekvæstelse under værgemål.
En søster anmodede om, at hendes 36-årige bror kom under værgemål. Han var dement efter en hjernekvæstelse og fik pension. Han havde fra en forsikring fået udbetalt ca. 550.000 kr. Ifølge en lægeerklæring gjorde en forrykket virkelighedsopfattelse ham ude af stand til at varetage sine anliggender. Indtil sagens behandling i landsretten havde han af sin formue forbrugt ca. 470.000 kr. Der ventedes udbetalt yderligere erstatning på 550.000 kr. Manden blev sat under fuldstændigt økonomisk værgemål.

• **TFA 1999.308Ø** (B-0820-99, 19/5-1999)
33-årig skizofren under værgemål for så vidt angår administration af arv.
En moder ønskede en 33-årig skizofren søn sat under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne. Moderen ønskede at skifte det uskiftede bo, og sønnen ville derfor få en arv på 260.000 kr. udbetalt. Sønnen havde tidligere brugt større beløb til indkøb af landbrugsmaskiner, og pensionen brugte han normalt på 2 dage. Ifølge en lægeerklæring var han ude af stand til at se realistisk på tilværelsen. Han blev sat under værgemål for så vidt angår den ventede arv. Det var ikke nødvendigt at fratage ham den retlige handleevne.

• **TFA 1999.398Ø** (B-1109-99, 2/7-1999)
83-årig med global afasi efter blodprop sat under økonomisk værgemål.
En søn anmodede om, at hans 83-årige far kom under værgemål. Han led af global afasi med store tale- og forståelsesproblemer. En datter havde i marts 1999 hævet 200.000 kr. på faderens konto. Efter de lægelige oplysninger og de afgivne forklaringer var betingelserne for værgemål efter § 5 opfyldt.

• **TFA 2000.33V** (B-1485-99, 17/9-1999)
91-årig svært dement under § 5-værgemål uanset fuldmagt.
En 91-årig svært dement kvinde havde i 1997 givet fuldmagt til sin datter. 2 børnebørn ønskede nu værgemål. I 1997 døde kvindens bror, og der kom en arv på ca. ½ mio. kr. til udbetaling. Disse penge blev delt mellem 4 børn under

17277-SystematiskOversigt.book Page 218 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

forbigåelse af de 2 børnebørn, der var børn af en afdød søn. Betingelserne for værgemål var opfyldt.

• **TFA 2000.94V** (B-1564-99, 24/9-1999)
55-årig paranoid under begrænset værgemål.
En 55-årig kvinde led af sindssygdom med forfølgelsesforestillinger. Ifølge lægeerklæringen var hendes virkelighedsopfattelse så fordrejet, at det måtte forventes kraftigt at påvirke hendes evne til at varetage sine anliggender. Kommunen begærede værgemål, idet kvinden ikke ville modtage sin pension og ikke ville betale fast udgifter, herunder terminsydelser på ejendommen. Kvinden blev sat under økonomisk værgemål vedrørende ejendommen samt i forhold til offentlige myndigheder.

• **TFA 2000.262V** (B-2031-98, 14/3-2000)
Personligt værgemål af hensyn til behandling.
En kommune anmodede om, at en 77-årig svært dement mand, der ar på plejehjem, kom under værgemål. Manden blev sat under personligt værgemål på grund af behov for gennemførelse af psykiatrisk udredning og tilrettelæggelse af behandling.

• **TFA 2000.346Ø & TFA 2000.350Ø** (B-0694-99, 25/5-2000)
19-årig skizofren under fuldstændigt økonomisk og personligt værgemål.
Faderen anmodede om, at den 19-årige skizofrene søn kom under værgemål. Moderen og sønnen selv protesterede. Ifølge hospitalet led den unge mand af hørehallucinationer og religiøse vrangforestillinger, og han havde behov for både personligt og økonomisk værgemål. Betingelserne for værgemål var opfyldt. Da der var interessemodsætninger mellem forældrene, skulle der beskikkes en fast værge for sønnen.

• **TFA 2002.243Ø** (B-0207-01, 7/2-2001)
59-årig paranoid under værgemål.
En advokat, der var beskikket for en 59-årig paranoid kvinde under en tvangsauktionssag, anmodede politimesteren om at rejse værgemålssag. Der var tvist med ejerforeningen om en restance, hvilket havde begrundet auktionssagen vedrørende hendes ejerlejlighed. Landsretten fandt, at kvinden ikke generelt var ude af stand til at varetage sine anliggender, men at hun havde behov for en værge i relation til spørgsmålene om ejerlejligheden. Der blev iværksat værgemål med dette formål, og værgemålet blev begrænset til 1 år.

• **U 2001.1922V**
Værgemål til imødegåelse af ukontrollerede udlandsrejser begrænset til at angå pensionsindtægter. Kompetencedelegation fra amtsråd til forvaltning gyldig.
Se under § 16.

17277-SystematiskOversigt.book Page 219 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.245Ø** (B-3009-01,23/11-2001)
75-årig under økonomisk og personligt værgemål. Ikke fratagelse af handleevnen.
Kommunen havde anmodet om etablering af værgemål med handleevnefratagelse for en 75-årig kvinde, der var paranoid skizofren eller svært dement. Hendes søn havde hidtil taget sig af hende, men var ifølge en lægeerklæring ude af stand hertil. Hun var fuldtidsplejekrævende og reagerede kun i ringe omfang på sine omgivelser. Der blev iværksat økonomisk og personligt værgemål og beskikket en fast værge. Handleevnen blev ikke frataget.

• **TFA 2002.247Ø** (B-3181-01, 28/11-2001)
Kvinde med afasi under personligt værgemål.
Kommunen anmodede om personligt værgemål med henblik på plejehjemsanbringelse. Der var betydelig risiko for omsorgssvigt, hvis hun blev i eget hjem. En psykisk syg søn, som kommunen vanskeligt kunne samarbejde med, var mod at moderen kom på plejehjem. Betingelserne for et personligt værgemål var opfyldt. Der skulle beskikkes en fast værge. Afgørelsen herom skulle træffes ved kendelse, da der var tvist om spørgsmålet.

• **TFA 2003.165Ø** (B-2532-02, 4/12-2002)
82-årig alvorligt svækket dement kvinde under økonomisk værgemål.
En datter ønskede moderen sat under værgemål, men moderen og en søn modsatte sig det. Efter lægeerklæringerne var hun dement i moderat til svær grad. Betingelserne for værgemål var opfyldt, men der var ikke grundlag for personligt værgemål eller handleevnefratagelse.

• **TFA 2003.264Ø** (B-3831-02, 24/2-2003)
30-årig psykotisk og skizofren under økonomisk værgemål.
Forældrene ønskede deres 30-årige datter under værgemål. Hun var psykotisk, skizofren og på grænsen til åndssvag. Hun brugte mange penge på værtshus. Hun havde en arv på 29.000 kr. på en bankkonto, som hun ville have. Hendes pension var på 11.000 kr. pr. md. Hun havde ingen faste udgifter, men stiftede alligevel gæld. Betingelserne for værgemål var opfyldt.

• **TFA 2003.439Ø** (B-1158-03, 25/6-2003)
91-årig dement med manglende selvindsigt og paranoia under økonomisk og personligt værgemål.
Kommunen rejste efter henvendelse fra politiet værgemålssag. Kvinden havde en formue på 3 mio. kr. Hun var kommet på plejehjem, men ønskede ikke at være der. En psykiater udtalte, at der var tydelige tegn på demens. Betingelserne for værgemål var til stede.

• **TFA 2003.472Ø** (B-0829-03, 2/7-2003)
60-årig svært dement kvinde kom under økonomisk og personligt værgemål.
Kvinden, der var gift, var indlagt på Sct. Hans hospital, men skulle udskrives til plejehjem eller lignende. Parrets ejerlejlighed skulle herunder sælges, idet

17277-SystematiskOversigt.book Page 220 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

manden ikke kunne klare udgifterne alene. Manden protesterede mod værgemålet. Betingelserne for værgemål fandtes opfyldt. Værgemålet blev begrænset til boligmæssige forhold. Handleevnen blev ikke frataget.

Om tilfælde, hvor tillige den retlige handleevne er frataget, se under § 6.

Betingelserne for værgemål ikke opfyldt

• **TFA 1998.122V** (B-0028-9719/12-1997)
Formueretlig og personlig umyndiggørelse af let dement ophævet.
En 83-årig mand blev i 1995 formueretligt og personligt umyndiggjort, og en søn blev værge. Embedslægen havde stillet diagnosen middelsvær demens. I forbindelse med uoverensstemmelser mellem værgen og en anden søn om salg af slægtsgården anmodede manden i 1996 om ophævelse af umyndiggørelsen. Landsretten forelagde sagen for Retslægerådet, der fandt manden let dement. Mandens tilstand var ikke omfattet af værgemålslovens § 5, og umyndiggørelsen blev ophævet.

• **TFA 1999.156Ø** (B-3456-98, 15/1-1999)
Ikke behov for værgemål.
En 48-årig mand levede sammen med en kvinde, som han havde givet økonomisk generalfuldmagt. Hans forældre og broder ønskede ham sat under værgemål. Manden var på grund af en fremadskridende kronisk hjernesygdom nu ude af stand til at varetage sine anliggender, og han kunne ikke disponere på egen hånd. Der var derfor ikke behov for fratagelse af den retlige handleevne. Landsretten fandt heller ikke behov for et værgemål efter § 5, idet der ikke forelå interessemodsætninger eller oplysninger om, at samleveren ikke disponerede i hans interesse.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.108.

• **TFA 1999.370V** (B-0374-99, 24/6-1999)
Efter de lægelige oplysninger blev værgemål for 87-årig afslået.
En broder anmodede om, at en 87-årig søster blev sat under værgemål. Hun var blevet indlagt på hospital i stærkt svækket fysisk tilstand og derefter flyttet på plejehjem. Efter de lægelige oplysninger var hun mentalt fuldkommen klar og orienteret om sine økonomiske og personlige forhold.

• **TFA 1999.419V** (B-1116-99, 3/8-1999)
Betingelserne for værgemål med handleevnefratagelse ikke opfyldt.
En 47-årig mand, der hver dag besøgte et aktivitetscenter på et psykiatrisk sygehus, havde en betalingsservice og blev bistået af sin bror. Broderen anmodede om værgemål. Hverken byretten eller landsretten fandt betingelserne for værgemål opfyldt.

17277-SystematiskOversigt.book Page 221 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2000.58V** (B-1712-99, 14/10-1999)
Helbredskriteriet for værgemål ikke opfyldt.
En nevø ønskede en 80-årig mand sat under værgemål med handleevnefratagelse. Nevøen henviste til, at en nabo var "lidt for hjælpsom". Ifølge lægeerklæringerne var manden ikke mentalt eller fysisk reduceret i en sådan grad, at et værgemål var berettiget.

• **TFA 2000.434Ø** (B-1187-00, 30/6-2000)
87-årig dement uden nær familie ikke under værgemål.
Kommunen anmodede om værgemål for en 78-årig kvinde, der ejede en villa, med henblik på salg af villaen. Kvinden nærmeste slægtninge var nogle kusiner. Kvinden ønskede ikke at sælge huset, men ville hjem fra plejehjemmet. Efter lægeerklæringerne led hun af demens af Alzheimertypen med betydeligt frontalt præg. Landsretten fandt ikke betingelserne for værgemål opfyldt, idet behovet for administration af ejendommen kunne opfyldes ved mindre indgribende foranstaltninger end et værgemål.

• **TFA 2001.261Ø** (B-3267-00, 31/1-2001)
34-årig bevægelseshandicappet med hjernelidelse kom ikke under personligt værgemål.
Kommunen havde anmodet om værgemål med henblik på stillingtagen til anbringelse i et botilbud. Under sagens behandling traf den Sociale Ankestyrelse afgørelse om, at betingelserne for optagelse i botilbuddet ikke var opfyldt. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at kvinden var ude af stand til selv at varetage sine anliggender og frifandt hende for værgemålet.

• **TFA 2001.337Ø** (B-2814-00, 11/4-2001)
Ikke behov for værgemål med henblik på flytning fra bofællesskab.
Kommunen ønskede en 36-årig udviklingshæmmet mand sat under personligt værgemål med henblik på flytning fra et bofællesskab. Både manden og hans forældre modsatte sig værgemålet og flytningen. Der fandtes ikke tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte et værgemål.

• **TFA 2001.458V** (B-0236-01, 29/6-2001)
Ikke værgemål for 84-årig senildement.
En 84-årig senildement kvinde opfyldte de medicinske betingelser for værgemål. Hun boede sammen med en depressiv søn. En anden søn begærede værgemål. Efter de oplysninger, der forelå om kvinden og den måde, som hendes forhold blev administreret på, var der ikke behov for værgemål.

• **TFA 2002.385V** (B-2851-01, 29/5-2002)
Ikke behovet for værgemål for psykisk udviklingshæmmet i bofællesskab.
En 21-årig psykisk udviklingshæmmet, der opfyldte de medicinske kriterier for værgemål, boede i bofællesskab, hvor der var indgået en administrationsordning. Moderen ønskede datteren under værgemål, idet hun ønskede at blive

17277-SystematiskOversigt.book Page 222 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

inddraget i beslutninger omkring datteren. Der fandtes ikke behov for værgemål.

• **TFA 2003.285V** (B-2381-02, 12/3-2003)
Ikke værgemål for paranoid, idet bopælsproblem var løst.
Kommunen ønskede en 60-årig paranoid kvinde sat under værgemål, idet hun ikke betalte sin husleje. De medicinske betingelser for værgemål var opfyldt. Under sagens behandling var hun indlagt i en periode, hvorefter hun blev udskrevet og tog ophold hos sin bror. Landsretten fandt herefter ikke, at der var behov for et værgemål.

• **TFA 2003.402V** (B-0734-03, 12/6-2003)
Efter tilrettelæggelse af de økonomiske forhold i dagligdagen var der ikke behov for værgemål.
En mand anmodede om, at hans 50-årige bror kom under værgemål. Han ønskede at sikre broderen mod misbrug, idet han på grund af sine psykiske forhold var uden realistisk opfattelse af omverdenen. Broderen pension gik ind i bank, og der var en aftale om, at der kunne hæves 1.000 kr. om ugen. Der fandtes ikke at være behov for værgemål.

• **TFA 2003.509V** (B-1349-03, 27/8-2003)
21-årig tydeligt svagt begavet ikke under værgemål.
Amtet anmodede om, at manden kom under værgemål. Han befandt sig i grænseområdet mellem sinke og let retarderet. Amtet anførte, at han ikke var til at samarbejde med, og de økonomiske spørgsmål fyldte for meget. Manden havde gældsposter på 36.000 kr. og havde købt en ulovlig scooter. I landsretten oplyste manden, at han selv administrerede 3200 kr. månedlig af sin førtidspension, efter at husleje m.v. var trukket automatisk. Landsretten fandt ikke, at der var et tilstrækkeligt konkret behov for værgemål.

Værgemålets rækkevidde

• **TFA 1997.117CIV** (j.nr. 1997-509-45, 3/7-1997)
Personlige værgemåls rækkevidde.
Civilretsdirektoratet udtalte blandt andet, at personlige værgemål efter § 5 ikke kan anvendes til at gennemtvinge anbringelse på institution eller plejehjem. Et personligt værgemål giver alene værgen mulighed for at afgøre personlig spørgsmål, som den værgede ikke selv kan tage stilling til.

• **TFA 1998.66**
Personlige værgemåls rækkevidde.
Behandlingen af spørgsmål i retsudvalget om tvangsmæssig flytning af demente til plejehjem eller plejebolig.

17277-SystematiskOversigt.book Page 223 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2001.464V** (B-2742-99, 21/11-2000)
Beskikket værge for senildement kunne forbyde besøg af døtrene.
Advokat A var beskikket som værge for den svært senildemente K, der boede på plejehjem, idet værgemålet var begrænset til at angå K's personlige forhold. Når to af K's døtre, D1 og D2 (under ét benævnt D), besøgte K på plejehjemmet, konstaterede personalet en ændring i K's adfærd bagefter i form af bl.a. øget aggressivitet og vredladenhed. D's forhold til personalet på plejehjemmet var negativt. Efter K's indlæggelse på psykiatrisk afdeling i september 1998 udtalte den psykiatriske overlæge i en erklæring, at K's adfærd ændredes i negativ retning, når han havde haft besøg af familien. D fik ved udskrivningen af K i oktober 1998 forbud mod at besøge K uden tilladelse fra A. I december 1998 blev der ved politiets mellemkomst – efter at D havde lovet ikke at blande sig i plejehjemmets arbejde – indgået aftale mellem D, deres søster S og A om kontrollerede besøg hos K og om, at de ikke måtte rette telefoniske henvendelser til K. Politimesteren meddelte imidlertid i en skrivelse af 12. marts 1999 D med henvisning til en erklæring af 28. februar 1999 fra K's læge, at besøg indtil videre ikke måtte finde sted, medmindre der forelå accept fra A. D anlagde sag mod A med påstand om, at besøgs- og telefoneringsforbudet blev ophævet. Ved byrettens dom blev A frifundet for så vidt angik besøgsforbudet, hvorimod telefoneringsforbudet blev ophævet. D ankede dommen. A påstod stadfæstelse. Landsretten udtalte, at spørgsmålet om K's modtagelse af D's besøg er et personligt forhold, der er omfattet af A's beføjelser i henhold til det iværksatte værgemål. Forbudet var ikke i strid med grundlovens § 71, da der ikke forelå frihedsberøvelse eller et indgreb, der kan sidestilles hermed. Der forelå heller ikke et tvangsmæssigt indgreb over for K, og indgrebet var ikke i strid med EMK artikel 8. Da A's hverv ikke var et led i den offentlige forvaltning, kunne nogle påberåbte forvaltningsretlige principper hverken direkte eller analogt føre til en ophævelse af besøgsforbudet. Landsretten fandt efter bevisførelsen, at der af hensyn til K's helbred var behov for, at A traf bestemmelse om at forbyde D's besøg hos ham. Det bemærkedes herved, at det som følge af D's holdning og adfærd sammenholdt med oplysningerne om K's reaktioner også i forbindelse med det seneste besøg ikke endnu havde været muligt at tilrettelægge en ordning for D's besøg. Landsretten stadfæstede herefter dommen.

• **TFA 2002.409CIV** (j.nr.2002.809.67, 27/2-2002)
Samspillet mellem personligt værgemål og flytning uden samtykke efter servicelovens § 21.
Civilretsdirektoratet fastholdt sin tidligere tilkendegivne opfattelse at, at et personligt værgemål ikke giver mulighed for, at værgen samtykker i en flytning, når den værgede modsætter sig dette eller forholder sig passiv. Direktoratet fandt, at samspillet mellem de 2 regelsæt ikke vær nærmere overvejet af landsretterne i TFA 2001.312 og TFA 2001.337, og afgørelsernes præjudikatværdi var derfor begrænset.

§ 6 *I forbindelse med værgemål efter § 5, der omfatter økonomiske forhold, kan den retlige handleevne fratages, hvis dette er nødvendigt for at hindre, at den pågældende udsætter sin formue, indkomst eller andre økonomiske interesser for fare for at forringes væsentligt, eller for at hindre økonomisk udnyttelse. Fratagelsen af den retlige handleevne kan ikke begrænses til at angå bestemte aktiver eller anliggender.*

Stk. 2. Den, der er frataget handleevnen, er umyndig og kan ikke selv forpligte sig ved retshandler eller råde over sin formue, medmindre andet er bestemt.

Stk. 3. Afgørelser om fratagelse af handleevne tinglyses, jf. tinglysningslovens § 48.

Betingelserne for fratagelse af handleevne opfyldt

• **TFA 1997.155Ø** (B2935-96, 18/6-1997)
Værgemål med fratagelse af handleevne.
En 53-årig sindssyg kvinde, der tillige var dårligt begavet, ønskede et lavværgemål fra 1992 ophævet. Lavværgen anmodede om, at kvinden blev umyndiggjort. Ifølge en udtalelse fra et psykiatrisk hospital havde kvinden svært ved at administrere større pengebeløb på hensigtsmæssig vis. Landsretten iværksatte værgemål med fratagelse af handleevnen.

• **TFA 1997.164V** (B-2609-97, 24/6-1997)
Værgemål med fratagelse af handleevne.
En 51-årig middelsvært retarderet mand havde sin bror som lavværge. Mandens mor og søster rejste sag om umyndiggørelse. Landsretten fandt betingelserne for værgemål og for handleevnefratagelse opfyldt.

• **TFA 1997.166V** (B-2610-96, 24/6-1997)
Værgemål med fratagelse af handleevne.
En 84-årig senil dement kvinde sad i uskiftet bo, formuen var ca. 1,4 mio. kr. Hun boede sammen med sin retarderede søn, der var under værgemål. Ifølge embedslægens erklæring var hun ikke i stand til at varetage egne forretninger, herunder forstå økonomiske transaktioner. Landsretten fandt betingelserne for værgemål og for fratagelse af den retlige handleevne opfyldt.

• **U 1998.1213V – TFA 1998.317V** (B-0437-98, 13/5-1998)
Iværksættelse af værgemål og fratagelse af handleevne for 41-årig handicappet på grund af familiens dispositioner.
Som følge af dispositioner, M og hendes søn A foretog med midler, der tilhørte M's hjerneskadede, hjemmeboende søn B på 41 år, blev der på begæring af politimesteren iværksat værgemål for B for så vidt angår økonomiske forhold med fratagelse af den retlige handleevne. B var på grund af en hjerneskade ude af stand til at varetage sine anliggender. M og A havde forsøgt at købe en landsbrugsejendom i B's navn.

17277-SystematiskOversigt.book Page 225 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1999.1V** (B-1550-98, 2/9-1998)
33-årig skizofren stofmisbruger, de skulle arve, kom under økonomisk værgemål med handleevnefratagelse.
33-årig skizofren mand med et sekundært svært blandingsmisbrug var i 1998 dømt til psykiatrisk behandling. Efter moderens død skulle han arve ca. 450.000 kr. Ifølge hospitalsafdelingen var der fare for, at arven ville blive brugt til et livstruende stofmisbrug. Manden blev sat under økonomisk værgemål efter § 5, og den retlige handleevne blev frataget efter § 6.

• **TFA 1999.285Ø** (B-0378-99, 5/3-1999)
40-årig psykisk syg fik ikke ophævet umyndiggørelse.
En nu 40-årig mand, der led af hebefren skizofreni, var umyndiggjort i 1995. Han ønskede nu værgemålet ophævet. Han havde siden 1990 været undergivet behandlingsdom. Han havde arvet ca. 400.000 kr. efter moderen. Efter den hidtidige værges oplysninger ville han have et stort pengeforbrug, hvis han ikke var under værgemål. Landsretten stadfæstede byrettens dom, hvorefter manden skulle forblive under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne.

• **TFA 2001.134V** (B-2189-00, 20/12-2000)
64-årig alkoholisk dement under økonomisk og personligt værgemål med fratagelse af handleevne.
En 64-årig mand havde gennem mange år haft et overforbrug af alkohol og var nu dement. Han var ude af stand til at tage vare på sine personlige og økonomiske forhold og havde hidtil levet under kummerlige forhold. Der var risiko for, at han ville sætte sin betydelige formue over styr.

• **TFA 2002.165V** (B-0283-00, 26/10-2000)
Fornyet værgemål medhandleevnefratagelse.
En 87-årig mand havde tidligere været under værgemål, men det blev ophævet i 1997 (se TFA 1998.122). En datter og kommunen anmodede nu igen om værgemål. En søn protesterede. Retslægerådet udtalte under landsretten behandling, at manden nu var middelsvært dement. Der blev iværksat værgemål med handleevnefratagelse.

• **TFA 2002.324Ø** (B-0093/02, 26/3-2002)
84-årig svært dement under økonomisk værgemål med fratagelse af handleevnen.
En søn anmodede om værgemål for sin 84-årige svært demente mor. Der var problemer med betaling af regninger. Efter de lægeerklæringer, der forelå for landsretten, var betingelserne for økonomisk værgemål med fratagelse af handleevnen opfyldt. Der var ikke behov for personligt værgemål.

17277-SystematiskOversigt.book Page 226 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.429Ø** (B-0990-02, 25/2-2002)
66-årig hjerneskadet under økonomisk og personligt værge med fratagelse af handleevnen.
Kommunen anmodede om, at en 66-årig, der 3 år tidligere var blevet hjerneskadet ved en trafikulykke, nu kom under værgemål. Efter lægeerklæringerne var hun dement, således at hjernens overordnede styrende mekanismer er sat ud af funktion. Hun boede under rodede og uhumske forhold sammen med en søn. Betingelserne for værgemål med handleevnefratagelse var opfyldt.

• **TFA 2002.476Ø** (B-1428-02, 21/8-2002)
42-årig paranoid skizofren under værgemål med handleevnefratagelse.
En 42-årig mand var arving efter sin farmor, men gav arveafkald. Der blev beskikket skifteværge, og skifteretten tilsidesatte arveafkaldet. Politiet rejste herefter værgemålssag efter anmodning fra skifteværgen. Ifølge retslægerådet var den 42-årige formentlig sindssyg med den virkning, at han var ude af stand til at forstå de økonomiske konsekvenser af sine handlinger. Han blev sat under værgemål og frataget den retlige handleevne.

• **TFA 2003.477Ø** (B-1306-03, 2/7-2003)
38-årig paranoid psykotisk under økonomisk og personligt værgemål.
Kvinden var indlagt på hospital og havde forud herfor pådraget sig noget gæld. Hun nægtede at åbne sin post og at samarbejde med hospitalet herom. Hun led endvidere af en fremadskridende demenssygdom, men havde hidtil selv varetaget sine økonomiske anliggender. Byretten fandt betingelserne for værgemål opfyldt. I tiden mellem byrettens og landsrettens behandling af sagen havde hun hævet et relativt stort beløb i banken. Landsretten fratog hende tillige den retlige handleevne.

• **TFA 2003.492V** (B-1691-03, 13/8-2003)
74-årig svært dement, psykotisk mand under økonomisk og personligt værgemål med fratagelse af handleevnen.
Kommunen anmodede om værgemål, idet manden havde behov for en plejehjemsplads. Manden ejede en fast ejendom, hvorpå han ikke kunne klare de faste udgifter. Manden var ude af stand til at klare sig selv, og der var akut behov for tiltag vedrørende den faste ejendom. En søster havde protesteret mod værgemålet.

Betingelserne for fratagelse af handleevnen ikke opfyldt

Se afgørelser refereret under § 5, betingelser for værgemål opfyldt.

……

17277-SystematiskOversigt.book Page 227 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Omfang af værgemål

……

§ 9 *Hvis ændrede forhold giver anledning til det, skal en afgørelse om værgemål ændres til et mindre eller mere indgribende værgemål.*

• **TFA 2001.312V** (B-2105-00, 3/3-2001)
Værgemål for 39-årig psykisk udviklingshæmmet udvidet.
En 39-årig psykisk udviklingshæmmet kom i 1998 under økonomisk værgemål. Kommunen ønskede nu værgemålet udvidet til at angå personlige forhold, således at værgen bestemte mandens opholdssted og kontakt med familien. Manden boede hos moderen, der ikke havde fuld forståelse for hans behov. Selv ønskede han ikke at bo på institution. Værgemålet blev udvidet navnlig med henvisning til moderens forhold.

• **TFA 2002.364Ø** (B-0496-02, 24/4-2002)
Værgemål udvidet til samtlige økonomiske og nogle personlige forhold.
En 59-årig kvinde kom i 2001 (TFA 2002.241) under værgemål vedrørende forholdet til ejerforeningen og tidsbegrænset 1 år. Værgen anmodede nu om udvidelse af værgemålet. Det blev anset for velfærdstruende, hvis værgemålet ikke blev udvidet og forlænget med henblik på salg af lejligheden og flytning til anden bolig. Værgemålet blev udvidet til samtlige økonomiske anliggender og sådanne personlige anliggender, som var nødvendige for at løse kvindens boligproblemer.

Ophævelse af værgemål

§ 10 *Værgemål efter § 5, fratagelse af handleevne efter § 6 eller samværgemål efter § 7 skal ophæves, hvis betingelserne ikke længere er opfyldt.*

Værgemål ophævet helt eller delvist

• **TFA 1998.122V**
Formueretlig og personlig umyndiggørelse af let dement ophævet.
Se under § 5.

• **TFA 1998.235Ø**
Værgemål begrænset til administration af pension og opsparing.
Se under § 5.

• **TFA 2001.49V** (B-1814-00, 9/10-2000)
Umyndiggørelse af 49-årig psykisk syg ophævet.
En nu 49-årig mand blev umyndiggjort i 1995. Han anmodede nu om ophævelse af værgemålet. Han boede på en institution, der beskrev manden som

meget urealistisk om egne formåen. Værgen fandt, at manden, hvis værgemålet blev ophævet, straks ville gå ud og købe en ny ejendom. Landsretten fandt det ikke godtgjort, at manden var ude af stand til at varetage sine anliggender. Værgemålet blev derfor ophævet.

Værgemål ikke ophævet

• **TFA 1999.285Ø**
40-årig psykisk syg fik ikke ophævet umyndiggørelse.
Se under § 6.

• **TFA 2001.5Ø** (B-04442-00, 27/3-2000)
Værgemål med handleevnefratagelse for 42-årig alvorligt psykisk syg ikke ophævet.
Den nu 42-årige mand kom i 1999 under økonomisk værgemål med fratagelse af handleevnen. Værgen anmodede nu om personligt værgemål, mens den værgede ønskede ophævelse af bestemmelsen om fratagelse af handleevnen. Værgen frafaldt senere sin begæring. Manden havde flere gange været indlagt på psykiatrisk afdeling. Efter erklæringen herfra befandt han sig i en svær kronisk psykotisk tilstand uden indsigt i sin egen situation, herunder sin økonomi. Bestemmelsen om handleevnefratagelse blev derfor ikke ophævet. Værgens udgifter ved fremmøde var en sagsomkostning.

Værger

§ 11 *I forbindelse med afgørelser om værgemål skal der beskikkes en værge.*

• **TFA 1998.392Ø** (B-1855-98, 22/7-1998)
Fast værge beskikket.
En 82-årig kvinde, som sad i uskiftet bo med 2 døtre, havde givet en advokat fuldmagt til at bestyre sin formue. Den ene datter havde forinden henvendt sig til advokaten med anmodning af rådgivning af moderen. Kvinden kom nu under værgemål efter § 5, omfattende samtlige økonomiske og personlige forhold. Den anden datter protesterede mod, at advokaten blev beskikket som værge. Landsretten fandt det bedst stemmende med kvindens interesser, at der blev beskikket en af de fast værger for hende.

• **TFA 2002.131V** (B-2247-01, 29/11-2001)
Fast værge beskikket i stedet for moderen.
En yngre psykisk og motorisk retarderet kvinde kom under værgemål. Det blev oplyst, at forældrene ind imellem havde lånt penge fra hendes konto eller stiftede gæld i hendes navn. En af de faste værger blev beskikket.

17277-SystematiskOversigt.book Page 229 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2002.1866V** (B-0402-02, 2/5-2002)
Statsamtets afgørelse om, hvem der skal beskikkes som værge, kan ikke efterprøves af domstolene.
Domstolenes prøvelse af et statsamts afgørelse efter værgemålsloven omfatter ikke statsamtets afgørelse i medfør af lovens § 11 om, hvem der skal beskikkes som værge.

• **TFA 2002.474Ø** (B-1199-02, 21/8-2002)
Fast færge beskikket for 80-årig dement og ikke datter.
Der var enighed om, at betingelserne for værgemål var til stede. Kommunen oplyste, at der var samarbejdsproblemer med en datter, der ønskede at blive værge. Der blev beskikket fast værge. Afgørelsen skal ske ved kendelse eller beslutning, ikke i dommen, jf. retsplejelovens § 464.

§ 12 *Beskikkelsen fratages værgen, hvis denne misbruger sin stilling eller i øvrigt viser sig uegnet til hvervet, eller hvis det er nødvendigt af hensyn til den, der er under værgemål.*

Stk. 2. Beskikkelsen bortfalder, hvis værgen selv kommer under værgemål efter reglerne i dette kapitel.

• **TFA 1998.370CIV** (j.nr. 1998-820-22, 31/8-1998)
Fratagelse af værgebeskikkelse.
En værge var forstander på den institution, hvor de værgede boede. Amtskommunen opsagde værgen fra stillingen som forstander på grund af manglende tillid til ham. Civilretsdirektoratet fandt det nødvendigt af hensyn til de værgede, at værgemålet blev frataget værgen. Civilretsdirektoratet lagde vægt på, at det var nødvendigt for de værgede, at der bestod et godt samarbejdsklima mellem værgen og den amtskommunale institution, hvor de boede.

• **TFA 2000.478CIV** (j.nr. 2000-820-76, 6/7-2000)
79-årig ikke beskikket som værge.
En søster var blevet beskikket for sin 48-årige datter ved værgemålets etablering i 1998. Der var nu opstået uoverensstemmelser mellem værgen og den værgedes 79-årige mor. Moderen anmodede nu om at blive beskikket som værge. Amtet afslog dette med henvisning til uenighederne, men genoptog samtidig spørgsmålet, om søsteren fortsat skulle være værge.

Kapitel 3
Behandlingen af værgemåls- og værgesager vedrørende voksne

……

Anmodning

§ 16 *Anmodning om værgemål eller om ændring eller ophævelse af værgemål, jf. §§ 5-10, kan fremsættes af*
1) den pågældende selv,
2) dennes ægtefælle, børn, forældre, søskende eller andre blandt de nærmeste,
3) værgen eller en særlig værge,
4) kommunalbestyrelsen,
5) amtsrådet eller
6) politimesteren (politidirektøren).

Stk. 2. Statsamtet kan uden anmodning behandle spørgsmål om ændring og ophævelse af værgemål, jf. § 9 og § 10, samt om værgebeskikkelse og ændring heraf.

• **U 2001.1922V** (B-0399-01, 31/5-2001)
Værgemål til imødegåelse af ukontrollerede udlandsrejser begrænset til at angå pensionsindtægter. Kompetencedelegation fra amtsråd til forvaltning gyldig.
Efter værgemålslovens § 16 kan anmodning om værgemål fremsættes af amtsrådet, men efter princippet i § 40 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område måtte det anses for forudsat, at afgørelsen ikke henlægges til det samlede amtsråd, men træffes i et udvalg sammensat af amtsrådsmedlemmer. I overensstemmelse med hvad der anses for gældende i relation til den nævnte bestemmelse, kunne heller ikke værgemålslovens § 16 antages at udelukke delegation af kompetencen til forvaltningen, og da Sundhedsudvalget havde givet sundhedsforvaltningen bemyndigelse, var anmodningen fra et amts psykiatriske forvaltning om iværksættelse af værgemål for A fremsat af en kompetent myndighed. Det var efter de lægelige udtalelser godtgjort, at der var behov for iværksættelse af værgemål for A med henblik på at imødegå ukontrollerede udlandsrejser, jf. værgemålslovens § 5, stk. 1, men det var for at opnå dette formål ikke nødvendigt at fratage A den retlige handleevne. A blev herefter undergivet værgemål med bemyndigelse for værgen til at administrere A's pensionsindtægter, jf. § 5, stk. 3, 1. pkt. Da der ikke i værgemålsloven er hjemmel til at fratage den personlige handleevne, blev en påstand om, at A skulle undergives værgemål, således at han kun kunne foretage udlandsrejser efter godkendelse fra værgen, ikke taget til følge.

…….

17277-SystematiskOversigt.book Page 231 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Foreløbige værgemål

§ 21 *Statsamtet eller retten kan træffe en foreløbig afgørelse om værgemål, hvis betingelserne i § 5 eller § 7 skønnes opfyldt og der er et øjeblikkeligt behov herfor. Under samme betingelser kan retten træffe en foreløbig afgørelse om fratagelse af den retlige handleevne efter § 6. Statsamtet eller retten beskikker samtidig en foreløbig værge for den pågældende.*

Stk. 2. I sager efter stk. 1 anvendes reglerne i § 18, stk. 2 og 3, § 19 og § 20 kun i det omfang, det er foreneligt med den foreløbige afgørelses karakter.

Stk. 3. En foreløbig afgørelse om værgemål og en foreløbig værgebeskikkelse efter stk. 1 gælder, indtil der er truffet afgørelse eller afsagt dom i sagen efter §§ 5-7, eller indtil den foreløbige afgørelse ophæves.

Stk. 4. Statsamtets afgørelser efter stk. 1 under værgemålssager efter § 5 eller §§ 7-10 kan indbringes for retten, der da også færdigbehandler sagen. § 22, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

• **TFA 1999.384V** (B-1233-99, 30/6-1999)
Foreløbigt værgemål.
En 83-årig mand led af aldersbetinget demens. 2 børn anmodede om værgemål og anførte blandt andet, at deres bror udnyttede faderen økonomisk og brugte hans penge til egne formål. Formuen var på ca. 2 mio. kr. Byretten iværksatte foreløbigt værgemål. Landsretten godkendte dette, men bemærkede, at byretten burde have indhentet en uafhængig sagkyndig udtalelse, hvilket var sket for landsretten. Byretten burde ikke have beskikket en kompagnon til den advokat, som repræsenterede de 2 børn, som værge.

• **TFA 2000.313V** (B-0091-00, 3/2-2000)
Midlertidigt personligt værgemål for 87-årig dement med socialudvalgsformanden som værge.
En datter og kommunen anmodede om personligt værgemål for en 87-årig dement. Det fremgik af lægeerklæringen, at sagen var af hastende karakter. Retten fandt, at der var et påtrængende behov for stillingtagen til, hvor manden skulle opholde sig, og iværksatte foreløbigt værgemål med socialudvalgsformanden som midlertidig værge.

• **TFA 2001.43V** (B-1873-00, 5/10-2000)
38-årig under værgemål fik midlertidigt frataget handleevnen.
En 38-årig mand havde side december 1999 været under værgemål. Værgen anmodede nu om handleevnefratagelse og om, at der blev truffet midlertidig afgørelse herom. Værgen forklarede, at manden havde brugt en væsentlig del af sin formue og havde oprettet forskellige kontokort. Betingelserne for midlertidig handleevnefratagelse var til stede.

Værgemålsloven

Prøvelse af værgemålsafgørelser

§ 22 *Statsamtets afgørelse efter § 5 eller §§ 7-10 kan inden fire uger efter, at der er givet meddelelse om afgørelsen, indbringes for retten.*

Stk. 2. Anmodning om indbringelse for retten kan fremsættes af de samme, som kan fremsætte anmodning om værgemål, jf. § 16, stk. 1. Anmodningen indgives til statsamtet, der oversender sagen til retten.

Stk. 3. Anmodning om prøvelse af statsamtets afgørelse om værgemål har ikke opsættende virkning, medmindre retten bestemmer andet.

• **TFA 1999.366V** (B-0786-99, 2/6-1999)
Tilladelse til anke af værgemålsdom efter ankefristens udløb.
Ankestævning blev modtaget landsretten den dag, ankefristen udløb. Den var ikke rettidig, da anke efter retsplejelovens § 466, stk. 2, sker ved meddelelse til byretten. Landsretten tillod efter § 372, stk. 2, 3 børn at anke dommen. Der blev henvist til, at de ikke havde modtaget ankevejledning i byretten.

• **TFA 2002.452V** (B-1299-02, 2/7-2002)
Anke ved telefax til landsretten på ankefristens sidste dag afvist.
Anke sker efter retsplejelovens § 466, stk. 2, ved meddelelse til byretten. Anken var således ikke rettidig. Appellanten var i byretten repræsenteret ved advokat, der var til stede i det retsmøde, hvor der blev givet meddelelse om tidspunktet for domsafsigelsen.

…….

Kapitel 4
Værgens beføjelser og pligter

……

Tilsyn

§ 28 *Statsamterne og forvaltningsafdelingerne, jf. § 35, stk. 1, fører tilsyn med værgerne. Justitsministeren fastsætter regler herom.*

§ 29 *Værgen skal sørge for, at der aflægges regnskab over forvaltningen af formue og anvendelsen af indtægter. Justitsministeren fastsætter regler herom.*

• **TFA 2000.400CIV** (j.nr. 1998-810-30, 26/5-1998)
Revisorbistand til værgemålsregnskab.
En 75-årig kvinde var værge for sin bror. Hun havde siden værgemålets start anvendt revisorbistand til udarbejdelse af regnskab, idet hun ikke selv magtede dette. Hun var ikke klar over, at afholdelse af udgiften krævede amtets samtykke.

17277-SystematiskOversigt.book Page 233 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Civilretsdirektoratet tillod efter omstændighederne, at udgiften fremover blev afholdt af den værgedes indtægt med maksimalt 3.000 kr. pr. år.

• **TFA 1999.445CIV** (j.nr. 1999-810-132, 24/8-1999)
Værgemålsregnskab.
Civilretsdirektoratet fandt ikke anledning til at kritisere forvaltningsafdelingens afgørelse om, at værgen skulle aflægge et mere specifikt indtægtsregnskab samt indsende dokumentation for posterne i regnskabet. Værgen kunne ikke ved at delegere sine beføjelser til det bofællesskab, hvor den værgede boede, undlade at aflægge behørigt regnskab.

§ 30 *Justitsministeren kan fastsætte regler om værgens pligt til at indhente godkendelse fra statsamtet, herunder til dispositioner over indtægten, jf. § 25, stk. 2, og formuen, jf. § 39, og til stiftelse af gæld.*

• **TFA 1998.290CIV** (j. nr. 1997-511-504, 2/6-1998)
Udtalelse fra Arbejdsskadestyrelsen før godkendelse af erstatningsforlig.
En værge søgte statsamtets godkendelse af et forlig med et forsikringsselskab. Forliget tog udgangspunkt i en méngrad på 10 %. Statsamtet indhentede en udtalelse fra Arbejdsskadestyrelsen, hvorefter méngraden var under 5 %. Forsikringsselskabet fragik herefter forligstilbuddet. Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at kritisere, at statsamtet havde indhentet en udtalelse fra Arbejdsskadestyrelsen. Spørgsmålet om statsamtet havde pådraget sig et erstatningsansvar henhører under domstolene.

• **TFA 1999.357CIV** (j. nr. 1999-810-118, 19/7-1999)
Tilladelse til umyndiggjort til at give gave på 20.000 kr. til LEV.
En 60-årig, der var mongol, havde en formue på knap 700.000 kr. Værgen søgte om tilladelse til, at hun måtte give en gave på 300.000 kr. til LEV og henviste til, at hun havde deltaget meget i foreningens aktiviteter. Civilretsdirektoratet tillod, at hun gav 20.000 kr. af sin indtægt til LEV. Derimod blev der ikke givet tilladelse til, at hun gav gaver af formuen.

• **TFA 2000.480CIV** (j.nr. 1999-809-34, 19/9-2000)
Mindreåriges deltagelse i gruppelivsforsikringer i forbindelse med erhvervsarbejde.
På forespørgsel fra PFA oplyste civilretsdirektoratet, at forældre på vegne mindreårige kan indgå en ansættelsesaftale, og den mindreårige kan selv i visse tilfælde indgå ny ansættelsesaftale. Hvis deltagelse i en gruppeforsikring er et sædvanligt biprodukt til ansættelsen, er aftale om deltagelse bindende for den mindreårige uden statsamtets godkendelse.

• **TFA 2002.408CIV** (j.nr. 2001-810-293, 30/10-2001)
Afslag på, at 2 mindreårige købte anparter i et selskab.
Værgerne for de mindreårige kunne ikke eje noget på grund af en stor gæld. Et anpartsselskab ejede den virksomhed, faderen drev, og familiens bolig. An-

17277-SystematiskOversigt.book Page 234 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

parterne ejedes af børnenes bedstefar og af en tredjemand. Bedstefaderen ville give børnene sine anparter som gave, mens tredjemanden ville sælge sine mod udstedelse af gældsbreve. Dispositionen blev ikke godkendt.

• **TFA 2002.410CIV** (B2002-810-362, 6/3-2002)
Tilladelse til, at 17-årig købte 2 sommerhusgrunde.
En 17-årig havde opsparet 90.000 kr. af selverhverv og ønskede at købe 2 grund for 118.000 kr., idet han kunne låne resten af værgerne. Han havde fast arbejde og forventede en årsindkomst på 250.000 kr. Civilretsdirektoratet tillod købet.

• **TFA 2003.252CIV** (j.nr. 2003-810-23, 7/4-2003)
87-årig måtte give 2 børn hver 25.000 kr.
Formuen var på 1,5 mio. kr., det årlige afkast på ca. 85.000 kr. Der var søgt tilladelse til at yde 48.200 kr. til hvert barn. Civilretsdirektoratet tillod, at der af indtægten blev givet 25.000 kr. til hvert barn.

• **TFA 2003.253CIV** (J.nr. 2003-810-13, 10/4-2003)
17-årig fik ikke tilladelse til at købe anparter.
Værgen ønskede at overdrage anparter for 3,3 mio. kr. til sin 17-årige datter. Købesummen skulle berigtiges ved en gave fra værgen på ca. 800.000 kr. og udstedelse af et gældsbrev på 2,5 mio. kr.

• **TFA 2003.253CIV** (j.nr. 2002-810-426, 10/4-2003)
16-årig fik ikke tilladelse til at købe anparter.
Værgen ønskede at overdrage anparter for 3,14 mio. kr. til sin 16-årige datter. Købesummen skulle berigtiges ved gældsbrev på knap 3,1 mio. kr., mens resten skulle være en gave fra værgen.

• **TFA 2003.445CIV** (j.nr. 2003-810-00051, 1/7-2003)
Tilladelse til gaver til børn.
Der søgtes om tilladelse til, at en 76-årig kvinde måtte give hvert af sine 3 børn 49.900 kr. og svigerbørnene hver 17.500 kr. Formuen var på 900.000 kr., og den årlige bruttoindtægt på 450.000 kr. Civilretsdirektoratet tillod for 2. år i træk, at der blev ydet gaver på 15.000 kr. til hvert af de 3 børn af indtægten.

……

Værgens vederlag m.v.

§ 32 *Værgen kan få nødvendige udlæg dækket og i den udstrækning, det er rimeligt, tillægges vederlag for sit arbejde. Beløbene, der fastsættes af statsamtet, betales af den, der er under værgemål, eller, hvis denne ikke har midler, af statsamtet.*

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om udlæg og vederlag.

Stk. 3. For samværgemål gælder reglerne i stk. 1, 2. pkt., og stk. 2 ikke. Samværgens vederlag m.v. betales af den, der er under samværgemål.

17277-SystematiskOversigt.book Page 235 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Egenandel

• **TFA 1997.55CIV** (j.nr. 1997-511-458, 6/5-1997)
Egenandel af værgevederlag ikke nedsat.
En kvinde, der var under værgemål, havde årlige indtægter på ca. 155.000 kr. og en månedlig udgift på 3.716 kr. Værgens honorar var fastsat til 3.500 kr. pr. år med tillæg af 1.500 kr. til kontorhold. Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at nedsætte den del af vederlaget, som kvinden selv skulle betale, jf. sagsbehandlingsbekendtgørelsen (1178/1996, nu 1075/2003) § 18.

• **TFA 1998.287CIV** (j.nr. 1997-511-468, 8/4-1998)
Egenbetaling af værgevederlag ikke nedsat generelt, men bortfaldt i 1997.
Efter betaling af alle faste udgifter havde en mand under værgemål 5-600 kr. til rådighed. Budgettet for 1998 viste 1.500 kr. pr. måned. Den årlige indtægt var ca. 110.000 kr. Amtet havde fastsat værgens vederlag til 7.500 kr., kontorholdsudgifterne til 1.500 kr. og etableringsudgifter til 4.000 kr. Efter omstændighederne afholdt statsamtet udgifterne for 1997 til vederlag og kontorholdsudgifter. Der var ikke grundlag for generelt at fritage manden for at betale vederlag.

• **TFA 2003.248CIV** (j.nr. 2003-810-00010, 11/3-2003)
Intet grundlag for nedsættelse af egenbetaling af værgevederlag.
Den værgedes månedlige indkomst var på 10.400 kr., de faste udgifter på 5.800 kr. Formuen var 17.000 kr.

Etableringsvederlag

• **TFA 1999.59CIV** (j.nr. 1998-820-14, 9/12-1998)
Iværksættelsesvederlag til værge.
Civilretsdirektoratet fastholdt statsamtets afgørelse om fastsættelse af et iværksættelsesvederlag på 2.000 kr. Den faste værge, der var advokat, havde anmodet om 3.500 kr. under henvisning til timetaksterne for advokater.

• **TFA 2000.482CIV** (j.nr. 2000-810-248, 25/10-2000)
Etableringsvederlag til fast værge.
En fast værge, der var advokat, havde anmodet om etableringsvederlag på 15.000 kr. for fuldstændigt økonomisk værgemål. Han henviste til et samlet timeforbrug på knap 22 timer. Civilretsdirektoratet fastsatte etableringsvederlaget til 4.000 kr. og henviste til, at det sammen med det løbende vederlag på 3.500 kr. og et advokatsalær for salg af ejendommen stod i rimeligt forhold til arbejdsbyrden.

• **TFA 2001.246CIV** (j.nr. 2000-820-92, 1/3-2001)
Afslag på etableringsvederlag til fast værge i forbindelse med værgeskift.
Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at tilkende etableringsvederlag til en fast værge, der overtog et værgemål for en person, som var umyndiggjort i 1977.

• **TFA 2001.248CIV** (j.nr. 2001-820-1056/4-2001)
Etableringsvederlag til fast værge i forbindelse med værgeskift.
Statsamtet havde tilkendt etableringsvederlag ved værgeskift på 4.000 kr. Værgen ønskede vederlaget forhøjet til 10.000 kr. Civilretsdirektoratet udtalte, at de sædvanligvis ikke er grundlag for etableringsvederlag ved værgeskift, men at man var enig med statsamtet i, at der i den konkrete situation var tillagt 4.000 kr.

• **TFA 2001.503CIV** (j.nr. 2000-820-118, 10/9-2001)
Afslag på etableringsvederlag i forbindelse med værgeskift.
Civilretsdirektoratet udtalte, at der normalt kun tilkendes etableringsvederlag ved værgemålets iværksættelse. Der kan undtagelsesvist tilkendes etableringsvederlag ved værgeskift, hvis værgeskiftet for den nye værge kræver en ekstraordinær indsats, f.eks. fordi den tidligere værge ikke har haft orden i sagerne.

Løbende vederlag

• **TFA 2000.405CIV** (j.nr. 1999-820-66, 6/7-2000)
Løbende vederlag til fast værge for begrænset personligt værgemål.
En advokat blev i 1998 beskikket for en kvinde for så vidt angår de personlige forhold vedrørende bopælsforhold. Civilretsdirektoratet fastsatte et løbende vederlag på 1.400 kr. fra værgemålets start. Hertil kom etableringsvederlag på 3.000 kr. og honorar for advokatarbejde på 6.000 kr.

• **TFA 2001.244CIV** (j.nr. 2000-820-90, 20/2-2001)
Ikke forhøjet vederlag til fast værge.
En fast værge oplyste, at han havde brugt 12–13 timer på værgemålet i 2000. Han ønskede vederlaget fastsat til 11.000 kr. Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at forhøje det beløb på 3.500 kr., som statsamtet havde tilkendt.

• **TFA 2003.445CIV** (j.nr. 2003-810-00046, 6/8-2003)
Vederlag til fast værge.
Værgen oplyste, at han i 2001 og 2002 havde brugt i alt 49 timer på værgemålet, og ønskede fastsat et vederlag på 25.500 kr. i alt. Civilretsdirektoratet fastsatte vederlaget til 8.000 kr. for hvert af de 2 år.

17277-SystematiskOversigt.book Page 237 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Vederlag for advokatarbejde

• **TFA 2000.310CIV** (j.nr. 1999-810-182, 23/2-2000)
Værgevederlag til fast værge, som havde udført egentligt advokatarbejde.
En fast værge, der var advokat, havde udført egentligt advokatarbejde i 15 timer og andet værgearbejde i 2½ time. Vederlaget blev fastsat til 17.500 kr.

• **TFA 2000.405CIV** (j.nr. 1999-810-62, 6/7-2000)
Vederlag til professionel værge, som også havde udført advokatarbejde.
En værge havde anvendt 15½ time på sædvanligt værgearbejde og ca. 20 timer på advokatarbejde. Civilretsdirektoratet godkendte amtets afgørelse, hvorefter værgehonoraret var fastsat til 3.500 kr., kontorholdsudgifterne til 1.500 og honoraret for advokatarbejde til 24.000 kr.

• **TFA 2001.249CIV** (j.nr. 2001-820-98, 18/4-2001)
Vederlag til fast værge.
En fast værge havde af statsamtet fået tilkendt et løbende vederlag på 3.500 kr. og et etableringsvederlag på 4.000 kr. Han ønskede tilkendt yderligere 10.000 kr., idet han gjorde gældende, at en del af arbejdet var advokatarbejde. Heri fik han ikke medhold.

• **TFA 2002.409 CIV** (j.nr. 2001-810-126, 3/2-2002)
Ikke grundlag for at nedsætte advokatsalær til fast værge.
En fast værge havde udført advokatarbejde under en retssag, som var anlagt mod den værgede. Civilretsdirektoratet fastsatte honoraret til 27.500 kr., der svarede til det salær, som byretten havde tilkendt modpartens advokat.

Vederlag til forældremyndighedsindehavere

• **TFA 1999.357CIV** (j.nr. 1998-810-145, 6/7-1999)
Vederlag til faste værger, der er udpeget som forældremyndighedsindehavere for mindreårige.
Civilretsdirektoratet fandt efter omstændighederne, at der kan fastsættes vederlag efter principperne i § 32 og sagsbehandlingsbekendtgørelsen (1178/1996, nu 1075/2003) §§ 12-19 for faste eller andre professionelle værgers arbejde som forældremyndighedsindehavere.

Andet

• **TFA 2002.410CIV** (j.nr. 2002-810-376, 15/4-2002)
Kørselsgodtgørelse til pårørende, som ikke var værge.
Civilretsdirektoratet godkendte, at den værgedes mor fik 1.000 kr. for 2001 til dækning af kørselsudgifter i forbindelse med, at moderen hentede og bragte den værgede til besøg i hjemmet.

• **TFA 2003.446CIV** (j.nr. 2003-810-00086, 20/8-2003
Civilretsdirektoratet ikke kompetent til at fastsætte vederlag, efter at værgemålet er ophørt.
Der blev etableret personligt værgemål i november 2001. Den værgede døde i august 2002. Værgen anmeldte krav på vederlag for tiden frem til dødsfaldet og for tiden efter dødsfaldet til afslutning af sagen. Bobestyreren godkendte vederlaget for tiden indtil dødsfaldet, men henviste værgen til at søge godkendelse i amtet af vederlag for afslutning af sagen. Civilretsdirektoratet udtalte, at statsamtet og direktoratet ikke er kompetent til at fastsætte vederlag, når værgemålet er ophørt som følge af den værgedes død. Værgen blev henvist til på ny at rette henvendelse til boet.

Gifte under værgemål

§ 33 *Er en gift person under værgemål efter lovens § 5 eller tillige efter § 6, bestyrer værgen i forening med den anden ægtefælle den del af fællesboet, der er omfattet af værgemålet.*

Stk. 2. Værgen handler alene, hvis den anden ægtefælle er under værgemål, hvis ægtefællerne er separerede, eller hvis det på grund af særlige forhold bestemmes i værgebeskikkelsen.

Stk. 3. Ved de i stk. 1 nævnte værgemål gælder i dette kapitel alene reglerne i § 24, § 25, stk. 1, stk. 2, 1. pkt., og stk. 3, § 26, § 27, § 31 og § 32, stk. 1, 1. pkt. Værgens vederlag m.v. betales af den, der er under værgemål.

• **TFA 2000.207Ø** (B-0087-00, 7/2-2000)
Ægtefællen ikke værge. Beskikket fast værge, som ægtefællen havde tillid til.
En mand blev sat under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne. Ægtefællen ønskede at blive værge, men begæringen blev ikke taget til følge, blandt andet fordi hun i løbet af ca. 1 år havde brugt et overskud på ca. 400.000 kr., der stammede fra salg af mandens ejendom. Byretten havde beskikket en advokat som fast værge. Da ægtefællen ikke havde tillid til advokaten, og da ægtefællen og værgen skulle administrere i forening, blev beskikket en anden fast værge.

Kapitel 5
Formuens forvaltning og anbringelse m.v.

……

Anbringelse

§ 36 *Kontante midler omfattet af et værgemål skal indsættes i en forvaltningsafdeling, jf. § 35, stk. 1, eller i et pengeinstitut, jf. § 35, stk. 2, nr. 2, eller anbringes i aktiver, som giver betryggende sikkerhed.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 239 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Erhvervsobligationer

• **TFA 1997.50CIV** (j.nr. 1997-509-37, 21/2-1997)
Anbringelse i statsgaranterede erhvervsobligationer.
Efter værgemålsbekendtgørelsen (1177/1996) § 22 kan højst halvdelen af den umyndiges midler anbringes i erhvervsobligationer. Civilretsdirektoratet fandt, at reglerne om erhvervsobligationer ikke fandt anvendelse på statsgaranterede erhvervsobligationer i f. eks. A/S Storebæltsforbindelsen og A/S Øresundsforbindelsen. Disse obligationer må sidestilles med statsobligationer.

• **TFA 1997.117CIV** (j.nr. 1997-509-39, 1/7-1997)
Anbringelse i erhvervsobligationer garanteret af Deutsche Bank AG.
Erhvervsobligationer, der var garanteret af Deutsche Bank AG måtte anses for omfattet reglerne om erhvervsobligationer i værgemålsbekendtgørelsen (1177/1996) § 22. Kapital tilhørende en person under værgemål kunne derfor ikke fuldt anbringes i disse erhvervsobligationer.

Pensionskonti

• **TFA 1998.215**
Anbringelse af midler på kapitalpensionskonti.
Besvarelse af spørgsmål fra finansudvalget om, hvorvidt umyndiggjorte personer er afskåret fra at oprette en kapitalpension. Midler, der indsættes på en kapitalpensionskonto, kan investeres i andre værdipapirer, end de, der er nævnt i værgemålsbekendtgørelsen (1177/1996). Anbringelse af midler i en kapitalpension kræver derfor Civilretsdirektoratets godkendelse i hvert enkelt tilfælde.

Pensionskonti – tilladelse givet

• **TFA 2000.78CIV** (j.nr. 1999-810-174, 16/12-1999)
Midler tilhørende en 69-årig kunne anbringes på en kapitalpension.
Civilretsdirektoratet tillod, at den 69-årige fortsatte indbetalinger på en kapitalpension, der var oprettet adskillige år før værgemålets iværksættelse. Kapitalpensionen var oprettet i 1986 og værgemålet iværksat i 1998.

• **TFA 2001.72CIV** (j.nr. 2000-810-241, 2/11-2000)
Tilladelse til, at en 51-årigs midler blev anbragt på en selvpensionskonto.
En 51-årig kvindes formue var på 60.000 kr., hendes årlige indkomst på ca. 125.000 kr. Hun havde før værgemålets iværksættelse oprettet en selvpensionskonto, hvor der nu stod 6.500 kr. Civilretsdirektoratet tillod, at der fortsat blev indbetalt på kontoen, idet man bemærkede, at der højst kunne indbetales 3.000 kr. pr. år.

Værgemålsloven

• **TFA 2001.74CIV** (j.nr. 2000-810-237, 6/11-2000)
Tilladelse til, at en 65-årig indbetalte 33.100 kr. på en kapitalpension.
Den samlede formue var på godt 1,2 mio. kr. Hertil kom kapitalpensionskontoen og en selvpension. Værgemålet var etableret i 2000. Civilretsdirektoratet tillod, at der i 2000 blev indbetalt 33.100 kr. på kapitalpensionen.

Pensionskonti – tilladelse nægtet

• **TFA 2000.77CIV** (j.nr. 1998-810-44, 9/12-1999)
Midler tilhørende en 57-årig under værgemål kunne ikke indsættes på kapitalpensionskonto.
En værge havde trods tidligere afslag på ansøgninger herom oprettet en kapitalpension for den værgede og indsat midler herpå. Civilretsdirektoratet pålagde værgen at ophæve kontoen og indsætte formuen i forvaltningsafdeling. Dog kunne midler, der stammede fra selverhverv, blive stående på kapitalpensionskontoen.

• **TFA 2000.481CIV** (j.nr. 2000-810-231, 12/10-2000)
Afslag på, at 14-årigs midler kunne indsættes på kapitalpension.
En 14-årig havde en indtægt på 139.000 kr. om året og en formue på ca. 80.000 kr. Værgen ønskede at indbetale 30.000 kr. om året på en kapitalpension. Civilretsdirektoratet meddelte afslag og henviste blandt andet til, at det var tvivlsomt, om den mindreårige kunne opnå nogen skattemæssig fordel ved at indsætte midler på en kapitalpension.

Andre aktiver

• **TFA 2001.71CIV** (j.nr. 2000-810-269, 24/10-2000)
Afslag på at en 14-årig kunne erhverve en garage.
En 14-årig pige havde af sin far fået 45.000 kr. med henblik på køb af en garage. Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at tillade hende at erhverve garagen.

Gaver og friarv

§ 37 *Ved gaver til personer under værgemål finder reglerne i §§ 28-30, § 35, stk. 1, § 36 og § 39 kun anvendelse, hvis giveren har bestemt det.*

• **TFA 1999.141CIV** (j.nr. 1998-810-74, 12/2-1999)
Gaver til mindreårige givet før værgemålsloven kunne ikke holdes uden for sædvanlig bestyrelse.
Civilretsdirektoratet fastholdt en forvaltningsafdelings afgørelse om, at midler, der tilhørte 2 mindreårige, skulle bestyres i forvaltningsafdelingen. Værgen anførte, at der var tale om gaver, givet af hende og børnenes far og øn-

17277-SystematiskOversigt.book Page 241 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

skede midlerne holdt uden for forvaltning. Gaverne var ydet inden værgemålslovens ikrafttræden og uden gavebrev eller lignende.

§ 38 *Ved testamente kan arvelader bestemme, at reglerne i §§ 28-30, § 35, stk. 1, § 36 og § 39 ikke skal finde anvendelse på friarv.*

Formueforbrug

§ 39 *Værgen skal have statsamtets godkendelse til forbrug af formue, der er omfattet af et værgemål. Dette gælder uanset, hvorledes aktiverne forvaltes.*

Voksne under værgemål, tilladelse givet

• **TFA 1997.53CIV** (j.nr. 1996-511-403, 11/4-1997)
Godkendelse af gaver til børnebørn fra person under værgemål.
En 87-årig kvinde havde en formue på ca. 917.000 kr. Civilretsdirektoratet godkendte, at der blev ydet gaver på 10.000 kr. til hvert af 10 børnebørn, jf. værgemålsbekendtgørelsen (1177/1996) § 8 og § 39.

• **TFA 1997.53CIV** (j.nr. 1996-511-426, 11/4-1997)
Godkendelse af gaver til børn fra person under værgemål.
En 79-årig mand havde en formue på ca. 750.000 kr. Civilretsdirektoratet godkendte, at der blev ydet gaver på 10.000 kr. til hvert af 3 børn, jf. værgemålsbekendtgørelsen (1177/1996) § 8 og § 39.

• **TFA 1998.369CIV** (j.nr. 1998-810-62, 12/8-1998)
Frigivelse af midler til køb af seng.
En 53-årig kvinde med Downs syndrom og Alzheimer havde hidtil sovet på en sovesofa på den institution, hvor hun boede. Hendes formue var på knap 900.000 kr., og hun havde en indtægt på 170.000 kr. årligt. Civilretsdirektoratet tillod frigivelse af 25.000 kr. til en specialbygget seng til kvinden.

• **TFA 1999.141CIV** (j.nr. 1999-810-106, 12/12-1999)
Tilladelse til formueforbrug til delfinterapi i USA.
En 29-årig kvinde fik i 1994 en hjerneskade efter en trafikulykke. Hun fik udbetalt en forsikringssum, formuen var nu ca. 1. mio. kr. Kvinden var plejekrævende døgnet rundt og boede hos sin mor. Civilretsdirektoratet tillod, at der blev brugt 140.000 kr. af formuen på delfinterapi i USA.

• **TFA 2000.311CIV** (j.nr. 00-810-219, 2/6-2000)
Formueforbrug til 34-årigs køb af bil.
En 34-årig skizofren mand havde en formue på 230.000 og havde i 10 år haft bil. Efter afhændelsen af bilen havde han i højere grad isoleret sig. Civilretsdirektoratet tillod, at der blev frigivet 45.000 kr. til køb af en bil, idet familien havde erklæret at ville betale resten.

• **TFA 2000.312CIV** (j.nr. 00-810-225, 2/6-2000)
Formueforbrug til 41-årig køb af campingvogn.
En 41-årig havde en formue på ca. 470.000 kr. Han havde en campingvogn fra 1985, men ønskede sig en ny. Lægen støttede køb af en ny og mere komfortabel campingvogn, der var af stor betydning for hans velbefindende. Civilretsdirektoratet tillod frigivelse af 140.000 kr.

• **TFA 2000.312CIV** (j.nr. 00-810-227, 2/6-2000)
Formueforbrug til 51-årigs ferierejse.
En 51-årig havde en formue på 70.000 kr. Civilretsdirektoratet tillod, at der blev anvendt 16.000 kr. på en ferierejse med ledsager.

• **TFA 2000.407CIV** (j.nr. 2000-810-244, 25/7-2000)
Tilladelse til gave til den institution, hvor 70-årig boede.
En 70-årig havde en formue på ca. 330.000 kr. Han havde en stor af sit liv boet på en institution. Civilretsdirektoratet tillod, at han gav institutionen en gave på 50.000 kr.

• **TFA 2001.154CIV** (j-nr. 00-810-268, 15/1-2001)
50-årigs formueforbrug til køb af bil.
Formuen var på 320.000 kr. Civilretsdirektoratet tillod anvendelse af 75.000 kr. til køb af en brugt bil.

• **TFA 2003.247CIV** (j.nr. 2002-810-401, 13/1-2003)
89-årig måtte give gaver til 2 børn.
Den 89-årige kvindes formue udgjorde ca. 700.000 kr. Hun var dement og blev sat under værgemål i 1999. Der var tidligere givet tilladelse til, at hun måtte give gaver. Børnene ønskede nu en gave på hver 48.200 kr. Civilretsdirektoratet ville ikke ændre statsamtets afgørelse om, at der kunne ydes børnene hver en gave på 15.000 kr.

Voksne under værgemål, afslag

• **TFA 1999.355CIV** (j.nr. 1999-810-110, 16/6-1999)
Afslag på gave eller arveforskud til børn fra person under værgemål.
En 75-årig kvinde var umyndiggjort i 1996. Hendes 2 børn søgte nu tilladelse til, at moderen måtte yde dem hver en gave eller et arveforskud på 40.000 kr. Moderens formue var på 326.000 kr. Civilretsdirektoratet lagde vægt på, at der ikke tidligere var ydet gaver af en sådan størrelse og meddelte afslag.

• **TFA 1999.447CIV** (j.nr. 1999-810-125, 14/10-1999)
Afslag på frigivelse af 2.000 kr. månedligt til almindeligt underhold.
Værgen for en 55-årig kvinde, hvis formue var på ca. 130.000 kr., søgte frigivelse af 2.000 kr. pr. måned til forbrug. Hun havde indtægter på knap 9.000 kr. pr. md. og havde ca. 4.300 kr. til disposition, når de faste udgifter var betalt.

17277-SystematiskOversigt.book Page 243 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Civilretsdirektoratet fandt ikke, at der var grund til at frigive formuen ved månedlige udbetalinger.

Mindreårige, generelt

• **TFA 1998.215**
Formueforbrug, hvor mindreårig lider af alvorlig sygdom.
Besvarelse af folketingsspørgsmål om anbringelse og forbrug af erstatning til HIV-smittet barn. En ansøgning om frigivelse af midler behandles hurtigt, og der kan frigives midler for eksempel til rejse med familien, til forbedring af barnets daglige, nære miljø og til erhvervelse af hjælpemidler.

Mindreårige, tilladelse givet

• **TFA 1997.177CIV** (j.nr. 1997-511-475, 26/8-1997)
Formueforbrug til mindreårigs køb af en hest.
En pige på 10 år havde haft bopæl hos sin far, indtil han blev syg. Han døde i oktober 1996 og efterlod sig en formue på ca. 5,5 mio. kr., hvoraf pigen skulle arve 1/3. Pigen fik efter sin far udbetalt 4 løbende forsikringsrater. Pigens nuværende værge søgte om tilladelse til at ophæve den ene forsikringsordning med et provenu på ca. 10.000 kr., for at pigen kunne købe en hest. Efter en konkret bedømmelse af formuen, pigens fremtidige indtægter og hendes altoverskyggende interesse for hestesport tillod Civilretsdirektoratet, at forsikringen blev ophævet.

• **TFA 1998.289CIV** (j.nr. 1998-810-16, 27/5-1998)
Frigivelse af 125.000 kr. til multihandicappet 4-årigs værges bilkøb.
Den 4-årige var multihandicappet på grund af en fødselsskade og havde foreløbig fået udbetalt 1,2 mio. kr. i erstatning. Civilretsdirektoratet tillod, at der blev frigivet 125.000 kr. til køb af en ny bil, som også dækkede barnets kørselsbehov. De 125.000 kr. udgjorde halvdelen af bilens pris. Derudover måtte værgen af barnets indtægt bruge 20.000 kr. årligt til drift af bilen. Bilen måtte kun sælges med statsamtets samtykke.

• **TFA 1999.356CIV** (j.nr. 1999-810-120, 22/6-1999)
Formueforbrug til køb af hest til 16-årig.
En 16-årig pige havde en formue på 106.000 kr. og en pensionsindtægt på ca. 52.000 kr. årligt. Hun dyrkede ridesport og havde hidtil haft egen pony, som nu skulle aflives. Værgen søgte derfor om frigivelse af 35.000 kr. til køb af en ny hest. Civilretsdirektoratet tillod frigivelse af 15.000 kr. til køb af hesten. Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at frigive hele det ansøgte beløb, idet man henviste til værgens forsørgelsespligt. Værgens årsindtægt var 308.000 kr.

• **TFA 1999.356CIV** (j.nr. 1999-810-103, 13/7-1999)
Frigivelse af 60.000 kr. til køb af bil til handicappet mindreårig.
En 9-årig handicappet pige havde en formue på 1,5 mio. kr. Hun boede sammen med sine forældre og 2 søskende. Kommunen havde bevilget lån til køb af en Fiat Ducato, men forældrene ønskede i stedet en VW Caravelle, som bedre opfyldte datterens behov. De søgte om frigivelse af ca. 120.000 kr., der udgjorde prisforskellen mellem de 2 biler. Civilretsdirektoratet tillod frigivelse af 60.000 kr., idet man henviste til, at bilen også dækkede den øvrige families kørselsbehov.

• **TFA 2002.409CIV** (j.nr. 2001-810-350, 19/2-2002)
Formueforbrug til køb af computer til 10-årig.
Den mindreårige havde en formue på 268.000 kr. Der var ikke tidligere søgt frigivelse. Værgens indtægt var på 197.000 kr. årligt. Civilretsdirektoratet tillod, at der blev frigivet 15.000 kr. til køb af en computer.

Mindreårige, tilladelse nægtet

• **TFA 1998.287CIV** (j.nr. 1998-810-11, 7/4-1998)
Afslag på frigivelse af 40-50.000 til bilkøb til mindreårig handicappet.
En mindreårig havde en formue på godt 200.000 kr. Der var ansøgt om støtte hos kommunen til en handicapbil. Forældrene ønskede frigivet beløb til køb af en brugt bil, som skulle anvendes, indtil kommunens afgørelse forelå. Forældrene mente, at kommunens sagsbehandlingstid var 12–16 måneder. Civilretsdirektoratet indhentede en udtalelse fra kommunen, hvorefter sagsbehandlingstiden var væsentlig kortere. Civilretsdirektoratet fandt, at muligheden for støtte fra kommunen skulle afklares, og stadfæstede amtets afslag.

• **TFA 1998.454CIV** (j. nr. 1998-810-65, 24/8-1998)
Afslag på frigivelse af mindreåriges formue til brug ved finansiering af værgens faste ejendom.
2 drenge havde en formue på hver ca. 470.000 kr. Forældrene søgte om frigivelse af i alt 250.000 kr. til finansiering af en ombygning af deres ejendom. Civilretsdirektoratet begrundede afslaget med, at der normalt ikke blev frigivet midler til formål, der var omfattet af forældrenes forsørgelsespligt, og at der ikke konkret forelå oplysninger, der kunne begrunde en fravigelse herfra.

• **TFA 1999.56CIV** (j.nr. 1998-810-82, 27/10-1998)
Afslag på frigivelse af mindreårigs formue til brug ved finansiering af værgens ejendom.
En mindreårig havde en formue på ca. 625.000 kr. Værgen søgte om frigivelse af 200.000 kr. til brug for hendes køb af en tidligere samlevers andel af den ejendom, som hun boede i med den mindreårige og yderligere 2 børn. Civilretsdirektoratet begrundede afslaget med, at der normalt ikke blev frigivet

17277-SystematiskOversigt.book Page 245 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

midler til formål, der var omfattet af forældrenes forsørgelsespligt, og at der ikke konkret forelå oplysninger, der kunne begrunde en fravigelse herfra.

• **TFA 1999.444CIV** (j.nr. 1999-810-161, 19/8-1999)
Afslag på frigivelse af 10-årigs formue til køb af bil.
En 10-årig havde en formue på ca. 680.000 kr. Forældrene ønskede frigivet midler til køb af en bil, der skulle bruges ved besøg hos bedsteforældrene og ved fritidsaktiviteter. Civilretsdirektoratet begrundende afslaget med, at man efter praksis er tilbageholdende med at frigive midler til køb eller forbrug af mere luksusbetonet karakter.

……

Kapitel 6
Umyndiges selvstændige rådighed og næring

……

§ 43 *Værgen for en umyndig, der er fyldt 15 år, kan med statsamtets godkendelse tillade, at denne på egen hånd udøver næring eller anden virksomhed.*

Stk. 2. En umyndig, der har tilladelse til at udøve næring eller virksomhed, kan på egen hånd indgå de retshandler, som falder inden for virksomhedens område.

Stk. 3. Værgen kan med statsamtets godkendelse tilbagekalde tilladelsen. Tilbagekaldelsen får kun virkning for tredjemand, hvis denne kendte eller burde kende den.

• **TFA 1998.289CIV** (j.nr. 1997-511-477, 13/5-1998)
Tilladt mindreårig at forhandle helseprodukter.
Civilretsdirektoratet tillod en 16-årig at forhandle produkter fra firmaet Herbalife. Der blev lagt vægt på, at hun på grund af en ryglidelse ikke havde mulighed for at tage et fritidsjob ved siden af sit HH-studium. Tilladelsen blev betinget af, at hun kun forhandlede produkterne direkte til private kunder, og at omsætningen ikke væsentligt oversteg 5.000 kr. pr. md.

• **TFA 2000.308CIV** (j.nr. 1999-540-1743, 20/1-2000)
Afslag til 15-årig, der ville drive erhvervsvirksomhed.
En selvstændig erhvervsdrivende, der beskæftigede sig med erhvervsrengøring, søgte om tilladelse til, at en 15-årig datter ligeledes måtte drive selvstændig virksomhed med erhvervsrengøring. Datteren gik i folkeskole, og værgen begrundede blandt andet ansøgningen med, at man gerne ville spare det administrative besvær, der var forbundet med en ansættelse af datteren i værgens virksomhed.

• **TFA 2000.309CIV** (j.nr. 2000-810-199, 2/2-2000)
15-årig måtte ikke drive "skaterbutik".
En 15-årig dreng, der gik i folkeskolen og var landsholdsløber i vandski, søgte om tilladelse til at drive en skaterbutik, hvor 2 kammerater skulle være ansat. Formålet var, at han skulle tjene til sine fritidsaktiviteter.

Kapitel 7
Ugyldige aftaler

……

§ 46 *En aftale er ikke bindende, hvis det må antages, at den er indgået af en person, der på grund af sindssygdom, herunder svær demens, hæmmet psykisk udvikling, forbigående sindsforvirring eller en lignende tilstand manglede evnen til at handle fornuftmæssigt.*

Stk. 2. Ved opgøret mellem parterne gælder § 45, stk. 1.

Stk. 3. Var den anden part i god tro, kan der, uanset om nogen opfyldelse af aftalen har fundet sted, i det omfang det findes rimeligt, tillægges parten erstatning for det tab, som aftalen har medført.

• **U 1998.1446Ø – TFA 1998.372Ø** (B-1600-98, 22/2-1998)
Begæring om aflysning af forkøbsret afvist, værgemålslovens § 46.
H begærede i november 1998 tinglyst forkøbsrettighed aflyst. H var under samværgemål, og samværgen havde ikke medunderskrevet begæringen. Tinglysningsdommeren afviste dokumentet under henvisning til værgemålslovens § 7, stk. 3. H indgav i december 1997 ny begæring om aflysning, der herefter afventede sag om samværgemålets ophævelse. Ved dom af 1. april 1998 blev samværgemålet ophævet, og der blev i stedet iværksat værgemål efter værgemålslovens § 5, stk. 1, jf. stk. 3. Tinglysningsdommeren afviste herefter den 18. maj 1998 aflysningsbegæringen bl.a. under henvisning til, at H's underskrift ikke fandtes bindende for hende, jf. værgemålslovens § 46, da hun på tidspunktet for aflysningsbegæringens underskrift fandtes at lide af en så svær demens, at hun manglede evnen til fornuftsmæssigt at tage stilling til det rigtige i forkøbsrettighedernes aflysning. Landsretten tiltrådte afgørelsen, da det ikke fandtes godtgjort, at H gyldigt kunne forpligte sig ved sin underskrift i november 1997.

• **U 1999.1556H** (I 401/1998, 18/6-1999)
Erstatningsansvar for misbrug af adgang til at disponere over en dement persons bankkonti m.m.
En 82-årig senil enke solgte sin villa til en kusine. Enken var ude af stand til at handle fornuftsmæssigt, da skødet blev under skrevet, og vilkårene var usædvanlige. Kusinen blev dømt til at tilbageskøde ejendommen. Kusinen var ansvarlig for misbrug af en generalfuldmagt og skulle betale knap 500.000 kr.

17277-SystematiskOversigt.book Page 247 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

til enkens dødsbo. Landsrettens dom er offentliggjort i TFA 1998.422Ø (B-3183-95).

• **U 2002.190V** (B0150-01, 15/10-2001)
Erstatning efter værgemålslovens § 46, stk. 3, for skade på ydelse, der gik tilbage.
K havde til overtagelse den 1. december 1998 købt S' ideelle anpart af en fast ejendom. Nogle uger efter overtagelsesdagen stod kælderen under vand. I februar 1999 hævede K's advokat handlen som følge af K's psykiske tilstand. S solgte efterfølgende ejendommen til anden side. S anlagde retssag mod K med påstand om erstatning. For landsretten var der enighed om, at handlen var uforbindende for K, jf. værgemålslovens § 46, stk. 1, og om, at S ved aftalens indgåelse var i god tro om K's psykiske tilstand. S fik tilkendt erstatning for udgifter til advokat og fornyelse af tilstandsrapport, men ikke for øvrige handelsomkostninger, som ikke var afholdt på ny ved det senere gennemførte salg. Med hensyn til vandskaderne bemærkede landsretten, at lovens § 46, stk. 3, efter sin udformning og sit formål også kunne anvendes med hensyn til skade på en ydelse, der går tilbage, og som efter hovedreglen i § 45, stk. 1, jf. § 46, stk. 2, alene skal erstattes efter nytteværdi. K havde ikke sandsynliggjort, at skaden var hændelig, og det blev lagt til grund, at skaden var betydelig, og at udgifterne til udbedring klart ville overstige det af S krævede beløb, samt at et sådant tab var realiseret ved det senere salg. Efter en samlet vurdering fik S herefter tilkendt en samlet fastsat erstatning på 30.000 kr.

• **TFA 2002.200V** (B-1785-99, 31/1-2002)
Gaver givet af 87-årig svært dement ikke bindende.
En nu 87-årig mand, der blev sat under værgemål i oktober 2000 (TFA 2002.165), havde i 1998 udstedt gavebrev til børn, børnebørn og en svigerdatter på i alt 1,5 mio. kr. Gavebrevet var udtryk for en skævdeling mellem børnene, som ikke kunne begrundes. Efter lægeerklæringerne var manden svært dement ved underskrivelsen. Manden havde savnet evnen til at handle fornuftsmæssigt, og værgens påstand om tilbagebetaling blev taget til følge.

17277-SystematiskOversigt.book Page 248 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Forældremyndighedsloven

Kapitel 1
Forældremyndighed

……

Dødsfald

§ 14 *Har forældrene fælles forældremyndighed, og dør den ene, forbliver forældremyndigheden hos den anden. Bor barnet ved dødsfaldet ikke hos den efterlevende, kan en anden i forbindelse med dødsfaldet anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod, at forældremyndigheden forbliver hos den efterlevende. Bor barnet ved dødsfaldet hos den efterlevende, og har denne forvoldt den anden forældremyndighedsindehavers død, kan en anden anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den efterlevende.*

Stk. 2. Har en af forældrene forældremyndigheden alene, og dør denne, eller bevirker et dødsfald i øvrigt, at ingen har forældremyndigheden, bestemmes under hensyn til, hvad der er bedst for barnet, hvem der skal have forældremyndigheden. Anmoder den efterlevende af forældrene om forældremyndigheden, imødekommes anmodningen, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler imod det.

Stk. 3. Har en af forældrene forældremyndigheden alene, og har denne forvoldt den anden af forældrenes død, kan en anden anmode om at få tillagt forældremyndigheden. Anmodningen kan kun imødekommes, hvis det er af afgørende betydning af hensyn til barnet, at forældremyndigheden ikke forbliver hos den efterlevende.

Stk. 4. Forældremyndigheden kan tillægges et ægtepar i forening, herunder den efterlevende af forældrene og dennes ægtefælle.

Stk. 5. Afgørelser efter stk. 1-4 træffes af statsamtet og kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed.

Stk. 6. Statsamtets afgørelse kan inden 8 uger efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende, indbringes for retten under en sag mod den, som statsamtet har tillagt forældremyndigheden.

• **U 1999.321Ø** (B-1879-98, 19/11-1998)

Efter moders død tillagdes forældremyndigheden hendes slægtninge og ikke faderen.

Moder og datter født i 1986 forlod Kuwait i 1989 og rejste til Danmark. Moderen fik i 1990 forældremyndigheden. Faderen havde gentagne gange forgæves ansøgt om samværsresolution. Efter moderens død i maj 1997 tillagde

17277-SystematiskOversigt.book Page 250 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Statsamtet i oktober 1997 hendes søster og dennes ægtefælle forældremyndigheden, hvilket blev stadfæstet. Landsretten henviste til, at faderen personligt og socialt havde gode forudsætninger for at drage omsorg for datteren, samt at han havde gjort, hvad han kunne for at holde kontakt. Datteren havde fastholdt, at hun ønskede at blive i sit hidtidige miljø i Danmark. Landsretten henviste til, at ønsket måtte anses velbegrundet. Det tiltrådtes, at hensynet til, hvad der var bedst for pigen, jf. forældremyndighedslovens § 14, stk. 2, 2. pkt., og menneskerettighedskonventionens art. 8, stk. 2, talte imod, at forældremyndigheden tillagdes faderen.

• **TFA 2000.74CIV** (j.nr. 1999-541-161, 25/11-1999)
Inddragelse af barnets forældre ved afgørelse om forældremyndighed efter indehaverens død.
Efter moderens død søgte et ægtepar om forældremyndigheden. Statsamtet underrettede faderen herom og spurgte, om han ønskede forældremyndigheden tillagt sig. Hans sagsbehandler meddelte statsamtet, at han ikke havde bemærkninger til, at forældremyndigheden blev tillagt ægteparret, hvilket herefter skete. Faderen klagede nu over, at han ikke var vejledt tilstrækkeligt. Civilretsdirektoratet fandt ikke grundlag for at kritisere amtets sagsbehandling.

• **TFA 2000.380Ø** (B-1415-99, 20/6-2000)
Fader havde dræbt børnenes moder. Hendes broder fik forældremyndigheden.
Faderen fik for drabet 12 års fængsel og blev udvist for bestandigt. Moderens broder søgte og fik forældremyndigheden over 4 børn, der var anbragt i familiepleje. Der blev henvist til, at morbroderens tætte kontakt til børnene og til, at de var velplaceret. Faderen havde nedlagt subsidiær påstand om, at forældremyndigheden blev tillagt et ægtepar, hvilket ikke var muligt, da de ikke var parter i sagen.

• **TFA 2000.422V** (B-0995-00, 30/6-2000)
Efter moderens død fik moderens søster og hendes ægtefælles forældremyndigheden over 11-årig pige.
Både mosteren og dennes ægtefælle og faderen skønnedes velegnede til at varetage forældremyndigheden. Byretten tillagde faderen forældremyndigheden under henvisning til hans fortrinsstilling efter § 14, stk. 2. Landsretten fandt det bedst for pigen, at forældremyndigheden over hende tillagdes mosteren og denne ægtefælle.

• **TFA 2001.270V** (B-2967-00, 9/3-2001)
Stedfader og ikke faderen fik forældremyndigheden over 13-årig pige.
En kvinde døde, efterladende en datter på 13 år og en yngre søn. Sønnen flyttede straks efter dødsfaldet til sin far, mens datteren blev boende hos stedfaderen. 2 måneder senere flyttede også datteren over til faderen. Både faderen og stedfaderen ønskede forældremyndigheden over datteren. Begge var egnede til at varetage forældremyndigheden over hende. Datteren fastholdt gennem

17277-SystematiskOversigt.book Page 251 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

hele sagen, at hun ønskede at være hos stedfaderen, som herefter fik tilkendt forældremyndigheden.

§ 15 *Indehavere af forældremyndigheden kan tilkendegive, hvem der efter deres død bør have tillagt forældremyndigheden. Tilkendegivelsen følges, medmindre hensynet til, hvad der er bedst for barnet, taler derimod. Den efterlevendes fortrinsstilling efter § 14 gælder dog uanset en modsat tilkendegivelse.*

• **TFA 1998.265Ø** (B-3569-97, 24/3-1998)
Morfader fik i overensstemmelse med børnetestamente forældremyndigheden efter moderens død.
Efter moderens død ønskede både den biologiske fader og morforældrene at få forældremyndigheden over 2 drenge på 7 og 9 år. Der blev indhentet udtalelser fra kommunen og børnesagkyndige undersøgelser. Drengene boede med morforældrenes indforståelse hos moderens samlever, hvor de havde haft deres opvækst. Mormoderen døde under sagen. Hensynet til, hvad der var bedst for børnene, herunder behovet for at sikre stabilitet i børnenes opvækst og tilknytningen til stedfaderen og bedsteforældrene, samt den begrænsede kontakt med faderen, førte til, at forældremyndigheden blev tillagt morfaderen.

• **TFA 2003.465Ø** (B-1260-03, 27/6-2003)
Efter mors død fik faderen og ikke stedfaderen forældremyndigheden trods børnetestamente.
Moderen døde i august 2002 og efterlod samleveren A, en dreng på 11 år og en pige på 8 år fra et tidligere ægteskab, samt et fællesbarn med A på 1 år. Moderen og A havde 5 måneder inden dødsfaldet oprettet børnetestamente, hvorefter A skulle have forældremyndigheden over de 2 store børn. Børnenes far havde siden skilsmissen i 1995 opretholdt kontakt med børnene, og statsamtet tillagde i december 2002 ham forældremyndigheden, hvorefter børnene flyttede over til ham. Både byretten og landsretten tiltrådte afgørelsen.

17277-SystematiskOversigt.book Page 252 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Boafgiftsloven

Bøger

Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthusen, Kjeld Hemmingsen, Finn Taksøe-Jensen, Afgift af arv og gave, Forlaget Magnus, 1997.

Niels-Jørgen Kaj Petersen og Bue Skammelsen: Bo- og gaveafgift, 3. udg, Forlaget Thomson, 1997.

Jørgen Berg og Marianne Caft, Afgift af dødsboer og gaver, Forlaget FSR, 1997.

Jens Olav Engholm Jacobsen: Boafgiftsloven, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1998.

Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthusen og Finn Taksøe-Jensen.: Skatteret – Arv og gave, Forlaget Magnus, 2000.

Artikler

U 1999B. 302
Finn Taksøe-Jensen: Anmeldelse af J.O. Engholm Jacobsen: Boafgiftsloven med kommentarer.

RR 2000, nr. 12
Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthausen og Finn Taksøe-Jensen: Den favoriserede personkreds ved arv og gave – er de skatteretlige regler løbet af sporet?

U 2002B.467
Jan Pedersen: Omtale af Christer Silfverberg*:* Internationell arvs- og gåvobeskattning -Utifrån svensk rätt**,** Nordsteds Juridik, Stockholm, 2002.

Afsnit I
Afgift af dødsboer m.v.

Kapitel 1
Det afgiftspligtige område og afgifternes størrelse

§ 1 *Efter bestemmelserne i denne lov skal der betales en boafgift på 15 pct. til staten af de værdier, som en afdød person efterlader sig.*

Stk. 2. Der skal betales en tillægsboafgift på 25 pct. af den del af værdierne, som tilfalder andre end

a) afdødes afkom, stedbørn og disses afkom,
b) afdødes forældre,

17277-SystematiskOversigt.book Page 254 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

c) afdødes barns eller stedbarns ikke fraseparerede ægtefælle, uanset om barnet eller stedbarnet lever eller er afgået ved døden,
d) personer, der har haft fælles bopæl med afdøde i de sidste 2 år før dødsfaldet, og personer, der tidligere har haft fælles bopæl med afdøde i en sammenhængende periode på mindst 2 år, når den fælles bopæl er ophørt alene på grund af institutionsanbringelse, herunder i en ældrebolig,
e) afdødes fraseparerede eller fraskilte ægtefælle,
f) plejebørn, der har haft bopæl hos afdøde i en sammenhængende periode på mindst 5 år, når opholdet er begyndt, inden plejebarnet fyldte 15 år, og højst en af plejebarnets forældre har haft bopæl hos afdøde sammen med plejebarnet.

Stk. 3. Der skal endvidere betales en tillægsboafgift på 25 pct. af den del af værdierne, hvortil der er knyttet betingelser, som bevirker, at det ikke inden afgiftens betaling vides, om værdierne kan blive omfattet af tillægsboafgiften.

Afkom – Adoption

• **U 1999.963/2H – FM 1999.81H – TfS 1999.290H** (373/1998, 11/3-1999)
Bortadopteret barn, der arvede sin biologiske mor i kraft af testamente, skulle ikke betale tillægsboafgift.
A, der var født i 1971, kom på grund af moderen M's sygdom i familiepleje og blev i 1992 adopteret af sine hidtidige plejeforældre. I 1996 døde M. Hun efterlod sig ikke ægtefælle eller andre børn og havde i testamente indsat A som enearving. Efter § 1, stk. 2, litra a, i boafgiftsloven er bl.a. værdier, som tilfalder "afdødes afkom", fritaget for tillægsboafgiften på 25 %. Uanset modsatte bemærkninger i forarbejderne til boafgiftsloven fandt Højesteret, at bestemmelsen må forstås således, at tilfælde, hvor et bortadopteret barn arver en af sine biologiske forældre m.v., er omfattet af bestemmelsen, selv om den bortadopterede ikke har legal arveret efter afdøde. Højesteret lagde herved blandt andet vægt på ordlyden af bestemmelsen og på den måde, på hvilken en enslydende bestemmelse i den tidligere arveafgiftslov var blevet forstået. Landsrettens afgørelse – der nåede det modsatte resultat – er offentliggjort i U 1998.1198V – TFA 1998.310V – FM 1998.118V – TfS 1998.767V (B-1059-98).

• **TFA 2002.115V – TSH 2001V** (B-1724-00, 13/11-2001)
Adoptivbarn uden legal arveret efter adoptantens slægt skulle betale tillægsboafgift af arv efter adoptivmormor.
Ved boafgiftsloven blev reglen om adoptivforhold ophævet. Ifølge boafgiftslovens § 1, stk. 2, skal arvinger, der ikke er nævnt i bestemmelsen, betale tillægsboafgift. Adoptivbørn er ikke nævnt. Udtrykket "afkom", der efter en naturlig sproglig forståelse alene omfatter biologiske efterkommere, skal ifølge forarbejderne fortolkes udvidende til også at omfatte adopterede efterkommere, forudsat at de har legal arveret. Det var efter landsrettens opfattelse ikke muligt uden lovændring at udvide begrebet "afkom" yderligere. Sagsøgeren,

17277-SystematiskOversigt.book Page 255 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

der ikke var legal arving efter sin adoptivmormor, skulle betale tillægsboafgift.

Samboende

• **TfS 1998.309Ø** (B-0365-96, 24/2-1998)
Statueret fælles bopæl, selv om der ikke var fælles folkeregisteradresse.
Efter bevisførelse kunne det lægges til grund, at arvinger kun ganske få gange i de sidste 2 år inden dødsfaldet havde været på sin folkeregisteradresse. Sagen blev forligt efter landsrettens tilkendegivelse.

• **TFA 1998.449Ø – FM 1999.8Ø** (B-2292-98, 31/8-1998)
Broder samboede ikke med afdøde og blev derfor ikke fritaget for tillægsboafgift.
Af 6 søskende blev den ene gift og flyttede hjemmefra. De andre 5 blev aldrig gift og blev boende sammen, til de døde. Skifteretten havde ved de 4 første søskendes død godkendt en afgiftsberegning for samboende. I 1998 døde den sidste af de samboende 5 søskende, og den fraflyttede var eneste arving i boet. Selv om han og hans hustru havde haft deres daglige gang hos den nu afdøde bror, opfyldte han ikke betingelserne efter boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra d, idet han og hans hustru havde haft særskilt bopæl.

• **TFA 1999.264Ø – FM 1999.97Ø** (B-0912-99, 19/4-1999)
Tillægsboafgift, da søskende havde haft hver sin lejlighed.
En ugift bror og hans ligeledes ugifte søster havde gennem stort set hele deres liv boet i den samme ejendom. Broderen døde, og søsteren, der var enearving, mente ikke, der skulle betales tillægsboafgift. Da hun og broderen havde været tilmeldt hver sin lejlighed, havde hun ikke ved de afgivne forklaringer godtgjort, at de havde haft fælles bopæl.

• **TFA 2002.19V – FM 2001.124V** (B1332-01, 27/6-2001)
Tillægsboafgift, da et samliv havde været ophævet inden for de sidste 2 år før dødsfaldet.
Et par havde haft fælles adresse fra 1977 til den 1. september 1996. Derefter var samlivet afbrudt til august-oktober 1997. Manden døde i marts 1998. Samleversken fik udbetalt forsikringssummer på godt 300.000 kr., idet forsikringsselskabet dog tilbageholdt boafgift og tillægsboafgift. Skifteretten henviste til, at uanset den nye fælles bopæl fandtes parret ikke at have haft fælles bopæl de sidste 2 år før dødsfaldet, jf. boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra d. Der skulle derfor også betales tillægsboafgift.

17277-SystematiskOversigt.book Page 256 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2002.888Ø – TfS 2002.447Ø – TSH 2003Ø** (B-3365-01, 3/1-2002)
Betaling af tillægsboafgift, da ej fælles bopæl med afdøde i de sidste 2 år før dødsfaldet.
A havde ifølge Det Centrale Personregister haft fælles bopæl med B, der afgik ved døden den 13. juni 2001, siden den 10. marts 1997, bortset fra perioden fra den 1. april til den 9. august 1999. Årsagen til fraflytningen i 1999 var problemer med B's søn. Ifølge A var de stadig mand og kone, dog med den forskel at A havde en anden adresse. Da sønnen fik egen lejlighed, flyttede A tilbage til B. Da A og B ikke havde haft fælles bopæl i de sidste 2 år før dødsfaldet, var betingelserne for A's fritagelse for betaling af tillægsboafgift efter boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra d), ikke opfyldt.

• **TFA 2002.486Ø – FM 2002.134** (B-2134-02, 26/8-2002)
Tillægsboafgift, da der ikke havde været fælles bopæl de sidste 2 år før dødsfaldet.
Testamentsarving ønskede fritagelse for tillægsboafgift, idet hun gjorde gældende, at hun havde boet sammen med afdøde. Hun havde hele tiden beholdt sin egen lejlighed, hvor hun havde været tilmeldt folkeregisteret. Skifteretten henviste til folkeregistertilmeldingen og kvindens forklaring og fandt ikke betingelserne for fritagelse, jf. boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra d, opfyldt.

• **TFA 2003.112Ø – TfS 2003.135Ø – TSH 2003Ø** (B-3279-02, 18/11-2002)
Korterevarende bolig i kollektiv med afdøde fritog ikke for tillægsboafgift.
Arvingerne boede i en ejendom sammen med afdøde, der havde én af 2 lejligheder. Det sociale samvær adskilte sig ikke fra familiemedlemmers med hver sin bopæl. Arvingerne opfyldte heller ikke de tidsmæssige betingelser i § 1, stk. 1, litra d.

Plejebørn

• **TFA 1998.433 Ø** (B-2207-98, 18/8-1998)
Ikke dokumenteret ved boafgiftsberegning, at en søstersøn var plejesøn.
Der forelå et testamente om, at 2 søsterbørn skulle arve. Selv om der havde været nær kontakt mellem det ene barn og afdøde samt hendes ægtefælle, forelå der ikke tilstrækkelig dokumentation til at betragte dette barn som plejesøn, jf. boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra f.

• **TFA 2001.449Ø – TfS 2001.631Ø – TSH 2001Ø** (B-2257-00, 28/6-2001)
Plejebarn fik ikke nedsættelse af boafgiften, da han havde haft selvstændig bopæl på kostskole.
En arving havde været i pleje nogle måneder som 8-9 årig. Herefter var han på kostskole i 8 år, hvor han var tilmeldt folkeregisteret. Han opholdt sig dog meget hos plejeforældrene. Det fandtes ikke ved hans forklaring alene godtgjort, at han – i strid med folkeregistertilmeldingen – ikke havde haft selvstændig bopæl på kostskolen.

17277-SystematiskOversigt.book Page 257 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 2 *Boer, der udlægges efter kapitel 12 i lov om skifte af dødsboer, er undtaget fra afgiftspligten.*

§ 3 *Undtaget fra afgiftspligten er endvidere*

a) arv og forsikringer m.v., der tilfalder afdødes ikke fraseparerede ægtefælle, jf. dog § 14, stk. 2,

b) udbetalinger, der er helt eller delvist indkomstskattepligtige efter pensionsbeskatningsloven, medmindre udbetalingen hidrører fra en ordning svarende til en dansk kapitalpensionsordning,

c) forsikringer m.v., der udbetales fra Arbejdsmarkedets Tillægspension, lovpligtige ulykkesforsikringer og arbejdsgiverbetalte ulykkesforsikringer i anledning af arbejdsulykker,

d) forsikringsbeløb eller den del deraf, som en begunstiget selv har betalt præmierne eller vederlaget for,

e) brugs- og indtægtsnydelser og

f) arv, legat og forsikring m.v., der tilfalder fonde, foreninger, stiftelser m.v. og religiøse samfund, der er godkendt efter § 3, stk. 2, til at modtage arv, legat og forsikring m.v. afgiftsfrit eller er godkendt i henhold til ligningslovens § 8 A eller § 12.

Stk. 2. Skatteministeren er bemyndiget til at bevilge afgiftsfritagelse for arv, legat og forsikring m.v., som ikke er omfattet af stk. 1, litra f, og som tilfalder offentlige institutioner, den danske folkekirke, valgmenigheder, religiøse samfund, foreninger, selskaber eller stiftelser med almenvelgørende eller andet almennyttigt formål, jf. dog § 14, stk. 2.

Stk. 3. Udbetalinger m.v. fra stater, fonde, organisationer m.v. er undtaget fra boafgiftspligten, såfremt de er udbetalt som følge af nazistiske overgreb mod personer under Anden Verdenskrig.

Selv betalt vederlag

• **U 2002.1887V – FM 2002.80(nr. 6)** (B-0952-02, 21/5-2002)
Boafgift på 15 % af livsforsikringer. Ikke hjemmel i boafgiftsloven til advokatbeskikkelse.
Som led i bodeling indsatte M H som uigenkaldeligt begunstiget i 2 livsforsikringer med M som forsikret. M havde indbragt forsikringerne i ægteskabet, og M og H aftalte ved bodelingen, at halvdelen af forsikringerne ved eventuel ophævelse tilkom H. På skilsmissetidspunktet fik M løbende udbetalt ydelser fra forsikringerne. M døde, og forsikringsselskabet beregnede ved udbetalingen boafgift med 15 % af det samlede forsikringsbeløb. Forsikringsudbetalingerne til H som M's fraskilte ægtefælle ville være afgiftsfri i det omfang, præmien faktisk var betalt af H, jf. boafgiftslovens § 3, stk. 1, litra d. Der var ikke betalt præmier for forsikringerne under ægteskabet, og H havde ikke i øvrigt betalt præmierne forud for eller efter ægteskabets opløsning. Allerede fordi der ikke var betalt forsikringspræmier under ægteskabet, kunne H uanset formueordningen og bodelingen ikke opnå afgiftsfritagelse efter § 3, stk. 1, og da H ikke

17277-SystematiskOversigt.book Page 258 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

i øvrigt havde betalt præmierne, tiltrådte landsretten, at H skulle betale 15 % i boafgift af hele forsikringsbeløbet for de to forsikringer. Landsretten udtalte i forbindelse med kæremålet, at der ikke efter boafgiftsloven er hjemmel til advokatbeskikkelse.

Almenvelgørende formål

• **U 1999.213H – TfS 1998.777H** (I 312/1996, 2/11-1998)
Fond med almenvelgørende og almennyttigt formål havde krav på fritagelse for arveafgift.
A, der afgik ved døden i 1993, havde i sit testamente som universalarving indsat en fond, der bar hendes og hendes tidligere afdøde ægtefælles navn, og hvis formål ifølge fundatsens § 2 var "at virke for almen velgørende og humane, kunstneriske, videnskabelige eller deslige formål, herunder uddannelse af unge". Skatteministeriet afslog en ansøgning fra fonden om fritagelse for arveafgift i medfør af arveafgiftslovens § 3, stk. 4, nr. 3 (nu boafgiftslovens § 3, stk. 2) med henvisning til et i administrativ praksis opstillet krav om, at formålsbestemmelsen i fundatsen skulle være fyldestgørende konkretiseret, således at bestyrelsen var bundet til at uddele fondsmidlerne til formål, som var godkendt på forhånd. Højesteret fandt det efter fundatsens § 2 utvivlsomt, at fondens midler skulle benyttes til "almenvelgørende eller andet almennyttigt formål", jf. den nævnte bestemmelse. Den fondsretlige lovgivning skal bl.a. sikre, at fondes midler bliver anvendt til formålet. Der fandtes herefter ikke at være grundlag for det af skattemyndighederne stillede konkretiseringskrav. Skatteministeriet skulle derfor anerkende, at fonden var fritaget for betaling af arveafgift af arven efter A. (Sagen vedrører arveafgiftsloven)
Afgørelsen er kommenteret i RR.SM 1999.2 og SR 1999.12.

• **U 2003.782Ø – TfS 2003.110Ø – TSH 2003Ø** (B-3532-01, 19/12-2002)
Stiftelses/fonds formålsbestemmelse var almennyttig i henhold til boafgiftslovens § 3, stk. 2.
Skatteministeriet S havde nægtet stiftelse/fond F afgiftsfritagelse efter boafgiftslovens § 3, stk. 2, idet det anførtes, at F ikke var almenvelgørende eller almennyttig. Ifølge vedtægterne skulle F's midler anvendes til støtte ved uddannelse, herunder efteruddannelse af civile erhvervsflyvere, herunder private flyvere, der ønsker en erhvervsmæssig uddannelse. Anført, at vedtægterne ikke herudover indeholdt nogen begrænsning for den kreds, der var berettiget til at modtage støtte, og F's formål måtte herefter anses for at komme en vis videre kreds til gode. Da uddannelsesformålet ikke knyttede sig til en bestemt virksomhed, forening eller lignende, men – således som det må gælde i almindelighed – sigtede mod at danne grundlag for et bestemt erhvervsmæssigt virke, måtte formålsbestemmelsen i sin helhed anses for at være almennyttig, i lighed med hvad der var antaget af S i en tidligere afgørelse vedrørende fond, hvis formål var at yde økonomisk støtte til aktive yngre landmænd. S blev derfor tilpligtet at anerkende, at F var at anse som en stiftelse – subsidiært fond –

17277-SystematiskOversigt.book Page 259 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

med almenvelgørende eller andet almennyttigt formål i henhold til boafgiftslovens § 3, stk. 2.

§ 4 *Boafgifterne beregnes af den godkendte arvebeholdning i en boopgørelse efter § 10, stk. 1 og 2, og af den godkendte formue i en anmeldelse efter § 10, stk. 3-7, efter fradrag af de i § 3 nævnte beløb.*

§ 5 *Giver en arving helt eller delvis afkald på falden arv, anses den, til fordel for hvem afkaldet er givet, for arving til den pågældende arv ved afgiftsberegningen.*

Stk. 2. Arveafkald kan med den i stk. 1 nævnte afgiftsmæssige virkning gives til fordel for egne livsarvinger, boets øvrige arvinger eller den, der ifølge testamentet ville arve, hvis afkaldsgiver var død før arvelader. Afkaldet kan ikke i øvrigt gøres betinget.

Stk. 3. Er afkald givet mod vederlag, anses vederlaget som arv til afkaldsgiver.

Stk. 4. Afkald skal være meddelt over for skifteretten, inden indlevering af den endelige boopgørelse, dog senest inden udlodning i et bo påbegyndes. Uanset 1. pkt. kan der dog foretages acontoudlodning til en efterlevende ægtefælle. Afkald på erhvervelser, som ikke indgår i et bo, jf. § 10, stk. 3, 4, 6 og 7, skal være meddelt over for skifteretten senest samtidig med anmeldelsen.

• **TFA 1999.56SKM, TfS 1998.613** (j.nr. 11.98-537-26, 14/8-1998)
Afkald på begunstigelsesindsættelse.
Skatteministeriet udtalte, at der kan gives afkald på en begunstigelsesindsættelse i en livsforsikring, indtil forsikringssummen er modtaget.

• **FM 1999.50T&S** (j.nr. 99/99-3279-00008)
Arveafkald meddelt rettidigt.
Arvingerne underskrev arveafkald den 20. januar og afleverede den i skifteretten den 22. januar. Den 28. januar blev underskrevet arveudlægsskøde, hvorefter en ejendom med skæringsdag den 1. januar blev a conto udlagt til en tredje arving. Sagen var efter dødsboskiftelovens § 80, stk. 1, forelagt Told- og Skattestyrelsen, der tiltrådte skifterettens indstilling om, at arveafkaldene var meddelt rettidigt efter boafgiftslovens § 5, stk. 4.

• **TFA 2000.282V** (B-0210-00, 20/3-2000)
Boafgift, da udlodning var begyndt inden arveafkald.
Boopgørelse blev indleveret i juli 1999. Samtidig modtog skifteretten arveafkald fra livsarvingerne. Afdødes garantkonto var i april 1998 overført til ægtefællen, der ligeledes fik afdødes bil overført og i maj 1999 indtrådte i lejekontrakten vedrørende afdødes sommerhus. Skifteretten fandt, at udlodning var begyndt inden arveafkaldene, og de kunne ikke lægges til grund ved afgiftsberegningen. Landsretten stadfæstede med henvisning til affattelsen af boafgiftslovens § 5, stk. 4.
Bemærk, at § 5, stk. 4, blev ændret med virkning fra 1. januar 2000.

17277-SystematiskOversigt.book Page 260 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2002.110T&S** (j.nr. 99/02-370-00018, 2/8-2002)
Arveafkald givet rettidigt i den del af boet, som var udsat
I et bobestyrerbo var 5 arvinger. Efter at bobestyreren havde opgivet at forfølge et krav mod én af arvingerne, gjorde han boet færdigt, mens en anden arving anlagde sag mod den første. Efter "hovedboets" slutning blev sagen mellem de 2 arvinger forligt på betingelse af, at 4 af arvingerne gav arvekald, således at den arving, der havde anlagt sagen, fik forligsbeløbet. Skifteretten og Told- og Skattestyrelsen fandt, at arveafkaldene var meddelt rettidigt, idet de var givet, inden udlodning i delboet var begyndt eller opgørelse af delboet var indleveret. Der skulle herefter kun betales boafgift af forligsbeløbet.

§ 6 *Boafgiften beregnes*
a) i et bo af den del af den i § 4 nævnte arvebeholdning, der overstiger et bundfradrag med et grundbeløb (i 1987-niveau) på 144.500 kr.,
b) i en anmeldelse efter § 10, stk. 3, af den værdi af samtlige faste ejendomme og tilbehør hertil samt formue tilknyttet faste driftssteder, der overstiger et bundfradrag med et grundbeløb (i 1987-niveau) på 144.500 kr., og
c) i en anmeldelse efter § 10, stk. 4-7, af den opgjorte formue.

Stk. 2. Efterlader afdøde sig både fuldstændigt særeje og fælleseje, og skiftes særejet før fællesejet, fratrækkes det i stk. 1 nævnte bundfradrag i særboet. Er særboet mindre end bundfradraget, fratrækkes det resterende beløb i afdødes boslod, når fællesboet skiftes. Skiftes afdødes særeje og fællesejet samtidig, fordeles fradragsbeløbet forholdsmæssigt mellem særboet og boslodden.

Stk. 3. Overstiger den afgiftspligtige arvebeholdning eller den afgiftspligtige formue i en anmeldelse efter § 10, stk. 3, hvoraf der efter det i stk. 1 og 2 nævnte fradrag skal beregnes boafgift, ikke 2.000 kr., beregnes ingen boafgift. Overstiger den afgiftspligtige arvebeholdning, hvoraf der skal betales tillægsboafgift, ikke 2.000 kr., beregnes ingen tillægsboafgift. Overstiger formuen i en anmeldelse efter § 10, stk. 4-7, hvoraf der skal betales boafgift og eventuelt tillægsboafgift, ikke 2.000 kr., beregnes ingen boafgifter.

Uskiftet bo

• **TfS 1998.176T&S** (j.nr. 99/96-3722-00128)
Boafgift – indgåelse af nyt ægteskab uden skifte.
Told- og Skattestyrelsen har i en klagesag om boafgiftsberegning truffet afgørelse om, at der ved indtrædelse af afgiftspligt af førstafdødes del af boet på grund af længstlevendes indgåelse af nyt ægteskab uden skifte sker en endelig afgiftsberigtigelse af arven efter førstafdøde. Ved efterfølgende skifte efter længstlevende beregnes kun 1 bundfradrag.

17277-SystematiskOversigt.book Page 261 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 1998.1393V – TFA 1998.344V –TfS 1998.507V** (B-3186-97, 11/6-1998)
Ved samtidig skifte af to uskiftede boer er der tre bundfradrag efter boafgiftsloven.
Ved A's død i 1968 blev boet udleveret B til hensidden i uskiftet bo med tre fællesbørn V. B indgik senere – uden skifte af det uskiftede bo – ægteskab med C. Ved B's død i 1983 gav V samtykke til, at C kunne hensidde i uskiftet bo efter A og B. C døde i februar 1997, og boet blev overtaget til privat skifte af C's 2 børnebørn og V. Da der var tale om to uskiftede boer, fastslog skifteretten, at der skulle indrømmes tre bundfradrag efter boafgiftsloven. Skatteministeriet påkærede afgørelsen med påstand om, at der alene skulle indrømmes to bundfradrag. Landsretten anførte, at et "bo" må forstås som den formuemasse, den enkelte afdøde person efterlader sig, og at boafgiftslovens § 46, der henviser til lovens § 6, ikke ses at regulere antallet af bofradrag. Der kunne således fratrækkes i alt tre bundfradrag.

• **TFA 1998.262Ø – FM 1998.92Ø** (B-0747-98, 20/3-1998)
To bundfradrag ved samtidig skifte af uskiftet bo og fællesbo.
Mand, der sad i uskiftet bo, giftede sig igen i 1976. Sønnen gav afkald på skifte af det uskiftede bo. Manden døde i 1997. Sønnen og den efterlevende ægtefælle var eneste arvinger. Bobehandlingen omfattede både det uskiftede bo og fællesboet. Der skulle beregnes 2 bundfradrag, jf. boafgiftslovens § 8, stk. 2, jf. § 6, stk. 1, litra a. Skifterettens afgørelse, der nåede det modsatte resultat, er offentliggjort i FM 1998.81.

• **FM 2000.117T&S** (j.nr. 99/00-3729-00021, 9/10-2000)
To bundfradrag, selv om skifte blev påbegyndt, inden boet blev udleveret til uskiftet bo.
En enke begærede skifte ved mandens død, men fik derefter i samme møde boet udleveret til uskiftet bo. Det medførte, at hun efter de dagældende skatteregler fik yderligere personfradrag og ikke blev sambeskattet med manden i dødsåret. Hun fik herefter tilbagebetalt skat, som hun ikke ville have fået, hvis hun blot havde begæret uskiftet bo. Told- og Skattestyrelsen udtalte, at der ved skiftet efter hendes død skulle beregnes 2 bundfradrag.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.118.

• **TFA 2001.377Ø – FM 2001.80Ø – TfS 2001.462Ø – TSH 2001Ø** (B-0857-01, 10/5-2001)
Kun ét bundfradrag i dødsbo, som efterlevende, der sad i uskiftet bo, havde overtaget efter den eneste livsarvings død.
En enke overtog i 1990 et fællesbo til uskiftet bo med et fællesbarn. Fællesbarnet døde i 1999, og enken oprettede testamente. Enken døde samme år. Testamentsarvingen klagede over, at der ikke var beregnet 2 bundfradrag. Skifteretten ændrede sin beregning, hvorefter Told- og Skat kærede. Landsretten henviste til, at den efterlevende ægtefælle efter fællesbarnets død havde overtaget hele boet til fri rådighed. Herefter blev der kun givet 1 bundfradrag.

Boafgiftsloven

Partielt skifte

• **FM 1998.13T&S** (j.nr. 99/97 3721-00090, 15/10-1997)
Bundfradraget kan ikke fordeles mellem livsarvingerne i et delvist skifte.
En enke skiftede med 2 børnebørn og sad i uskiftet bo med 4 børn. Boet hævdede, at børnebørnene alene var berettiget til 1/5 af bundfradraget. Da boafgiften efter § 6 skal beregnes af den del af den afgiftspligtige bobeholdning, som overstiger bundfradraget, fik de ikke medhold.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1998.13

• **U 1998.1471V – TFA 1998.382V – FM 1998.135V – TfS 1999.135V**
(B-2979-97, 9/7-1998)
Om bundfradraget, jf. boafgiftslovens § 6, ved skifte med en af flere arvinger.
M døde i 1996 og efterlod sig som arvinger ægtefællen H, 3 fællesbørn og et særbarn S. M havde i sit testamente bestemt, at S's arv skulle indskrænkes mest muligt. Boet blev taget under offentlig skiftebehandling, og bobeholdningen udgjorde 5.333.617,52 kr., hvoraf 4.444.681,26 kr. udgjorde H's bos- og arvelod. H ønskede at overtage boet til hensidden i uskiftet bo med fællesbørnene, og der skulle i forbindelse med skiftet således alene udredes arv til S. Arven udgjorde 222.234,06 kr. I dette beløb fratrak skifteretten før beregning af boafgift af S's arv 184.900 kr., svarende til bundfradraget for 1996. H protesterede herimod, men skifteretten godkendte boopgørelsen. I den foreliggende situation, hvor der ikke ved M's testamente var truffet bestemmelse om, hvorledes der skulle forholdes boafgiftsmæssigt, og da bestemmelsen om indskrænkning af S's arv ikke kunne fortolkes udvidende til også at omfatte, hvordan der skulle forholdes med bundfradraget, måtte den afgiftspligtige arvebeholdning svare til den arvelod, som tilkom S, idet den øvrige del af bobeholdningen, der ikke skiftedes, ikke var afgiftspligtig arvebeholdning. Der var heller ikke i boafgiftsloven bestemmelser, der kunne give støtte for en antagelse af, at der i den foreliggende situation skulle foretages en forholdsmæssig fordeling af bundfradraget. Landsretten stadfæstede herefter boopgørelsen.

Forsikringer

• **U 1998.169Ø – TFA 1998.49Ø – FM 1998.12Ø – TfS 1998.278Ø**
Gruppelivsforsikringssum tilfaldt forsikringstagers dødsbo ved særligt begunstigets bortfald. Beregning af boafgift.
Se under forsikringsaftalelovens § 104

• **TFA 1999.124Ø – FM 1999.9Ø – TfS 1999.161Ø** (B-3466-98, 10/12-1998)
Boafgift af højrenteopsparing.
Afdøde havde en højrenteopsparing, der var oprettet som forsikring, ikke som et pengeinstitutindestående. Opsparingen blev udbetalt direkte til arvingerne efter tilbageholdelse af 15 % boafgift. Arvingerne ønskede opsparingen optaget som aktiv i boet. Da de ikke havde givet afkald på begunstigelsen, og da

17277-SystematiskOversigt.book Page 263 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

de uden at protestere havde modtaget forsikringen uden om boet, fik de ikke medhold.

§ 7 *Tillægsboafgiften beregnes af hele den del af den i § 4 nævnte arvebeholdning eller formue, som tilfalder andre end de i § 1, stk. 2, litra a-f, nævnte personer. Forinden fratrækkes den del af boafgiften, som forholdsmæssigt hviler på denne del af den afgiftspligtige arvebeholdning.*

Kapitel 2
Afgiftspligtens indtræden og omfang

§ 8 *Afgiftspligten indtræder ved en persons død eller ved afsigelse af dødsfaldskendelse eller dødsformodningsdom.*

Stk. 2. Når en gift person afgår ved døden og den efterlevende ægtefælle vælger at sidde i uskiftet bo, indtræder afgiftspligten af afdødes del af boet først, når det uskiftede bo skiftes.

Stk. 3. Afgiftspligten af afdødes del af boet indtræder, uanset om boet skiftes, hvis den efterlevende ægtefælle indgår nyt ægteskab. Det i § 6 nævnte bundfradrag finder ikke anvendelse ved afgiftsberegningen.

Stk. 4. Ved udbetaling af falden arv eller vederlag for afkald på arv, jf. § 5, uden skifte, indtræder afgiftspligten af arven eller vederlaget ved udbetalingen. Det i § 6 nævnte bundfradrag finder ikke anvendelse ved afgiftsberegningen.

Stk. 5. Ved erhvervelsen af en kapital i et fideikommis indtræder afgiftspligten ved successionen.

• **U 1998.1218V – TFA 1998.324V – FM 1998.119V – TfS 1998.751V** (B-0772-98, 18/5-1998)
Ej bundfradrag efter boafgiftslovens § 6, da udbetaling af vederlag for arveafkald var sket uden skifte.
H efterlod sig ved sin død ægtefællen M og særbørnene D og S. Efter et møde i skifteretten blev boet udsat på bestemmelse om, hvorledes boet skulle berigtiges. D og S meddelte herefter arveafkald mod vederlag, og M overtog som eneste arving boet til forenklet privat skifte i medfør af dødsboskiftelovens § 34. Ved afgiftsberegningen fastsatte skifteretten boafgiften i medfør af boafgiftslovens § 8, stk. 4, til 15 % af de ydede vederlag uden bundfradrag efter lovens § 6. Denne afgørelse stadfæstedes af landsretten.

• **TFA 1999.207V – FM 1999.69V** (B-2551-98, 17/11-1998)
Gaveafgiftsreglerne skulle anvendes ved afkald på arv i uskiftet bo.
3 livsarvinger gav afkald mod vederlag på arv i et uskiftet bo. Afkaldene var ikke omfattet af boafgiftslovens § 8, stk. 4. Der skulle beregnes afgift af vederlaget efter boafgiftslovens § 23, og kompetencen til at beregne denne afgift tilkom ikke skifteretten, men den lokale Told&Skatte-region.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.69.

17277-SystematiskOversigt.book Page 264 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TfS 1999.298T&S** (j.nr. 99/99-3722-00018, 23/1-1999)
Gaveafgift ved afkald mod vederlag i uskiftet bo.
Alle arvinger gav arvekald mod vederlag overfor en enke, der sad i uskiftet bo. Boet blev herefter skiftet med enken som eneste arving. Der skulle betales gaveafgift efter boafgiftslovens § 23, stk. 3, af vederlagene.

• **FM 2000.10** (Faaborg skifteret, sks 145/99, 1/12-1999)
Arveafkald mod vederlag i forbindelse med skifte medfører ikke tab af bundfradrag.
I et bo med 3 arvinger gav én arving afkald mod vederlag, der skulle betales 1 uge efter at skifteretsattest var udstedt, mens en anden gav afkald uden vederlag. Boet blev herefter udleveret til en tredje arving. Skifteretten fandt, at da betaling var sket med bomidler og dermed som led i et skifte, fandt § 8, stk. 4, ikke anvendelse, og der kunne derfor gives bundfradrag i arveafkaldssummen.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.10.

• **FM 2000.58** (Faaborg skifteret, sks 292/99, 7/2-2000)
Gaveafgift af arveafkald mod vederlag i uskiftet bo.
En enke sad i uskiftet bo med 2 børn. Den ene gav arveafkald mod vederlag, den anden uden vederlag. Knap 2 måneder efter det sidste afkald begærede enken skifte. Der skulle beregnes gaveafgift af vederlaget for arveafkaldet, jf. § 23, stk. 3.

• **FM 2003.273V** (B-1930-03, 9/10-2003)
Gaveafgiftspligtigt arveafkald kan fratrækkes i bobeholdningen.
En arving gav før boets udlevering arveafkald mod vederlag. Afkaldet var gaveafgiftspligtigt. Landsretten fastslog, at vederlaget kunne fratrækkes i bobeholdningen inden beregning af boafgift.

• **U 2003.2569V – FM 2003.273V** (B-1544-03, 22/9-2003)
Ingen boafgift ved nyt ægteskab, hvis ægtefællen er eneste arving.
En ægtefælle, der havde indgået ægteskab uden at skifte et uskiftet bo, var på grund af livsarvingernes arveafkald, afgivet inden 3-månedersfristen udløb, jf. § 10, stk. 6, eneste arving i det uskiftede bo. Der skulle derfor ikke betales boafgift.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.273.

§ 9. *Når en afdød person ved dødsfaldet havde hjemting her i landet, omfatter afgiftspligten hele afdødes formue, uanset hvor den befinder sig.*

Stk. 2. Havde afdøde ikke hjemting her i landet, omfatter afgiftspligten faste ejendomme og tilbehør hertil samt formue tilknyttet faste driftssteder her i landet.

Stk. 3. Er afdødes bo eller en del heraf henvist til behandling her i landet efter lov om skifte af dødsboer, omfatter afgiftspligten den del af afdødes formue, som er omfattet af skiftet her i landet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 265 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2003.435V** (B-0133-03, 25/6-2003)
Boafgift for aktiver omfattet af et skifte her i landet, selv om afdøde var valutaudlænding.
Afdøde var bosat i Andorra. Justitsministeriet henviste boet til behandling i Danmark for så vidt angår aktiver i Danmark, nævnt i et testamente. Den formue, der var omfattet af henvisningsskiftet, var boafgiftspligtig i Danmark.

Kapitel 3
Opgørelse af afgiftsgrundlaget

§ 10 *Når et bo skiftes privat, skal boopgørelse indsendes i overensstemmelse med reglerne i §§ 31 og 32 i lov om skifte af dødsboer.*

Stk. 2. Når et bo behandles ved en bobestyrer, skal boopgørelse indsendes i overensstemmelse med reglerne i § 66 og § 68 i lov om skifte af dødsboer.

Stk. 3. Når afdøde havde hjemting i udlandet, og der ikke sker skifte her i landet, men der skal beregnes boafgifter efter § 9, stk. 2, har arvingerne pligt til at indgive en anmeldelse om de afgiftspligtige erhvervelser med angivelse af deres værdi, jf. § 12, stk. 1. Anmeldelsen skal være indgivet til skifteretten i København senest 6 måneder efter, at arvingerne har fået kendskab til arven.

Stk. 4. Når en person succederer i retten til kapitalen i et fideikommis, har den pågældende pligt til at indgive en anmeldelse af den afgiftspligtige kapital til skifteretten i København senest 3 måneder efter, at vedkommende er succederet i retten.

Stk. 5. Forsikringsselskaber, pensionskasser og pengeinstitutter m.fl. samt repræsentanter for udenlandske forsikringsselskaber, der udbetaler afgiftspligtige forsikringsbeløb m.v. til en begunstiget, skal senest 3 måneder efter udbetalingen eller første udbetaling af en del af en forsikring m.v. indgive en anmeldelse til skifteretten i afdødes retskreds.

Stk. 6. I de i § 8, stk. 3 og 4, nævnte situationer har den efterlevende ægtefælle eller boet pligt til at indgive anmeldelse om det afgiftspligtige beløb til skifteretten senest 3 måneder efter indgåelsen af nyt ægteskab eller udbetaling af arv eller vederlag.

Stk. 7. Den begunstigede til en forsikring, der ikke omfattes af stk. 5, har pligt til at indgive anmeldelse om det afgiftspligtige beløb til skifteretten senest 3 måneder efter udbetalingen eller første udbetaling af en del af en forsikring m.v.

Stk. 8. Anmeldelse efter stk. 3, 4, 6 og 7, skal underskrives af den eller de anmeldelsespligtige. Anmeldelse efter stk. 5 skal underskrives af selskabets ansvarlige ledelse eller af selskabets repræsentant her i landet.

• **TfS 1998.288SKD** (j.nr. 11.97-537-15)
Boafgift – renter af forsikringssummer.
Departementet finder, at principperne i cirkulære nr. 64 af 21/5 1984 fortsat finder anvendelse i relation til boafgiftsloven, således at renter af forsikringssummer, som udbetales uden om boet, ikke skal indgå i beregningen af boafgift.

17277-SystematiskOversigt.book Page 266 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 1999.97T&S** (j.nr. 99/99-3725-00010, 19/4-1999)
Afgift af særlig pensionsopsparing.
Told- og Skattestyrelsen udtalte, at Særlig Pensionsopsparing skal medtages i boet som et afgiftspligtigt aktiv.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.97.

§ 11 *(Ophævet)*

§ 12 *Aktiver og passiver i dødsboer ansættes i boopgørelsen til deres handelsværdi på den i boopgørelsen fastsatte opgørelsesdag. Aktiver, der udloddes før opgørelsesdagen, ansættes dog til værdien på udlodningstidspunktet. I en anmeldelse efter § 10, stk. 3, 4, og 7, anføres værdierne på anmeldelsestidspunktet. I en anmeldelse efter § 10, stk. 6, jf. § 8, stk. 3, anføres værdierne ved ægteskabets indgåelse. I en anmeldelse efter § 10, stk. 6, jf. § 8, stk. 4, anføres værdierne på udbetalingstidspunktet. I en anmeldelse efter § 10, stk. 5, anføres værdierne på udbetalingstidspunktet. Ved opgørelsen af sidstnævnte værdi fratrækkes afgift efter pensionsbeskatningsloven, som skal betales af det udbetalte beløb. Ved opgørelse af en indkomstskattepligtig udenlandsk pensionsordning, som ikke er fritaget for boafgift, jf. § 3, stk. 1, litra b, fratrækkes 40 pct. af den samlede værdi på udbetalingstidspunktet. Ansættelsen er bindende for boet, arvingerne, legatarerne, den efterlevende ægtefælle, selskaberne og repræsentanterne for udenlandske forsikringsselskaber.*

Stk. 2. Hvis en værdiansættelse ikke er baseret på en sagkyndig vurdering og den kommunale skattemyndighed finder, at værdiansættelsen ikke svarer til handelsværdien på de i stk. 1 nævnte tidspunkter, kan den ændre værdiansættelsen eller anmode skifteretten om at udmelde en eller flere sagkyndige til at foretage en vurdering efter § 93 i lov om skifte af dødsboer. Hvis den kommunale skattemyndighed vil ændre ansættelsen uden sagkyndig vurdering, skal den give boet og skifteretten meddelelse om ændringen inden 3 måneder efter boopgørelsens modtagelse. Ønsker den kommunale skattemyndighed sagkyndig vurdering, skal den inden samme frist rette henvendelse til skifteretten herom. Hvis den kommunale skattemyndighed ændrer værdiansættelsen uden sagkyndig vurdering, kan boet inden 4 uger efter at have modtaget meddelelse om ændringen anmode skifteretten om at udmelde en eller flere sagkyndige til at foretage en vurdering efter § 93 i lov om skifte af dødsboer. Anmodning om sagkyndig vurdering skal ledsages af en skriftlig begrundelse. Kopi tilsendes boet henholdsvis den kommunale skattemyndighed samtidig med indgivelse af anmodning til skifteretten.

Stk. 3. Ønsker den kommunale skattemyndighed eller boet omvurdering foretaget efter § 94 i lov om skifte af dødsboer, skal der gives boet henholdsvis skattemyndigheden og skifteretten meddelelse herom inden 4 uger efter, at meddelelse om vurderingsresultatet er modtaget.

Stk. 4. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse på opgørelser efter § 33, stk. 3, i lov om skifte af dødsboer.

17277-SystematiskOversigt.book Page 267 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 1999.21Ø – TfS 1998.766Ø** (B-2700-98, 9/10-1998)
Ejendom værdiansat til senere salgspris, ikke efter værdiansættelsescirkulæret.
I en boopgørelse med dødsdagen som skæringsdag ansatte arvingerne ejendommen til 915.000 kr., svarende til prioritetsgælden. Seneste offentlige vurdering var 880.000 kr. Ejendommen blev få måneder senere solgt for 1,65 mio. kr. Skattemyndighederne værdiansatte ejendommen til 1,65 mio. kr., hvilket skifteretten lagde til grund ved afgiftsberegningen. Da handelsværdien var fastlagt, var værdiansættelsescirkulæret ikke bindende for skattemyndighederne og skifteretten.

• **TFA 2000.177Ø** (B-0069-00, 7/1-2000)
Ejendomsvurdering i dødsbo svarende til ejendomsmæglers under salgsovervejelser.
Et dødsbos faste ejendom var offentligt vurderet til 1.45 mio. kr. En statsautoriseret ejendomsmægler havde på boets initiativ til brug for salgsovervejelser vurderet den til 1,4 mio. kr. Den var ifølge boopgørelsen udlagt til datteren for 1,25 mio. kr. Skatteforvaltningen forhøjede værdiansættelsen til 1,4 mio. kr. Skifteretten fandt den sagkyndige vurdering bindende, selv om den ikke var iværksat af skifteretten efter dødsboskiftelovens § 93, men af boet under salgsovervejelser. Boet var afskåret fra at anvende værdiansættelsescirkulærets pkt. 6.

• **TFA 2001.18Ø** (B-2208-00, 11/9-2000)
Afgiftsberegning stadfæstet. Åbningsstatus var endelig opgørelse.
I et privat skifte indleverede arvingerne en åbningsstatus, hvori rubrikken "Opgørelsen er samtidig endelig boopgørelse med skæringsdag pr. dødsdagen" var afkrydset. Kommunen godkendte opgørelsen, og skifteretten udsendte boafgiftsberegning. Arvingerne klagede og anførte, at bobeholdningen var reduceret som følge af den pris, de havde opnået ved salg af den faste ejendom. Skifteretten – og landsretten – fastslog, at beregningen skulle ske på grundlag af værdien pr. dødsdagen, og afgiftsberegningen blev derfor godkendt.

• **TFA 2001.111Ø – FM 2001.10Ø** (B-2915-00, 28/11-2000)
Værdiansættelsen i et privatskiftet bo var endelig.
Borepræsentanten anmodede om omberegning af boafgiften, da vurderingsrådet havde nedsat værdien af en fast ejendom. Hverken boet eller skattevæsenet havde anmodet om vurdering eller ændring af værdiansættelsen efter boafgiftslovens § 12. Værdiansættelsen var derfor endelig, og afgiftsberegningen blev fastholdt. Det var uden betydning at andre spørgsmål i boet var udsat efter dødsboskiftelovens § 31, stk. 2.

Om genoptagelsesbegæringer, se skiftelovens § 103.

§ 13 *Ved opgørelsen af den afgiftspligtige arvebeholdning i et bo kan fratrækkes afdødes gældsforpligtelser og andre byrder på afdødes formue, når boet omfatter alle afdødes aktiver. Ved opgørelsen kan endvidere fratrækkes de boudgifter, som har været afholdt ved boets behandling, herunder udgifter til begravelsen og indkomstskat, der pålignes boet.*

Stk. 2. Omfatter afgiftspligten kun enkelte aktiver eller en begrænset del af afdødes formue, kan kun fratrækkes de af afdødes gældsforpligtelser og andre byrder, der hviler på disse aktiver eller denne del af formuen.

Stk. 3. Gældsforpligtelser, som afdøde måtte have påtaget sig over for de i § 22 nævnte personer eller over for sin ægtefælle, kan ikke fratrækkes i boet, når de ikke stammer fra virkeligt ydede lån eller andre præstationer.

Begravelsesudgifter

• **TFA 2000.398V** (B-1160-00, 26/6-2000)
Ikke gravstedsvedligeholdelse.
Sidstafdøde ægtefælles urne hensattes i de ukendtes grav. Der var ikke grundlag for i dødsboet at medtage udgifter til vedligeholdelse af et familiegravsted, hvor førstafdøde og familien var begravet.

Omkostninger ved drift, vedligeholdelse og istandsættelse af boet aktiver

• **FM 2000.81V** (B-1565-99, 27/10-1999)
Udgifter til vedligeholdelse og renovation af ejendom godkendt.
I en boopgørelse fradrog arvingerne en udgift på ca. 150.000 kr., som medejeren – en af arvingerne – havde afholdt på sin og afdødes ejendom. Boet havde anerkendt udgiften. Afdøde havde de seneste år ikke været i stand til at forstå rækkevidden af sine økonomiske dispositioner og havde ikke accepteret udgiften. Landsretten godkendte i modsætning til skifteretten, at der ikke skulle betales boafgift af beløbet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2000.81.

• **TFA 2001.280Ø** (B-0586-01, 16/3-2001)
Udgifter til forbedring af afdødes faste ejendom ikke fratrukket ved boafgiftsberegningen.
Udgifter på 45.000 kr. til forbedring af afdødes faste ejendom fandtes ikke at være afholdt til behandling eller afvikling af boet og kunne derfor ikke fratrækkes ved beregningen af boafgiften, jf. boafgiftslovens § 13, stk. 1.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2001.143.

17277-SystematiskOversigt.book Page 269 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **U 2003.190V** (B-1967-02, 10/10-2002)
Beregning af boafgift i dødsbo, der havde afholdt udgifter til istandsættelse af boets ejendom.
Et dødsbo, D, ejede en fast ejendom, som D istandsatte for 2.504.954 kr., hvilket ifølge en vurderingserklæring medførte en værdistigning på 1.000.000 kr. Skattevæsnet godkendte boopgørelsen og skatteopgørelsen, herunder at 1.504.954 kr. udgiftsførtes som fradragsberettiget driftsudgift på ejendommen i bobehandlingsperioden. Skifteretten udtalte, at udgifterne til istandsættelse ikke kunne betragtes som udgifter afholdt ved boets behandling, og de kunne derfor ikke fradrages før beregningen af boafgift, jf. boafgiftslovens § 13, stk. 1. Der kunne dog fradrages 1.000.000 kr. af udgiften, som modsvaredes af en dokumenteret værdistigning, der indgik som et aktiv i boopgørelsen. Denne afgørelse stadfæstedes af landsretten.

Handelsomkostninger

• **FM 1999.21** (Fåborg skifteret, sks 33/98, 26/10-1998)
Handelsomkostninger fratrukket, selv om ejendommen først var solgt efter skiftets slutning.
Skifteretten lagde vægt på, at ejendommen var solgt inden for kortere tid efter boets skæringsdag og at udgifterne faktisk var afholdt. Ejendommens handelsværdi måtte herefter forstås som det provenu, der rent faktisk kom ud af et salg.

• **TFA 2001.311Ø** (B-0628-01, 2/4-2001)
Mæglerhonorar ikke fratrukket ved værdiansættelsen af arveudlagt fast ejendom.
En arving fik boets faste ejendom udlagt efter sagkyndig vurdering. Arvingen gjorde gældende, at der ved værdiansættelsen skulle fratrækkes halvdelen af det mæglerhonorar, som boet ville være kommet til at betale, hvis ejendommen var sat til salg og solgt. Heri fik hun ikke medhold.

Skatter og afgifter

• **FM 2001.123T&S** (j.nr. 99/01-3726-02619, 14/8-2001)
Skat ved salg af aktier skal fratrækkes bobeholdningen, ikke arven hos den arving, der får det beskattede aktiv udlagt.
En enkemand, der skiftede med sin søn, solgte en aktiepost for at kunne udbetale arven. Salget udløste skat. Skatten skulle fratrækkes bobeholdningen inden beregning af bos- og arvelod. Skatten kunne ikke fratrækkes alene i sønnens arv, selv om det var ham, der fik udlagt provenuet af aktierne.

17277-SystematiskOversigt.book Page 270 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.86Ø – FM 2001.148Ø** (B-2096-01, 2/10-2001)
Ikke afgjort, om spansk "dødsboskat" kunne fradrages i boafgiften. Udgifter til den efterlevende ægtefælles berigtigelse af ejendomsadkomst ikke passiv.
Landsretten tiltrådte, at en efterlevende ægtefælles udgifter ved at få berigtiget sin adkomst til en fast ejendom i Spanien ikke kunne medtages som passiv i boopgørelsen. Det kunne ikke efter de foreliggende oplysninger afgøres, om en "dødsboskat", efterlevende havde betalt til de spanske myndigheder, kunne fradrages i boafgiften, jf. boafgiftslovens § 15. Dette spørgsmål blev hjemvist til skifteretten, mens en række øvrige klager blev afvist.

Gæld og gaver til arvinger

• **TfS 1997.620V** (B-1910-94, 27/6-1997)
Ikke bevis for overdragelse af obligationer til udligning af gæld.
Arvingen hævdede, at han havde ydet afdøde et lån, som var udlignet ved, at han fik en obligationsbeholdning på ca. 525.000 kr. Obligationsbeholdningen stod ved udgangen af året før dødsfaldet registeret hos afdøde. Det fandtes ikke bevist, at der havde været en gældspost som kunne udlignes som sket, og der blev beregnet arveafgift af obligationsposten. (Sagen vedrører arveafgiftsloven)

• **TFA 1998.432Ø – FM 1998.154Ø** (B-2285-98, 18/8-1998)
Ikke udleverede checks til børn og børnebørn kunne ikke fratrækkes den boafgiftspligtige arvebeholdning.
En enke underskrev, 14 dage før hun døde, 15 checks til sine børn og børnebørn på i alt ca. 500.000 kr. De blev ikke udleveret men skulle opbevares hos en søn, indtil der blev optaget et lån, så der var dækning på checkkontoen. Checkene kunne ikke trækkes fra i boopgørelsen, jf. boafgiftslovens § 13, stk. 1 og 3, jf. § 22.

• **TfS 1998.819V** (B-1258-97, 11/11-1998)
Gavegældsbreve.
Tilgodehavender hidrørende fra rente- og afdragsfrie gavegældsbreve ikke fradragsberettigede ved boopgørelsen, da der ikke var tale om virkeligt ydede lån. Den kommunale skatteforvaltnings godkendelse af afdødes fradrag af gældsposterne ved formueopgørelsen i levende live kunne ikke tillægges nogen betydning ved afgiftsberegningen i dødsboet. (Sagen vedrører arveafgiftsloven)

• **TFA 2000.141Ø** (B-3429-99, 20/12-1999)
Boafgift også af 480.000 kr., afdøde angiveligt havde givet bort.
I boopgørelsen havde arvingerne fratrukket 480.000 kr., som de hævdede, at afdøde havde givet dem og deres børn inden dødsfaldet. Der forelå et brev fra afdødes søn, hvori han overfor de øvrige arvinger redegjorde for, at han under et besøg hos moderen var blevet bedt om at sørge for, at de fik 40.000 kr. hver.

17277-SystematiskOversigt.book Page 271 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Da hun døde, var gaverne ikke udbetalt. Der skulle derfor betales boafgift af de påtænkte gaver.

• **TFA 2000.181Ø – FM 2000.44Ø – TfS 2000.378 Ø** (B-3681-99, 11/1-2000)
Boafgift af ikke virkeligt ydede gaver. Klagesagen behandlet skriftligt.
Arvingerne klagede over, at skifteretten ikke godkendte en udgiftspost på 400.000 kr. i boopgørelsen. Afdøde havde ca. 1 år før hun døde underskrevet nogle gavebreve, som skulle effektueres, når hendes mands privatskiftede bo var afsluttet. Da gaverne ikke var udbetalt inden dødsfaldet, kunne de ikke trækkes fra i boet, og der blev derfor beregnet boafgift af beløbet. Efter sagens forløb havde landsretten ikke bemærkninger til, at skifteretten havde truffet afgørelse på skriftligt grundlag.

• **FM 2001.10V** (B-2231-00, 31/10-2000)
Gaver fuldbyrdet efter dødsfaldet kan ikke fratrækkes før beregning af boafgift.
En arvelader erklærede under en hospitalsindlæggelse overfor sin søn, at sønnen og hans 2 børn skulle have hver 45.000 kr. i gave. Efter faderens død effektuerede sønnen gaverne og trak dem fra i boopgørelsen. Da den gældsforpligtelse, som afdøde havde påtaget sig ved gaveløftet, ikke stammede fra lån eller andre præstationer, kunne gaverne ikke fratrækkes i boet.

• **TFA 2001.469Ø** (B-1837-01, 11/7-2001)
Afdødes værges gaver var ikke godkendt og ydet inden dødsfaldet. De kunne ikke unddrages fra boafgift.
I november 2000 anmodede en værge om statsamtets godkendelse af, at der blev givet gaver på 15.000 kr. til hver af den værgedes livsarvinger. Den værgede døde i januar 2001, og i februar 2001 godkendte statsamtet gaverne. Da gaverne ikke var godkendt og ydet inden dødsfaldet, kunne de ikke trækkes fra i boopgørelsen.

• **TFA 2002.15V – FM 2001.125V** (B-2973-00, 27/4-2001)
Afdrag på gældsbreve var ikke afskrevet. Den fulde værdi skulle indgå i boafgiftsberegningen.
En søn havde i 1996 udstedt et gældsbrev til sin far på 425.000 kr., og 2 børnebørn havde udstedt gældsbreve på 212.500 kr. til deres farfar. Efter faderens død forklarede sønnen, at afdøde over for ham havde tilkendegivet, at de afdrag på 40.000 kr., der var fastsat i gældsbrevene, skulle afskrives på dem, uden at de reelt skulle betales. Afdøde havde ikke ved påtegning på gældsbrevene nedskrevet disse eller på anden måde kvitteret for afdragene. Skifteretten bestemte, at gældsbrevene ved boafgiftsberegningen skulle indgå med den pålydende værdi.

17277-SystematiskOversigt.book Page 272 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 2002.42Ø – FM 2001.148Ø – TfS 2001.854Ø – TSH 2001Ø** (B-2580-01, 20/9-2001)
Da afdødes pantebreve fra 1982 til arvingerne var gaver, som ikke var effektueret inden dødsfaldet, skulle der betales boafgift.
Moder havde udstedt tinglyste pantebreve på 16.000 kr. til hver af sine sønner. Det oplystes, at det var gaver ydet i 1982 og 1983. Beløbene var indtil videre rente- og afdragsfrie. De var uopsigelse fra kreditors side, indtil debitor døde. Ved ejerskifte og i tilfælde af debitors død skulle pantebrevene forrentes. Skifteretten fandt, at pantebrevene var givet til personer omfattet af boafgiftslovens § 22. De blev ikke effektueret inden dødsfaldet i oktober 2000. De var derfor ikke virkeligt ydede, jf. § 13, stk. 3. Gældsforpligtelserne kunne derfor ikke fratrækkes i boet.

• **TFA 2002.120Ø – TfS 2002.207Ø** (B-2770-01, 15/11-2001)
Bobeholdning forhøjet, da ejendomsandele ikke fandtes overdraget ved successive gaveoverførsler.
Under en dødsbobehandling gjorde arvingerne gældende, at provenuet ved salg af et sommerhus 2 år før dødsfaldet ikke skulle indgå i bobeholdningen, idet det tilhørte en søn og 2 børnebørn. De havde gennem en årrække årligt fået 8.000 kr. overført fra afdøde i form af andele i huset. Afdøde havde hvert år opgivet gaverne til skattevæsenet samt givet modtagerne meddelelse. Skifteretten forhøjede bobeholdningen med godt 500.000 kr., idet gaveoverførslerne ikke reelt havde tilført modtagerne ejerrettigheder. Andelen var ikke tinglyst, og der var ikke udstedt gave- eller gældsbreve. Modtagerne kunne ikke støtte ret på oplysningerne i selvangivelserne. Landsretten stadfæstede kendelsen med bemærkning, at det ikke var godtgjort, at ejendomsretten inden salget var overdraget til afdødes børn og børnebørn.

• **TFA 2002.463V – FM 2002.160V** (B-1429-02, 19/7-2002)
Gæld i henhold til gavebreve ikke fratrukket ved beregning af boafgift.
Mand, der sad i uskiftet bo, havde den 25. december, året før han døde, udstedt 7 gavebreve på i alt 290.000 kr. til børn, børnebørn og et svigerbarn, underskrevet af ham og modtageren. Skifteretten henviste til, at afdøde havde beholdt den fulde rådighed over beløbene, og at gaverne ikke var effektueret inden dødsfaldet. Der var derfor ikke tale om reelle gaveforpligtelser, og de kunne ikke fradrages ved beregningen af boafgift. Landsretten bemærkede, at forpligtelserne ikke modsvarede virkeligt ydede lån og ikke var vederlag for andre præstationer. Det var uden betydning, at afdøde kunne have udbetalt gavebeløbene, idet det faktisk ikke skete. Det tiltrådtes, at forpligtelserne i medfør af boafgiftslovens § 13, stk. 3, jf. § 22, ikke kunne fratrækkes i den afgiftspligtige bobeholdning.

17277-SystematiskOversigt.book Page 273 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 2003.274V** (B-1740-03, 21/10-2003)
Dødslejegaver indgår i bobeholdningen og skal afgiftsberigtiges.
Gaver på i alt ca. 285.000 kr. var givet på et tidspunkt, hvor giveren måtte anse sin død som nært forestående. Beløbene skulle indgå i den afgiftspligtige bobeholdning.

Forsikringer

• **TFA 2001.9V – FM 2000.117V** (B-1260-00, 23/8-2000)
Gældspost indløst af pantsat forsikringssum kunne ikke fradrages i den afgiftspligtige bobeholdning.
Afdøde havde tegnet en gruppelivsforsikring, som han havde pantsat for et banklån. Forsikringen tilfaldt i øvrigt de begunstigede uden om boet. Banken fik efter dødsfaldet indfriet sit tilgodehavende fra forsikringssummen. Arvingerne fik udbetalt resten uden om boet. I boopgørelsen medtog arvingerne banklånet som passiv. Skifteretten godkendte ikke gældsposten, da den ikke var betalt eller skulle betales af boets aktiver. Da arvingerne var genkaldeligt begunstigede, havde de ikke regres mod boet efter forsikringsaftalelovens § 112, stk. 1. Der blev derfor beregnet boafgift af gældsposten.

§ 13 a *I det omfang en efterlevende ægtefælle, arving eller legatar indtræder i et dødsbos skattemæssige stilling efter dødsboskattelovens § 36 med hensyn til et aktiv, hvortil der er knyttet et eventuelt fremtidigt skattetilsvar, skal der i boopgørelsen beregnes en passivpost til udligning af skattetilsvaret. Passivposten fratrækkes ved opgørelsen af den afgiftspligtige arvebeholdning. 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse ved en efterlevende ægtefælles overtagelse af aktiver, der hidrører fra den efterlevende ægtefælles andel af fællesboet.*

Stk. 2. Passivposten efter stk. 1 beregnes på grundlag af den lavest mulige skattepligtige fortjeneste, som ville være fremkommet, hvis dødsboet havde solgt aktivet på skæringsdagen i boopgørelsen. Indtræder en efterlevende ægtefælle, arving eller legatar i dødsboets skattemæssige stilling i forhold til en fast ejendom, beregnes passivposten udelukkende på grundlag af den eller de gevinster, hvori der indtrædes. Er aktivet a contoudloddet, og er der givet den kommunale skattemyndighed meddelelse herom i henhold til dødsboskattelovens § 5, stk. 2, træder udlodningsdagen dog i stedet for skæringsdagen. Som salgssum anses den værdi, hvortil aktivet skal medtages i boopgørelsen. Ved opgørelsen af fortjeneste, der ville være aktieindkomst, skal der ikke ske nedsættelse efter dødsboskattelovens § 32, stk. 2 og 4.

Stk. 3. Passivposten udgør 30 pct. af den efter stk. 2 beregnede fortjeneste, der ikke ville være aktieindkomst. Passivposten af den efter stk. 2 beregnede fortjeneste, der ville være aktieindkomst, udgør 20 pct., hvis fortjenesten vedrører unoterede aktier, og 12,5 pct., hvis fortjenesten vedrører børsnoterede aktier.

Stk. 4. I det omfang konto for opsparet overskud overtages efter dødsboskattelovens § 39, stk. 2, beregnes der af indeståendet med tillæg af den hertil

17277-SystematiskOversigt.book Page 274 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

svarende virksomhedsskat en passivpost. Der beregnes dog ikke passivpost for overskud opsparet i indkomstårene 1987-90. Passivposten udgør 9 pct. for overskud opsparet i indkomståret 1991, 12 pct. for overskud opsparet i indkomstårene 1992-98, 13,5 pct. for overskud opsparet i indkomstårene 1999-2000 og 15 pct. for overskud opsparet i indkomståret 2001 og senere indkomstår.

Stk. 5. I det omfang konjunkturudligningskonto overtages efter dødsboskattelovens § 39, stk. 3, beregnes der af indeståendet med tillæg af den hertil svarende konjunkturudligningsskat en passivpost på 12 pct. for indkomstårene 1993-98, en passivpost på 13,5 pct. for indkomstårene 1999-2000 og en passivpost på 15 pct. for indkomstårene 2001 og senere indkomstår.

Stk. 6. Den pågældende efterlevende ægtefælle, arving eller legatar og boet kan aftale at fastsætte en passivpost til en lavere procentdel end angivet i stk. 3-5.

• **TfS 1998.500SKD** (j.nr. 11.97-540-34, 12/6-1998)
Beregning af passivpost ved udlæg med succession af aktier.
Aktierne var indtil 1986 omfattet af hovedaktionærreglerne. Aktierne blev udlagt 31. oktober 1996, efter at der i 1993 var sket en større ændring af reglerne for beskatning af aktieavance.
Skattedepartementet udtalte,

– at der skal ske opgørelse af fortjeneste for perioden 1. januar 1986–31. oktober 1996 efter § 2a i aktieavancebeskatningsloven, som affattet ved lov nr. 565/1985,
– at der skal ske opgørelse af fortjenesten for tiden før 1. januar 1986 efter de regler, der var gældende umiddelbart før 1. januar 1986
– at fortjenesten skal beskattes som særlig indkomst i medfør af § 2, stk. 3 i lov nr. 565/1985, selv om reglerne herom blev ophævet med virkning for indkomståret 1996 og senere,
– at der efter samme bestemmelse skal beregnes en passivpost på 25 % af den del af avancen, som er særlig indkomst, selv om bestemmelsen om passivposter vedrørende særlig indkomst i kildeskattelovens § 33A blev ophævet med virkning for indkomståret 1996 og senere.

§ 14 *Af kapitaler og formuegoder, hvortil der ved dødsfaldet knyttes en brugs- eller indtægtsnydelse, betales boafgift og eventuelt tillægsboafgift af kapitalens eller formuegodets værdi uden hensyntagen til brugs- eller indtægtsnydelsen.*

Stk. 2. § 3 finder ikke anvendelse, for så vidt angår kapitaler og formuegoder som nævnt i stk. 1. Af arv som nævnt i stk. 1, der tilfalder den afdødes ikke fraseparerede ægtefælle, betales der boafgift, jf. § 1, stk. 1. Af arv som nævnt i stk. 1, der tilfalder offentlige institutioner m.v. som nævnt i § 3, stk. 2, betales boafgift og tillægsboafgift, jf. § 1, stk. 1 og 2.

Stk. 3. Afgifter af de i stk. 1 nævnte kapitaler og formuegoder kan betales af kapitalen eller formuegodet.

17277-SystematiskOversigt.book Page 275 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Artikler

SR 1998.315
Anne Sophie Springborg: Den skatteretlige og afgiftsmæssige behandling af brugs- og indtægtsnydelser.

Afgørelser

• **U 1999.683/2Ø – FM 1999.50Ø** (B-0135-99, 19/1-1999)
Bundfradrag fratrækkes inden beregning af boafgift af kapital, hvorpå der hviler en indtægtsnydelse.
Fastslået, at der skal foretages bundfradrag inden beregning af boafgift af kapitaler, hvorpå der hviler en brugs- eller indtægtsnydelse.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1999.50.

• **TFA 2000.247V – FM 2000.59V – TfS 2000.625V** (B-2418-99, 25/2-2000)
Boafgift af kapital, hvorpå der hviler indtægtsnydelse.
Ved testamente var oprettet et legat, som livsarvingerne og deres ægtefæller havde rentenydelse af. Ved rentenydelsens ophør skulle der stiftes fond. Skifteretten beregnede både boafgift og tillægsboafgift af den kapital, som indtægtsnydelsen hvilede på, jf. boafgiftslovens § 14, stk. 1. Landsretten stadfæstede afgørelsen.

§ 15 *I boafgifterne kan fratrækkes bo- eller arveafgift, der er betalt til fremmed stat, Grønland eller Færøerne, af dér beliggende eller beroende aktiver. Fradraget kan dog højst udgøre et beløb svarende til de danske boafgifter af de pågældende aktiver. Der gives ikke fradrag for udenlandsk bo- eller arveafgift af aktiver, der er omfattet af § 3, eller som er fritaget for danske boafgifter i henhold til en indgået dobbeltbeskatningsaftale om arv og gave.*

• **TFA 2002.86Ø**
Ikke afgjort, om spansk "dødsboskat" kunne fradrages i boafgiften. Udgifter til den efterlevende ægtefælles berigtigelse af ejendomsadkomst ikke passiv.
Se under § 13.

§ 16 *I boer, der behandles ved bobestyrer, skal bobestyreren og skifteretten sørge for, at boafgifter betales af afdødes samlede afgiftspligtige værdier, og at gaveafgift, der ikke er betalt rettidigt, samt boafgifter eller gaveafgift, hvormed afdøde har haft henstand, jf. § 36, betales.*

Stk. 2. Arvingerne er pligtige til at give bobestyreren oplysninger om afgiftspligtige gaver, som afdøde dem bekendt har givet eller modtaget, og som ikke er afgiftsberigtiget.

§ 17 *Skifteretten gennemgår boopgørelser og beregner og opkræver afgifterne, jf. §§ 79 og 80 i lov om skifte af dødsboer.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 276 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Skifteretten gennemgår anmeldelser efter § 10, stk. 3-7, og indsender herefter anmeldelsen til den kommunale skattemyndighed. Når den kommunale skattemyndighed har godkendt værdiansættelserne, beregner og opkræver skifteretten afgifterne.

Stk. 3. Er boopgørelsen i et privat skiftet bo ikke indgivet rettidigt, og kan den afgiftspligtige arvebeholdning ikke opgøres, kan skifteretten opgøre den skønsmæssigt.

Afgørelser vedrørende anmodninger om genoptagelse er refereret under dødsboskiftelovens § 103.

§ 18 *Medmindre andet følger af et af afdøde oprettet testamente eller af aftale mellem arvingerne og eventuelle legatarer, anses boafgiften ved delingen af arvebeholdningen for at hvile forholdsmæssigt på hele den afgiftspligtige arvebeholdning, og tillægsboafgiften anses for at hvile forholdsmæssigt på den del af arvebeholdningen, hvoraf der beregnes tillægsboafgift.*

• **FM 2001.173** (Gentofte skifteret, sks 728/98, 7/11-2001)
Ikke boafgift af afgiftsbeløb, som boet skal afholde for en legatar.
Ifølge testamentet skulle arven deles mellem 2 afgiftsfritagne legatarer og nogle legater, for hvilket boet skulle udrede boafgiften. Told- og Skattestyrelsen fandt, at der burde bregnes boafgift af den del af boets beholdning, som blev anvendt til at betale afgiften for legaterne, jf. den tidligere gældende regel i arveafgiftslovens § 21, stk. 3. Heri fik Told- og skattestyrelsen ikke medhold, jf. bemærkningerne til boafgiftslovens § 18.

• **U 2003.1103Ø – FM 2003.120Ø – TfS 2003.249Ø – TSH 2003Ø** (B-781-02 & 782-02, 3/2-2003)
Ikke hjemmel til at beregne boafgift af beløb, som boet i henhold til testamente har anvendt til betaling af boafgift.
P og F afgik begge ved døden i 1999 uden at efterlade sig ægtefælle eller livsarvinger. P havde oprettet testamente i 1999 og F i 1979. P havde i sit testamente blandt andet bestemt, at 3 personer L hver skulle have tillagt et bestemt beløb, "således at boet afholder boafgift heraf". F havde i sit testamente blandt andet bestemt, at 2 personer A skulle arve nærmere bestemte genstande, at 3 personer L hver skulle arve et bestemt beløb, og at "boet betaler arveafgiften heraf". Skifteretten beregnede boafgiften i de to boer af de beløb, der tilfaldt A og L, men ikke af det beløb, som boerne i overensstemmelse med testamenterne anvendte til at betale boafgift. Told- og Skattestyrelsen bestred denne beregning, og gjorde gældende, at der tillige skulle beregnes boafgift af sidstnævnte beløb. Landsretten fandt, efter en gennemgang af boafgiftsloven og dens forarbejder, at der ikke i en situation som den foreliggende er hjemmel til, at der ved afgiftsberegningen skal betales boafgift af det beløb, som boerne i henhold til testamente havde anvendt til at betale boafgiften af arven til L og A.
Afgørelsen er kommenteret i FM 2003.120.

17277-SystematiskOversigt.book Page 277 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Kapitel 4
Indbetaling af afgifterne

§ 19 *Boafgifterne i privat skiftede boer, bobestyrerboer og i anmeldelser efter § 10, stk. 3, 4, 6 og 7, forfalder til betaling 4 uger efter, at boet eller den afgiftspligtige har modtaget afgiftsopkrævningen, med sidste rettidige betalingsdag 14 dage senere. Falder den sidste rettidige betalingsdag på en helligdag eller lørdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.*

Stk. 2. Boafgifter af afgiftspligtige forsikringer m.v. skal tilbageholdes af det selskab, der udbetaler forsikringen m.v., og afgifterne af hele forsikringen indbetales til skifteretten samtidig med, at angivelsen efter § 10, stk. 5, indgives.

Stk. 3. Skifteretten påser, at boafgifterne af afgiftspligtige forsikringer m.v. er korrekt beregnede.

• **FM 1998.65V** (B-2918-97, 4/2-1998)
Opkrævning af boafgiften antaget at være kommet frem med posten dagen efter afsendelsen. Morarenter.
En beregning af boafgift blev dateret den 3. september og formentlig afsendt den følgende dag. Kuverten var poststemplet den 4. september. Hvis opkrævningen var kommet frem den 5. september, var sidste rettidige betalingsdag den 17. oktober. Afgiften blev betalt den 21. oktober. Skifteretten opkrævede 1.000 kr. i morarenter. Arvingen kærede og anførte, at han først havde fået opkrævningen den 6. september. Landsretten anså opkrævningen for afsendt den 4. september og modtaget den 5. Skifterettens opkrævning af morarenter blev stadfæstet.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1998.65.

§ 20 *I boer behandlet ved en bobestyrer hæfter bobestyreren for boafgifterne.*

Stk. 2. I privat skiftede boer hæfter arvingerne personligt og solidarisk for boafgifterne. Legatarer hæfter solidarisk, men kun med værdien af det modtagne.

Stk. 3. En privatskiftende arving kan som betingelse for at acceptere privat skifte kræve, at der, inden deling af boet påbegyndes, skal stilles bankgaranti eller tilsvarende sikkerhed for boafgifterne, eller at utvivlsomt tilstrækkelige midler til dækning af afgiftskravene indsættes på en spærret konto i et pengeinstitut.

Stk. 4. Personer, der er anmeldelsespligtige efter § 10, stk. 3, 4, 6 og 7, hæfter for boafgifterne.

Stk. 5. Har en arving eller legatar uden skifte fået udbetalt arv eller vederlag for afkald på arv, jf. § 8, stk. 4, hæfter arvingen, legataren og boet for boafgifterne.

Stk. 6. Forsikringsselskaber, pengeinstitutter, pensionskasser og repræsentanter for udenlandske forsikringsselskaber hæfter for afgifterne af afgiftspligtige forsikringsbeløb m.v., som de udbetaler til en begunstiget.

§ 21 *Arvinger, der ikke har hjemting her i landet, og som ønsker at overtage et bo til privat skifte, skal, inden boet udleveres, stille bankgaranti eller tilsvarende sikkerhed for boafgifternes betaling eller lade sig repræsentere ved en arving i boet, der har hjemting her i landet.*

Artikler

FM 1997.9
Niels-Jørgen Kaj Petersen og Bue Skammelsen: Sikkerhedsstillelse i et privatskiftet bo i henhold til boafgiftslovens § 21.

……

Afsnit III
Fælles bestemmelser

Kapitel 7
Regulering af beløb, oplysningspligt m.v.

§ 31 *Grundbeløbene i § 6 og § 22 reguleres efter personskattelovens § 20.*
Stk. 2. De regulerede grundbeløb for det år, hvor afgiftspligten indtræder, anvendes.

Stk. 3. Skatteministeren bekendtgør årligt de regulerede grundbeløb, der er gældende for det pågældende kalenderår.

§ 32 *Skatteministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte nærmere regler om boets og den afgiftspligtiges boopgørelse eller anmeldelse.*

Stk. 2. Skatteministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte nærmere regler om boafgifternes beregning og opkrævning, herunder om bobestyrernes og skifteretternes medvirken og om indberetninger til og fra skifteretterne.

Stk. 3. Skatteministeren kan fastsætte nærmere regler om opkrævning af gaveafgiften.

Stk. 4. Skatteministeren kan fastsætte nærmere regler om ansættelsen af værdien af forsikringsbeløb m.v., jf. § 12, stk. 1, og § 10, stk. 5.

§ 33 *Offentlige myndigheder, bestyrelser for pengeinstitutter, forsikringsselskaber, kreditforeninger, pensionskasser m.fl. og repræsentanter for udenlandske forsikringsselskaber er forpligtet til uden betaling at meddele skifteretterne, bobestyrere, privatskiftende arvinger, anmeldelsespligtige, de kommunale skattemyndigheder og de statslige told- og skattemyndigheder alle oplysninger, som de er i besiddelse af, og som kan tjene som vejledning ved boafgifternes eller gaveafgiftens beregning.*

Stk. 2. Bobestyrere, den efterlevende ægtefælle, arvinger, legatarer, de i § 10, stk. 4, nævnte fideikommisser og personer og de i § 10, stk. 5, nævnte sel-

17277-SystematiskOversigt.book Page 279 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

skaber m.fl. samt repræsentanter for udenlandske forsikringsselskaber er forpligtet til efter anmodning fra skifteretten at give alle oplysninger af betydning for afgiftsberegningen.

Stk. 3. Nægter nogen af de i stk. 1 og 2 nævnte personer, selskaber, myndigheder m.fl. at give skifteretten eller told- og skattemyndighederne de ønskede oplysninger, eller er boopgørelse i privat skiftede boer ikke indsendt rettidigt, kan skatteministeren fremtvinge oplysningerne ved pålæg af dagbøder.

Artikler

FM 2002.95
Henning Broman: Nul gebyr til Landsarkivet.

Afgørelser

• **FM 1997.120SKD – TfS 1997.14SKD** (j.nr. 11.96-537-80, 5/3-1997)
Proformaopgørelser er ikke omfattet af gebyrfritagelsen.
En proformaopgørelse er ikke en videregivelse af oplysninger, som banken i forvejen er i besiddelse af, men kræver et beregningsarbejde af banken. Banken er derfor berettiget til at beregne sig et gebyr for dette arbejde.
Afgørelsen er kommenteret i FM 1997.120.

• **FM 2002.60** (Hørsholm skifteret, sks I581/2001)
Gebyr for oplysninger fra Landsarkivet.
Skifteretten forespurgte landsarkivet, hvorvidt et bo efter førstafdøde i et ægteskab var skiftet eller ej. Landsarkivet opkrævede et gebyr herfor under henvisning til, at Landsarkivet efter finansloven drev indtægtsdækket virksomhed. Skifteretten nægtede at betale under henvisning til boafgiftslovens § 33.

• **FM 2003.115**
Ingen gebyrer for oplysninger fra Statens Arkiver.
Kulturministeriet har udtalt, at skifteretterne ikke skal betaler gebyr til Statens arkiver, når de rekvirerer oplysninger til brug for beregning af boafgift. Det skal fremgå af rekvisitionen, at den er gebyrfri efter boafgiftslovens § 33. Også bobestyrerens indhentelse af oplysninger er gebyrfri. (Domstolsstyrelsen, j.nr. 02.01.2002-49.20. 6/3-2003)

§ 34 *De anmeldelsespligtige efter § 10, stk. 5, skal tilrettelægge deres regnskaber således, at de afgivne oplysninger i anmeldelserne kan afstemmes med regnskabsføringen.*

……

Kapitel 9
Bestemmelser om renter, inddrivelse m.v.

§ 38 *Er en endelig boopgørelse eller anmeldelse, der kan danne grundlag for beregning af de samlede afgifter, ikke indsendt rettidigt, jf. § 10 og § 26, eller er hele boafgiften, tillægsboafgiften eller gaveafgiften ikke betalt rettidigt, jf. § 19, § 30 og § 36, stk. 4, skal der af afgifterne betales rente i henhold til § 7, stk. 2, i lov om opkrævning af skatter og afgifter m.v., med tillæg af 0,4 procentpoint for hver påbegyndt måned fra den 1. i den måned, i hvilken opgørelse eller anmeldelse skulle have været indsendt eller fra forfaldsdagen, og indtil opgørelse eller anmeldelse er modtaget eller afgifterne er betalt.*

Stk. 2. Er afgiften i et bo, der behandles ved bobestyrer, ikke betalt senest 3 år efter dødsdagen, skal der af afgifterne betales rente i henhold til § 7, stk. 2, i lov om opkrævning af skatter og afgifter m.v., med tillæg af 0,4 procentpoint for hver påbegyndt måned fra 3-års-dødsdagen, og indtil afgiften er betalt eller midler til dækning af afgiftskravet er indbetalt.

Artikler

FM 1998.115
Henning Broman: Morarenten for boafgifter nedsat pr. 1.7.1998.

Afgørelser

• FM 1998.65V
Opkrævning af boafgiften antaget at være kommet frem med posten dagen efter afsendelsen. Morarenter.
Se under § 19.

• **TFA 1999.33Ø – TfS 1999.42Ø** (B-2666-98, 13/10-1998)
Morarenter ved for sent indleveret dødsboopgørelse.
Et bo blev udleveret til privat skifte den 21. marts 1997. I maj 1998 meddelte skifteretten den advokat, der var kontaktperson, at fristen for at indlevere boopgørelse var udløbet. Dagen efter indleverede advokaten opgørelsen. Han anførte, at forsinkelsen beroede på en misforståelse. Skifteretten beregnede morarenter efter boafgiftslovens § 38, stk. 1, og henviste blandt andet til, at skifteretten ikke havde pligt til at minde kontaktpersonen om rettidig indsendelse af boopgørelse. Landsretten stadfæstede skifterettens kendelse.

§ 39 *Har skifteretten eller told- og skatteregionen ikke inden 3 uger efter betalingsfristens udløb modtaget skyldige boafgifter eller gaveafgift eller kun en del heraf, skal skifteretten eller told- og skatteregionen sørge for inddrivelse af afgifterne.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 281 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. Skyldige boafgifter kan med tillæg af renter og omkostninger inddrives ved udpantning og ved indeholdelse i løn m.v. hos arvinger og legatarer efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

Stk. 3. Skyldige gaveafgifter kan med tillæg af renter og omkostninger inddrives ved udpantning og ved indeholdelse i løn m.v. hos gavemodtager eller gavegiver efter reglerne om inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven.

§ 40 *Afgiftsbeløb, som forsikringsselskaber, pengeinstitutter, pensionskasser m.fl. og repræsentanter for udenlandske forsikringsselskaber hæfter for efter § 20, stk. 6, kan inddrives ved udpantning efter lovgivningens almindelige regler om udpantning for skyldige skatter.*

Stk. 2. Når aktiver omfattet af § 9, stk. 2, afhændes af en udlænding, inden boafgifterne eller gaveafgiften er betalt, kan det offentlige uanset tinglysningslovens bestemmelser søge fyldestgørelse for afgifterne i de pågældende aktiver.

Artikler

FM 1997.44
Bue Skammelsen og Niels-Jørgen Kaj Petersen: Boafgiftslovens § 40, stk. 2, – et brud med tinglysningslovens § 1 og konkurslovens regler.

……

Kapitel 11
Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 44 *Loven træder i kraft den 1. juli 1995 og finder anvendelse på boer og anmeldelser vedrørende personer, som afgår ved døden efter lovens ikrafttræden, på anmeldelser vedrørende successioner, som indtræder efter lovens ikrafttræden, på anmeldelser vedrørende en efterlevende ægtefælles ægteskab, som indgås efter lovens ikrafttræden, på anmeldelser om udbetaling af arv fra uskiftet bo, der finder sted efter lovens ikrafttræden, på skifte af uskiftede boer, hvor begæring om skifte indgives efter lovens ikrafttræden, og på gaver, som modtages efter lovens ikrafttræden.*

Stk. 2. Samtidig ophæves lov om afgift af arv og gave, jf. lovbekendtgørelse nr. 712 af 15. oktober 1991 med senere ændringer. For arveerhvervelser m.v., hvor afgiftspligten er indtrådt før lovens ikrafttræden, og for gaver, som er modtaget inden dette tidspunkt, finder de hidtil gældende regler dog fortsat anvendelse. Ved beregning af renter i henhold til § 24, stk. 1, og § 33, stk. 1, 3 og 7, i lov om afgift af arv og gave, jf. lovbekendtgørelse nr. 712 af 15. oktober 1991 med senere ændringer, anvendes dog en rentesats på 0,6 pct. pr. måned.

17277-SystematiskOversigt.book Page 282 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **TFA 1998.335Ø**
Ikke beregning af arveafgift efter forlig mellem tidligere arvinger.
Se under dødsbokiftelovens § 103.

§ 45 *De i § 22 nævnte beløb for afgiftsfri gaver finder også anvendelse på gaver til gaveafgiftspligtige personer efter denne lov, som modtages i perioden 1. juli 1995 til 31. december 1995. Hvis modtageren har modtaget gaver fra samme gavegiver i perioden 1. januar 1995 til 30. juni 1995, nedsættes de afgiftsfri beløb efter § 22 dog med et beløb svarende til de i denne periode modtagne gaver, som har været afgiftsfri efter § 44, stk. 2 og stk. 3, nr. 2, i lov om afgift af arv og gave. Dette gælder, uanset om gavebeløbene er givet af fælleseje, skilsmissesæreje eller fuldstændigt særeje, og uanset om de er indgået i modtagerens fælleseje, skilsmissesæreje eller fuldstændige særeje.*

Stk. 2. Gaver, som i perioden 1. januar 1995 til 30. juni 1995 er givet af fælleseje, og hvor gavemodtager vælger at benytte de regler for gaveafgift, der var gældende før 1. januar 1995, jf. § 6, stk. 2, i lov nr. 1119 af 21. december 1994 om ændring af lov om afgift af arv og gave og forskellige skattelove (Lempelse af generationsskifteafgifter m.v.), anses ved anvendelsen af de i stk. 1 nævnte regler for givet med halvdelen af hver ægtefælle.

§ 46 *Ved skifte af et uskiftet bo efter denne lovs ikrafttræden, hvor førstafdøde er afgået ved døden før lovens ikrafttræden, fratrækkes ved beregning af boafgifterne det fulde bundfradrag efter § 6 i førstafdødes boslod uden hensyn til, om en del af fællesboet eller førstafdødes særeje er skiftet før lovens ikrafttræden.*

Stk. 2. Afgiftspligten bortfalder ved lovens ikrafttræden for en efterlevende ægtefælle, der efter lov om afgift af arv og gave § 14 A har fået udsættelse med afgiftspligtens indtræden.

§ 47 *Har den længstlevende ægtefælle, der sidder i uskiftet bo, før lovens ikrafttræden udbetalt en del af arven efter førstafdøde, skal den udbetalte arv medregnes til den afgiftspligtige arvebeholdning, når boet skiftes.*

§ 48 *En arv, hvorpå der hviler en brugs- eller indtægtsnydelse, og som ikke er afgiftsberigtiget, og brugs- og indtægtsnydelser af sådan arv, som indtræder efter denne lovs ikrafttræden, afgiftsberigtiges efter de regler, der var gældende ved arveladerens død.*

Stk. 2. Er afgiftspligten af arveerhvervelser, der er gjort afhængige af visse betingelsers indtræden, indtrådt før denne lovs ikrafttræden, afgiftsberigtiges arven, når betingelserne indtræder, efter de regler, der var gældende ved arveladers død.

17277-SystematiskOversigt.book Page 283 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 1997.158SKD – TfS 1997.600SKD** (j.nr. 11.97-78916, 4/7-1997)
De lempeligste regler kan anvendes ved beregning af afgifter i genoptagne boer.
Skattedepartementet har udtalt, at afgiftsberegning efter § 48 skal ske efter de satser, der var gældende ved arveladerens død eller efter satserne i lov nr. 1119 af 21. december 1994, afhængig af, hvilket regelsæt, der medfører den mindste afgift.

§ 49 *Har en person inden denne lovs ikrafttræden givet en gave, hvoraf giver har forbeholdt sig indtægterne eller nytten for sin livstid eller for et tidsrum, skal der betales gaveafgift efter denne lov eller indkomstskat af gaven, når rente- eller brugsnydelsen ophører, uanset om dette sker, medens giver lever eller først ved dennes død.*

§ 50 *Har en person inden denne lovs ikrafttræden givet forskud på forventet arv til en person, der på det tidspunkt, hvor forskuddet blev givet, eller ved givers død ikke var omfattet af § 22, skal der ved givers død betales en gaveafgift på 36,25 pct. af forskuddet.*

Stk. 2. Har en person inden denne lovs ikrafttræden givet forskud på forventet arv til en person, der på tidspunktet for givers død er omfattet af § 22, stk. 1 eller stk. 2, og er forskuddet ikke blevet afgiftsberigtiget på det tidspunkt, hvor det blev givet, skal der ved givers død betales en gaveafgift på 15 pct. af forskuddet.

• **TfS 1998, 562SKD** (j.nr. 11.97-311-12, 14/7-1997)
Gaveafgift af arveforskud til samlever og plejebørn.
Ikrafttrædelsesbestemmelserne til lov nr. 976 af 17/12 1997 om ændring af blandt andet boafgiftsloven indeholder en særlig overgangsbestemmelse for visse forskud på forventet arv givet før 1/7 1995. Efter de tidligere gældende regler skulle der ved giverens død betales en gaveafgift på 36,25 % af arveforskud til samlevere og plejebørn. I henhold til overgangsbestemmelsen kan der ske nedsættelse til 15 %, såfremt giveren er død i perioden 1. juli 1995 – 31. december 1997. Der skal ske omberegning af allerede beregnet gaveafgift, og for meget betalt afgift tilbagebetales.

§ 51 *Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 284 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Dødsboskatteloven

Bøger

Finn Taksøe-Jensen: Beskatning ved død, Forlaget Magnus 1997.

Vagn Spang-Thomsen og Ole Aagesen: Beskatning af dødsboer, Forlaget Thomson 1999.

Artikler

SR 1997.126
Lars Grøngaard: Ny dødsboskattelov.

U 1998B.88
Jan Pedersen: Omtale af Jørgen Berg og Marianne Caft: Afgift af Dødsboer og Gaver, forlaget FSR, 1997.
Jan Pedersen: Omtale af Henrik Dam m.fl.: Afgift af arv og gave, Forlaget Magnus, 1997.

U 1998B.89
Jan Pedersen: Omtale af Finn Taksøe-Jensen: Beskatning ved død, Forlaget Magnus, 1997.

U 1998B.426
Jan Pedersen: Omtale af Ole Andreasen m.fl.: Pensionsbeskatningsloven, Forsikringshøjskolens Forlag, 1998.

TfS 1998.561
Charlotte A. Rasmussen: Indskrænkning af muligheden for succession ved død.

TfS 1998.601
V. Spang Thomsen: Kommentar til TfS 1998.561 om indskrænkning af muligheden for succession ved død.

U 1999B.553
Jan Pedersen: Omtale af Karsten Liljegren: Dødsbobeskatning, Thomson GadJura, 1999.

SR 1999.250
Jan Guldmand Hansen: Skattemæssige muligheder og begrænsninger ved generationsskifte af virksomheder.

U 2002B.331
Troels Lind Pedersen: Skattestraffesager mod afdøde – Dødsboskattelovens § 86, stk. 1.

Dødsboskatteloven

U 2003B.151/1
Henrik Dam: Omtale af Søren Halling-Overgaard & Birgitte Sølvkær Olesen: Generationsskifte – Det skatteretlige grundlag ved generationsskifte og omstrukturering. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

FM 2003.51
Henning Broman: Ny indberetningspligt for skifteretter.

TfS 2003.398
Aage Michelsen: Reglerne om efterbetaling og tillægsskat vedrørende de af afdøde ikke betalte skatter.

……

Skattefritagelse

§ 6 *Et dødsbo er fritaget for at betale indkomstskat af den i §§ 4 og 5 omhandlede indkomst, herunder skat af aktieindkomst som omhandlet i personskattelovens § 4 a og skat af CFC-indkomst som omhandlet i personskattelovens § 4 b, hvis boets aktiver og dets nettoformue efter handelsværdien på skæringsdagen i boopgørelsen, dog ikke en tillægsopgørelse, ikke overstiger et grundbeløb på henholdsvis 1.420.400 kr. og 1.065.300 kr. Indeholdt udbytteskat efter kildeskattelovens § 65 tilbagebetales dog ikke til boet.*

Stk. 2. Et dødsbo, der behandles ved bobestyrer, skal uanset stk. 1 altid beskattes, hvis skifteretten i medfør af § 66, stk. 2, i lov om skifte af dødsboer har bestemt, at skæringsdagen for boopgørelsen udskydes.

Stk. 3. Et dødsbo, der er fritaget for beskatning efter stk. 1, skal dog beskattes, hvis skifteretten i medfør af § 31, stk. 2, eller § 66, stk. 3, i lov om skifte af dødsboer har tilladt, at opgørelse vedrørende nærmere afgrænsede dele af boet foretages efter boets afslutning, og hvis summen af boets aktiver og dets nettoformue i henholdsvis boopgørelsen og tillægsopgørelsen overstiger de i stk. 1 nævnte grænser for det kalenderår, hvori skæringsdagen i boopgørelsen ligger. Eventuel beskatning af mellemperioden efter §§ 13-17 ophæves efter § 18.

Stk. 4. Var afdøde gift ved dødsfaldet, og skiftes afdødes andel af fællesboet og afdødes særbo hver for sig, anvendes beløbsgrænserne i stk. 1 for det kalenderår, hvori skæringsdagen for det først skiftede bo ligger, på summen af henholdsvis aktiver og nettoformue i de to boer.

Stk. 5. Dødsboskat efter § 30, stk. 1-4, jf. dog § 72, stk. 4, indgår ikke ved opgørelsen af nettoformuen ved anvendelsen af reglerne i stk. 1, 3 og 4.

Stk. 6. Beløbene i stk. 1, der er angivet i 1987-niveau, reguleres efter personskattelovens § 20.

17277-SystematiskOversigt.book Page 287 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Artikler

TfS 2001.433
Karsten Liljegren: Skattefritagne dødsboer.

Afgørelser

• **TfS 2002.168LSR – TSH 2002LSR** (j.nr. 2-5-1837-0038, 19/11-2001)
Ejendom, der sælges i boperioden, skal nettoposteres.
Et dødsbo blev opgjort med skæringsdag den 1. oktober 1999. Boets ejendom var solgt inden skæringsdagen. Ved afgørelsen af, om boet var skattepligtigt efter dødsboskattelovens § 6, stk. 1, skulle alene medregnes nettoprovenuet af ejendommen.

• **TFA 2003.460Ø – FM 2003.188Ø**
Dødsbo genoptaget med henblik på anden skæringsdag for at få skat tilbagebetalt.
Se under dødsboskiftelovens § 103.

……

Indkomstopgørelsen i bobeskatningsperioden

§ 21 *Bobeskatningsindkomsten opgøres efter skattelovgivningens regler for personer, medmindre andet følger af reglerne i dette kapitel.*

Stk. 2. Aktieindkomsten og CFC-indkomsten i bobeskatningsperioden opgøres efter skattelovgivningens regler for personer, medmindre andet følger af reglerne i dette kapitel. Bobeskatningsperiodens CFC-indkomst er skattepligtig, men medregnes ikke ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, jf. § 33.

Stk. 3. Opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, aktieindkomsten og CFC-indkomsten foretages efter de regler, der gælder for dødsåret.

• **TfS 1998.510SKD** (j.nr. 13.98-361-1, 4/6-1998)
Procenttillæg.
Reglerne om procenttillæg og procentgodtgørelse i kildeskattelovens §§ 61 og 62 finder ikke anvendelse i forbindelse med mellemperiodebeskatning og dødsbobeskatning.

• **TfS 2000.687LSR** (j.nr. 2-5-1387-31. 31/5-2000)
Dødsbobeskatning – Ejendom udlagt ved arveudlægsskøde – Indeksreguleringsperiode.
Ved et dødsbos salg af ejendom skulle indeksreguleringen af anskaffelsessummen efter ejendomsavancebeskatningslovens § 5 A foretages til og med dødsåret, og ikke, som påstået af klageren, til og med salgsåret.

……

Dødsboskatteloven

Dødsboets salg og andre afståelser

§ 27 *Dødsboets salg og andre afståelser behandles efter skattelovgivningens almindelige regler, jf. dog stk. 2 og 3. For udlodning gælder §§ 28 og 29.*

……

• **TfS 1999.365Ø** (B-3713-97, 30/3-1999)
Der skulle betales aktieafgift af aktier, som en arving købte ud over sin arvelod.
Afdøde havde i testamente bestemt, et en fond skulle arve en aktiepost til en kursværdi af 150.000 kr. Derudover havde fonden ret til at købe boets resterende aktiebeholdning til kursværdi. Der skulle betales aktieafgift af den del af aktiebeholdningen, som oversteg arvelodden på 150.000 kr., jf. den nu ophævede aktieafgiftslov § 1.

……

Udlodning

• **TfS 1999.626T&S** (j.nr. 99/98-403-00035, 28/7-1999)
Vejledning om pinsepakkens begrænsning af successionsadgangen ved udlodning fra dødsboer.

……

§ 29 *Gevinst ved udlodning af aktiver medregnes ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, jf. dog stk. 6. Dette gælder dog ikke gevinst ved udlodning af en erhvervsvirksomhed eller en andel heraf. For fast ejendom omfattet af ejendomsavancebeskatningsloven og for aktier gælder stk. 2-5, jf. dog stk. 6.*

Stk. 2. Gevinst ved udlodning af fast ejendom omfattet af ejendomsavancebeskatningsloven medregnes ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, jf. § 27, stk. 1, idet § 27, stk. 3, dog finder anvendelse. 1. pkt. gælder dog ikke, hvis mere end halvdelen af ejendommen blev anvendt i afdødes eller en efterlevende ægtefælles erhvervsvirksomhed. Ved opgørelsen af den erhvervsmæssige andel lægges den ejendomsværdimæssige fordeling mellem erhverv og beboelse til grund. Udlejning af anden fast ejendom end fast ejendom som nævnt i vurderingslovens § 33, stk. 4 og 7, anses ikke i denne forbindelse for erhvervsvirksomhed.

Stk. 3. Gevinst ved udlodning af aktier m.v. omfattet af aktieavancebeskatningslovens §§ 2, 2 d, 2 e eller 4 medregnes ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, medmindre der er tale om udlodning af aktier m.v. i et selskab m.v., hvis virksomhed ikke i overvejende grad består i udlejning af fast ejendom, besiddelse af kontanter, værdipapirer eller lignende. 1. pkt. finder dog ikke anvendelse, hvis selskabet m.v. udøver næring ved køb og salg af værdi-

17277-SystematiskOversigt.book Page 289 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

papirer eller finansieringsvirksomhed. Bortforpagtning af fast ejendom som nævnt i vurderingslovens § 33, stk. 1 og 7, anses ikke i denne forbindelse som udlejning af fast ejendom. Uanset 1.-3. pkt. skal gevinst ved udlodning af de i 1. pkt. nævnte aktier m.v. medregnes ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, hvis udlodningen til den enkelte modtager udgør mindre end 1. pct. af aktiekapitalen i det pågældende selskab m.v., jf. i øvrigt stk. 4 og 5. Selskabets virksomhed anses for i overvejende grad at bestå i udlejning af fast ejendom, besiddelse af kontanter, værdipapirer eller lignende, såfremt mindst 50 pct. af selskabets indtægter, hvorved forstås den regnskabsmæssige nettoomsætning tillagt summen af øvrige regnskabsførte indtægter, opgjort som gennemsnittet af de seneste 3 regnskabsår stammer fra sådan aktivitet, eller hvis handelsværdien af selskabets udlejningsejendomme, kontanter, værdipapirer eller lignende enten på overdragelsestidspunktet eller opgjort som gennemsnittet af de seneste 3 regnskabsår udgør mindst 50 pct. af handelsværdien af selskabets samlede aktiver. Besiddelse af andele omfattet af aktieavancebeskatningslovens § 2 b anses ved bedømmelsen ikke som besiddelse af værdipapirer. Afkastet og værdien af aktier i datterselskaber, hvori selskabet m.v. direkte eller indirekte ejer mindst 25 pct. af aktiekapitalen, medregnes ikke. I stedet medregnes en til ejerforholdet svarende del af datterselskabets indtægter og aktiver ved bedømmelsen. Ved bedømmelsen ses der bort fra indkomst ved udlejning af fast ejendom mellem selskabet og et datterselskab eller mellem datterselskaber. Fast ejendom, som udlejes mellem selskabet og et datterselskab eller mellem datterselskaber, og som lejer anvender i driften, anses ved bedømmelsen ikke som en udlejningsejendom.

Stk. 4. Gevinst ved udlodning af børsnoterede aktier omfattet af aktieavancebeskatningslovens §§ 2 eller 4 medregnes ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten, i det omfang gevinsten vedrører den del af den enkelte udlodning til den enkelte modtager, der ikke overstiger en kursværdi på 83.300 kr. Indgår der i en udlodning aktier, som er erhvervet på forskellige tidspunkter, anses de aktier, der er erhvervet først, for fortrinsvis at indgå i den del af udlodningen, der beskattes efter 1. pkt. Beløbsgrænsen i 1. pkt., der er angivet i 1987-niveau, reguleres efter personskattelovens § 20.

Stk. 5. Gevinst ved udlodning af aktier m.v. omfattet af aktieavancebeskatningslovens §§ 2 a og 2 c medregnes ved opgørelsen af bobeskatningsindkomsten.

Stk. 6. Stk. 1, 3 og 5 finder ikke anvendelse ved udlodning til en efterlevende ægtefælle.

Artikler

SR1997.84
Kommentar til udvalgte afgørelser – Fast ejendom – arveudlæg – næringsbeskatning

TfS2001.945
Lida & Øjvind Hulgaard: Generationsskifte – succession ved overgang af aktier.

Dødsboskatteloven

Afgørelser

• **TfS 2000.348LR** (j.nr. 26/98-4286-00014, 17. august 1999)
Bindende forhåndsbesked vedrørende succession ved udlodning af aktier.
Ligningsrådet har afgivet bindende forhåndsbesked om, at der efter 1/1 1999 ikke kan ske udlodning med succession af aktier i et moderselskab ved arv fra mor til søn. Selskabet ejer en udlejningsejendom og er herudover moderselskab for 4 ejendomsselskaber. Lejlighederne afhændes som ejerlejligheder i takt med, at de frigøres for lejemål. Selskabets væsentligste erhvervsmæssige aktivitet vurderes som værende udlejning af fast ejendom, hvorfor der efter dødsboskattelovens § 29, stk. 3, 1. punktum ikke kan ske udlodning med succession af aktier i selskabet ved arv fra mor til søn. Det gør ingen forskel for besvarelsen, om moderselskabet afhænder sin egen udlejningsejendom til tredjemand.

• **TSH 2003LR** (j.nr. 99/02-403-00133 10/12-2002)
Bindende forhåndsbesked vedrørende succession i fast ejendom.
Afdøde ernærede sig ved køb, salg og udlejning af fast ejendom. Boets ejendomme kunne udlægges med succession til afdødes enke og 3 børn, jf. dødsboskattelovens § 29, stk. 1.

• **TfS 2003.994 – TSH 2003LR** (j.nr. 99/02-403-00134, 13/6-2003)
Bindende forhåndsbesked vedrørende succession i aktier.
En vekselerer, der drev sit firma gennem et 100 % ejet aktieselskab, afgik ved døden. Aktierne i selskabet kunne udloddes med succession til boets 2 arvinger, jf. dødsboskattelovens § 29, stk. 3.

……

Aktieindkomst

§ 32 *Hvis bobeskatningsperiodens aktieindkomst ikke overstiger den i personskattelovens § 8 a, stk. 1 og 2, nævnte beløbsgrænse, indgår aktieindkomsten ikke i bobeskatningsindkomsten, men beskattes endeligt efter reglerne i personskattelovens § 8 a, stk. 1.*

Stk. 2. Hvis bobeskatningsperiodens aktieindkomst overstiger den i personskattelovens § 8 a, stk. 1 og 2, nævnte beløbsgrænse, indgår aktieindkomsten i bobeskatningsindkomsten med 86 pct. af det overskydende beløb. Den udbytteskat, der er indeholdt i denne del af udbyttet i medfør af kildeskattelovens § 65, indgår ved opgørelsen af de foreløbige indkomstskattebeløb i § 30, stk. 8, 1. pkt.

Stk. 3. Hvis den indeholdte udbytteskat efter kildeskattelovens § 65 overstiger den i personskattelovens § 8 a, stk. 1, nævnte procent af den samlede aktieindkomst i bobeskatningsperioden, indgår det overskydende beløb ved opgørelsen af de foreløbige indkomstskattebeløb i § 30, stk. 8, 1. pkt. Er aktieind-

17277-SystematiskOversigt.book Page 291 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

komsten negativ, indgår hele den indeholdte udbytteskat ved opgørelse af de foreløbige indkomstskattebeløb i § 30, stk. 8, 1. pkt.

Stk. 4. Hvis bobeskatningsperiodens aktieindkomst er negativ, fradrages 56 pct. af beløb, der ikke overstiger beløbsgrænsen i personskattelovens § 8 a, stk. 1, og 86 pct. af beløb, der overstiger beløbsgrænsen, i bobeskatningsindkomsten.

• **TfS 2002. 689LSR – TSH 2002LSR** (j.nr. 2-5-1837-0047, 8/4-2002)
Grundbeløbet i dødsboskattelovens § 32 er en beregningsregel, ikke et bundfradrag.
Dødsboet havde ikke beregnet skat af grundbeløbet på 35.000 kr. Boskatten blev forhøjet med 25 % af 35.000 kr., idet dødsboskatteloven skal forstås således, at der beregnes 25 % skat af grundbeløbet, mens 75 % af den del aktieindkomsten, som ligger ud over grundbeløbet, skal indgå i bobeskatningsindkomsten.

……

Beskatningen af udlodning hos modtageren

……

§ 35 *Indkomstskattepligten af udloddede aktiver påhviler modtageren fra og med dagen efter den dag, hvor boets indkomstskattepligt ophører efter § 5. Ved udlodning af rentebærende aktiver kan modtageren i det første indkomstår, hvori renteindtægter af aktivet forfalder, fradrage beregnede renteindtægter fra sidste forfaldsdag forud for ophøret af boets indkomstskattepligt efter § 5 til og med den dag, hvor boets indkomstskattepligt er ophørt. Ved den efterfølgende beskatning af modtageren gælder i øvrigt skattelovgivningens almindelige regler med de ændringer, der følger af §§ 36-40.*

Stk. 2. Medmindre andet følger af §§ 36-38, anses et udloddet aktiv for anskaffet af modtageren på tidspunktet for skattepligtens overgang til denne efter stk. 1, 1. pkt., til den værdi, hvormed aktivet er medtaget i boopgørelsen, jf. dog boafgiftslovens § 12.

• **TfS 2003.41LSR – TSH 2003LSR** (j.nr. 2-5-1837-0044, 27/11-2002)
Fortjeneste af ejendom, der blev solgt efter skæringsdagen, skulle beskattes hos arvingerne.
I et dødsbo med en fast ejendom indleverede arvingerne boopgørelse med dødsdagen som skæringsdag. Ejendommen blev værdiansat til den offentlige ejendomsværdi minus 15 %. Ejendommen blev derefter solgt for det dobbelte. Efter dødsboskattelovens § 35 var skattepligten vedrørende aktiverne overgået til arvingerne pr. skæringsdagen, og arvingerne skulle derfor betale skal af fortjenesten efter reglerne i ejendomsavancebeskatningsloven. Det var oplyst, at skifteretten havde afvist at genoptage boet.

……

Andre regler

§ 40 *Renter, som modtageren har tilsvaret boet som følge af en acontoudlodning, er ikke fradragsberettigede i modtagerens skattepligtige indkomst.*

Stk. 2. Beløb, som et bo udbetaler som renter eller udbytte af boslod, arvelod eller legat, er ikke skattepligtige for modtageren.

……

• **TfS 2001.689 – TSH 2001LSR** (j.nr. 2-5-1890-1841, 30/5-2001)
Renter i forbindelse med ægtefælles overtagelse af ejendom anset som mellemrente.
I et privat skifte overtog den efterlevende ægtefælle ejendommen og optog i den forbindelse et ejerskiftelån, mens boet indfriede den indestående gæld. Ægtefællen svarede rente til boet af købesummen i ca. 9 mdr., svarende til renten på ejerskiftelånet. Denne rente blev anset som mellemrente og kunne derfor ikke fradrages i ægtefællens skattepligtige indkomst.

……

Uskiftet bo m.v.

Beskatningen af den efterlevende ægtefælle

§ 58 *Reglerne i dette kapitel finder anvendelse, når afdøde efterlader sig en ægtefælle, som afdøde ikke var separeret fra ved dødsfaldet, og når*

1) ægtefællernes hidtidige fællesbo og skilsmissesæreje udleveres til den efterlevende ægtefælle til uskiftet bo,
2) dødsboet efter førstafdøde udleveres til den efterlevende ægtefælle i medfør af § 22 i lov om skifte af dødsboer,
3) dødsboet efter førstafdøde udleveres til den efterlevende ægtefælle i medfør af § 34 i lov om skifte af dødsboer eller
4) den efterlevende ægtefælle i øvrigt er eneste legale arving efter førstafdøde.

Stk. 2. Reglerne i dette kapitel finder endvidere anvendelse, når et påbegyndt egentligt skifte omfattet af denne lovs afsnit II afsluttes ved, at boet efter førstafdøde overtages af den efterlevende ægtefælle til uskiftet bo, eller ved, at den efterlevende ægtefælle overtager hele boet i medfør af arvelovens § 7 a eller § 7 b. 1. pkt. gælder dog ikke, hvis der før en overtagelse til uskiftet bo er skiftet med en eller flere livsarvinger efter førstafdøde. Er der sket beskatning af afdødes indkomst i mellemperioden efter §§ 13-16, ophæves sådan beskatning. Eventuelle af boet indbetalte beløb efter § 15, stk. 4, godskrives den efterlevende ægtefælle. Eventuelle til boet udbetalte beløb efter § 15, stk. 5, opkræves sammen med den efterlevende ægtefælles indkomstskatter for det indkomstår, hvor overtagelsen af boet er sket, og behandles som en del af disse med hensyn til hæftelse og inddrivelse.

17277-SystematiskOversigt.book Page 293 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 3. Når afdøde efterlader sig såvel fælleseje, herunder skilsmissesæreje, som fuldstændigt særeje, anses ægtefællernes hidtidige fælleseje og skilsmissesæreje for ét bo (fællesboet) og afdødes hidtidige fuldstændige særeje for ét bo (særboet). Hvis såvel fællesboet som særboet overtages af den efterlevende ægtefælle efter stk. 1 eller stk. 2, 1. pkt., gælder dog reglerne i dette kapitel, idet afdøde i så fald kun anses for at efterlade sig ét bo. Hvis et af boerne overtages af den efterlevende ægtefælle efter stk. 1 eller stk. 2, 1. pkt., mens det andet sluttes ved boudlæg i medfør af § 18 i lov om skifte af dødsboer, gælder reglerne i dette kapitel, jf. dog § 80. Hvis fællesboet overtages af den efterlevende ægtefælle efter stk. 1 eller stk. 2, 1. pkt., mens særboet skiftes, gælder reglerne i dette kapitel med de ændringer, der følger af §§ 67-70.

Stk. 4. I det omfang udlevering efter stk. 1 omfatter aktiver og passiver, der hidrører fra førstafdødes fuldstændige særeje, anses disse ved anvendelsen af reglerne i denne lov som hidrørende fra førstafdødes andel af ægtefællernes hidtidige fælleseje.

Den efterlevende ægtefælles indtræden i afdødes skattemæssige stilling

§ 59 *Den efterlevende ægtefælle indtræder i afdødes skattemæssige stilling med hensyn til aktiver og passiver, der har tilhørt afdøde. Ved beskatningen af den efterlevende ægtefælle anses aktiver og passiver, der før dødsfaldet tilhørte afdøde, for erhvervet af den efterlevende ægtefælle på de tidspunkter, til de beløb og under de omstændigheder, hvorved de i sin tid er erhvervet af afdøde. Er der i afdødes ejertid sket skattemæssigt relevante ændringer i et aktivs eller passivs status hos ejeren, overtages aktivet eller passivet af den efterlevende ægtefælle med hensyntagen til sådanne ændringer.*

Stk. 2. Den efterlevende ægtefælle kan uanset stk. 1 vælge ikke at indtræde i afdødes skattemæssige stilling med hensyn til:

1) Afdødes forskudsafskrivninger efter afskrivningsloven.
2) Afdødes investeringsfondshenlæggelser.
3) Afdødes indskud på etableringskonto.

Stk. 3. Erklæring om, at den efterlevende ægtefælle efter stk. 2 ikke ønsker at indtræde i afdødes skattemæssige stilling, skal afgives samtidig med indgivelsen af en opgørelse over afdødes eller det uskiftede bos aktiver og passiver på dødsdagen.

Stk. 4. Hvis afdøde ved udgangen af indkomståret forud for dødsåret drev en erhvervsvirksomhed, indtræder den efterlevende ægtefælle med virkning fra begyndelsen af dødsåret i afdødes skattemæssige stilling med hensyn til virksomheden.

Stk. 5. Underskud i den førstafdøde ægtefælles indkomst i årene forud for dødsåret og for dødsåret kan overføres til fradrag i den efterlevende ægtefælles indkomst efter de regler, der ville have været gældende for førstafdøde.

17277-SystematiskOversigt.book Page 294 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

• **FM 1999.117SKM** (j.nr. 99/98-403-32, 22/6-1999)
Delvise arveafkald berøver ikke ægtefællen den skattemæssige status, der følger af et skifte.
Skatteministeriet blev spurgt, om det havde nogen betydning for ægtefællens skattemæssige forhold, at arvingerne gav arvekald på så meget, at de kun skulle have ganske små beløb under et skifte. Ministeriet udtalte, at med mindre skifteretten gav arvingerne status af legatarer, skulle ægtefællen ikke under skiftet beskattes efter dødsboskattelovens § 58.

• **TfS 2002.189LR – TSH 2001LR** (j.nr. 99/01-4748-00010, 23/10-2001)
Uskiftet bo – fradrag på pensionsordning, bindende forhåndsbesked.
En landmand solgte inden sin død noget landbrugsjord med en fortjeneste på ca. 775.000 kr. Enken ønskede at investere fortjenesten i en pensionsordning omfattet af pensionsbeskatningslovens § 15A. Hun kunne opnå fradrag for indskuddene på denne ordning, hvis hun valgte at sidde i uskiftet bo.

• **TfS 2002. 684LSR – TSH 2002LSR** (j.nr. 2-5-1837-0046, 3/5-2002)
Enke, der gav arveafkald, skulle ikke beskattes efter dødsboskattelovens § 58.
Der var ingen børn i ægteskabet. Enken gav afkald på arv, som herefter tilfaldt mandens forældre. Da enken herefter ikke var arving i boet, skulle hun ikke beskattes efter § 58.

• **TSH 2003V** (B-28-45-01, 20/12-2002)
Succession i næringsvirksomhed.
Afdøde drev virksomhed med handel med fast ejendom. Enken overtog i 1982 boet til hensidden i uskiftet bo og solgte i de følgende 15 år et betydeligt antal ejerlejligheder. Uanset længden af ejertiden (over 60 år) havde enken ikke løftet bevisbyrden for, at salget af en lejlighed i 1997 faldt uden for næringsvirksomheden, eller at lejligheden var blevet et anlægsaktiv. Fortjenesten var derfor skattepligtig almindelig indkomst.

• **TSH 2003LSR** (j.nr. 2-1229-0178, 25/11-2003)
Efterlevende ægtefælle i uskiftet bo kunne fratrække afdødes arbejdsmarkedsbidrag.
Manden drev selvstændig virksomhed, og hustruen var registreret som medarbejdende ægtefælle. Manden kunne i dødsåret fratrække det arbejdsmarkedsbidrag, som ægtefællen havde betalt.

Retsafgiftsloven

Kapitel 5 a
Dødsbobehandling

Artikler

FM 1997.60
Ingrid Thorsboe: Retsafgifter.

§ 36 a *Ved dødsbobehandling, herunder skifte af uskiftet bo, mens en efterlevende ægtefælle er i live, svares afgift efter reglerne i dette kapitel.*

§ 36 b *Af boer, der udleveres til boudlæg uden skiftebehandling, svares en afgift på 500 kr. Var afdøde under 18 år, svares ingen afgift.*

Stk. 2. Af boer, der udleveres til udlæg til afdødes efterlevende ægtefælle efter kapitel 13 i lov om skifte af dødsboer eller til uskiftet bo efter kapitel 14 i samme lov, svares en afgift på 500 kr.

Stk. 3. Af boer, der udleveres til forenklet privat skifte, svares en afgift på 1.000 kr.

Stk. 4. Af boer, der udleveres til privat skifte efter de almindelige regler herom, fordi der er arvinger repræsenteret ved værge eller skifteværge, men hvor betingelserne for forenklet privat skifte i øvrigt er opfyldt, svares en afgift på 1.000 kr.

Stk. 5. Af boer, der i øvrigt udleveres til privat skifte efter de almindelige regler herom, svares en afgift på 2.500 kr.

Stk. 6. Af boer, der behandles ved bobestyrer, svares en afgift på 2.500 kr.

• **U 1998.1433Ø – TFA 1998.371Ø – FM 1998.117Ø – TfS 1999.124Ø** (B-0973-98, 8/6-1998)
Fællesbo og særbo to boer i retsafgiftsmæssig henseende.
Fællesboet efter afdød hustru og hendes efterlevende mand samt afdødes særbo blev taget under bobestyrerbehandling. Skifteretten opkrævede yderligere retsafgift på 2.500 kr., idet der var tale om to boer, og den allerede udbetalte retsafgift på 9.000 kr. alene dækkede afgiften i fællesboet. Landsretten stadfæstede, at der i afgiftsmæssig henseende forelå to boer til behandling, idet der henvistes til, at boerne i princippet kunne være undergivet forskellig skifteretlig behandling.

§ 36 c *Af boer, der behandles efter de almindelige regler om privat skifte eller behandles ved bobestyrer, svares en yderligere afgift på 6.500 kr., hvis arvebeholdningen i henhold til boopgørelsen overstiger 1 mio. kr.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 296 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

§ 36 d *Fritaget for afgift er dødsboer, hvis formuemasse ikke overstiger 15.000 kr.*

Stk. 2. Der svares ingen afgift af boer, hvor der ikke er tilstrækkelige midler til at udrede afgiften.

§ 36 e *Afgiftspligten indtræder ved boets udlevering.*

§ 36 f *I boer, der udleveres til boudlæg uden skiftebehandling, til udlæg til afdødes efterlevende ægtefælle eller til uskiftet bo, forfalder afgiften til betaling ved boets udlevering.*

Stk. 2. I boer, der udleveres til privat skifte, herunder forenklet privat skifte, forfalder afgiften efter § 36 b, stk. 3-5, til betaling ved boets udlevering. Afgift efter § 36 c forfalder til betaling, når boopgørelsen er endelig.

Stk. 3. I boer, der behandles ved bobestyrer, forfalder afgiften efter § 36 b, stk. 6, og efter § 36 c til betaling, når udlodning kan ske. Overgår boet inden udlodningen til anden behandlingsmåde, skal der i forbindelse hermed svares afgift efter § 36 b, stk. 6.

§ 36 g *I privatskiftede boer skal afgiften indbetales inden 14 dage efter forfaldstid. § 36, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.*

Stk. 2. Arvingerne hæfter personligt og solidarisk for afgiften.

Stk. 3. Arvinger, der ved boets udlevering er repræsenteret ved værge eller skifteværge, eller som var under konkurs, hæfter dog alene med værdien af det, de eller konkursboet har modtaget, og i det forhold, i hvilket arvingerne var berettigede til at modtage bos- og arvelod. Begrænsningerne finder tilsvarende anvendelse på regreskrav fra medarvinger.

§ 36 h *I boer, der behandles ved bobestyrer, udredes afgiften af boets midler. Bobestyreren hæfter for afgiftens betaling. Afgiften skal indbetales inden 14 dage efter forfaldstid. § 36, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.*

§ 36 i *I boer, der udleveres til anden behandlingsmåde, svares der ikke afgift på ny, medmindre boet udleveres til en behandlingsmåde, hvortil der er knyttet en højere afgift end den allerede erlagte. I så fald betales differencen mellem afgiften for den første og den anden behandlingsmåde.*

Stk. 2. I boer, der har været udleveret til almindeligt privat skifte eller til behandling ved bobestyrer og derefter udleveres til uskiftet bo, afgøres afgiftspligten efter § 36 c på grundlag af den fællesboopgørelse, der skal indleveres efter arvelovens § 13. Afgiften forfalder til betaling ved indlevering af fællesboopgørelsen. Afgiften skal indbetales inden 14 dage efter forfaldstid. § 36, stk. 4, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 36 j *For skifterettens behandling af tvister, som opstår i forbindelse med boernes behandling, og som forudsættes afgjort ved dom, svares afgift efter reglerne i kapitel 1.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 297 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Stk. 2. For skifterettens behandling af sager om dødsfaldskendelse svares en afgift på 400 kr.

• **TFA 1998.179Ø** (B-3560-97, 2/2-1998)
Retsafgift i domssager.
I en sag om retten til at arve, som skifteretten afgjorde ved dom efter dødsboskiftelovens § 101, jf. § 89, stk. 1, nr.1, skulle der betales retsafgift efter retsafgiftslovens kapitel 1 som for borgerlige sager, jf. § 36 j, stk. 1.

§ 36 k *For behandling af en begæring fra en eller flere arvinger om, at en ægtefælle, der hensidder i uskiftet bo, skal skifte, svares 500 kr. Reglerne i § 13, stk. 1, nr. 2, finder tilsvarende anvendelse.*

§ 36 l *For behandling af de i arvelovens § 29 og § 60 nævnte spørgsmål svares ingen afgift.*

§ 36 m *For førelse af testaments- og arvelegitimationsvidner og for udmeldelse af vurderingsmænd svares ingen afgift.*

17277-SystematiskOversigt.book Page 298 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM

Tinglysningsafgiftsloven

Artikler

FM 1999.149
Ellen Marie Sørensen: To skridt frem – og et tilbage.

TfS 2001.699
Kirsten Nørgaard: Der er sket ændringer i tinglysningsafgiftsloven.

Afgørelser

• **TfS 2003.953LSR – TSH 2003 LSR** (j.nr. 2-6-1656-0056, 23/9-2003)
Der skal betales værdiafgift efter tinglysningsafgiftsloven § 4, stk. 1, af et arveudlægsskøde.
Klageren anførte, at arveudlægsskødet var udstedt til de 2 arvinger i boet i lige sameje i overensstemmelse med afdødes testamente. Klageren mente ikke, at der skulle betales både boafgift og tinglysningsafgift af ejendommens værdi.
Landskatterettens stadfæstede afgiftsmyndighedens afgørelse, hvorefter der skulle betales variabel afgift, og at denne skulle beregnes af den på tinglysningstidspunktet senest offentliggjorte ejendomsværdi, selv om kommunen havde påtegnet skødet med en tidligere offentliggjort, lavere ejendomsværdi.

17277-SystematiskOversigt.book Page 300 Thursday, March 4, 2004 10:04 AM